

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPMENT OF COMMUNITY MANAGEMENT STRATEGIES PAYMENT FOR
ECOSYSTEM SERVICES IN BIODIVERSITY TOURISM OF BANG KACHAO

By
MISS Porntida TEPPRASIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (Management)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

58604924 : การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาคุณภิรมย์

คำสำคัญ : การพัฒนากลยุทธ์, การตอบสนองคุณระบบนิเวศ, ความหลากหลายทางชีวภาพ

นางสาว พรธิดา เทพประสิทธิ์: การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. ชีระวัฒน์ จันทิก

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า 2) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า และ 3) เพื่อจัดทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยในขั้นตอนที่ 1 ใช้เทคนิคการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และประยุกต์วิธีการถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบขั้นตอนที่ 2 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต EDFR โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อสรุปองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า และในขั้นตอนที่ 3 เป็นการสังเคราะห์ฉันทามติของการพัฒนากลยุทธ์โดยใช้เทคนิคการจัดเวทีการสนทนากลุ่ม จากนั้นประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ

จากผลการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าพบว่า มีองค์ประกอบของกลยุทธ์แบ่งออกเป็น 9 มิติ ได้แก่ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมายหรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม จากการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และจากการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้นมีผลการวิเคราะห์อัตราส่วนความสอดคล้องของทุกด้านที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.067 – 0.099 โดยมีค่าน้อยกว่า 0.1 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนสุดท้าย

58604924 : Major (Management)

Keyword : DEVELOPMENT STRATEGIES, PAYMENT FOR ECOSYSTEM SERVICES, BIODIVERSITY

MISS PORNTIDA TEPPRASIT : DEVELOPMENT OF COMMUNITY MANAGEMENT STRATEGIES PAYMENT FOR ECOSYSTEM SERVICES IN BIODIVERSITY TOURISM OF BANG KACHAO THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR THIRAWAT CHANTUK, Ph.D.

The objectives of this research were 1) Developed guideline of community management strategies Payment for ecosystem services in biodiversity tourism of bang kachao 2) Developed elements of community management strategies Payment for ecosystem services in biodiversity tourism of bang kachao and 3) Established of community management strategies Payment for ecosystem services in biodiversity tourism of bang kachao. The first procedure was conducted by used documentary research, in-depth interview, and application of lesson distilled community. The second procedure was conducted by used Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) by interviewed with 17 experts then applied the process to AHP was also applied for repeated test. The third procedure was conducted by synthesized the consensus of strategic development with focus group. Subsequently, the results were evaluated in order to inspect content validity by used Index of Item Objective Congruence (IOC) from the experts.

From studying on elements of community management strategies Payment for ecosystem services in biodiversity tourism of bang kachao it was found that there were 9 dimensions of strategy elements including 1) Quality of Life and Community Development 2) Corporate Social Responsibility 3) Knowledge Management and Communities of Research 4) Community 5) Law and Regulatory Management practices 6) Eco-tourism 7) Sustainable Consumption and Production 8) Ecosystem Management and 9) Threat Management From consideration it was found that developed strategies were suitable. From applied AHP, the result of analysis on consistency ratio of all dimensions revealed that its value was ranged doing 0.067 – 0.099 with the value less than 0.1 which was consistent with the evaluation results to verify the content validity from the experts in a final study.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้ เกิดผลสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก และรองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ ที่ได้สละเวลาอบรม
สั่งสอน ให้คำแนะนำที่มีคุณค่า และให้ข้อเสนอแนะถึงประเด็นต่างๆ ในการศึกษา รวมถึงชี้แนวทาง
ในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขงาน ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขงานวิจัยให้สมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการ
จัดการที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ คณบดีคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกต และ
อาจารย์ ดร.ธงชัย ทองมา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ
อันมีประโยชน์ยิ่งต่องานวิจัยช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัย
สวนดุสิต รองศาสตราจารย์นิดา สวัสดิพงษ์ ที่ปรึกษาศูนย์สิ่งแวดล้อม ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัย
ช่วยปมเพาะและให้กำลังใจ ช่วยกระตุ้นให้ผู้วิจัยได้พยายามและมุ่งมั่นให้การวิจัยสำเร็จจนประสบ
ผลสำเร็จ รวมถึงบุคลากรของศูนย์สิ่งแวดล้อมทุกท่านที่เป็นกำลังใจในการเรียนเสมอมา

ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ให้ความดูแลช่วยเหลือมาตลอด
หลักสูตรการศึกษา ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและให้ข้อมูลทุกท่านและที่มีอาจกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้
ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลการวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ
ลุล่วงด้วยดี รวมทั้งขอขอบคุณแรงสนับสนุนและกำลังใจที่ได้รับจากครอบครัว คุณค่าหรือประโยชน์
อันเกิดจากดุชฎินิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่อบรมสั่งสอน
แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา และหากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัย
ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

พรธิดา เทพประสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
3. ข้อคำถามของการวิจัย.....	12
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	12
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	13
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
7. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	17
8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	22
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	26
1. การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว.....	26
2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์.....	31
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	51
4. มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ.....	66
5. การจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ.....	70

6. แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ.....	78
7. การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน.....	92
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	100
ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่ การ ท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	100
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนางองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ใน พื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	108
ขั้นตอนที่ 3 จัดทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มี ความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	122
บทที่ 4 ผลดำเนินการวิจัย	129
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชน แบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้า	129
ตอนที่ 2 ผลการศึกษางองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยเทคนิคการวิจัย แบบ EDFR	162
ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าใช้เทคนิคการ สนทนากลุ่ม.....	203
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	230
สรุปผลการวิจัย	230
อภิปรายผล	248
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	256
รายการอ้างอิง.....	264
ภาคผนวก	278
ภาคผนวก ก ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก	279

ภาคผนวก ข ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่เพื่อถอดบทเรียน	284
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	290
ภาคผนวก ง แนวการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1	293
ภาคผนวก จ ภาพตัวอย่างการเข้าสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1	296
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2	302
ภาคผนวก ช แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญโดยการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)	318
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจ แบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)	365
ภาคผนวก ฌ ถอดบทสนทนากลุ่มที่สำคัญ	376
ภาคผนวก ฎ ภาพตัวอย่างการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ประชามติชุมชน	382
ภาคผนวก ฏ แบบประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์	388
ประวัติผู้เขียน	399

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์	49
ตารางที่ 2 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	65
ตารางที่ 3 มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ	70
ตารางที่ 4 การประเมินมูลค่าระบบนิเวศของโลก	82
ตารางที่ 5 สรุปแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัย	96
ตารางที่ 6 สรุปแนวทางการศึกษาและการใช้ประโยชน์จากประเด็นที่เกี่ยวกับเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	98
ตารางที่ 7 แสดงการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน	102
ตารางที่ 8 แสดงมาตราส่วนในการวินิจฉัยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ	117
ตารางที่ 9 แสดงค่า RI ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง	119
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลพื้นฐานตำบลต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า พ.ศ. 2560	130
ตารางที่ 11 สรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้า จากนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	137
ตารางที่ 12 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation).....	145
ตารางที่ 13 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation).....	146
ตารางที่ 14 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation).....	147
ตารางที่ 15 สรุปผลการเปรียบเทียบการถอดบทเรียนของ 2 พื้นที่	153
ตารางที่ 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	179

ตารางที่ 17	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ.....	180
ตารางที่ 18	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน.....	182
ตารางที่ 19	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านวิถีชุมชน	184
ตารางที่ 20	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านกฎหมายหรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	185
ตารางที่ 21	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	187
ตารางที่ 22	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน.....	189
ตารางที่ 23	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ.....	191
ตารางที่ 24	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม.....	192
ตารางที่ 25	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	194
ตารางที่ 26	ผลดัชนีความสอดคล้องและค่าอัตราส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์และองค์ประกอบของกลยุทธ์	200
ตารางที่ 27	สรุปค่าน้ำหนักของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	202
ตารางที่ 28	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	215

ตารางที่ 29	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	216
ตารางที่ 30	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	217
ตารางที่ 31	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติด้านวิถีชุมชน	218
ตารางที่ 32	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ ด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	219
ตารางที่ 33	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	220
ตารางที่ 34	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ ด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	222
ตารางที่ 35	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ ด้านการจัดการระบบนิเวศ	223
ตารางที่ 36	ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้าในมิติ การจัดการภาวะคุกคาม	224

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการวิจัย	15
ภาพที่ 2 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ.....	30
ภาพที่ 3 ขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์.....	33
ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ทางด้านการท่องเที่ยว ...	55
ภาพที่ 5 รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองนิเวศ	75
ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ของนิเวศบริการและคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์	85
ภาพที่ 7 สรุปรองค์ประกอบในการจัดการ PES ชุมชนบางกะเจ้า	92
ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการถอดบทเรียน	105
ภาพที่ 9 แสดงขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบ การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มี ความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	107
ภาพที่ 10 ผังกระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบ ตอบแทนคุณ ระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนบางกะเจ้า	111
ภาพที่ 11 แสดงขั้นตอนการศึกษารองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบ ตอบแทนคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนบางกะเจ้า	121
ภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการศึกษารองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบ ตอบแทนคุณ ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนบางกะเจ้า	125
ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	127
ภาพที่ 14 สรุปรูปภาพรวมของการแสดงหาข้อมูลเชิงอุปนัย (Inductive) และเชิงนิรนัย (Deductive)	128

ภาพที่ 15	การตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES พื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่.....	149
ภาพที่ 16	การตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES พื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด.....	151
ภาพที่ 17	แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ Tows Matrix	158
ภาพที่ 18	ค่าน้ำหนักของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	202
ภาพที่ 19	สรุป 9 มิติของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	243
ภาพที่ 20	กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	244
ภาพที่ 21	สรุปองค์ประกอบในการจัดการชุมชนบางกะเจ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	247
ภาพที่ 22	กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า.....	254
ภาพที่ 23	ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า	260

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ที่กำหนดทิศทางหลักในการพัฒนาของโลก หลัง ค.ศ. 2015 โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 17 เป้าหมายและ 168 เป้าประสงค์ รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้นนั้น ส่งผลให้ประเทศไทยต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่จะต้อง สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้ง มิติเศรษฐกิจ (Economic Dimension) มิติทางสังคม (Social Dimension) และ มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Dimension) เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมี ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็น 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม และนอกจากนี้ยังพบว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน โดยได้มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งรักษา และฟื้นฟู ฐานทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความมั่นคงด้านน้ำ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

อีกทั้งยังมีหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็น ศูนย์กลางการพัฒนา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) รวมทั้งมีแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ซึ่งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรภายใต้แนวทาง ที่เน้นการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและธรรมชาติอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย เมืองอยู่ดี คนมีสุข สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และเมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี (พรธิดา เทพประสิทธิ์ และสรวรยา ธรรมอภิพล, 2560) เพื่อการส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศไทยในภาค การผลิต ที่ประกอบด้วย 1) ภาคอุตสาหกรรมการผลิต (Industry sector) ภาคเกษตรกรรมและ อาหาร (Agricultural and food sector) ภาคอุตสาหกรรมบริการ (รวมทั้งการท่องเที่ยว) (Service sector including tourism) และ 2) ภาคบริการ ประกอบด้วยภาคการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐและฉลากสิ่งแวดล้อม (Green public procurement and

Ecolabel) ภาคเมืองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Cities and local government) และ ภาครณรงค์สร้างความตระหนักและการศึกษา (Awareness raising and Education) (คณะทำงาน ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 12, 2560)

ถ้าพิจารณาจากโรดแมปเพื่อการส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2560-2579 จะพบว่าภาคอุตสาหกรรมบริการ (รวมทั้งการท่องเที่ยว) เริ่มมีการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับ นักท่องเที่ยวและรองรับปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้ยังพบว่า การให้ความสำคัญกับการบริโภคที่ยั่งยืน ในกิจกรรมการท่องเที่ยวยังอยู่ในวงจำกัด (คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 12, 2560) นอกจากนี้ยังพบว่า แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560-2564 ให้ความสำคัญกับการวางรากฐาน และแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนา เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคต

สำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลก ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกมีมูลค่ากว่า 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 9.8 ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศทั่วโลก (Gross Domestic Product: GDP) ในส่วนของอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวของไทยนั้นได้สร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาท มีมูลค่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกว่าร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อน เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มสูงขึ้นติดอันดับที่ 11 ของโลก สะท้อนให้เห็นจากแนวโน้ม จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในระยะที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 14 ล้านคน ในปี 2552 มาเป็น 29.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 11 ของโลก นอกจากนี้ยังพบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมี แนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของที่ตั้งในการเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ท่องเที่ยว และความเป็นไทยที่มี ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ โดยในปี พ.ศ. 2558 World Economic Forum: WEF ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 35 จาก 141 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่สุด ด้านการท่องเที่ยว ของโลกในการจัดอันดับระดับนานาชาติ เช่น กรุงเทพมหานคร ได้รับเลือกเป็น เมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในปี 2558 โดย Master Card รางวัลชายหาดที่ดี ที่สุดของเอเชีย ในปี 2558 จาก World Travel Awards รางวัลประเทศท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในด้าน

การท่องเที่ยวครอบครัว การท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการวิเวก ในปี 2557 รางวัลสถานที่เพื่อการประชุมและจัดงานยอดเยี่ยมจาก TTG Travel Awards ในปี 2557 และประเทศไทยได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว Grand Travel Award จากนิตยสาร Travel News นิตยสารธุรกิจท่องเที่ยวชื่อดังจากภูมิภาคแอฟริกาใต้ในปี 2554 ติดต่อกันเป็นเวลา 9 ปี แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศไทยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

จากสภาพการณ์ของโลกและพฤติกรรมผู้บริโภค อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย และนอกจากนี้ประเทศไทยยังประสบปัญหาในด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ความสะอาด คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการจัดอันดับของ World Economic Forum: WEF ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 116 ในด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมจาก 141 ประเทศทั่วโลก เนื่องจากมีความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจากการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในด้านความปลอดภัยประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 132 จาก 141 ประเทศทั่วโลก อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ การหลอกลวงอาชญากรรม การก่อการร้ายที่เกิดกับนักท่องเที่ยวบ่อยครั้ง (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยเน้นในด้านการสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การอนุรักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบาง การให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักท่องเที่ยวและดูแลด้านความปลอดภัย เพื่อเพิ่มความสะอาด ความปลอดภัย และการเชื่อมต่อสู่พื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพบุคลากรการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การส่งเสริมสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนผู้ประกอบการ ให้ใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ การดูแลรักษาและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559) และการกำหนดกลยุทธ์การจัดการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้ตามเป้าหมาย (ลลิตา ขุนทอง, 2550) ดังเช่นที่บุญมาก ศิริเนาวกุล และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีและดัชนีชี้วัดแล้ว พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดจะต้องมีการจัดทำ

แผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อันจะเป็นแนวทางการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี “มุ่งพัฒนาให้จังหวัดราชบุรีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีความสมดุลในด้านการบริการและการอนุรักษ์” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในช่วง พ.ศ. 2554-2558 ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561) สาขาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม ที่ได้สรุปไว้ว่า การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการ ต้องนำนโยบายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปเป็นแผนปฏิบัติการ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนเพื่อดำเนินการภายในท้องถิ่น สนับสนุนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชน และบูรณาการความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักวิชาการ ในการหาแนวทางในการใช้งานและอยู่ร่วมกันกับแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอย่างยั่งยืน และเป็นไปตามวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

จากการเติบโตอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว องค์การท่องเที่ยวโลก (UNWTO) จึงได้ประมาณการณ้ไว้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนด้วย เพราะกิจกรรมต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศทั้งสิ้น 1,307 ล้านตัน (ค.ศ.2006) หรือประมาณร้อยละ 5 ของก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดโดยจำนวนนี้เกิดขึ้นจากการคมนาคมทางอากาศร้อยละ 40 การขนส่งทางบกร้อยละ 32 และการขนส่งอื่นๆ รวมร้อยละ 3 ขณะที่ที่พักแรมก็สร้างมลภาวะไว้ถึงร้อยละ 21 ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 4 จากภาวะการณ์เช่นนี้จึงทำให้หลายๆ หน่วยงานตระหนักถึงปัญหา และเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนายั่งยืนโดยการอนุรักษ์ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม การบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561) ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศได้จัดทำโครงการและแผนงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันส่งเสริมสร้างจิตสำนึก รวมถึงการปฏิบัติในการลดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม กับโครงการที่เรียกว่า แนวคิด 7 Greens ประกอบด้วย GREEN HEART "เที่ยวด้วยใจคิด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม" GREEN LOGISTICS "ท่องเที่ยวใกล้ไกล ใช้พลังงานให้คุ้มค่า" 3) GREEN ATTRACTION "ท่องเที่ยวทั่วทิศ เลือกลงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม"

GREEN ACTIVITY "สนุกกับกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย GREEN COMMUNITY "เที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาเอกลักษณ์ชุมชน" GREEN SERVICE "เลือกใช้บริการธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม" และ GREEN PLUS "จิตอาสา พาโลกสดใส ใส่ใจสิ่งแวดล้อม" ซึ่งจากโครงการดังกล่าว สุกฤตา พูนเกษม (2556) ก็ได้มีการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว แล้วพบว่า มีการจัดการตามแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับสูง 6 ด้าน ได้แก่ด้านหัวใจสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียว ด้านการบริการสีเขียว และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่ไม่เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว คือ ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว

นอกจากแนวคิด 7 Greens ดังกล่าวยังมีรูปแบบการบริการที่มีความสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ที่รวมถึงการพัฒนาที่มุ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกันชุมชนก็มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน โดยนำรูปแบบของการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism: CBT) ด้วยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ที่ได้สรุปศักยภาพทางการท่องเที่ยวในด้านการบวณความคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง และเป็นเจ้าของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551) ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน (เพชรศรี นนท์ศิริ, 2555)

จากการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหากพิจารณาถึงการเป็นต้นแบบด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจากการศึกษาข้อมูลพบว่าราชอาณาจักรภูฏานถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ อันนำมาสู่การสร้างจุดแข็งให้กับราชอาณาจักรภูฏานในการสร้างภาพลักษณ์ของการคัดกรองนักท่องเที่ยวของภูฏานที่ต้องการเฉพาะนักท่องเที่ยวชั้นดี (High-end) เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากราชอาณาจักรภูฏานเป็นประเทศที่มีลักษณะทางภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกันกับประเทศไทย อีกทั้งยังใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงในการพัฒนาประเทศ รวมถึงมีการใช้ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness : GNH) เป็นเครื่องมือประเมินความสำเร็จในการบริหารประเทศของราชอาณาจักรภูฏาน ถือว่าประเทศไทยและราชอาณาจักรภูฏาน มีบริบททั้งด้านของกายภาพและการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยจึงใช้ราชอาณาจักรภูฏานเป็นกรณีศึกษาของประเทศที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้มีแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านของทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม

ถ้าพิจารณาการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ทุนสังคม และทุนวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติร่วมกันของคนในชาติ (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2554) ซึ่งทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า สินค้าสาธารณะ (Public Goods) การใช้ประโยชน์สมบัติส่วนรวมเหล่านี้ โดยไม่มีกติกากำกับหรือการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดี ก่อให้เกิดความทรุดโทรม ร่อยหรอ เกิดปัญหาที่เรียกว่าผลกระทบภายนอก (Externality) ดังนั้น จึงนำวิธีการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐศาสตร์ ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมีเสถียรภาพ มีความเป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และให้ความยั่งยืนเข้ามาใช้ในการจัดการทั้งในด้านของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร โดยการประเมินคุณค่าระบบนิเวศและบริการของระบบนิเวศ (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และคณะ, 2556) เช่น การประเมินมูลค่าบริการของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำด้านการเป็นแหล่งผลิต (Provisioning service) ด้านการควบคุม (Regulation service) ด้านวัฒนธรรม (Cultural service) และด้านการสนับสนุน (Supporting service) (ศักดิ์ศรี รักไทย, 2560) และการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service: PES) ตามหลัก ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่ายให้กับชุมชนหรือผู้ที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหลักประกันความยั่งยืนของฐานทรัพยากร (สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม, 2554)

จากที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นว่าปัจจุบันได้มีการวิเคราะห์การท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดสรรทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพซึ่งหนึ่งในแนวคิดที่กำลังมีการดำเนินงานในหลายพื้นที่ คือ การตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem services หรือ PES) เป็นแนวคิดการส่งเสริมให้ ผู้ใช้ หรือ ได้รับประโยชน์จาก บริการระบบนิเวศ จ่าย หรือซื้อ หรือตอบแทน ต่อสิ่งที่ใช้ไป ให้กับผู้ทำหน้าที่ดูแล รักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศนั้นๆ เพื่อให้คงไว้ซึ่งบริการหรือประโยชน์ที่ได้รับจากระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้ที่ดูแลรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศมีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานมีศักยภาพการดำเนินงานที่สูงขึ้นและมีรายได้เสริม โดยองค์ประกอบของการดำเนินงาน PES ประกอบด้วย 1) บริการของระบบนิเวศ หรือ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบนิเวศ ซึ่งแตกต่างกันตามลักษณะสภาพพื้นที่ เช่น ระบบนิเวศป่าต้นน้ำ ให้บริการระบบนิเวศ เช่น ช่วยเก็บกักและระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม ภัยแล้ง ช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ช่วยลดอุณหภูมิ ช่วยให้ออกซิเจน ระบบนิเวศป่าชายเลน

ให้บริการระบบนิเวศ เช่น เป็นแหล่งอาหารทะเล ช่วยป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ช่วยบังลมคลื่น ระบบนิเวศชายหาด ให้บริการระบบนิเวศชายหาด เช่น ให้ความสวยงามเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

2) ผู้ดูแลรักษาระบบนิเวศ ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ หรือผู้มีจิตอาสา หรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการดูแลรักษาระบบนิเวศ เป็นต้น และ 3) ผู้ได้ประโยชน์จากระบบนิเวศ คือ ผู้ใช้ประโยชน์จากบริการระบบนิเวศ เช่น โรงไฟฟ้าพลังน้ำ บริษัทผลิตน้ำประปา โรงแรมและร้านอาหารตามสถานที่ท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น โดยการดำเนินงานของการตอบแทนคุณระบบนิเวศนั้นต้องประสานทั้ง 3 ส่วนเข้าด้วยกัน ให้ผู้ได้ประโยชน์จากบริการระบบนิเวศมาดูแลสนับสนุนผู้ดูแลรักษาระบบนิเวศ เพื่อบริการระบบนิเวศที่ยั่งยืน ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรธิดา เทพประสิทธิ์ และสวรรยา ธรรมอภิพล (2560) พบว่า การดำเนินงานที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานของการตอบแทนคุณระบบนิเวศในประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมีการดำเนินงานเรื่องการตอบแทนคุณระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม ที่ผ่านมานั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะหน่วยงานนโยบายได้เสนอประเด็นเรื่องการตอบแทนคุณระบบนิเวศในฐานะที่เป็นโอกาสของการพัฒนาในอนาคตโดยปรากฏอยู่ในร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แต่ยังคงขาดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) จึงมีความพยายามที่จะผลักดันในการจัดตั้งกองทุนการตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในปัจจุบันคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558 เห็นชอบแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 พร้อมทั้งเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ พันธุ์ ปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรพันธุกรรม การลดภัยคุกคาม การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น การพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมอบหมายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทฯ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ อีกทั้ง มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและทิศทางการพัฒนาในระดับโลกและระดับภูมิภาค และนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของไทย รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยต้องตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติในเรื่องของความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้าง

การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้เร่งการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดีการดำเนินงานเรื่องการตอบแทนคุณระบบนิเวศของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา มีลักษณะเป็นโครงการนำร่องเท่านั้นยังไม่สามารถยกระดับให้เป็นกลไกระดับชาติได้ ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่า การดำเนินการตอบแทนคุณระบบนิเวศนั้นเป็นกลไกแบบสมัครใจที่อาจไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชนมากนัก เนื่องจากภาคเอกชนส่วนใหญ่ใช้ระบบความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) การตอบแทนคุณระบบนิเวศจึงเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งที่ต้องแข่งขันกับกลไกอื่นๆ สำหรับพื้นที่นำร่องในการดำเนินโครงการตอบแทนคุณระบบนิเวศ ได้แก่ โครงการที่ดำเนินการอยู่ภายในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยสถาบันนวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง ได้ริเริ่มโครงการประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติต่างๆ ทั้งอุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ที่เป็นตัวแทนของนิเวศป่าต้นน้ำ ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ดอยอินทนนท์โดยใช้รูปแบบของกองทุนค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศ และพื้นที่อนุรักษ์ในกลุ่มป่าตะวันออกซึ่งเป็นแหล่งน้ำของอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ได้ประเมินมูลค่าด้านเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศเรียบร้อยแล้ว โดยเชิญภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรที่ใช้บริการน้ำในลุ่มน้ำภาคตะวันออกเข้าร่วมหารือในการจัดการตั้งกองทุนเพื่อตอบแทนคุณระบบนิเวศภาคตะวันออก และอุทยานแห่งชาติตะรุเตาเป็นตัวแทนของระบบนิเวศทางทะเลและทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งมีการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศและจัดตั้งกองทุนรีฟ การ์เดียน (Reef Guardian Association) โดยสมาคมอนุรักษ์ปะการัง จังหวัดสตูล นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานในส่วนของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) หรือ สภพ. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบัน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ให้บริการระบบนิเวศ มีการตอบแทนคุณในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้ดูแลระบบนิเวศ เพื่อความยั่งยืนของบริการระบบนิเวศ ช่วยให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการอนุรักษ์ อันเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นกลไกสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยมีพื้นที่นำร่องดำเนินงาน 4 แห่ง ได้แก่ 1) พื้นที่บ้านหัวเลา ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 2) พื้นที่ตำบลคลองประสะ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่ 3) พื้นที่ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร และ 4) พื้นที่อำเภอไร่เลย์แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าการตอบแทนคุณระบบนิเวศในโครงการนำร่องต่างๆ นั้นเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการอนุรักษ์ ฟื้นฟู การลดภัยคุกคาม และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ โดยที่ผ่านมานั้นมีการดำเนินการในสวนอุทยานแห่งชาติทางบกที่มีความสำคัญต่อพื้นที่ต้นน้ำรวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ

และอุทยานแห่งชาติทางทะเล ซึ่งเป็นต้นทุนทางธรรมชาติที่สำคัญต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย (ทรงธรรม สุขสว่าง, 2557) แต่ทั้งนี้ยังไม่พบโครงการนำร่องในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) รวมทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน (องค์การท่องเที่ยวโลก, 2560) เช่น พื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวธรรมชาติ ที่อยู่ท่ามกลางความเจริญทั้งทางด้านอุตสาหกรรมและชุมชนเมือง เป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจน ดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่อยู่ในบรรยากาศ และกรองอากาศเสีย จากย่านอุตสาหกรรม เปรียบเสมือนปอดของคนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และด้วยจากสภาพพื้นที่ที่ถูกโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาจึงมีการสะสมของตะกอนบริเวณปากแม่น้ำ อีกทั้งอยู่ใกล้ปากอ่าวไทย ทำให้พื้นที่คุ้งบางกะเจ้า เปรียบเสมือนพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่มีความโดดเด่นในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (อารียาพัชร เพชรรัตน์, 2559)

ปัจจุบันชุมชนบางกะเจ้าได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบุคคลภายนอกเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก มีการขยายตัวของความเป็นเมือง และความต้องการใช้พื้นที่เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้พื้นที่สีเขียวหรือป่าในพื้นที่แห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (อารียาพัชร เพชรรัตน์, 2559) ถ้ายังขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการอนุรักษ์ และการลดภัยคุกคาม จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังเห็นได้จากที่ผ่านมานั้น พบว่า แนวทางการอนุรักษ์ที่ดำเนินการโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถต้านทานแรงกดดันและปัจจัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพทั้งที่มีอยู่เดิมและที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อันเกิดจากการใช้ประโยชน์ที่เกินขีดจำกัด ภาวะมลพิษ และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกรานและแพร่ระบาด ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงถึงผลกระทบที่รุนแรงต่อสังคมมนุษย์ตลอดจนการสูญเสียบริการจากระบบนิเวศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558)

สำหรับพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการนั้น เป็นพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร (ศรีณัฐ ไทรชมภู และบุญเกียรติ ไทรชมภู, 2558) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและพื้นที่รอบเมือง เพื่อสร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของเมือง (จตุชัย ด้วงลำพันธ์ และคณะ, 2556) โดยมีพื้นที่บางกะเจ้า เป็นพื้นที่นำร่องการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ มีสินค้าที่ผลิตขึ้นจากความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2561) ได้รับยกย่องให้เป็น The best urban oasis of Asia จากนิตยสารไทม์ เมื่อปี 2549 อันถือว่าเป็นมรดกทางธรรมชาติที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

และเป็นหนึ่งในสถานที่ที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว (ชลาทิพย์ ไชยสาส์ และศิริกร กาญจนสุนทร, 2560) ปัจจุบันชุมชนบางกะเจ้ามีวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป เน้นการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ การย้ายถิ่นและประชากรแฝง สิ่งก่อสร้างรุกล้ำ ขยะ น้ำเสีย การกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), 2560)

จากสถานการณ์ดังกล่าวพบว่าการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวของชุมชนบางกะเจ้า ท่ามกลาง ความเจริญของเมืองเป็นความท้าทายของคนในพื้นที่ หากยังคงรักษาคุณค่าของตัวเองไว้ได้จะนำมา ซึ่งพื้นที่นำร่องต้นแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพ ที่หลอมรวมชุมชนกับพื้นที่สีเขียวได้อย่างมีคุณภาพและสร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีกลไกการประสานและ บริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นรูปธรรม ดังเห็นได้จากที่ผ่านมาชุมชน บางกะเจ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการศึกษาและพัฒนาวิธีการ และเครื่องมือขับเคลื่อนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น มีแผนงานด้านการ ท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้าให้มีความยั่งยืน รวมถึงการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดของพื้นที่ทางด้าน แหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรธิดา เทพประสิทธิ์ และธีระวัฒน์ จันทิก (2561) พบว่า มิติทางสังคมจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการดำเนินงานคือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การจัดตั้ง โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่นำแนวคิดจากเมืองนิเวศ มาประยุกต์ใช้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

แต่ในปัจจุบันพบว่าชุมชนบางกะเจ้า มีปัญหาสภาพการจราจรที่หนาแน่นในช่วง วันหยุด ปัญหาขยะ น้ำเสีย การกัดเซาะชายฝั่ง และมลพิษทางอากาศ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวขาดเอกภาพในการทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือให้เป็นไปในทิศทาง เดียวกัน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่บริหารแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง แต่ขาดองค์ความรู้ในการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีและการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวให้มี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย วงศ์กำแหงหาญ และคณะ (2557) ที่ได้มีการศึกษา กลยุทธ์การตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาข้อมูลด้านอื่นๆ เพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการ แสวงหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และรูปแบบการดำเนินชีวิต และหากพิจารณาถึงประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมพบว่ายังขาดการศึกษาในด้านของนำหลักการตอบสนองคุณระบบนิเวศเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เข้ากับบริบทของชุมชนบางกะเจ้า อันส่งผลให้การดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่าการเงิน

อีกทั้งการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นต้องมีการถ่ายเทภารกิจอย่างสมดุล โดยการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต้องมีการให้ความสำคัญกับความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชน แต่ทั้งนี้ชุมชน จะต้องรู้จักวิถีชีวิตของตนเอง ศักยภาพของพื้นที่ ความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ของชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้านำมาใช้เพื่อสร้างความ ยั่งยืนให้อยู่ร่วมกับวิถีชีวิตความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเกื้อกูล

จากที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาการพัฒนาการจัดการจัดการ ชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน บางกะเจ้า ซึ่งหากพิจารณาถึงการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองอย่างยั่งยืนนั้นจะขึ้นอยู่กับบุคคล ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งนักการเมือง ข้าราชการ เอกชน และชุมชน ส่วนการดำเนินการควรดำเนินการ ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปฏิบัติ ระดับกลยุทธ์ และระดับนโยบาย ซึ่งความสำเร็จในการวางแผนและ จัดการพื้นที่สีเขียวขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ คือ การใช้พื้นที่สีเขียวร่วมกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ความเกี่ยวข้องกันระหว่างกลุ่มที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบ (บุญยงช รุธิโรโก, 2556) สำหรับในพื้นที่ ชุมชนบางกะเจ้า พบว่า มีการดำเนินงานในระดับปฏิบัติการที่ชาวบ้านในชุมชนมีการดำเนินงานกัน แล้วในบางส่วน แต่ยังคงขาดการดำเนินงานในระดับกลยุทธ์ โดยการดำเนินงานนั้นเป็นการดำเนินงาน ในลักษณะที่ชาวบ้านต้องดำเนินการร่วมกันต้องอาศัยการประนีประนอม ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ทั้งนี้ จากการศึกษาของพรธิดา เทพประสิทธิ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) พบว่าบุคลิกภาพแบบ ประนีประนอม จะมีอิทธิพลทางบวกในการพัฒนาตนเองด้านทักษะ และการกระทำให้สำเร็จ ทำให้ ชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับวางแผนในการจัดการพื้นที่ร่วมกัน ที่มีการ ผสมผสานร่วมกับแนวคิดในการใช้ต้นทุนของบริการระบบนิเวศ มาส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการ หรือได้รับ ประโยชน์จากระบบนิเวศต้อง"จ่าย หรือ ตอบแทนคุณระบบนิเวศในรูปแบบต่างๆ" ให้กับผู้ทำหน้าที่ ดูแลรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศ เพื่อให้คงไว้ซึ่งบริการหรือประโยชน์อย่างยั่งยืนที่ได้รับ และ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้ที่ดูแลรักษา ฟื้นฟูระบบนิเวศมีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานมีศักยภาพ การดำเนินงานที่สูงขึ้น และมีรายได้เสริมจากการทำกิจกรรมอนุรักษ์ได้ อีกทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักรู้ ในเรื่องความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า ให้มีการดูแลอนุรักษ์ ระบบนิเวศเพื่อความยั่งยืนของระบบนิเวศและกิจการของตนเอง มีการประเมินมูลค่าการให้บริการ ระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยว และมีการนำต้นทุนด้านมูลค่าความสวยงามของระบบนิเวศ และต้นทุน ด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ มาคิดคำนวณเพื่อหาผลตอบแทนที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

2.2 เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

2.3 เพื่อจัดทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

3. ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นแนวทางในการหาคำตอบ ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามของงานวิจัยดังนี้

3.1 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า มีองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยใดบ้างที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบของกลยุทธ์ที่เหมาะสม

3.2 กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าที่เหมาะสมจะเป็นอย่างไร ที่จะสามารถนำไปสู่การจัดการทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการโดยใช้แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน การจ่ายค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศหรือระบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบางกะเจ้า

4.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลและร่วมประชุมในพื้นที่

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลชุมชนบางกะเจ้า ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการเก็บข้อมูลจากบริเวณชุมชนบางกะเจ้า ประกอบด้วย 6 ตำบลในอำเภอ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลบางกอบัว

5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

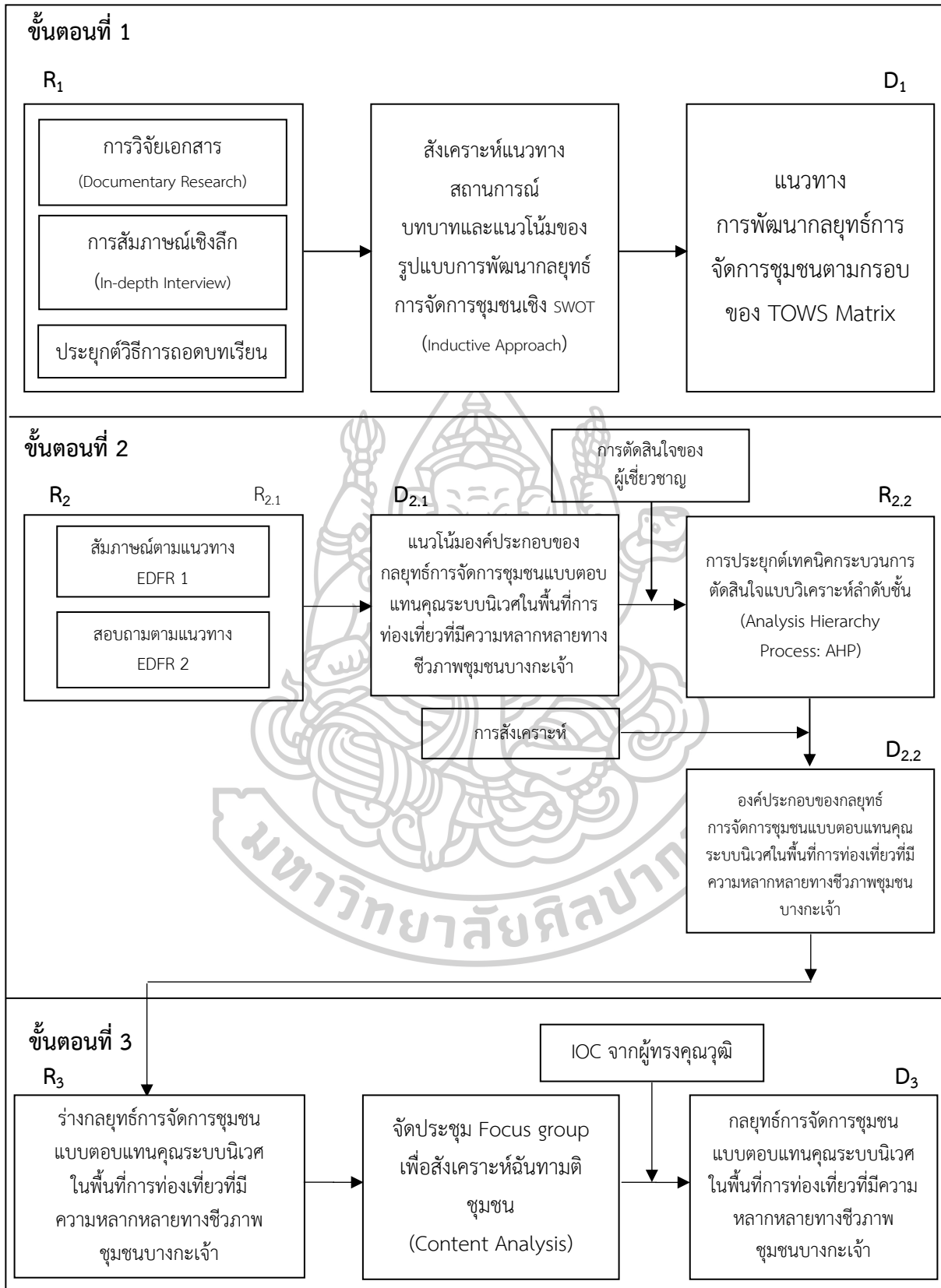
การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า โดยการวิจัยเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารระดับปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ เอกสารที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่มีประสบการณ์ หรือเป็นประจักษ์พยานกับเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ และเอกสารระดับทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ เอกสารที่เขียนจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นประจักษ์พยานกับเหตุการณ์เรื่องราวโดยตรง แต่ได้รับการถ่ายทอดหรืออ้างอิงจากเอกสารอื่นที่เป็นระดับปฐมภูมิ ทั้งนี้ เอกสารที่ผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษาข้อมูลสนับสนุนเป็นเอกสารสาธารณะ (Public Document) คือ ได้ตีพิมพ์และเผยแพร่สู่สาธารณะโดยหน่วยงานภาครัฐ จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 17 คน เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการถอดบทเรียน เพื่อหาข้อสรุปแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าด้วยเทคนิคการวิจัย EDR โดยเริ่มจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า ในขั้นตอนนี้ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบประเด็นที่มีโอกาสเป็นไปได้ จากนั้นผู้วิจัยนำไปสร้างเป็นประเด็นแนวโน้มเกี่ยวกับองค์ประกอบ

ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า เบื้องต้น นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการบริหารจัดการชุมชน การตอบสนองคุณระบบนิเวศ และด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการเล่าเรื่องการท่องเที่ยวและนำเสนองานบนบล็อกส่วนตัวหรือบนแพลตฟอร์มอื่นๆ มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการบริหารจัดการชุมชน และด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จำนวน 17 คน จากนั้นดำเนินการถอดเทปคำสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากแนวโน้มที่มีต่อองค์ประกอบหลักและแนวโน้มที่มีต่อองค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ การสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับประเด็นที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า พร้อมทั้งได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ตามการสอบถามในรอบที่ 2 จากนั้นจึงสกัดประเด็นจากผลการวิจัยจากการสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) ในการสรุปองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ฉันทามติของการพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้เทคนิคการจัดเวทีการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อสรุปฉันทามติของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตามเทคนิค IOC ทั้งนี้กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็นดังที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนบางกะเจ้า หมายถึง ชุมชนที่ประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว ในอำเภอ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศการท่องเที่ยว

ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) หมายถึง ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ และสายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตนานาชนิด ในระบบนิเวศที่มีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์สำหรับผลิตภัณฑ์ จากทรัพยากรของชุมชน ที่เป็นอัตลักษณ์และมีความโดดเด่น เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า

การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการจัดการ และการจัดกิจกรรม ที่คำนึงถึงความยั่งยืนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิต ของชุมชน โดยกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

การจัดการชุมชน (Community Management) หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน การบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโดย กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

การตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services) หมายถึง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบกระบวนการดำเนินงาน หรือการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริม การจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อป้องกันความเสียหายและลดผลกระทบเชิงลบ ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดสรรค่าตอบแทนให้กับชุมชนในรูปของตัวเงินค่าธรรมเนียม หรือสวัสดิการชุมชน ในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ จากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการบริการ ของระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

กลยุทธ์ (Strategy) หมายถึง การกำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดการชุมชน แบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) มิติวิถีชีวิตชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการหน่วย วิจัยชุมชน 4) มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติ ในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 7) มิติด้านการผลิตและ การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการ จัดการภาวะคุกคาม

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง การบริหารจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยมุ่งเน้นความสมดุลในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่นำมาซึ่งผลตอบแทนและมูลค่าให้แก่ชุมชนบางกะเจ้าในระยะยาว ภายใต้กลยุทธ์ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม

ผู้ได้รับประโยชน์ (Buyer) หมายถึง นักท่องเที่ยว เจ้าของที่ดินให้เช่า หน่วยงาน เจ้าของที่ดินพื้นที่สีเขียว ผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่ต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ภายใต้กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าให้แก่ผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์

ผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ (Provider) หมายถึง ชาวบ้านในชุมชนบางกะเจ้าที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลรักษาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพภายในชุมชนบางกะเจ้า ภายใต้กลไกในการดำเนินงานภายใต้กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยมีเป้าหมายยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่บางกะเจ้าให้ดีขึ้น และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Management Center) หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวโดยคณะกรรมการชุมชนบางกะเจ้าที่มีการกำหนดกฎระเบียบข้อปฏิบัติการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมภายในชุมชน เช่น การจ่ายค่าบริการในพื้นที่ของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ รวมทั้งมีการพัฒนากลุ่มผู้สืบทอด (Successor) ให้กับเยาวชนในพื้นที่ และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการติดตามควบคุมและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว

7. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การพัฒนา (Development) หมายถึง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและ

การบริโภครูปที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม โดยผ่านกระบวนการในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ 1) ใช้เทคนิคการวิจัยทฤษฎีฐานราก โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยเอกสาร 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกชาวบ้านในชุมชน ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการ ในชุมชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 17 คน 3) ประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน เพื่อให้ได้แนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า ในขั้นตอนที่ 2 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคต EDFR โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการทำแบบสอบถาม จำนวน 17 คน และการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น เพื่อประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ที่จะนำไปใช้ จากนั้นดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ฉันทามติของการพัฒนา กลยุทธ์การใช้เทคนิคการจัดเวทีการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน จนได้กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

การจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า 9 มิติ ได้แก่ ประกอบด้วย กลยุทธ์ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภครูปที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม

การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) หมายถึง การทดสอบหาความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการเปรียบเทียบความเหมาะสมของกลยุทธ์หลักแต่ละคู่ และการเปรียบเทียบความเหมาะสมของกลยุทธ์ย่อยแต่ละคู่ในแต่ละด้านของกลยุทธ์

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน (Quality of Life and Community Development) หมายถึง การส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร

สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจาย รายได้ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิก สหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออม มาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน และส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคลเพื่อ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็น กลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพของการจัดการชุมชน แบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (Corporate Social Responsibility: CSR) หมายถึง การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนา ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแล รักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม ทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว การพัฒนากลไกการควบคุม ติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน (Knowledge Management and Communities of Research) หมายถึง การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสาน แผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการ พื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการ จัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว ส่งเสริมให้มีการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการ ประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผล การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ และส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มี ความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ด้านวิถีชุมชน (Community) หมายถึง การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตร

ที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริม จริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม และดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการ ท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชนแบบตอแบน คุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ (Law and Regulatory Management practices) หมายถึง การส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชน ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ ของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบัน ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความ เหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่น เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง กลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการ ตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิต ของประชาชน และส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม และรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับ ศักยภาพของพื้นที่

ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-tourism) หมายถึง การส่งเสริมการสร้าง ความตระหนัก และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว สนับสนุนการท่องเที่ยว ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและ วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่ พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถ เดินทางโดยปลอดภัย เช่น การเดิน การวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น และกำหนดผัง การจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับ เทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ

ด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production) หมายถึง การส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลดจากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน และสร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ด้านการจัดการระบบนิเวศ (Ecosystem Management) หมายถึง การส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ พื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายมาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

การจัดการภาวะคุกคาม (Threat Management) หมายถึง การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว

และสิ่งแวดลอมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) เช่น การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐของพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

8.1 ประโยชน์เชิงวิชาการ

8.1.1 การศึกษาภาพอนาคตแนวโน้มองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ทำให้ทราบถึงแนวโน้มประเด็นการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ที่สามารถเป็นแบบการศึกษาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพอื่นๆ ได้

8.1.2 ได้กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ต่อการนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดรูปธรรม และเป็นแบบการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของจังหวัดอื่นๆ ได้ อันจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ร่วมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจในเชิงนโยบาย สนับสนุนกลไกตลาด รวมทั้งมาตรการจูงใจต่างๆ เพื่อการลงทุนในทรัพยากรธรรมชาติ และเข้าใจถึงการนำทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่มาสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ในการร่วมกันพัฒนา และสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

8.1.3 เป็นงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ แก่ผู้ที่สนใจในองค์ความรู้การตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยว องค์ความรู้การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่การท่องเที่ยว และการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

8.1.4 สามารถสร้างแนวคิดการจัดการกลยุทธ์ที่มีรูปแบบใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ ในเชิงวิชาการในการพัฒนาชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยว ให้มีการบริหาร

จัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน

8.1.5 สามารถนำผลการวิจัย ไปวิจัยต่อยอด เพื่อนำไปสู่กิจการเพื่อสังคมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยกลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจ การจัดการความรู้ และนวัตกรรม เพื่อการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

8.1.6 การศึกษานี้นำไปสู่ประโยชน์ทางวิชาการในด้านของการขยายทฤษฎีด้านของกลยุทธ์ในการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศอันมีความเฉพาะเจาะจงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น

8.1.7 เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันด้วยการศึกษาจากพื้นที่จริงในชุมชน ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะมีความทันสมัยมากขึ้น และสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่และสถานการณ์ในปัจจุบันได้

8.2 ประโยชน์ต่อหน่วยงาน

8.2.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระประแดง สำนักงานเกษตรอำเภอพระประแดง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรปราการ สามารถนำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน เพื่อให้ตอบสนองกับแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ.2560-2579 ในอุตสาหกรรมบริการ (การท่องเที่ยว) ด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ สร้างงาน และส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การพัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อจะติดตามตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน บนพื้นฐานของความสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับของสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโต เน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 -2564 ที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุล ด้วยการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสมดุลทั้งในด้านพื้นที่ เวลา และกลุ่มการท่องเที่ยว และแผนแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก พ.ศ. 2560 – 2564 ด้วยการพัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นกลไกในการ

บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้กลไกทาง เศรษฐศาสตร์ตามหลักการการตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศด้วยการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศและ การชดเชยตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศ เป็นต้น รวมทั้งเป็นการบริหารจัดการอย่างบูรณาการร่วมกัน ในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์สำหรับผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรของชุมชน ที่เป็นอัตลักษณ์และมีความ โดดเด่น เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้าอย่างยั่งยืนต่อไป

8.2.2 ชุมชนบางกะเจ้า สามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรของชุมชน และการท่องเที่ยว ด้วยการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อมโดยกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการบูรณาการแผน นโยบาย มาตรการ เพื่อการคุ้มครอง คุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน และแผนปฏิบัติราชการประจำปีจังหวัดสมุทรปราการ และแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลทรงคนอง องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ องค์การบริหารส่วนตำบล บางน้ำผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะเจ้า และองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางกอบัว อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

8.2.3 สถาบันการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอน ด้วยการส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของ แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ในการเรียน การสอนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาในชุมชนบางกะเจ้าเพื่อสร้างการรับรู้และ ความตระหนักของเยาวชน ให้หวงแหน อนุรักษ์ ฟื้นฟู มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

8.2.4 องค์กรเอกชน ชมรม หรือกลุ่มนักรัก โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบางกะเจ้า สามารถนำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทน คุณค่าระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ไปใช้เป็น แนวทางในการกำหนดนโยบาย และวางแผนดำเนินงานกิจกรรมเพื่อสังคม ร่วมกับชุมชน หน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบางกะเจ้า เช่น กลุ่มรักษ์ คุ้งบางกะเจ้า กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับบางกะเจ้า เป็นต้น

8.2.5 การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยใช้กลยุทธ์ 9 มิติ ได้แก่ ประกอบด้วยกลยุทธ์ 1) มิติการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคามนั้นจะทำชุมชนบางกะเจ้ามีความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยว ตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนบางกะเจ้าครอบคลุมใน 4 มิติ ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ 2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็น “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม 3) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ และ 4) การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เป็น “สังคมที่น่าอยู่” มี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ”

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า” ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและแนวทางในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว
2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
4. มาตรการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ
6. แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ
7. การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน

1. การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว

ความหลากหลายทางชีวภาพ มาจากคำว่า Biodiversity หรือ Biological diversity โดยความหลากหลาย หมายถึง มีมากมายและแตกต่างกัน ส่วนทางชีวภาพมีความหมายถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งมีชีวิต โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมายของความหลากหลายทางชีวภาพไว้ว่า “การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย มีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลก หรือการที่มีชนิดพันธุ์ สายพันธุ์และระบบนิเวศ ที่แตกต่างหลากหลายบนโลก ในขณะที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยได้สรุปความหมายไว้ หมายถึง การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย มีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลก โดยถูกแบ่งออกเป็นระบบสำคัญ 3 ประการ คือการมีความหลากหลายของการที่มีชนิด พันธุ์ สายพันธุ์ และระบบนิเวศ ที่แตกต่างหลากหลายบนโลก

สำหรับประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายทางชีวภาพมากมาย ทั้งทางบกและทางน้ำ มีพรรณไม้ที่ศึกษาแล้วประมาณ 20,000 ชนิด และพันธุ์สัตว์ประมาณ 12,000 ชนิด นักวิชาการคาดคะเนว่าน่าจะมีสิ่งมีชีวิตมากมายถึง 100,000 ชนิด ที่ยังไม่ได้มี การนำมาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลกันอย่างจริงจัง และอาจมีจำนวนไม่น้อยที่มีคุณค่า ทางด้านพันธุกรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นยา

และอาหาร และผลิตภัณฑ์เคมีอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ได้ แต่ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง จากการใช้ประโยชน์มากเกินไป ก๊าซทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย และการนำพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามา การขยายตัวและการพัฒนาเมือง การถมพื้นที่ชุ่มน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะมลพิษต่างๆ จากปัจจัย ที่กล่าวมาข้างต้น มีผลทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งสูญพันธุ์ไปแล้ว และอยู่ในภาวะถูกคุกคาม (สำนักงาน นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559)

1.1 การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถดำเนินการได้ในหลายแนวทาง และแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ด้วยการสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟู การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และการพัฒนาองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้การใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้นในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จึงต้องคำนึงถึงการดูแลรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างสมดุล ดำเนินงานแบบผสมผสานตั้งแต่การให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนให้มีความรักและเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ การควบคุมและอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาควบคู่กันไป จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมและการทดแทนเพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายและระบบนิเวศ ตลอดจนควรมีการติดตามประเมินเพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ได้กำหนดการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุล โดยปรากฏนโยบายที่เกี่ยวข้องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และให้ความสำคัญมากขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป้าหมายในการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจและป่าชายเลน ลดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 - 2564 มีเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ภายใน พ.ศ. 2564 ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องปรองดองกับธรรมชาติ โดยรัฐบาลและทุกภาคส่วน

มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนการปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน” จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ที่ 11 มาตรการ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพนั้น เป็นทั้งหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิในการจัดการในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยที่รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการและได้ประโยชน์

1.2 การประยุกต์การดำเนินงานการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถดำเนินการได้หลากหลายและมีรูปแบบการจัดการที่แตกต่างไปตามบริบทของพื้นที่ โดยศึกษาและปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่ให้ครอบคลุมการจัดการแหล่งที่อยู่อาศัย การจัดการชนิดพันธุ์หายากหรือชนิดพันธุ์อันมีคุณค่าของท้องถิ่น การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (2561) ได้สรุปแนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่

1) โครงการ ข้าว กข 43 เส้นทางสู่นาคนาคของเกษตรกรไทย ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นโครงการพัฒนาข้าวสายพันธุ์พิเศษ กข 43 เกิดจากข้าวสายพันธุ์สุพรรณบุรี 1 กับ ข้าวเจ้าหอมสุพรรณ ที่พัฒนาคุณภาพข้าวตรงตามกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะทาง เหมาะสำหรับผู้ที่ควบคุมน้ำหนัก กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและโรคไต และเป็นการเพิ่มความหลากหลายให้กับสายพันธุ์ข้าวไทย โดยการส่งเสริมกระบวนการผลิตให้กับเกษตรกรสมาชิก อำเภอเดิมบางนางบวช ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเพาะปลูกข้าว และเชื่อมโยงเรื่องการตลาดให้กับสินค้า สร้างมูลค่าเพิ่มสู่ตลาดแข่งขัน

2) โครงการควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นผักตบชวา บึงมกกะสัน สำนักงานเขตราชเทวี บึงมกกะสัน เป็นบึงขนาดใหญ่อยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งระบายน้ำและรองรับน้ำเสียรวมทั้งน้ำมันเครื่องจากโรงงานรถไฟมกกะสัน และขยะมูลฝอยจากชุมชนแออัด อยู่โดยรอบเป็นเวลานานหลายปี จนเกิดปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและน้ำเน่าเสีย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 ทรงตระหนักถึงภัยแห่งภาวะมลพิษดังกล่าวที่พสกนิกรจะได้รับโดยตรงมากขึ้นตามกาลเวลา จึงได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับ "เครื่องกรองน้ำธรรมชาติ" โดยมีการปลูกผักตบชวาในบ่อเพื่อดูดซับสารอาหารและโลหะหนักจากน้ำในบ่อ เป็นการทำงานร่วมกันของพืชน้ำ (สาหร่าย) กับแบคทีเรีย เพื่อบำบัดน้ำเสียในบึงมกกะสัน รวมถึงในหลายพื้นที่ของเขตเมือง

3) โครงการรณรงค์ชาวบ้านร่วมปลูกป่าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลวังควง ได้รณรงค์ชาวบ้านตำบลวังควง จังหวัดกำแพงเพชร ร่วมกันปลูกป่าชุมชน อนุรักษ์พันธุ์ไม้ธรรมชาติ ตามแนวพระราชดำริฯ ที่มีคุณค่าต่อท้องถิ่นและกำลังจะสูญพันธุ์กว่า 700 ไร่ ร่วมกับอำเภอพรานกระต่าย สำนักงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 (ตาก) และชาวบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าในพื้นที่ พันธุ์ไม้ตามแหล่งธรรมชาติ ที่นับวันจะลดน้อยลงด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจ พืชเชิงเดี่ยว การขยายพื้นที่ทำกินอัน เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

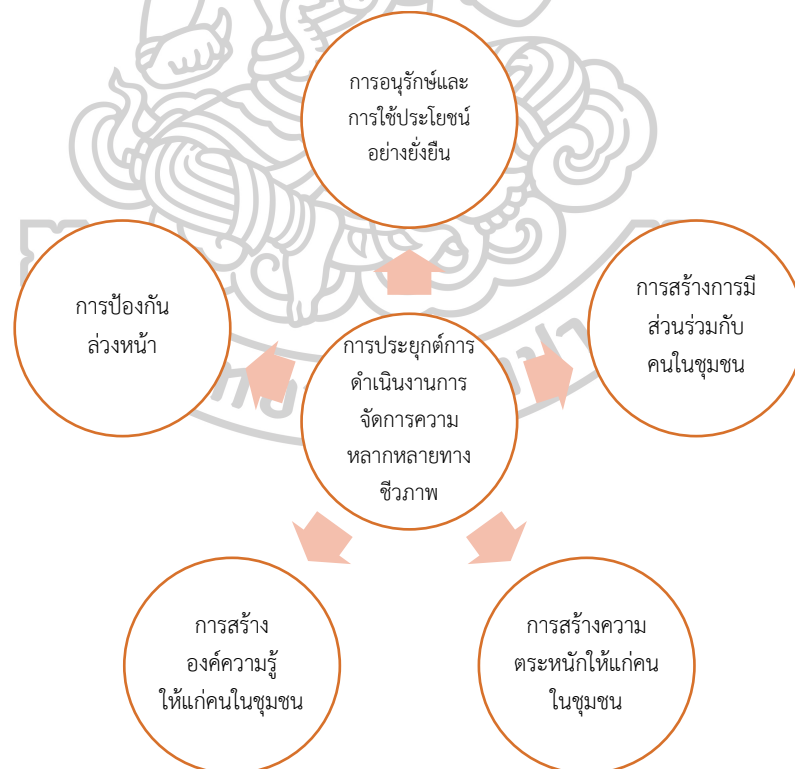
4) โครงการปรับปรุงคลองท่าแพ เป็นคลองสีเขียว เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช คลองท่าแพถูกปรับเปลี่ยนเป็นคลองสีเขียว มีความทนทานต่อความแรงของ กระแสน้ำ มีการฟื้นตัวหลังน้ำลดดีกว่าคลองอื่นๆ พรรณไม้ท้องถิ่นและพืชทั้งสองฝั่งคลองช่วยกักเก็บ น้ำและให้น้ำเพิ่มความชุ่มชื้น นอกจากนี้ ได้ขยายกิจกรรมคลองสวย น้ำใส ให้ครอบคลุมตาม นโยบายของรัฐ จัดทำทะเบียนต้นไม้ สำรวจการกักเก็บคาร์บอนทรัพยากรป่าในเมือง เป็นต้น

5) โครงการ Start up : PES เพื่อการท่องเที่ยวระยะที่ยั่งยืน โดยนำหลักการตอบแทน คุณระบบนิเวศตามหลักการ PES มาเป็นแนวทางสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่ และ เป็นจุดเริ่มต้นในการริเริ่มการประเมินมูลค่าการให้บริการระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยว และมีการนำ ต้นทุนด้านมูลค่าความสวยงามของระบบนิเวศ และต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ มาคิดคำนวณเพื่อหา ผลตอบแทนที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางการจ่ายหรือตอบแทนที่เหมาะสมต่อไป ในกลุ่ม ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่ และชมรมธุรกิจ ท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์-แหลมพระนางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยชมรม ธุรกิจท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง ได้มีการดำเนินงานและกิจกรรมในการวางระบบการดูแล บริหารจัดการการบำบัดน้ำเสียเพื่อเป็นต้นแบบ การบริหารจัดการการจัดเก็บขยะบริเวณหาดไร่เลย์ การวางท่อนกำหนดเขตเดินเรือ และเป็นจุดผูกเรือเพื่อการจัดระเบียบการเข้า-ออก และจอดเรือบริเวณ หาดพระนาง หาดน้ำเมา และหาดไร่เลย์ การปรับปรุงทางเดินและไฟส่องสว่างบริเวณถ้ำพระนางเพื่อ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สร้างห้องน้ำที่ถูกต้องลักษณะ สำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณถ้ำพระนาง

จากตัวอย่างโครงการที่ได้มีการประยุกต์การดำเนินงานการจัดการความหลากหลาย ทางชีวภาพในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นนั้น สรุปได้ว่ามีกระบวนการดำเนินงาน และปัจจัยให้เกิดความยั่งยืน คือ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การป้องกันล่วงหน้า การพัฒนาเชิงพื้นที่ และดำเนิน กิจกรรมสำคัญร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ดังนั้นการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ครอบคลุมในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะ เป็นแนวทางการพัฒนาให้เกิดการจัดการที่ดีและเชื่อมโยงกิจกรรมการจัดการในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาให้เกิดการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิด

ความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษากิจการความหลากหลายทางชีวภาพบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของอโนดาช รัชเวทย์ (2558) ที่พบว่าชุมชนสามารถจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยคนในชุมชนเอง โดยผลของการดำเนินกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กิจกรรมการป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าและการเผาในที่โล่งในชุมชน กิจกรรมการสร้างความรู้และความตระหนักในการป้องกันมลพิษทางน้ำที่เกิดจาก การเกษตร กิจกรรมการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและความหลากหลาย ทางชีวภาพ และกิจกรรมการการใช้ภูมิปัญญาในการ บวชน้ำบวชปลาในพื้นที่ โดยผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์ การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนบางกะเจ้า”

จากการดำเนินงานการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา สามารถสรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

หมายเหตุ : จากการสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์

2.1 ความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์

กลยุทธ์ มีความหมายเหมือนคำว่า กลยุทธ์ เดิมใช้ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการรบ มาจากภาษาอังกฤษว่า “Strategy” ใช้ครั้งแรกในวงการทหารและการทำสงคราม หมายถึง การวางแผนกลยุทธ์และการบัญชาการรบเพื่อเอาชนะศัตรู มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Strategos” หมายถึงการบัญชาการกองทัพ (Generalship) ด้วยจุดมุ่งหมายต้องการพิชิตศัตรู

สำหรับความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic management) นั้นได้มีผู้ให้ความหมายหลากหลาย ได้แก่ Carl Von Clausewitz นักทฤษฎีด้านกลยุทธ์แห่งศตวรรษที่ 19 ได้อธิบายไว้ว่ากลยุทธ์เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการศึกสงคราม และการกำหนดรูปแบบการต่อสู้ในแต่ละสมรภูมิ จะต้องตัดสินใจว่าจะต้องเข้ายึดสมรภูมิแต่ละแห่งด้วยวิธีใด ในขณะที่ Edward Mead Earle (1943) ได้นิยามไว้ว่า กลยุทธ์เป็นสิ่งที่ธุรกิจสามารถสร้างขึ้นได้ และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นต่อธุรกิจ รวมถึง George Steiner (1979) กล่าวว่า กลยุทธ์คือสิ่งที่ทำเพื่อโต้ตอบหรือสนองตอบต่อการปรับตัวหรือเคลื่อนไหวของคู่แข่ง ในด้าน Michael E. Poeter (1980) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า กลยุทธ์ คือ หลักการพื้นฐานทั่วไปในการแข่งขันทางธุรกิจ รวมถึง David R. Hampton (1986) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง แผนรวม แผนสรุป หรือแผนบูรณาการผสมผสาน เกี่ยวข้องกับความได้เปรียบของธุรกิจในการทำทายต่อสภาพแวดล้อม และเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้ ส่วน Pearce และ Robison (2009) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ ชุดของการตัดสินใจ และการกระทำที่ส่งผลให้เกิดการจัดทำแผนและการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึง Robbin และ Coulter (2002) ได้ให้ความหมาย การจัดการเชิงกลยุทธ์ว่าหมายถึง กลุ่มของการตัดสินใจและการดำเนินการเพื่อบ่งชี้ผลการดำเนินงานในระยะยาวขององค์กร ในขณะที่ Pitts และ Lei (2000) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นความคิด แผนงานและการกระทำที่องค์กรนำมาใช้ ก่อให้เกิดผลสำเร็จ ได้เปรียบคู่แข่ง รวมถึง Schermerhorn (2002) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นแผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการที่มีความสำคัญสำหรับองค์กรเพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์ในการแข่งขัน ในด้าน Wheelen และ Hunger (2006) ได้ให้ความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ว่า หมายถึงการตัดสินใจในการปฏิบัติการเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานระยะยาว

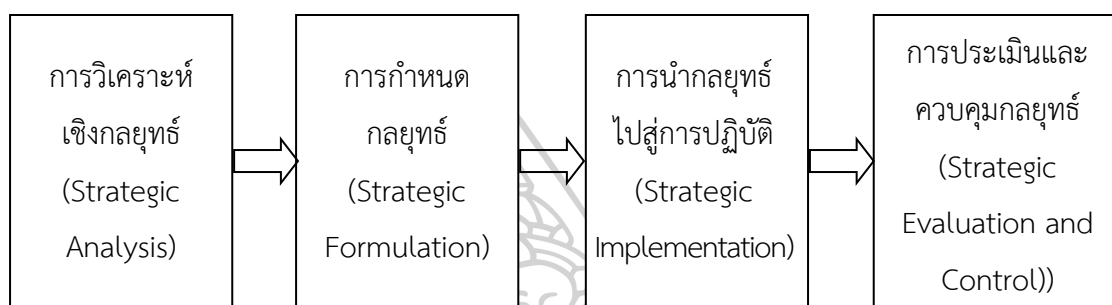
ในด้านของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ให้คำจำกัดความของกลยุทธ์ว่าหมายถึง การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม และวิธีการต่อสู้ที่ต้องใช้อุบายต่างๆ หรือมีเล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ ในขณะที่สมยศ นาวิกาน (2539) ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ คือ แผนงานระยะยาวขององค์กรที่ได้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อการบริหารภารกิจและเป้าหมายขององค์กร

กลยุทธ์จะต้องใช้ข้อได้เปรียบจากการแข่งขันให้ได้มากที่สุด และข้อเสียเปรียบทางการแข่งขัน น้อยที่สุด รวมถึงธงชัย สันติวงศ์ (2539) ได้ให้ความหมายกลยุทธ์ ไว้ว่า กลยุทธ์คือเป้าหมายต่างๆ และวัตถุประสงค์พื้นฐานทั้งหลายขององค์การรวมทั้งแผนงานหลักต่างๆ ที่ได้มีการจัดทำขึ้นมาเพื่อจะ นำมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังกล่าวตลอดจนแบบวิธีการที่สำคัญเกี่ยวกับการ แบ่งสรรทรัพยากรทั้งหลายที่นำมาใช้ เพื่อทำให้องค์การปรับตัวสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในด้านของ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2540) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ คือการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการคาดการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เป็นการตัดสินใจบนพื้นฐานของสมมติฐานการปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในอนาคต ในส่วนของ เสนาะ ดิยาว (2546) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง แผนรวมของการดำเนินงานที่กำหนดทิศทางของการกระทำแนวทางการจัดสรรทรัพยากร เพื่อบรรลุเป้าหมายในระยะยาวขององค์การ รวมถึงกึ่งพร ทองใบ (2549) ก็ได้กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์ คือ วิธีการที่องค์การเลือก เพื่อจะดำเนินการจากจุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปยังจุดหมายปลายทางในอนาคต ที่องค์การกำหนดไว้ และนิโรธ เดชกำแหง (2558) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางที่ทำให้ องค์การประสบความสำเร็จหรือเกิดการได้เปรียบ ทางการแข่งขัน เพื่อบอกให้รู้ว่าองค์การจะเติบโต อย่างไรและเติบโตเข้าไปในธุรกิจไหนอย่างไร และการเติบโตเข้าไปในธุรกิจนั้นจะช่วยทำให้องค์การ ประสบความสำเร็จได้อย่างไร และเพื่อบอก ให้รู้ว่าองค์การจะสร้างความแตกต่างและคุณค่าในสายตา ของลูกค้าอย่างไร ในที่นี้หมายถึง กลยุทธ์เพื่อจัดการคุณภาพขององค์การธุรกิจการจัดงานแสดงสินค้า ในประเทศไทย

จากการศึกษาความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้นักวิจัยสามารถกำหนดความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ได้ว่า เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้อง มีรูปแบบหรือแผนอย่างมีขั้นตอน ต้องผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่ามีความได้เปรียบ ทางการแข่งขัน เหมาะสมกับองค์การ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง อันจะนำความสำเร็จมาสู่ องค์การได้

การจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำ และอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับ องค์การ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอันจะนำความสำเร็จมาสู่องค์การได้ การจัดการเชิงกลยุทธ์ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นักบริหาร กำหนดทิศทางขององค์การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายใน องค์การ ช่วยกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์การ เพื่อที่จะนำกลยุทธ์ เหล่านั้นไป ประยุกต์ปฏิบัติ และควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์การได้ โดยการจัดการ เชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญของนักบริหาร เพราะการจัดการเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคต ในระยะยาวขององค์การทั้งหมด จะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสของความสำเร็จและความล้มเหลว ขององค์การได้

ในการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้น มีกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์อยู่ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ ไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การประเมิน และควบคุมกลยุทธ์ โดยกระบวนการทั้ง 4 นี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน และสามารถย้อนกลับมา ประเมินและ ปรับเปลี่ยนภายในแต่ละกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งภายใน และ ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนพื้นฐานของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์

ที่มา: Abbass F. (2003)

จากการทบทวนข้อมูลเป็นที่ตระหนักดีว่าการดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันค่อนข้างสูง แนวคิดหรือวิธีการในการบริหารแบบเดิมๆ ไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้เหมือนในอดีต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยชั้นเชิงในการบริหารที่เหนือกว่าคู่แข่ง หรืออาศัยความ ว่องไวในการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดทิศทางขององค์กร วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในขององค์กร ช่วยกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อที่จะ นำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติ และควบคุมประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้ กลยุทธ์ การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพนี้ จะต้องดีพร้อมสมบูรณ์ตามความหมายของการบริหารทั้งสองอย่าง คือ การมีประสิทธิภาพ ที่สามารถกำหนดเป้าหมายที่ดี และสามารถบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมายนั้นๆ ได้ และการมีประสิทธิภาพ ที่สามารถทำสำเร็จในเป้าหมายเหล่านั้น โดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดด้วย

ถ้ากล่าวอย่างสรุป กลยุทธ์การบริหารที่ทรงประสิทธิภาพนั้นจะต้องสร้างประสิทธิผล และประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นได้ทุกแง่มุม คือ ทั้งในแง่ของรายบุคคล กลุ่ม (ทีมงาน) และตลอดทั้ง องค์กรด้วย ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะแต่องค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนแต่อย่างใด กลยุทธ์ขององค์กร จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรได้ การทำความเข้าใจและ การพยายามศึกษาองค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการใช้กลยุทธ์ เพื่อการจัดการจะทำให้ผู้บริหาร ได้ทราบถึงความสำคัญของกลยุทธ์ ที่จะช่วยสนับสนุนขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ และจะต้องมี การพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร

การจัดการเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การ (ณัฐพันธุ์ เจริญนันทน์, 2556) ได้แก่ 1) ช่วยให้องค์การมีกรอบและทิศทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางขององค์การจะเป็นแนวทางในการกำกับใช้ทรัพยากรขององค์การได้อย่างเหมาะสม 2) ช่วยให้ผู้บริหารคิดอย่างเป็นระบบ โดยการพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ทำให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้นักบริหารสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และ ทิศทางการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงได้ 3) ช่วยสร้างความพร้อมให้้องค์การ ในการกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ ้องค์การจะต้องวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การเพื่อคิดค้นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ นำไปสู่การจัดการความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทำให้องค์การมีการเตรียมความพร้อมในการรับกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งช่วยเตรียมความพร้อมและพัฒนาบุคลากรที่อยู่ภายใน้องค์การ เนื่องจากการพัฒนาเชิงกลยุทธ์จะต้องมีการสร้างความเข้าใจและแนวทางในการเตรียมพร้อมเพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นของสภาพแวดล้อมและคู่แข่ง 4) ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน ความได้เปรียบทางการแข่งขันนี้สามารถเกิดขึ้นจากการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ การนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณค่าเหมาะสมกับราคา การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นความพยายามในการแข่งขันกับศักยภาพของตนเอง หรือในเชิงเปรียบเทียบกับ้องค์การอื่นๆ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายตามความคาดหวังของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันให้แก่้องค์การ และเสริมสร้างการพัฒนาขีดความสามารถทางการบริหารของนักบริหาร 5) ช่วยให้การทำงานเกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากการกำหนดกลยุทธ์ การประยุกต์ใช้ และการตรวจสอบควบคุมไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดความร่วมมือ โดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของ้องค์การ อีกทั้งจะช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการบริหาร้องค์การในส่วนต่างๆ นอกจากนี้แล้วการจัดการเชิงกลยุทธ์ยังช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใน้องค์การเข้าใจในภาพรวมโดยเฉพาะเป้าหมายในการดำเนินงานทำให้สามารถจัดลำดับการดำเนินงานตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนได้ และ 6) ช่วยให้องค์การมีมุมมองที่ครอบคลุม โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นวิธีการบริหารที่คำนึงถึงปัจจัยภายในและภายนอก หมายรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับ้องค์การ เช่น เจ้าหน้าที่ ประชาชน ผู้รับบริการ และคู่แข่ง บุคคลเหล่านี้ล้วนมีความคาดหวังต่อ้องค์การแตกต่างกัน หาก้องค์การสามารถตอบสนองความคาดหวังดังกล่าวได้ก็จะทำให้บุคคลเหล่านั้นให้การสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ในทางกลับกันหาก้องค์การละเลยความคาดหวังดังกล่าวอาจเกิดความเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อ้องค์การ เช่น การฟ้องร้อง หรือการหยุดงาน เป็นต้น

ในการบริหารหรือการจัดการทั่วไป หน้าที่ของผู้บริหารจะประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การชี้นำ และการควบคุมประเมินผล หน้าที่ดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับหน้าที่ การบริหารตามแนวคิดของการจัดการเชิงกลยุทธ์ แต่ความแตกต่างจะอยู่ที่การจัดการเชิงกลยุทธ์ จะพิจารณาและคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยภายนอกองค์การ เช่น สภาวะแวดล้อม ภายนอก สภาวะเศรษฐกิจ กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ คู่แข่งขันและการสร้างความได้เปรียบ ทางการแข่งขัน เป็นต้น การบริหารโดยทั่วไปจะเน้นหนักที่การบริหารภายในองค์การมากกว่า ในขณะที่ การจัดการเชิงกลยุทธ์จะเน้นหนักที่การแข่งขันระหว่างองค์การต่างๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบ ในระยะยาวส่วนการบริหารงานโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นการสร้างความได้เปรียบในระยะสั้น โดยให้ ความสำคัญต่อผลการดำเนินงานทางการเงินและการจัดการองค์การภายในเป็นหลัก การจัดการ เชิงกลยุทธ์จะทำให้ผู้บริหารตระหนักถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมอาจก่อให้เกิด โอกาสหรือข้อจำกัด รวมทั้งมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างแนวคิดในการปรับปรุงทรัพยากรต่างๆ ภายในองค์การให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญของนักบริหารสมัยใหม่ เพราะ การจัดการเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคตในระยะยาวขององค์การทั้งหมด จะนำไปสู่การเพิ่ม โอกาสของความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การได้ เสน่ห์และความท้าทายของการจัดการ เชิงกลยุทธ์อยู่ที่การศึกษา วิเคราะห์และประเมินสภาพการณ์ เพื่อการวางแผนและผลักดันกลยุทธ์ ไปสู่เป้าหมาย ลักษณะสำคัญของการจัดการเชิงกลยุทธ์ (วราจคณา ผลประเสริฐ, 2554) ประกอบด้วย 1) เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นถึงอนาคต การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นอนาคต โดยการ สร้างหรือกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างเป็นระบบ โดยการคาดการณ์ แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่ น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และนำมาปรับทิศทางการดำเนินงาน เพื่อให้ องค์การมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน จะแตกต่างจากการบริหารวันต่อวัน อันเป็นการมุ่งแก้ปัญหา เฉพาะหน้าเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้น ไม่จำเป็นต้องมี ลักษณะที่คงที่เสมอไป สามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่มีการ เปลี่ยนแปลงไป 2) เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการจัดการต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ การจัดการ เชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นความสำคัญต่อการจัดการการเปลี่ยนแปลงขององค์การทั้งระบบ ครอบคลุม โครงสร้างขององค์การ เทคโนโลยี บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องและ เกื้อหนุนต่อกิจกรรมขององค์การและสามารถผลักดันให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ 3) เป็นการบริหารองค์การแบบองค์รวม การจัดการเชิงกลยุทธ์มุ่งเน้นที่ภาพรวมทั้งหมดขององค์การ มากกว่าการพิจารณาองค์การแบบแยกส่วน เป็นการบริหารที่ มุ่งเน้นการบรรลุถึงเป้าหมายโดยรวม ขององค์การทั้งหมด และยังมี การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์นโยบาย และกลยุทธ์ จากระดับบนลงสู่ระดับล่าง เพื่อให้ทิศทางการเนิกรขององค์การเป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่จุดหมาย

เดียวกัน ในการจัดการเชิงกลยุทธ์นั้น การถ่ายทอดเจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายโดยรวมขององค์กร 4) เป็นการบริหารองค์การที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ในการดำเนินงาน การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อผลลัพธ์การดำเนินงาน โดยมีการระบุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รวมทั้งตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการประสานและหล่อหลอมทรัพยากรไปใช้ในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกลยุทธ์และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้โดยเป็นวัตถุประสงค์ที่ตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ 5) เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์การ การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นและคำนึงถึงความต้องการขององค์การ และความสำคัญของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์การหลายกลุ่ม เช่น ลูกค้าชุมชน หน่วยงานของรัฐที่ควบคุม เป็นต้น ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกัน ต้องคำนึงถึงและสามารถจัดลำดับความสำคัญที่เหมาะสมในการสนองตอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การทั้งหมดอีกด้วย และ 6) เป็นการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการวางแผนระยะยาว การจัดการเชิงกลยุทธ์และการตัดสินใจทางด้านกลยุทธ์ มักจะมีความเกี่ยวข้องหรือมีผลต่อทิศทางการดำเนินงานในระยะยาวขององค์การ

การกำหนดกลยุทธ์ เป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ในแต่ละองค์การ ทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์การได้ ตลอดจนสามารถรู้ถึงทิศทางขององค์การในอนาคต โดยการนำข้อมูลและความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ มาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับและรูปแบบต่างๆ รวมทั้งประเมินและคัดเลือกว่ากลยุทธ์ใดมีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด ผลจากการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์และการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมจะนำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์จะเริ่มต้นจากการกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์การ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์จึงมีความสำคัญมากต่อจุดหมายปลายทางในอนาคต การประมวลข้อมูลทั้งหมดจากการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Portfolio approach) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ SWOT จะนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในระดับองค์การโดยรวม ถือเป็นกลยุทธ์หลัก ที่ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าควรนำกลยุทธ์ใดไปดำเนินการ โดยมีบรรทัดฐานในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ ดังนี้คือ 1) กลยุทธ์ต้องตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก 2) กลยุทธ์ที่ดีต้องคำนึงถึงการรักษาสถานภาพ และความได้เปรียบในการแข่งขัน 3) กลยุทธ์แต่ละด้านต้องมีความสอดคล้องกัน 4) กลยุทธ์ที่ดีต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น 5) กลยุทธ์ต้องสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าประสงค์ 6) กลยุทธ์ที่ดีต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน (วรจกณา ผลประเสริฐ, 2554) และมีตัวชี้วัดเพื่อติดตามประเมินผลทางด้านประสิทธิผล ในแผนการปฏิบัติงาน และการพัฒนาองค์กร ด้วยการจัดการทุนด้านมนุษย์ มิติด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การใช้ทรัพยากร (สุภัทร พิไชยแพทย์ และพรธิดา เทพประสิทธิ์, 2558)

ทั้งนี้ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ควรต้องพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ประกอบด้วย เช่น ความเพียงพอของทรัพยากร การเผชิญกับความเสี่ยง สมรรถนะขององค์กรโดยรวม ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดหาวัตถุดิบ การติดต่อผู้รับบริการ และความรวดเร็วในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่นอกเหนือความคาดหมาย เป็นต้น

2.2 เทคนิคในการกำหนดกลยุทธ์

ในการกำหนดกลยุทธ์นั้นจะต้องพิจารณาว่าเป็นการกำหนดกลยุทธ์ในระดับใด ได้แก่ กลยุทธ์ในระดับองค์กร กลยุทธ์ในระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ในระดับปฏิบัติการ จะมีรายละเอียดและขอบเขตการดำเนินงานแตกต่างกัน โดยขั้นตอนในการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับจะเหมือนกันคือ

- 1) พิจารณาปัจจัยนำเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอก และ
- 2) การจับคู่ปัจจัยนำเพื่อให้นำไปใช้เป็นทางเลือกในการกำหนดกลยุทธ์ สำหรับเทคนิคในการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับนั้นมีความแตกต่างกัน ผู้บริหารจะต้องพิจารณาเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ โดยเทคนิคที่นิยมใช้ มีดังนี้ (วิจิต อู่อ้น, 2548)

เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กร หลังจากได้วิเคราะห์ลักษณะโดยทั่วไปขององค์กรแล้วและได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกในรูปแบบของ SWOT analysis แล้ว มีเทคนิคที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ระดับองค์กร ได้แก่

- 1) แมททริกซ์ทาวส์ (TOWS matrix) เป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างทางเลือกในการกำหนดกลยุทธ์ที่กว้างและค่อนข้างง่ายต่อการเข้าใจมากที่สุดเพราะเป็นการพิจารณาจากการนำผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ SWOT มาใช้ประกอบการตัดสินใจ
- 2) แมททริกซ์ประเมินกลยุทธ์และตำแหน่ง (The strategic position and action evaluation matrix: SPACE matrix) เป็นเทคนิคในการสร้างทางเลือกในการกำหนดกลยุทธ์ที่ผู้วิเคราะห์ต้องการให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ทางการเงินการได้เปรียบทางการแข่งขัน ความสามารถของธุรกิจในอนาคตและความมั่นคงของสภาพแวดล้อม
- 3) แมททริกซ์กลุ่มปฏิบัติการบอสตัน (BCG matrix) เป็นเทคนิคในการวิเคราะห์เพื่อสร้างทางเลือกในการกำหนดกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมจากนักวิเคราะห์กลยุทธ์ การใช้เทคนิคนี้จะต้องทราบถึงส่วนแบ่งทางการตลาด วัดจากยอดขายของธุรกิจเทียบกับยอดขายรวมของคู่แข่ง และอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรม สามารถนำอัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจมาใช้ และ
- 4) แมททริกซ์ กลยุทธ์หลักในการนำเทคนิคนี้มาใช้จะต้องทราบปัจจัยการเจริญเติบโตของตลาด และปัจจัยในการแข่งขัน

เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจ การนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจนี้เน้นการนำปัจจัยทางธุรกิจมาพิจารณา ประกอบด้วยเทคนิคต่างๆ ได้แก่

- 1) แมททริกซ์การเจริญเติบโตของส่วนแบ่งทางการตลาดเป็นวิธีการที่พัฒนามาจาก BCG matrix จะใช้เทคนิคนี้เมื่อองค์กรมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นทางด้านกำไรและการเจริญเติบโตของบริษัท
- 2) แมททริกซ์ความดึงดูดทางอุตสาหกรรม-จุดแข็งของธุรกิจ เป็นวิธีการที่ General electric

ได้คิดค้นในบางครั้งเรียก GE matrix เนื่องจาก GE เห็นว่าการนำส่วนแบ่งทางการตลาดและอัตรา การเติบโตของตลาดมาวิเคราะห์ยังไม่เพียงพอและเหมาะสม ในการใช้เทคนิคนี้จะเน้นที่การวิเคราะห์ ความดึงดูดทางอุตสาหกรรมและจุดแข็งของธุรกิจ โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อธุรกิจภายนอก (Critical external factors : CEF) เป็นสิ่งที่ธุรกิจควบคุมไม่ได้ และปัจจัยภายในที่ธุรกิจควรดำเนินการ เพื่อที่จะทำให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จ (Critical success factors : CSF) และ 3) เมทริกซ์วงจรชีวิต ตลาด จุดแข็งในการแข่งขัน (The market life cycle-competitive strength matrix) เป็นการสร้าง ทางเลือกโดยพิจารณาจากวงจรชีวิตตลาดโดยพิจารณาขนาดของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโต ของตลาดได้แก่ยอดขายและกำไร และพิจารณาระดับของจุดแข็งในการแข่งขันบริการให้ได้คุณค่า ตามที่ลูกค้าต้องการนั้นจะเป็นผลมาจากห่วงโซ่คุณค่า (value chain) คือคุณค่าของสินค้าหรือบริการ เป็นผลมาจากกิจกรรมย่อยๆ หลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมพื้นฐานในการผลิตและกิจกรรมสนับสนุนการ ผลิต ดังนั้นในการกำหนดกลยุทธ์ในระดับนี้จะต้องพิจารณาในส่วนของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ โดย พิจารณาว่าลูกค้ามีความต้องการอย่างไร ทั้งนี้ต้องจำแนกว่าในแต่ละหน้าที่ปัจจัยใดบ้างที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อน เมื่อประเมินแล้วจะต้องมาพิจารณาร่วมกับกลยุทธ์ในระดับองค์การและระดับธุรกิจ

เทคนิคที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ เป็นวิธีการที่ยึดหลักการสร้าง คุณค่าของบริษัทและธุรกิจในสายตาลูกค้า ค่านิยมพื้นฐานของลูกค้า มี 3 ประการ คือต้องการสินค้า หรือบริการที่ดีกว่า ถูกกว่า และรวดเร็วกว่า ทั้งนี้การที่จะผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้คุณค่าตามที่ ลูกค้าต้องการนั้นจะเป็นผลมาจากห่วงโซ่คุณค่า คือคุณค่าของสินค้าหรือบริการเป็นผลมาจากกิจกรรม ย่อยๆ หลายกิจกรรม ทั้งกิจกรรมพื้นฐานในการผลิตและกิจกรรมสนับสนุนการผลิต ดังนั้นในการ กำหนดกลยุทธ์ในระดับนี้จะต้องพิจารณาในส่วนของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ โดยพิจารณาว่าลูกค้ามีความ ต้องการอย่างไร ทั้งนี้ต้องจำแนกว่าในแต่ละหน้าที่ปัจจัยใดบ้างที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน เมื่อประเมิน แล้วจะต้องมาพิจารณาร่วมกับกลยุทธ์ในระดับองค์การและระดับธุรกิจ

2.3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการกำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญ กับการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อให้กลยุทธ์เกิดประโยชน์แก่องค์การอย่างเป็นรูปธรรมและมี ประสิทธิภาพ (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2552) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นการดำเนินการ ในขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด และเป็นขั้นตอน ที่มีโอกาสประสบความสำเร็จล้มเหลวมากที่สุดในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งยังเป็นขั้นตอน ที่ถือได้ว่ามีความแตกต่างในด้านจุดมุ่งเน้นที่ผิดไปจากสองขั้นตอนแรก โดยในสองขั้นตอนแรก เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์และการจัดทำกลยุทธ์ จะเป็นการมุ่งเน้นไปที่การสร้างความสามารถ ทางการแข่งขันและมุ่งเน้นไปที่การตลาดเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ขั้นตอนของการนำกลยุทธ์ไปสู่ การปฏิบัติจะเป็นการมุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานภายใน หรือระบบการปฏิบัติงานภายในองค์การ

เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในด้านการบริหารงานบุคคล การเงิน และกระบวนการอื่นๆ ในการควบคุมระบบปฏิบัติงานภายในเป็นสำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความสามารถของผู้นำองค์กรในการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร สามารถสร้างแรงจูงใจ ผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาศักยภาพของตนมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมองค์กรสนับสนุนกลยุทธ์ เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ กำหนดไว้ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในองค์กรโดยมีผู้บริหารแต่ละ หน่วยงานเป็นผู้นำในการประยุกต์ใช้และบุคลากรทุกคนต้องให้ความร่วมมือ (เกริกยศ ชลาชนเดชะ และ ชูชัย ศรชานี, 2549)

การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความยากลำบากมากกว่าการ จัดทำกลยุทธ์ ในขั้นตอนนี้เป็นการถ่ายทอดกลยุทธ์ในระดับองค์การ ที่อยู่ในแผนกลยุทธ์ไปสู่กลยุทธ์ ในระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติ โดยการกำหนดเป็นโครงการ แผนปฏิบัติการ และงบประมาณ เพื่อรองรับหรือวิธีการดำเนินงานกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายใน ด้าน วัฒนธรรม โครงสร้าง หรือระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้อย่างเป็น รูปธรรมโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (อนิวัช แก้วจางง, 2551) คือ 1) การจัดสรรทรัพยากร เป็นขั้นตอนของการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุสู่กลยุทธ์ โดยการจัดสรร ทรัพยากรต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่จะกระทบกับการใช้ทรัพยากรและ การบริหารทรัพยากร 2) การปรับโครงสร้างองค์การ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการใช้กลยุทธ์ และการใช้ทรัพยากร โครงสร้างองค์การอาจจำแนกได้หลายแบบ เช่น โครงสร้างองค์การตามหน้าที่ โครงสร้างองค์การตามผลิตภัณฑ์ โครงสร้างองค์การแบบเมตริกซ์ การปรับโครงสร้างองค์การให้เป็น แบบใดนั้นจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้ และความคุ้มค่า 3) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วน ของระบบและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่จะใช้ในการ บรรลุสู่แผน และทิศทางขององค์การ โดยต้องคำนึงถึง ประเด็นต่างๆ เช่นระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบบริหารบุคคล การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในองค์การ เป็นต้น และ 4) การกระจายกลยุทธ์ หากองค์การมีการสร้างวิสัยทัศน์สร้างพันธกิจขึ้นมาแล้ว แต่ไม่ได้มีการดำเนินการก็จะทำให้เกิดการ สูญเปล่าได้ เพราะแม้ว่าแผนเหล่านั้นจะเป็นแผนงานที่ถูกจัดทำมาอย่างดี ผ่านการระดมความคิด มาอย่างเข้มข้นเพียงใดก็ตาม หากไม่ลงมือปฏิบัติก็ย่อมไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม

กลยุทธ์การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2560) ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้คำนึงถึงสภาพการณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศ โดยเน้นที่การพัฒนาจุดอ่อนและเพิ่มความสามารถของจุดแข็งในอุตสาหกรรม และพิจารณาแนวโน้ม ของโลกที่กระทบกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องและ

สามารถแปรเปลี่ยนเป็นรายได้ของอุตสาหกรรมได้ ทั้งนี้ เพื่อการรักษาขีดความสามารถทางการแข่งขัน และต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานของศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ดังนั้นจึงควรกำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนา รักษา และยกระดับการท่องเที่ยวของไทยเพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว บนพื้นฐานของความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนตามกรอบกลยุทธ์ชาติ 20 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อวางรากฐานและแก้ไขปัญหาเร่งด่วนที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตบนพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ การทำงานอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และระหว่างประเทศ

สำหรับกลยุทธ์การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) นั้นได้กำหนดกลยุทธ์ออกเป็น 5 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยวผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว และกลยุทธ์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีหลายงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ที่ใช้กำหนดวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ลุ่มลึกและน่าพึงพอใจ รวมทั้งต้องการที่จะมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ได้เข้าไปเยี่ยมชม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557) และสอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดการชุมชน ดังจะเห็นได้จาก ธงฉาน ศักดิ์สง่า (2558) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่สีเขียวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ แล้วพบว่าควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน มีการอนุรักษ์พืชพรรณที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นตัวชี้วัดนิเวศวิทยาของชุมชนอย่างสำคัญ และเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ชุมชนจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการร่วมคิด ร่วมบริหารจัดการ และร่วมรับประโยชน์จากการ

พัฒนาพื้นที่สีเขียวเป็นของชุมชนด้วยสมาชิกชุมชนเอง และสุกัลยา โดสิณธ์ (2553) ได้ศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวแบบมีส่วนร่วมในบริบทการขยายตัวของเมืองในโครงการสวนกลางมหานคร (บางกะเจ้า) อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ พบว่าชุมชนมีการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวของตำบลในรูปของป่าชุมชนเมือง สวนป่าเกิดน้อมเกล้า จากทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ ทั้งภาครัฐ ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน บริษัท ห้างร้าน และสถานศึกษา โดยมีการไปไม่หน่วยงานสนับสนุนทางด้านเทคนิค วิชาการ และงบประมาณในการบริหารจัดการป่าชุมชน และชุมชนเองมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่าย มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความเสียสละสูงจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญบุคลิกภาพของผู้นำมีส่วนสำคัญ ที่จะทำให้กลุ่มยอมรับ จากการศึกษาของพรธิดา เทพประสิทธิ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2561) พบว่าบุคลิกภาพแบบประนีประนอม จะมีอิทธิพลทางบวกในการพัฒนาตนเองด้านทักษะ และการกระทำให้สำเร็จ ประกอบกับประชาชนในพื้นที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงมีส่วนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และยังเข้ามามีบทบาทในการร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน มีการตั้งกฎระเบียบขึ้นเองจากภายในชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังสามารถขยายเครือข่ายอีก 5 ตำบลในอำเภอพระประแดงให้หันมาสนใจในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต คือการสืบทอดเจตนารมณ์ของคนรุ่นถัดไป อาจมีแนวคิดต่างกันเนื่องจากในปัจจุบันสังคมรอบข้างได้พัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองสอดคล้องกับ Ken Simpson (2001) ที่สรุปไว้ว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างเป้าหมายที่น่าพึงพอใจในการบริหารจัดการ

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นแบบการดำเนินงาน ดังเช่นงานวิจัยของกัลยาณี กุลชัย และคณะ (2559) ได้ศึกษาการสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกทำให้ได้คู่มือตรงตามความต้องการของชุมชนในการนำเสนอข้อมูล ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ต้องการเผยแพร่และต้องการให้นักท่องเที่ยว โดยสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทั้งด้านการร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการลำดับความสำคัญของความต้องการมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน การกำหนดสิ่งที่ต้องการในการพัฒนา ในขณะที่ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ (2558) ได้ศึกษาชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พบว่า ต้องมีการสร้างระบบในการควบคุมการใช้สิทธิของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ ชุมชนมีระบบสิทธิในการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีระเบียบกฎเกณฑ์ของตนเองควบคุมดูแลให้คนในชุมชนปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดเป็นระบบควบคุมจัดการทรัพยากรที่เป็นฐานของวิถีชีวิตความอยู่รอดของชุมชน โดยการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปรับให้เข้ากับสภาพทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน

จัดความสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และงานวิจัยของ วิบูลย์ นิมิตรวานิช และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนสันติสุขเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักพุทธสันติวิธี:กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม พบว่าแนวทางการเสริมสร้างเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยอัตลักษณ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์นั้นชุมชน มีการจัดการปัญหาความขัดแย้งตามหลักพุทธสันติ กล่าวคือ การใช้หลักสาราณียธรรม มีการพบปะ พูดคุยตกลงแนวทางปฏิบัติและทำกิจกรรมร่วมกัน ระลึกันถึงกัน มีการแบ่งปันหรือกระจายรายได้ ร่วมกัน มีการยอมรับกันและกัน ทำให้ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์สามารถคงอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนจนถึงปัจจุบัน ดังที่ R. E. Kenward (2011) และคณะพบว่า การอนุรักษ์ ทรัพยากรควรใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นกลยุทธ์เพื่อช่วยลดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อ สิ่งแวดล้อม บริการระบบนิเวศ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และอนุรักษ์ความหลากหลาย ทางชีวภาพทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งต้องมีความแข็งแกร่งของผู้นำเป็นสำคัญที่จะทำ ให้เกิดผลในเชิงประจักษ์

สำหรับงานวิจัยที่มีการจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ชุมชน พงงานวิจัยของจามรี พระสุนิล (2560) ยังได้ศึกษาแผนกลยุทธ์ชุมชนเทศบาลเวียงเชียงแสนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพบว่าต้องมีการจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาคูณภาพชีวิต คนในสังคมภายใต้แบรนด์เมืองประวัติศาสตร์ล้านนาและโลกาภิวัตน์ ที่ต้องมีแผนการดำเนินการ รองรับ เช่นการยกระดับชุมชนเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากสู่การค้าและการท่องเที่ยวอันเป็น ภาคส่วนทางด้านเศรษฐกิจหลักของเมือง การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในการพึ่งตนเอง และมีความ สามารถภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อันประกอบ ไปด้วยแผนการดำเนินการเกี่ยวกับผลผลิตทางการท่องเที่ยวของชุมชนเวียงเชียงแสนจะต้องมีความ สมดุลทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้สังคมมีคุณภาพ และใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์สูงสุดชุมชนเวียงเชียงแสนมองว่าจุดเน้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสำหรับ พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์ (2559) ที่ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดกำแพงเพชร นั้นพบว่าต้องมี 1) กลยุทธ์การบริหารจัดการภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น มี 2 ยุทธวิธี คือ ยุทธวิธีการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนและยุทธวิธีการสร้าง จิตสำนึก ร่วมปกป้องผลประโยชน์แหล่งท่องเที่ยว 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการภาคเอกชนมี 3 ยุทธวิธี คือ ยุทธวิธีการร่วมมือส่งเสริมการลงทุน ยุทธวิธีการร่วมมือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และ ยุทธวิธีการร่วมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐ มี 4 ยุทธวิธี คือ ยุทธวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ยุทธวิธีการส่งเสริมการลงทุน ยุทธวิธีการพัฒนา ปัจจัยพื้นฐานด้านการบริการท่องเที่ยว และยุทธวิธีการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างมี วิสัยทัศน์ และ 4) กลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนและองค์กร

ท้องถิ่น มี 3 ยุทธวิธี คือ ยุทธวิธีการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อสังคม ยุทธวิธีการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และยุทธวิธีการส่งเสริมและพัฒนากองเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

และงานวิจัยที่มีการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน พบงานวิจัยของสุชน อินทเสมอ (2555) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนากองเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์: กรณีศึกษา ตำบลปากน้ำปราณ ได้วิสัยทัศน์คือ “พัฒนากองเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ปลุกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (เพื่อพัฒนากองเที่ยวแบบยั่งยืน)” มี 4 ประเด็นกลยุทธ์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน จัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม และ ผลการประเมินกลยุทธ์มีความเหมาะสมระดับมาก สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ Stefan Gossling (1999) ที่กล่าวว่ากรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถนำไปสู่การปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศนี้ได้ และชวงศ์ อุบลี และคณะ (2560) ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างพลังชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจตอนใต้: กรณีศึกษาชุมชนในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก พบว่ามี 5 กลยุทธ์ในการพัฒนาได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาจากรากฐานของท้องถิ่น (Endogenous Development) 2) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายที่เป็นทางการของภาคประชาสังคมในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก 3) กลยุทธ์การอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก 4) กลยุทธ์ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก และ 5) กลยุทธ์การจัดการผลกระทบจากสถานการณ์ภาวะโลกร้อนในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก สู่รูปแบบเศรษฐกิจสีเขียว

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษากลยุทธ์ ทางด้านศักยภาพของการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเกาะสมุย ของปริญ ลักขิตามาต (2557) ที่ต้องมีการกำหนด 1) กลยุทธ์เชิงรุกในองค์ประกอบด้านพื้นที่ และแหล่งท่องเที่ยว โดย (1) การประกาศให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นวาระสำคัญของการพัฒนากองเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม (2) การทบทวนปรับโครงสร้างอำนาจบทบาทของเทศบาลเมืองเกาะสมุยในด้านโครงสร้างองค์กร บุคลากร งานที่รับผิดชอบและระบบงบประมาณให้มีความคล่องตัว และมีความเชื่อมโยงเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น (3) การมุ่งพัฒนาความเข้มแข็งของทุนทางสังคมในเกาะสมุยทั้งในส่วนของคน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ โดยเฉพาะการมุ่งผลิตบุคลากรและองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวและด้านการเกษตรอย่างครบวงจรภายใต้ระบบและกลไกการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ในลักษณะสหกิจศึกษา (Cooperative education) (4) การกำหนดให้การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรในการพัฒนากองเที่ยวอย่างครบวงจร เป็นวิสัยทัศน์และเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่บริหารงานโดยเทศบาลเมืองเกาะสมุย และ (5) การมุ่ง

สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) กลยุทธ์เชิงรับหรือกลยุทธ์ด้านการเสริมความเข้มแข็งขององค์ประกอบด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเทศบาลเมืองเกาะสมุย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และประชาชนควรให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนา เตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพให้มีคุณภาพและมีความหลากหลายทั้งในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบเดิม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อชมความงามของธรรมชาติ (Natural tourism) และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) และในส่วนของกิจกรรมรูปแบบใหม่ ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประชุม (Conference tourism) หรือการท่องเที่ยวที่เรียกว่า MICE (Meetings Incentive Conventions Expositions) และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หรืออาจจัดกิจกรรมดังกล่าวในเชิงบูรณาการหรือจัดควบคู่กัน ทั้งนี้โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจและสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวโดยเน้นความปลอดภัย การไม่ทำลายสภาพแวดล้อม การให้ความรู้ในระหว่างการท่องเที่ยว ตลอดจนการรักษาสภาพความเป็นของเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุย

ปัทมา ตรีมงคล (2559) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการความรู้เชิงรุกสำหรับชุมชนผู้ผลิตวัตถุดิบ ในห่วงโซ่อุปทานของกิจการเพื่อสังคม พบว่ามีกลยุทธ์การจัดการความรู้เชิงรุกสำหรับชุมชนผู้ผลิตวัตถุดิบในห่วงโซ่อุปทาน ของกิจการเพื่อสังคม มี 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การพัฒนาผู้ผลิตและการตลาด กลยุทธ์การพัฒนา กระบวนการผลิต กลยุทธ์การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสุขภาพ และ กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยที่ช่วยขับเคลื่อนกลยุทธ์ดังกล่าว คือ เครือข่าย ชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน ฉันทามติชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ คือ ชุมชนมี การสร้างรายได้ มีการกระจายรายได้ และมีรายได้มั่นคง กิจการเพื่อสังคมมีผลกำไรและกิจการอยู่รอด ในด้านสังคม คือ ชุมชนมีการพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีการช่วยเหลือแบ่งปัน โดยกิจการเพื่อ สังคมมีส่วนช่วยทำให้ชุมชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ชุมชนและกิจการเพื่อสังคมมีกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องกับ Bob McKercher (2003) ที่ได้สรุปแนวทางการจัดทำกลยุทธ์ที่สามารถใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและบรรลุเป้าหมายว่าต้องคำนึงถึงระบบเศรษฐกิจ นิเวศวิทยา วัฒนธรรมและชุมชนอย่างยั่งยืน โดยความยั่งยืนทางเศรษฐกิจคือผลกำไรทั้งในทันทีที่เกิดจากการสร้างความร่วมมือระหว่างห่วงโซ่อุปทานทั้งหมดจากธุรกิจท้องถิ่นขนาดเล็ก ส่งเสริมให้ลูกค้าเกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม มีกระจายผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย บริจากรายได้บางส่วนเพื่อช่วยในการฝึกอบรม จริยธรรม การตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชน และให้สิ่งจูงใจทางการเงินแก่ธุรกิจในการนำหลักความยั่งยืนมาใช้ระยะยาว

ศุภฤกษ์ เวศยาสิรินทร์ (2556) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารองค์การด้วยฐานการสื่อสารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารองค์การด้วยฐานการสื่อสารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) มหาวิทยาลัยต้องมีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบด้านการสื่อสารองค์การ ผู้บริหารทุกระดับต้องเห็นความสำคัญของการสื่อสารต่อความสำเร็จขององค์การ และเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารควรใช้รูปแบบการสื่อสารทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มหาวิทยาลัยต้องมีกลยุทธ์การสื่อสารทั้งเชิงรุกและเชิงรับ มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่ออย่างชัดเจน มหาวิทยาลัยต้องมีทั้งเครือข่ายภายในองค์การและเครือข่ายภายนอกองค์การ ทั้งกับชุมชนรอบมหาวิทยาลัย 2) ผู้บริหารต้องมีวิธีการสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน ให้แก่บุคลากร มีทักษะพื้นฐานทางการสื่อสารที่ดี (ฟัง พูด อ่าน เขียน และนำเสนอ) มีนโยบายและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาองค์การที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาคมบุคลากรของมหาวิทยาลัย

ญาณัญญา ศิริภักร์ธาดา (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการตลาดเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับผู้ค้ารายย่อยเขตเทศบาลตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม เมื่อพิจารณาถึงกลยุทธ์ที่ศึกษาพบว่า กลยุทธ์ รูปแบบ วิธีการแบบพิเศษทางการตลาดเพื่อสร้างแรงดึงดูดใจลูกค้า สร้างรายได้เพิ่มของผู้ค้ารายย่อยของฝั่งตลาดชุมชนศาลายาด้านใน (ศาลายาเก่า) คือการปรับปรุงสินค้าที่ขายและปรับวิธีการค้าขายให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า การหีบห่อบรรจุภัณฑ์ที่มีสีสัน สวยงามประทับใจ สื่อถึงเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของชุมชนศาลายาความสะอาดสวยงามของลูกค้า เช่น สุขภาพที่สะอาดและเพียงพอ การจัดการเส้นทางการคมนาคม การทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้มีความสะอาดตามากขึ้น และยังคงพิจารณาถึงช่วงเวลาที่ย้าย

ในขณะที่วารวรรณ ฐาปนธรรมชัย และกลมพร สอนศรี (2556) ได้ศึกษากลยุทธ์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่ออำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม พบกลยุทธ์ใน 4 ประเด็นได้แก่ 1) กลยุทธ์การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เชิงรุก 2) กลยุทธ์การเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน 3) กลยุทธ์การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ และ 4) กลยุทธ์การสร้างจิตสำนึกการให้บริการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน

เอกชัย พุ่มดวง (2558) ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีกลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนตำบลโคกโคเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการความรู้ชุมชน 3 ประการ คือ ผู้นำ ทูตทางสังคม และเครือข่าย 2) การจัดการความรู้ตามแนวเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพ มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการใช้ความรู้ แต่ยังคงขาดการจัดเก็บและการสืบค้น

ความรู้ และ 3) กลยุทธ์การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ 1) การพัฒนาผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และการตลาด 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยองค์ความรู้ และ 3) การสร้างกระบวนการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีวิภาส (2557) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ผลการวิจัย พบว่า การประเมินระดับความเป็นมาตรฐานของอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) เศรษฐกิจและสังคม 4) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา และ 5) การบริหารการจัดการเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในภาพรวมของการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมุ่งเน้นการสร้างกลยุทธ์ปฏิบัติการ ได้แก่ การจัดการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ การบริการจัดการเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยว การสร้างคุณภาพร้านอาหาร และการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อความยั่งยืนสอดคล้องกับ D.B. Lindenmayer et al. (2006) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการทั่วไปและรายการตรวจสอบกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไว้ว่าต้องระบุถึงผลกระทบจากการดำเนินงาน มีการหาประสิทธิผลของการลดผลกระทบจากกลยุทธ์ที่ใช้ และระบุแนวทางในการปรับปรุง และการจัดการจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ

ศิริประภา แก้วอุดม (2553) ได้ศึกษาทางเลือกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ย่านตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลศึกษาพบว่า วิสัยทัศน์ และภารกิจของชุมชนย่านตลาดบ้านใหม่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนย่านตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ “ตลาดบ้านใหม่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชีวิตที่รักษาเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชนไทย-จีน สืบทอดประเพณีท้องถิ่นและเป็นแหล่งอาหารอร่อยของเมืองแปดริ้ว” สอดคล้องกับเจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ากลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีผู้นำกลุ่มที่มีความมุ่งมั่น มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจบริบทในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน แต่เป็นเพียงการมีส่วนร่วมในระดับของการปฏิบัติ ยังขาดการสร้างร่วมมือในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีความสามารถในการใช้สื่อ

และช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายแต่ทำอย่างไม่ต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่าทุกกลุ่มมีแนวทางในการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ถึงแม้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนอาจจะไม่มากพอต่อการดำรงแต่ชาวบ้านก็ยอมรับเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเพราะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการได้นำเสนอวิถี วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน อย่างไรก็ตามในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ชาวบ้านยังให้ความสำคัญกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณชุมชนของตน อีกทั้งกลุ่มยังตระหนักถึงการรักษาวิถีชีวิตของชุมชนให้คงอยู่ แต่ปัญหาหนึ่งที่หลายชุมชนประสบก็คือ การขาดคนสืบต่อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ใช้กลยุทธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ตามกรอบของรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน SEE Model ได้แก่ มิติด้านสังคม-วัฒนธรรม (Social-Culture) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic) และมิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental)

ในขณะที่ ฤกษ์ธิดา ดาราเรือง (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาดวิสาหกิจ ชุมชนบ้านเขาแหลม จังหวัดนครสวรรค์ ผลจากการศึกษาพบกลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ 1) ออกงานแสดงสินค้า อย่างต่อเนื่อง 2) แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เข้าสู่ตลาด Modern Trade 3) ขยายกลุ่มตลาดในกลุ่มธุรกิจสปา และธุรกิจโรงแรม และ 4) พัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาด 4.0 ผ่าน Social Media และ Digital Marketing กลยุทธ์แก้ไข ได้แก่ 1) พัฒนา บรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์สินค้า ตลอดจนรูปแบบการจัดกลุ่มบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย 2) สร้าง Brand Online ผ่าน Social Branding และ 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ กลยุทธ์ เชิงป้องกัน ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการของผู้บริโภคตลอดจนกลยุทธ์ของสินค้า Modern Trade และ 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและกลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ ส่งเสริมการศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์แก่บุคลากร และประภัสร์ อ่อนฤทธิ์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษา กลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชรที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 พันธกิจ 4 ประเด็นกลยุทธ์ 4 เป้าประสงค์ และจัดทำ 10 กลยุทธ์ 36 ตัวชี้วัด และ 58 มาตรการ และมีผลการประเมินกลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นในด้านความสอดคล้อง และการยอมรับได้อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก รวมถึง พวงรัตน์ ศรีม่วง (2557) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร ผลจากการศึกษาพบว่ามีกลยุทธ์การบริหารงานตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้ในระดับมากและมากที่สุด

บุณยา บุชบาศรี (2555) ศึกษากลยุทธ์การจัดกิจกรรมชุมชน ของบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) จากผลการวิจัยในส่วนของกลยุทธ์การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์นั้น พบว่า การดำเนินนโยบายขององค์กรในเรื่องการวางแผนกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ต้องจัดลำดับความสำคัญและให้สอดคล้องกับชุมชนในแต่ละพื้นที่ และมีการนำกลยุทธ์การค้นหาความต้องการหลักทำให้ชุมชน เกิดความพึงพอใจสูงสุด สร้างเครือข่ายพันธมิตรกับกลุ่มสื่อมวลชนและผู้นำชุมชน และกลยุทธ์การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน มาใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อลดประเด็นความไม่เข้าใจในการดำเนินงานของ อีสท์ วอเตอร์ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูล ขยายความเข้าใจการดำเนินธุรกิจด้านต่างๆ เป็นนโยบายของฝ่ายสื่อสารองค์กรและในส่วนของลักษณะการดำเนินงาน ชุมชนสัมพันธ์ พบว่า การดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของกิจกรรมแต่ละโครงการ มีการดำเนินงาน ที่เป็นขั้นตอน รูปแบบและวิธีการที่มุ่งหวังจะสร้างความเข้าใจและถูกต้อง มีความรับผิดชอบ ใส่ใจ และห่วงใยชุมชน เป็นอีกภาระหน้าที่สำคัญที่องค์กรจะต้องดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการให้ข้อมูลข่าวสาร และก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและอีสท์วอเตอร์

วิทยา ทศนไพบูลย์ และคณะ (2560) ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อพิจารณาผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร พบว่ามี 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาการจัดทำแผนจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) พัฒนาการจัดทำงบประมาณในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สร้างเสริมสมรรถนะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการขยะร่วมกับชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง ในการบริหารจัดการขยะร่วมกับชุมชนท้องถิ่น 5) ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกการจัดการขยะให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น 6) ส่งเสริมให้มีหน่วยงานหลักในท้องถิ่นรับผิดชอบจัดการขยะ 7) พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการจัดการขยะ 8) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการขยะ และ 9) ปรับปรุงกระบวนการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และเมื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความสอดคล้องความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับได้อยู่ในระดับมาก

จากแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสามารถสรุปกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์

การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์								
	การวิเคราะห์ ปัจจัยและ ประเมิน สภาพการณ์	การ กำหนด กลยุทธ์	การ วางแผน	การ จัดการ องค์การ	การนำไปสู่ การปฏิบัติ	การควบคุม และ ประเมินผล	การ ขึ้นนำ	การจับคู่ ปัจจัย กำหนด กลยุทธ์	การ พัฒนา ทรัพยากร บุคคล
Abbass F. (2003)	✓	✓	-	-	✓	✓	-	-	-
David R. Hampton (1986)	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-
Pearce และ Robison (2009)	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-
Pitts และ Lei (2000)	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-
Schermerhorn (2002)	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-
Wheelen และ Hunger (2006)	✓	-	-	-	✓	-	-	-	-
ธงชัย สันติวงศ์ (2539)	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-
สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2540)	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
เสนาะ ตีเขาร (2546)	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-
กิงพร ทองใบ (2549)	-	-	-	-	✓	-	-	-	-
นิโรธ เดชกำแหง (2558)	✓	-	-	✓	-	-	-	-	-
ณัฐพันธ์ เขจรนนท์ (2556)	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-
วรางคณา ผลประเสริฐ (2554)	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	-
วิจิต อุ๋อัน (2548)	✓	-	-	-	-	-	-	✓	-
อนิวัช แก้วจ้านง (2551)	-	-	✓	✓	✓	-	-	-	✓
สุภัทร พิไชยแพทย์ และ พรธิดา เทพประสิทธิ์ (2558)	-	-	-	✓	-	✓	-	-	✓

หมายเหตุ : จากการสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนไว้เบื้องต้นนั้น ได้นำมาสรุปเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ได้แก่ (1) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ (2) เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียง ด้วยแนวคิดทฤษฎีสี่ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของ Kotler (2003) ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอ

ลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ เป็นต้น 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชน ในรูปแบบต่างๆ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน ได้แก่ (1) การส่งเสริมให้มีหน่วยงานหลักในท้องถิ่นรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการประชุมประชาสมคมเพื่อเสนอแนะ และรับฟังแนวทางต่างๆ ในการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยในการดำเนินกิจกรรมในชุมชนมีการประชุมปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ ในการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยคณะกรรมการในชุมชน สร้างกฎ กติกา การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการสังเกตจากการจากดำเนินกิจกรรม และประเมินความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดงาน (2) ปรับปรุงกระบวนการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นต้น

สำหรับมิติที่ 4) มิติวิถีชุมชน ได้แก่ (1) การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น (2) การเรียนรู้จากการสื่อสาร (Bettinghaus and Cody, 1994) ด้วยแนวคิดการใช้การสื่อสารให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการโน้มน้าวใจหรือการชักจูงให้บุคคลยอมรับ เห็นด้วย (persuasion) และเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเจตคติ อันอาจมีผลถึงการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรม การสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม

และในมิติที่ 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ ได้แก่ (1) จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน (2) การตอบโต้แบบทันท่วงที เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาได้ ตรงจุดตามที่ต้องการ เนื่องจากเป็นการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการบรรเทาและ การฟื้นฟู ด้วยแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1997) (3) ความแข็งแกร่งของผู้นำ เป็นต้น 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยให้มีการดำรงอยู่ของทรัพยากร ด้วยแนวคิดทฤษฎีการเสริมแรง หรือการวางเงื่อนไขเชิงปฏิบัติการ ของ Skinner (1983) คือ การได้รับการเสริมแรง (ได้รับรางวัล) และถูกลงโทษการสร้างพลังอำนาจในตนและชุมชน 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและบรรลุเป้าหมายว่าต้องคำนึงถึงระบบเศรษฐกิจ นิเวศวิทยา วัฒนธรรมและชุมชนอย่างยั่งยืน (2) การออกแบบการวางแผน การพัฒนาและการใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องอยู่ในหลักการความยั่งยืน เป็นต้น

สำหรับในมิติที่ 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ ได้แก่ (1) การสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง ในการบริหารจัดการ (2) การวางแผนกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ต้องจัดลำดับความสำคัญและให้สอดคล้องกับชุมชน (3) การบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน เป็นต้น และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม ได้แก่ การส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ด้วยการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิดในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรธิดา เทพประสิทธิ์ และสรวรยา ธรรมอภิพล (2560) พบว่า การดำเนินงานที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นตั้งแต่ด้านการวางระบบโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการจัดการของเสียการจัดการน้ำ การคมนาคมขนส่ง และการศึกษา

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) ตามความเข้าใจโดยทั่วไป หมายถึง การเดินทางของบุคคลหนึ่งจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อพักผ่อน หรือติดต่อทางธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550) การท่องเที่ยวถือว่าการพักผ่อนอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำกิจกรรมนันทนาการเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เดินทาง เกิดการผ่อนคลายและมีความสุขระหว่างการเดินทางไปทำกิจกรรมจากที่หนึ่ง หมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังที่หนึ่ง ที่ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เช่นการเดินทางไปชมสถานที่ท่องเที่ยว ไปเยี่ยมเพื่อน เยี่ยมญาติ หรือไปพักผ่อนหย่อนใจหรือใช้เวลาว่างเพื่อนำกิจกรรมทางการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการเดินทางไปศึกษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ รวมถึงการเดินทางไปประชุมเพื่อการประกอบธุรกิจ หรือการเดินทางเพื่อไปร่วมกิจกรรมทางธุรกิจสาขาอาชีพต่างๆ จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง มีการพัฒนามาจากรูปแบบการเดินทางเพื่อการดำรงชีพ การแสวงหาอาณานิคม การเดินทางเพื่อการพักผ่อน ดังนั้นกิจการด้านการท่องเที่ยวจึงมีการขยายตัวเป็นธุรกิจและเติบโตเป็นอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สำหรับงานวิจัยเป็นการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าเกี่ยวข้องในบริบทของการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable Tourism) ผู้วิจัยจึงได้มีการทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ในเนื้อหาของการท่องเที่ยวอยู่ในส่วนนี้ด้วย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยว นั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ได้แก่ Pond (1993) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขในการเดินทาง ในขณะที่ Mill (1990) ได้สรุปว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึง Stevens (1985) ได้สรุปว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่งโดยวิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่ต่างกันหรือบางครั้งเมื่อเดินทางแล้วไม่กลับมาสถานที่เดิม ในส่วนการท่องเที่ยวนั้นในประเทศไทย (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การออกเดินทางเพื่อการทำกิจกรรม หรือผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่า การเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทาง จะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง ในขณะที่กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว (2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เดินทาง บริการที่ใช้ในการเดินทาง และจุดหมายปลายทาง หรือกล่าวอีกว่า การท่องเที่ยวอันนั้นคือ การเดินทางจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยจุดประสงค์ทางการท่องเที่ยว การพักผ่อน หรือติดต่อธุรกิจ โดยมีการพักผ่อนค้างแรม หรือไปกลับภายในวันดังกล่าว รวมถึง ศรัณญา เลิศมนไพโรจน์ (2550) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยถาวรไปยังที่อยู่อาศัยชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่หารายได้ กิจกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ร่วมเดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือน) และสำหรับนิคม จารุมณี (2542) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ 3 ประการคือ 1) เป็นเดินทางจากแหล่งอาศัยไปยังอีกสถานที่หนึ่งเพื่อการชั่วคราว 2) เป็นการเดินทางด้วยการอาสาและไม่มีการบังคับ 3) เป็นการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อน มิใช่เพื่อการหารายได้ เช่นเดียวกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการคือ 1) เป็นการเดินทางจากแหล่งอาศัยปกติไปยังแหล่งที่อยู่อื่นโดยไม่มีการบังคับหรือการรับจ้าง 2) มีจุดหมายในการเดินทางไปอยู่พำนักเป็นการชั่วคราว แล้วต้องเดินทางกลับมายังแหล่งที่อยู่เดิม 3) มีความมุ่งหมายในการเดินทางเพื่อความมุ่งหมายใดก็ได้ ที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

3.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ไว้เป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนา โดยเมื่อเกิดการเดินทางเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาความเจริญไปยังภูมิภาคนั้นๆ เช่น ระบบสาธารณสุข ปลอดภัย การคมนาคม โรงแรม ภัตตาคารและร้านค้า 2) ด้านเศรษฐกิจ (Economics) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปเงินตราประเทศเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับการผลิตด้านอื่นๆ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบ

เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และจะทำให้ผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่าทวีกว่า 2 เท่าตัวและการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดผลผลิตหมุนเวียนภายในประเทศและยังมีการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังเป็นการลดอัตราการว่างงานทำให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีผลต่อประเทศในเรื่องการเพิ่มขึ้นของรายได้รวมถึงรายได้ของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นในรูปของภาษีอากรประเภทต่างๆ และ 3) ด้านสังคม การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการมนุษยสัมพันธ์ของมนุษย์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสร้างความเป็นมิตรไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยือนโดยการท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาสร้างความเจริญในสังคมให้กับท้องถิ่นนั้นประชาชนก็มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับอีกทั้งการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์อีกด้วย นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยจัดปัญหาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทและที่สำคัญยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและ เศรษฐกิจโดยมีความสัมพันธ์โยงใยระหว่างนักท่องเที่ยว การบริการในการเดินทางท่องเที่ยว และจุดหมายปลายทาง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมี 3 ด้าน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ศิริ ดาบเพชร (2018) ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวที่จะพิจารณา องค์ประกอบด้านนั้นหนาแน่น ลักษณะของสถานที่ บรรยากาศของสถานที่ ธรรมชาติของสถานที่ และด้านการคมนาคม ในการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว แต่ละองค์ประกอบหลักจะมีองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) 1) แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญเป็นองค์ประกอบด้านอุปทานการท่องเที่ยว Peter (1969) ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ในขณะที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดีและแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ วิมลโรจนพันธุ์, ประชิต สุกุณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2548) ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น 2) บริการการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบด้านอุปทาน (Supply) ประเภทหนึ่ง ไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่ตอบสนอง

ความต้องการให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวได้ เช่นการบริการที่สำคัญได้แก่ การคมนาคม สถานที่พักผ่อน อาหารและเครื่องดื่ม แหล่งจำหน่ายสินค้า การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แหล่งบันเทิง และกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างและสาธารณูปโภคพื้นฐานอื่นๆ ด้วย และ 3) การตลาดท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์มีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อพักผ่อนหรือเพื่อประกอบธุรกิจต่างๆ อีกทั้งการท่องเที่ยวมักจะเน้นที่ตัวนักท่องเที่ยวเอง หรือรวมถึงการส่งเสริมการขายและพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

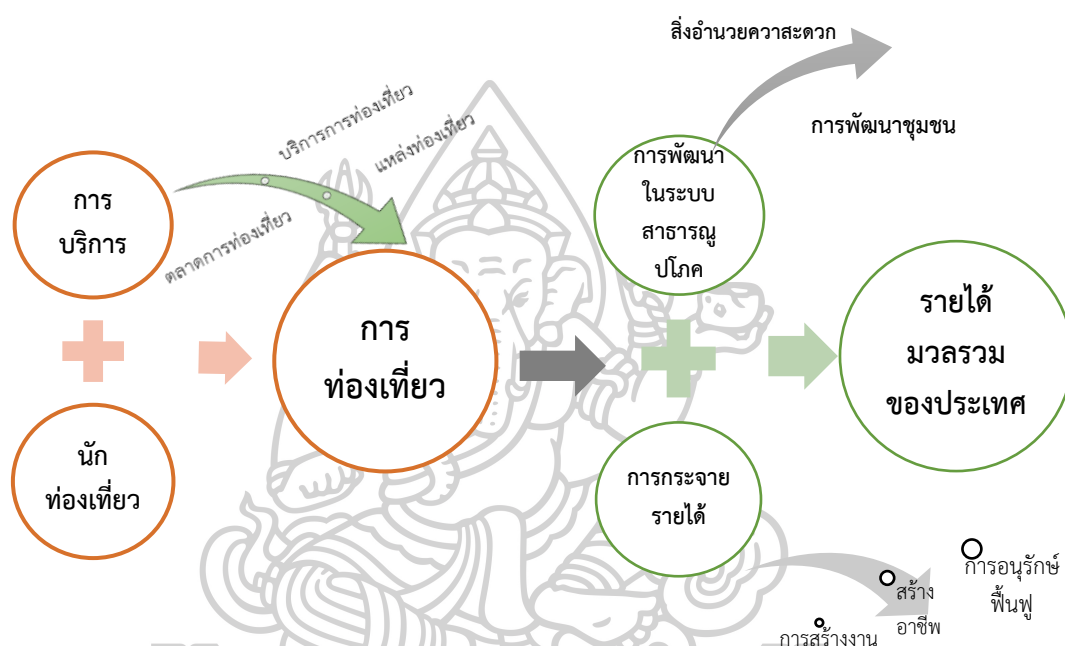
3.4 นักท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 นิยามคำว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นเป็นถิ่นที่อยู่ปกติของคนไปยังท้องถิ่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจและด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ (สงวนสิทธิเลขาธิการ, 2542) ในขณะที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นที่อยู่ปกติของตนไปยังท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจและด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ สำหรับประเภทของนักท่องเที่ยวได้กำหนดไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางไปเยือนประเทศในประเทศหนึ่งและพำนักอยู่ตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (ไม่น้อยกว่า 1 คืนและไม่มากกว่า 60 วัน)โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่มิใช่ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ 2) นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน หมายถึง กลุ่มผู้เดินทางเฉพาะในเขตประเทศไทย และ 3) นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ค้าง หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาเยือนชั่วคราวโดยมีเวลาพำนักในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่พักค้างคืน

นักท่องเที่ยวนั้นคือผู้มาเยือนชั่วคราวที่มาพักอาศัยอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ในประเทศที่มาเยือนและมีเหตุจูงใจในการมาเยือน โดยมี 2 จุดประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อการพักผ่อน เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อสุขภาพ เพื่อการศึกษา การกีฬา และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และ 2) เพื่อจัดทำดำเนินธุรกิจ การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับการมอบหมาย การปฏิบัติเกี่ยวกับครอบครัวและการประชุมต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมในแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้น พบว่าการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และการบริการที่เกิดขึ้นทั้งในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ไปจนถึงจุดหมายปลายทาง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการพัฒนาในระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น ที่เกิดจากการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ

ทั้งทางตรงและทางอ้อม และระดับประเทศ มีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้มวลรวมของประเทศ ก่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเจริญในสังคมให้กับท้องถิ่นนั้นๆ และยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟู มรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมประเพณี และคุณภาพชีวิตของชุมชน แต่เนื่องจาก ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องให้ความสำคัญในการจัดการบริหารทรัพยากร ให้สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถสรุปความสัมพันธ์ของกระบวนการทางสังคมและ เศรษฐกิจ ทางด้านการท่องเที่ยว ได้ดังภาพที่ 2-3

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจ ทางด้านการท่องเที่ยว

3.5 การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable Tourism)

หากพิจารณาถึงการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Base Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ที่กำหนดทิศทางในการจัดการโดยชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนรู้ และชุมชน โดยมองว่าการท่องเที่ยวสามารถครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นผู้ดูแลจัดการ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง มีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร ท่องเที่ยวนั้นๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้ง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมวิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชน รุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด

จากแนวความคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองว่าชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจนทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรมีหลักการร่วมกัน ประกอบด้วย ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง คนในชุมชนร่วมกันคิด วางแผน ทำกิจกรรม ร่วมกัน รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม หรือองค์กร โดยมีกิจกรรมที่ค้ำประกันการอยู่ร่วมกัน มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมกันจากชุมชน และมีการเรียนรู้กันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางกระบวนการท่องเที่ยว มีข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน มีการนำรายได้ไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ

สำหรับกระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หากชุมชนมีความพร้อมและมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยว แล้วนั้นผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการผนึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมายเป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ดังที่ พงณา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบการมองวิสัยทัศน์มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอก 2) ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามามีการจัดการภายใต้กฎ กติกาของชุมชน และ 3) การท่องเที่ยว เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้

และในประเด็นของการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวนั้น การท่องเที่ยวเปรียบเสมือนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายเพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ กำลังซื้อของนักท่องเที่ยวสามารถกำหนด สินค้า และ บริการ ได้ตามความต้องการ จึงทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนไป เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเยือนก็นำวัฒนธรรมติดตัวมาด้วยนั่นเอง นับว่าเป็นดาบสองคมที่มีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการจะใช้พัฒนา อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ชุมชนจะเปิดหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว ชุมชนจะต้องรู้ว่าตัวชุมชนเองมีศักยภาพมากแค่ไหนที่จะรองรับนักท่องเที่ยว หากเปิดแล้วจะมีการจัดการหรือรับมืออย่างไรสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น หากมีการรับมือที่ดีก็จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการการทำงานตามที่ พงณา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวไว้คือ 1) ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนพิจารณาด้านบวกและด้านลบของ

การท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มที่สนใจ 2) สร้างการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการดึงกลุ่มที่สนใจหรือผู้ที่สนใจด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น 3) ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในและสำรวจทางกายภาพ 4) วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ขั้นตอนดังกล่าวสามารถทำให้ชุมชนมองเห็นด้านต่างๆ และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุดอาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็ได้ 5) ร่วมกันแก้ไขจุดอ่อน และพัฒนาศักยภาพ

ในขณะที่กนิษฐา อู่ถาวร (2547) ได้กล่าวไว้ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง สาขาหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษา 1) ศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อยู่ภายในท้องถิ่นของตน 2) รูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารและจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในท้องถิ่น และ 3) วิเคราะห์ประเมินชุมชนในการมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal) ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับท้องถิ่น โครงการวิจัยนี้จะเป็นการเน้นการศึกษาองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation-based tourism) เพื่อช่วยเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงอยู่ใกล้เคียงชุมชนนี้มีความสมบูรณ์ และยั่งยืนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิดา เทพประสิทธิ์ และธีระวัฒน์ จันทิก (2561) ได้ศึกษามหาวิทยาลัยเมืองนิเวศที่มีความยั่งยืนในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พบว่า มิติทางสังคมจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการดำเนินงานคือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การจัดตั้งโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่นำแนวคิดจากเมืองนิเวศ มาประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ที่สัมผัสได้และก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

และเมื่อพิจารณาถึงการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรท่องเที่ยวในรูปแบบของระบบนิเวศนั้นจะพบว่ามีความสอดคล้องกับ F. Stuart Chapin III et al. ที่กล่าวว่า การดูแลระบบนิเวศนั้นต้องให้สอดคล้องกับกิจกรรมของมนุษย์และบริการของระบบนิเวศด้วยการสร้างสวัสดิการ การส่งเสริมนโยบายเชิงรุกที่สามารถปรับตัวได้และมีความยืดหยุ่นทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทางสังคมและระบบนิเวศที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้วัชรินทร์ ศรีสัตบุตร (2547) ได้ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำหนองเปี้ย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จากผลการศึกษาพบว่าบ้านเด่นร่องธาร และบ้านถ้ำหนองเปี้ย มีมรดกทางธรรมชาติที่ล้ำค่ายิ่งสำหรับชาวบ้านในอำเภอ

ไชยปรากการ แต่ในปัจจุบันชุมชนยังไม่มีรูปแบบการอนุรักษ์จัดการทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการศึกษาถึงแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เป็นมรดกทางธรรมชาติที่มอบไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชื่นชมและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนสืบไป และงานวิจัยของศรีณัฐ ไทรชมภู และบุญเกียรติ ไทรชมภู (2558) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่คู้บางกะเจ้ามีทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมสมบูรณ์ รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมได้แก่ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรม และสิ่งที่น่าสนใจพิเศษ มีศักยภาพและความเหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางจักรยาน และในพื้นที่มีการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนมาตการ แผนงานและแนวทางปฏิบัติ มีกลยุทธ์เชิงอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมส่งเสริมการตลาด ส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องกับวรัญญา ศรีอ่วมเจริญ และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะเจ้าอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลจากการศึกษาพบว่าชุมชนบางกะเจ้ามีศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การศึกษาให้กับนักท่องเที่ยว ภายในพื้นที่มีบริการมากมาย เช่น โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านกาแฟ การให้บริการเช่าจักรยาน รวมถึงความสะดวกสบายด้วยการเดินทางทางน้ำที่มีหลายช่องทาง การดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ อาจจะใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ที่ละส่วน เพื่อไม่ให้ขัดขวางเส้นทางการท่องเที่ยว การขยายถนนทำได้ยาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของชาวบ้านไม่ได้เป็นของส่วนกลาง จึงมีการประชุมและการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับรู้ก่อนเสมอ ชุมชนบางกะเจ้ามีแนวทางการพัฒนามาตลอดตั้งแต่อดีตมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับ U.M. Mortberg et al. (2007) ที่ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของเมือง และการใช้ประโยชน์ที่ดิน และต้องมีการพิจารณาถึงผลกระทบของความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค

ในขณะที่พงศธร สัจจชลพันธ์ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำด้านการท่องเที่ยวสีเขียวและยุทธศาสตร์การรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของจังหวัดในกลุ่มเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจใต้ของประเทศไทย เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำด้านการท่องเที่ยวสีเขียว และยุทธศาสตร์การรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ของจังหวัดในกลุ่มเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจใต้ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดบนระเบียงเศรษฐกิจใต้ ทั้งสองจังหวัดของประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ทั้งทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แม้ว่าจังหวัดทั้งสองจะมีการกำหนดยุทธศาสตร์การรักษาสีเขียวอย่างยั่งยืนไว้ในยุทธศาสตร์จังหวัด แต่ในทางปฏิบัติการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพขาดการบูรณาการเท่าที่ควร และไม่ปรากฏผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวโดยภาครัฐต้องปรับวิธีทำงานให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ขับเคลื่อนทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว (7 GREENS) ทุกด้านไปพร้อมๆ กัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งระบบการสื่อสาร และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการท่องเที่ยวสีเขียวที่ทุกภาคส่วนรวมทั้งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย การใช้มาตรการที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม ได้แก่ การส่งเสริม การจูงใจ การสนับสนุน และการบังคับใช้กฎหมาย การเตรียมคนรุ่นต่อไปให้พร้อมรองรับภารกิจเรื่องนี้ในอนาคต และการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวสีเขียว สอดคล้องกับประยงค์ จุลรัตน์ (2556) ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืนในมุมมองผู้นำท้องถิ่น ตำบลกาโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืนโดยรวมคือเป็นการพัฒนาที่สามารถทำให้สังคมชนบทมีความเจริญก้าวหน้าที่สุด ประชาชนมีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรักความสามัคคี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการอาศัยประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาด้านคุณภาพคนและสังคมของประชาชน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน การพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกาโลน มีแนวทางการทำแผนงาน นโยบายในการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ให้เท่าเทียมกัน

และงานวิจัยของนิตยา งามยิ่งยง และละเอียด ศิลาน้อย (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวกในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการประชุมประชาสมาคมเพื่อหาแนวทางการพัฒนา การปรึกษาหารือและผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างกฎกติกาให้คนภายในพื้นที่ชายของ ประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง การศึกษาความคิดเห็นของภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นพบว่าภาครัฐมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยการอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว มีการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้วยการประชุมร่วมกันของภาครัฐและชุมชน ร่วมรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วน ให้ตระหนักรักษาคุณภาพของคลองดำเนินสะดวก รักษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยการบริการอย่างยุติธรรม และมีการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกัน และในส่วนการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทาง

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจะเน้นการพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขณะที่มีชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับจังหวัดควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกอบรม หรือมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ในขณะที่ Vinod Sasidharana et al. (2002) ได้ศึกษา Developing countries and tourism ecolabels แล้วพบว่าการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจการท่องเที่ยว นั้นมีความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม โดยในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นพยายามปกป้องทุนธรรมชาติโดยการปรับปรุงมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ภายในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศที่กำลังพัฒนามีแนวทางที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วด้วยการใช้มาตรการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ การส่งเสริมรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวตะวันตกที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า 1) การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน 2) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาคน 4) การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสอดคล้องกับ Tosun (2006) ที่ได้สรุปไว้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นโอกาสที่ดีสำหรับคนในท้องถิ่นที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวจากทรัพยากรท้องถิ่น และเป็นการสร้างทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และเมื่อพิจารณาถึง ผลการศึกษาของ Ferhan Gezici and Ebru Kerimoglu (2010) ที่เกี่ยวข้องกับประเมินความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวและกระบวนการพัฒนาเมืองในอิสตันบูล แล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องในด้านการนำวัฒนธรรมมาใช้ในกระบวนการฟื้นฟูทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ ในพื้นที่ การสร้างสถานที่สำคัญต่างๆ ในเมืองเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่

ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ที่เป็นแหล่งรวมมรดกทาง การท่องเที่ยว สอดคล้องกับที่ Evans (2005) สรุปไว้ว่าวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจและเอกลักษณ์ของเมืองในการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานการ ท่องเที่ยว และจากการศึกษาของ Jensen (2007) พบว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมท่องเที่ยวเป็น กระบวนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญต่อเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และเมืองท่องเที่ยว แต่ต้องมีการพัฒนาที่ควบคู่กับความยุติธรรมทางสังคม ไม่มุ่งหวังผลของ ผู้ประกอบการมากกว่าคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติจากชุมชน (Community-Based Natural Resource Management : CBNRM) ของ Lesego S. Sebele (2010) สรุปไว้ว่าเป็นการจัดการที่มีความน่าเชื่อถือ เพิ่มการมี ส่วนร่วมในท้องถิ่นระหว่างชุมชน และผู้มีอำนาจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หากได้รับการ จัดการอย่างถูกต้องนั้นสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์ของทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มผลประโยชน์ ในท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.6 การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ “ชุมชนบางกะเจ้า”

ชุมชนบางกะเจ้า เป็นพื้นที่อนุรักษ์การเกษตรกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นสวนสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อน โดยในปี พ.ศ.2543 รัฐบาลได้อนุมัติให้เป็นโครงการ สวนกลางมหานคร และต่อมาได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (หรือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบัน) ซื้อที่สวนร้างจากประชาชน ในพื้นที่ จำนวน 1,276 ไร่ ปัจจุบันได้ใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่ปลูกป่า และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และรัฐบาลได้กำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์ในด้านเกษตรกรรม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จนได้ฉายาว่า “ปอดของคนกรุงเทพมหานคร” ต่อมาในปี พ.ศ.2548 ได้มีการโอนภารกิจในการดูแลให้กับกรมป่าไม้ โดยอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานโครงการพระราชดำริและ กิจการพิเศษของกรมป่าไม้ ปัจจุบันคู้บางกระเจ้าเป็นพื้นที่บริหารจัดการและฟื้นฟูป่าไม้อย่างยั่งยืน แห่งเอเชีย-แปซิฟิก (APFNet) อีกทั้งพื้นที่คู้บางกระเจายังเป็นที่ตั้งของโครงการประจักษ์บายน้ำ คลองลาดโพธิ์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการด้านสุขภาพและ การท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางจักรยาน เดิน วิ่งการกุศล กิจกรรมการปลูกต้นไม้ และยังมีสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงได้แก่ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และสวนศรีนครเขื่อนขันธ์

ชุมชนบางกะเจ้า ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกอบัว ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ ที่น้ำทะเลท่วมถึงในบางฤดู และมีน้ำจืดจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลมาบรรจบกับน้ำเค็มของทะเลระดับ ความเค็มของดินจึงเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลโดยเฉพาะช่วงฤดูฝนที่น้ำจืดไหลบ่า จะมีตะกอนและ

สารอินทรีย์วัตถุ หรือฮิวมัส ที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกมาตกตะกอนบริเวณนี้ จึงทำให้บางกะเจ้า เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเกษตรประกอบกับเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำและเป็นน้ำกร่อย จึงมีระบบวงจรชีวิตของพืชและสัตว์เป็นเอกลักษณ์จึงเกิดแนวคิดและนโยบายที่จะอนุรักษ์พื้นที่บริเวณ บางกะเจ้า ให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์ด้านการเกษตร และเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (เสมอ ลิ้มชูวงศ์ และชัยรัตน์ บุณนาค, 2555) ที่ผ่านมานั้นคั้งบางกะเจ้าได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์วิถีชีวิตการทำเกษตรกรรม การแก้ไขปัญหา แหล่งน้ำ การแก้ไขการกัดเซาะชายฝั่ง การแก้ไขปัญหาการคมนาคม เนื่องจากพื้นที่คั้งบางกะเจ้า มีความสำคัญทางด้านระบบนิเวศและด้านเกษตรกรรมทั้งในระดับพื้นที่ และระดับภูมิภาคจากลักษณะ ที่ตั้งที่มีเอกลักษณ์ ทำให้เกิดกิจกรรมภายในพื้นที่ที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดึงดูด นักท่องเที่ยวจากภายนอกมาสู่พื้นที่คั้งบางกะเจ้าเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปีที่ผ่านมาได้พบ ปัญหาและข้อจำกัดของพื้นที่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในสภาพทรุดโทรมขาดการดูแล กิจกรรม ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มและ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก โดยมีสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินการศึกษาความ หลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่นด้วยความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคีที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่คั้งบางกะเจ้านั้นพบว่าในปัจจุบัน (สิงหาคม พ.ศ.2560) พื้นที่ ชุมชนบางกะเจ้าถูกกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่สีเขียวที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ปัจจุบันพื้นที่ อยู่ระหว่างการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากร เป็นพื้นที่ที่อนุรักษ์ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว สวนป่า พื้นที่เกษตร และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางธรรมชาติ สถานที่ออกกำลังกาย แหล่งเรียนรู้เกษตร เกิดกลุ่มกิจกรรม บริการที่หลากหลาย เพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั่งเรือชมคลองและ วิถีชีวิตชุมชน ชุมชนบางกะเจ้าส่วนใหญ่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและออกนอกพื้นที่เพื่อทำงาน การประกอบอาชีพของประชาชน ส่วนใหญ่รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขาย เกษตรกรรม แบบยกร่องผสมผสาน รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท และรับราชการ ในปัจจุบันชุมชนบางกะเจ้ากำลัง ประสบภาวะภัยคุกคามที่สำคัญ คือ วิธีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป เน้นการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการ อยู่อาศัย และทำงานนอกพื้นที่ ทำให้พื้นที่สีเขียวและเกษตรกรรมร้าง ประชากรแฝง น้ำเน่าเสีย มลพิษ จากฝุ่นควัน การจราจรหนาแน่น ปัญหาน้ำเค็ม ขยะชุมชนและขยะจากแม่น้ำ ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ การย้ายถิ่นและประชากรแฝง การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน สิ่งก่อสร้างรุกล้ำ ขยะ น้ำเสีย การกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานพัฒนา เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), 2560)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.จึงได้มีแผนงานด้านการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมและ

นักท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้มบางกระเจ้าที่ตระหนักถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่รวมถึงภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวางยุทธศาสตร์และกำหนดวิสัยทัศน์ ไว้คือ “คุ้มบางกระเจ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้เกษตรกรรม ชุมชน วัฒนธรรมพื้นถิ่น และกิจกรรมนันทนาการ บนฐานการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาองค์ความรู้สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3) ส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้าใจการท่องเที่ยวพื้นที่คุ้มบางกระเจ้า การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2555)

จากการดำเนินการขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) นั้นได้มีความสอดคล้องกับเสมอ ลิมชูวงศ์ และชัยรัตน์ บุณนาค (2555) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ “ชุมชนบางกระเจ้า” อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการไว้ว่า จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในปี 2552-2553 พบว่าประเทศไทยมีศักยภาพสูงมากในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในด้านทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต หากได้รับการจัดการและส่งเสริมอย่างมีกรอบและทิศทางเป็นระบบ จะเป็นคุณประโยชน์อย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ โดยในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดทำกรอบ และทิศทาง และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน และจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือร่วมกัน 8 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมป่าไม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ โดยได้คัดเลือก “ชุมชนบางกระเจ้า” เป็นพื้นที่นาร่องในการปฏิบัติโดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน (ปี พ.ศ. 2554 – ธันวาคม 2555) ภายใต้กรอบทิศทาง และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน และศักยภาพของพื้นที่ “ชุมชนบางกระเจ้า” ทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม การเกษตร และวิถีชุมชน

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ได้เริ่มต้นการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนโดยคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคชุมชน โดยได้แต่งตั้งคณะทำงานการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับท้องถิ่นในตำบลทรงคนอง บางยอ บางกระสอบ บางกระเจ้า บางน้ำผึ้ง และบางกอบัว โดยมีองค์ประกอบหลักจากภาคชุมชนทั้ง 6 ตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ “ชุมชนบางกระเจ้า” และร่วมดำเนินการ

อย่างเป็นรูปธรรม โดยต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อน ความเหมาะสม ความพอดีและความเข้ากับ
 บริบทของพื้นที่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว “ชุมชนบางกะเจ้า” เป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่มีเนื้อที่กว่า
 10,000 ไร่ มีความหลากหลายในชุมชน มีการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องถึง 6 ตำบล ดังนั้น
 การยอมรับและการเห็นพ้องของทุกภาคส่วน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการดำเนินการ
 ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ทำให้ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนเกิด
 การพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านกระบวนการชุมชนที่มีความเข้าใจ และตอบสนองการปฏิบัติ
 เป็นอย่างดีและต่อเนื่อง ด้านเครื่องมือในการท่องเที่ยว มีเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพถึง 13 เส้นทาง
 มีเอกสารประกอบการท่องเที่ยว แผ่นพับประชาสัมพันธ์และการเรียนรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 เป็นช่องทางในการสื่อสารและการกระตุ้นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการกระจายมีเครือข่าย
 การท่องเที่ยวโดยจักรยาน เครือข่ายการท่องเที่ยวทางน้ำ มีฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ
 และภูมิปัญญาท้องถิ่น กว่า 750 รายการ เป็นต้น จะเป็นฐานในการวางแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
 อย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่เพื่อมุ่งเน้นการสนับสนุน ให้ชุมชนเพิ่ม
 ชีตความสามารถ ในการนำทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในรูปแบบผลผลิต
 จากทรัพยากรของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยการสร้างอัตลักษณ์ และ
 ความโดดเด่น ให้กับผลิตภัณฑ์นั้น นอกจากนี้จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตจากชุมชน
 สร้างรายได้และเชื่อมโยงการตลาดไปสู่ภาคธุรกิจอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยว โรงแรม อาหาร ฯลฯ
 แล้วยังสามารถสร้างความตระหนัก ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ให้ทั้งกับชุมชน และนักท่องเที่ยวอีกด้วย

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน นั้นพบว่าเป็นการ
 จัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนทางด้านสังคม ความยั่งยืน
 ทางด้านวัฒนธรรม มีการจัดการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับ
 ประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดยอมรับ เคารพคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า
 การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นเป็นการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนด้วยการเติบโตบนสังคม
 เศรษฐกิจสีเขียว มีการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นอัตลักษณ์
 ของชุมชน มีการสร้างองค์ความรู้ของคนในชุมชน มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความเสียสละสูง มีการ
 เตรียมคนรุ่นต่อไปในการจัดการ มีการสร้างกฎ-กติกาในการจัดการภายในชุมชน รวมทั้งมีการจัดสรร
 รายได้จากการท่องเที่ยวในการพัฒนาชุมชน ที่สร้างความเป็นธรรม บนความสมดุลของฐาน
 ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีจากเศรษฐกิจฐานชีวภาพในชุมชนเอง สามารถสรุป
 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน											
	ความยั่งยืน ทางด้าน สิ่งแวดล้อม	ความยั่งยืน ทางด้าน สังคม	ความยั่งยืน ทางด้าน วัฒนธรรม	กระบวนการ มีส่วนร่วม	การผลิตและ การบริโภคที่ ยั่งยืน	ความ หลากหลาย ทางชีวภาพ	สินค้าและ บริการที่ เป็นอัตลักษณ์ ของชุมชน	การสร้าง องค์ความรู้ ของคนใน ชุมชน	ผู้นำ ชุมชน	การเตรียมคน รุ่นต่อไปใน การจัดการ	มีกฎ-กติกา ในการ จัดการ	การจัดสรร รายได้ในการ พัฒนาชุมชน
โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (2540)	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	✓	-
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551)	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-
พจนานุกรม (2546)	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	-	✓	✓
กนิษฐ อุทัยการ (2547)	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓
F. Stuart Chapin III et al. (n.d.)	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓
ศรีมิตร ไทรชนง และบุญเกียรติ ไทรชนง (2558)	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
วรัญญา คีร์นอัมเจริญ และคณะ (2561)	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-
U.M. Mo rtberg et al. (2007)	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พงศธร สัจจชลพันธ์ (2559)	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	-
ประยงค์ จุฬรัตน์ (2556)	-	-	-	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	-
นิตยา งานยิ่งยง และละอียด ศีลาน้อย (2560)	-	-	-	✓	-	-	-	✓	-	-	-	✓
มัทธนิมา อุดมศิลป์ (2556)	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	-
Vinod Sasidharana et al. (2002)	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Tosun (2006)	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Ferhan Gezici and Ebru Kerimoglu (2010)	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Evans (2005)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jensen (2007)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-
Lesego S. Sebele (2010)	-	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ : จากการศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการพัฒนารวมของผู้อยู่วิจัย

4. มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นได้แพร่หลายในต่างประเทศมานานกว่า ทศวรรษแล้ว โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่งดงาม ดังนั้น เพื่อที่จะได้เข้าใจหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างครอบคลุมจึงควรศึกษาวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

4.1 สหราชอาณาจักร

การพัฒนาการท่องเที่ยวของสหราชอาณาจักรมีมานานกว่า 300 ปี และมีกฎหมาย บัญญัติ การควบคุมสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับมลภาวะของอากาศ น้ำ ก่อนหน้านั้นอีกด้วย สหราชอาณาจักร เป็นผู้นำในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศ อังกฤษ เป็นผู้ริเริ่มอย่างสำคัญยิ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการคุ้มครอง ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงการรักษาความสมดุลกับระบบนิเวศวิทยา (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544) โดยปี ค.ศ. 1992 คณะกรรมการการท่องเที่ยวประเทศอังกฤษได้จัด ประชุมนานาชาติขึ้นสำรวจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศต่างๆ ทั่วโลก ต่อมาประเทศอังกฤษ ได้มีการจัดตั้งองค์กร Green Flag International เป็นโครงการส่งเสริมความเข้าใจและสนับสนุนให้ คำแนะนำด้านข้อมูลระหว่างนักท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมกับผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศูนย์วิจัยทางสิ่งแวดล้อมเพื่อการเดินทางและท่องเที่ยวโลก (WTTERC) และโลกสีเขียว (Green Globe) ดำเนินงานอยู่ภายใต้สภาการเดินทางท่องเที่ยวโลก (WTTC) และโครงการธงสีน้ำเงิน (Blue Flag) เป็นโครงการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกบนชายหาดตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป คณะทำงานเพื่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานภาครัฐ ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1990 และ คณะกรรมการการท่องเที่ยวประเทศอังกฤษ (The English Tourist Board) ได้เป็นผู้กำหนดแนวทาง ในการดำเนินงานของธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประเมินผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมการสำรวจสภาพแวดล้อมและได้จัดพิมพ์คู่มือการปฏิบัติงานว่า “การพัฒนาสถานที่พัก ในชนบท” และ “คู่มือการท่องเที่ยวสีเขียว” เอกสารเหล่านี้จะแนะนำผู้ประกอบการท่องเที่ยวและ นักพัฒนาที่ประกอบธุรกิจด้านการให้บริการที่พักและอาหารเข้าแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นวิธีการ ที่น่าประทับใจ เนื่องจากผู้มาเยือนและเจ้าของท้องถิ่นได้มีโอกาสพบปะสนทนากันอย่างใกล้ชิด คนในท้องถิ่นมีโอกาสได้รับประโยชน์ทั้งประสบการณ์และรายได้ เพิ่มขึ้นจากการให้บริการ

4.2 ประเทศแคนาดา

อภิญา เลื่อนฉวี (2548) ได้อธิบายเกี่ยวกับกฎหมายหลักที่ใช้ในการดูแลพื้นที่ อุทยานแห่งชาติในประเทศแคนาดา คือ “Canada National Parks Act 2000” ในกฎหมายฉบับ ดังกล่าวมีลักษณะเด่นในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนรัฐบาลแคนาดาจัดให้ประชาชนได้เข้ามา

มีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติ ความร่วมมือของประชาชน ดังกล่าวมีทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งการซื้อตกลงเวนคืนที่ดิน ตลอดจนผู้แทนจากชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการวางนโยบายและกฎระเบียบต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติ การจัดตั้งอุทยาน การจัดการพื้นที่ อุทยานและการพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น หรือกรณีอื่นใดที่รัฐมนตรีเห็นสมควร (มาตรา 12 (1)) และ ทุกๆ 2 ปี รัฐมนตรีจะต้องทำรายงานเกี่ยวกับสภาพของอุทยานแห่งชาติทุกแห่งและความคืบหน้าของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่เสนอต่อสภานิติบัญญัติ(มาตรา 12(2)) (Canada National Parks Act, 2000)

4.3 ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว คือ "Tourism Industry Act 1992" พระราชบัญญัติดังกล่าวได้วางมาตรการควบคุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไว้ค่อนข้างครอบคลุม เช่นในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดประเภทของกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ต้องได้รับใบอนุญาต ดังนี้ 1) ที่พักสำหรับการท่องเที่ยว 2) สถานประกอบการท่องเที่ยว 3) ภัตตาคารสำหรับการท่องเที่ยว 4) ธุรกิจการนำเที่ยว และ 5) ตัวแทนประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ถ้าผู้ประกอบการดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีความผิดและจะต้องถูกลงโทษ โดยการปรับไม่เกิน 50,000 ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำและปรับและในกรณีที่ยังคงมีการกระทำความผิดดังกล่าวอยู่จะถูกปรับไม่เกิน 5,000 ริงกิต ต่อวันในระหว่างที่ยังกระทำความผิดนั้น นอกจากนี้ Tourism Industry Act (1992) ยังมีข้อบังคับเกี่ยวกับบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีข้อกำหนดและหน้าที่ต้องปฏิบัติ คือ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต้องแสดงใบอนุญาตที่สำนักงานใหญ่ สำนักงานสาขาทุกแห่งในที่สามารถเห็นได้ชัดแจ้ง 2) ต้องส่งมอบข้อมูลต่างๆ ให้แก่คณะกรรมการประกอบด้วยหลักฐานทาง การเงิน งบดุล ผลกำไร ขาดทุน 3) ชื่อมัคคุเทศก์ที่ได้รับใบอนุญาต 4) หมายเลขจดทะเบียนและพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง การฝ่าฝืนมีความผิดและมีโทษปรับ จำคุก หรือ ทั้งจำทั้งปรับและกรณีการทำผิดต่อเนื่องจะมีโทษปรับเป็นรายวันด้วย ข้อบังคับเกี่ยวกับมัคคุเทศก์มัคคุเทศก์ในประเทศมาเลเซียต้องผ่านการอบรมหลักสูตร การอบรมของคณะกรรมการหรือหน่วยงานอื่นที่คณะกรรมการรับรอง มัคคุเทศก์ที่มีใบอนุญาต ต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพและสอบผ่านตามที่คณะกรรมการกำหนด ใบอนุญาตมัคคุเทศก์มีอายุการใช้งาน 12 เดือน นอกจากนี้ยังพบว่า การเข้าไปในอุทยานแห่งชาติในประเทศมาเลเซีย นักท่องเที่ยวจะต้องทำใบขออนุญาตเสียก่อน ผู้ใดประสงค์จะถ่ายภาพจะต้องขออนุมัติและเสียค่าธรรมเนียมการถ่ายภาพ อีกต่างหาก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะต้องถูกเจ้าหน้าที่ตรวจตราสิ่งของที่ให้นำเข้าป่าอย่างละเอียดด้วย มัคคุเทศก์นำเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศมาเลเซีย นั้น (Ecotourism Guide) นอกจากจะต้องมีร่างกายที่แข็งแรงแล้วจะต้องมีความรู้เพื่อใช้ในการประกอบการนำเที่ยวด้วย โดยจะต้องสอบผ่าน

ข้อเขียนเกี่ยวกับความรู้เรื่องพื้นที่ป่าอื่นๆ สอบการปฐมพยาบาล การพูดภาษาอังกฤษ เพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ Department of Wildlife and National Park เมื่อสอบผ่านความรู้แล้ว จึงจะได้หมายเลขประจำตัว เพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4.4 ประเทศเคนยา

มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศเคนยาในการตระหนักถึงผลประโยชน์และความสำคัญยิ่งของทรัพยากร สัตว์ป่าอันล้ำค่า เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ รัฐบาลเคนยาจึงมีนโยบายในการจัดการทรัพยากรดังกล่าวอย่างครอบคลุม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืนในอนาคต ตัวอย่างของการจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ ได้แก่ (อภิญา เลื่อนฉวี, 2548) 1) ระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพื้นที่อนุรักษ์จะต้องใช้การรูดบัตรผ่านด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ 2) การควบคุมเวลาเข้า-ออก ของรถยนต์ทั้งในส่วนของโรงแรมที่พักและในส่วนของพื้นที่อนุรักษ์ 3) การกำหนดความเร็วของรถเมื่อขับอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ หรือการตระเวนล่าสัตว์ป่า 4) การห้ามขับรถยนต์นอกเส้นทางที่กำหนดหากถูกตรวจพบจะถูกปรับหรืออาจถูกเชิญออกนอกเขตพื้นที่ได้ทันที 5) การห้ามลงจากรถโดยเด็ดขาดเนื่องจากในเขตท้องทุ่งหญ้าแอฟริกันนั้นจะมีแต่ความแห้งแล้งอันแผ่ไพศาลด้วยอันตรายทุกพื้นที่ การรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะหากเกิดเหตุการณ์สัตว์ป่าทำร้ายนักท่องเที่ยวจะมีผลกระทบอย่างมากต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว (Canada National Parks Act, 2000)

4.5 ประเทศคอซตาริกา

ประเทศคอซตาริกา จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีการจัดการรักษาระบบนิเวศที่มีความหลากหลายมากที่สุดในโลกมากกว่า 25 % ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศจะเป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์และนับเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประมาณ 40% ของพื้นที่ป่า รัฐบาลคอซตาริกาได้ออกกฎหมายประกาศพื้นที่ห้ามรุกร้าจำนวน 10.27% ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศและอีก 17% ให้เป็นพื้นที่ป่าสงวน เขตกันชน (Buffer Zones) เขตสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าและเขตชุมชนพื้นเมือง (เผ่าอินเดียนแดง) ปัจจุบันนี้กรมอุทยานแห่งชาติของคอซตาริกาน้ำที่ดูแลอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศ เขตสงวนความหลากหลายทางชีวภาพและ สถานที่สำคัญอื่นๆ ของประเทศ ตัวอย่างหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของคอซตาริกา คือจำนวน 80% ของโรงแรมทั้งหมดในประเทศมีห้องพักน้อยกว่า 50 ห้อง นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายควบคุมความสูงของโรงแรมว่าจะต้องสร้างไม่สูงเกินกว่าต้นไม้ที่สูงที่สุดในคอซตาริกา ความหนาแน่นของจำนวนห้องต่อ 1 เอเคอร์จะมากกว่า 20 ห้องไม่ได้ โรงแรมจะต้องมีระบบกำจัด ขยะและบำบัดน้ำเสียด้วย

4.6 ประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์ มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการผจญภัยเจริญเติบโตมากที่สุด โดยนิวซีแลนด์มีความเชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ อีกทั้งยังมี “สภากาการท่องเที่ยวแบบผจญภัย” หน่วยงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวแบบผจญภัย “Adventure Tourists” ตลอดจนผลประโยชน์ของลูกค้ำและผู้ดำเนินการธุรกิจท่องเที่ยว ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย เนื่องจากมีระบบการตรวจสอบประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานประเทศไทย สามารถนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อพัฒนามาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของประเทศ ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

4.7 ราชอาณาจักรภูฏาน

E. Kaiwa (2017) ได้สรุปเกี่ยวกับ ราชอาณาจักรภูฏานไว้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นปรัชญาหลักและ ส่วนประกอบของนโยบายการพัฒนาทั้งหมดของประเทศโดยได้รับอิทธิพลจาก "ทางสายกลาง (middle Path)" ที่มาจากพุทธศาสนา โดยวางแนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาภายใต้ กลยุทธ์แห่งชาติด้านสิ่งแวดล้อม ตามพระราชปณิธานของอดีตพระราชาธิบดี จิกมี ซิงเย วังชุก ที่เห็นว่าภูฏานต้องปฏิบัติตามเส้นทางสายกลางเพื่อพัฒนา หมายถึงการบูรณาการความรู้ทาง พุทธศาสนาไปสู่ภาคอื่นๆ ของสังคมและเศรษฐกิจ รัฐบาลของภูฏานระบุว่่านโยบายการท่องเที่ยว เป็นหนึ่งใน "High Value, Low Impact" วิสัยทัศน์ของ Tourism Council of Bhutan (TCB) นโยบายนี้ทำให้ ภูฏานสามารถรักษาผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวโดยหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยว มวลชน (Mass tourism) รักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ ตามกฎหมายของภูฏาน นั้น บริษัทนำเที่ยวจะเป็นผู้ดูแลการออกวีซ่าให้แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่สามารถขอทำวีซ่าได้เอง ตามสถานทูตภูฏานในประเทศอื่นๆ รัฐบาลภูฏานจะกำหนดราคาขั้นต่ำสำหรับวีซ่านักท่องเที่ยว จะเหมารวมทั้งค่าวีซ่า ค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าอาหารและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเดินทางท่องเที่ยว ในราชอาณาจักรภูฏานเอาไว้ด้วยกัน ขั้นต่ำคนละ 250 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อคนเพื่อควบคุมจำนวน นักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของราชอาณาจักรภูฏานนั้น

จากการศึกษาแนวคิดมาตรการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศนั้น พบว่าการท่องเที่ยวโลกในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังจะเห็น ได้จากการกำหนดมาตรการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ ดังตารางที่ 3 สำหรับประเทศไทยนั้น มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ และทะเล ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก รวมทั้งมีวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชุมชน ภายในประเทศ มีเอกลักษณ์โดดเด่น ที่ควรค่าแก่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องมีการสนับสนุน ในเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยของไทย

มีความชัดเจนมากขึ้น จะทำให้การท่องเที่ยวของไทยเติบโตอย่างมีศักยภาพและมีความยั่งยืนต่อไป โดยที่ผ่านมามีการจัดตั้งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Thailand Community Based Tourism Institute) ขึ้นในปลายปีพ.ศ.2549 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และให้มีการกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ตารางที่ 3 มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ

ประเทศ	มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ								
	กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ	การจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบ	การบริหารจัดการจำนวนนักท่องเที่ยว	เงินอุดหนุนจากภาครัฐและเอกชน	คู่มือการท่องเที่ยวสีเขียว	คู่มือการพัฒนาสถานที่พัก	การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ	ใบอนุญาตสำหรับกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	การจัดเก็บค่าธรรมเนียมพื้นที่การอนุรักษ์
สหราชอาณาจักร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
แคนาดา	✓	✓	-	-	-	-	✓	-	-
สหพันธรัฐมาเลเซีย	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-
เคนยา	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓
คอ스타ริกา	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-
นิวซีแลนด์	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-
ราชอาณาจักรภูฏาน	✓	-	✓	-	-	-	-	✓	-

หมายเหตุ : จากการสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

5. การจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ

สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันนั้นมีความน่าเป็นกังวล เนื่องจากฐานทรัพยากรธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมไปมาก อันเกิดจากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพของทรัพยากร และจากวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้สร้างความตื่นตัวในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้กระตุ้นให้หลายภาคส่วนเกิดความตระหนักที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังเช่น การเกิดกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ในที่ประชุมสมัชชาทั่วไปของสหประชาชาติ มีการเสนอแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นคำที่แพร่หลายในปัจจุบัน เป็นแนวคิดในการปรับทิศทางการพัฒนาไปสู่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนต่อศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นอนาคต” (อัจฉรา วิทยุติธรรม, 2554) โดยหากพิจารณาถึงนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อม

เพื่อการดำรงชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น และนับตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมาทิศทางการพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม จึงทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในปริมาณมากเพื่อผลิตสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า และแร่ธาตุ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาการเกิดมลภาวะหรือมลพิษต่างๆ ทั้งทางดิน ทางน้ำ ทางอากาศ รวมถึงมลพิษจากขยะมูลฝอย ปัญหาวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติทั่วโลกอันเกิดจากการทำลายระบบนิเวศ เช่น การเกิดภาวะโลกร้อน ภัยแล้ง อุทกภัย และวาตภัย ได้ส่งผลกระทบต่อารดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของมนุษย์และยังทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนอาหาร ที่อยู่อาศัย และวิกฤตการณ์ด้านพลังงานอีกด้วย ดังนั้นมนุษย์จึงเริ่มมีความคิดที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาร่วมกัน (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ, 2556)

5.1 การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

จากวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วโลกได้สร้างความตื่นตัวในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้กระตุ้นให้หลายประเทศเกิดความตระหนักที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเห็นควรให้มีการจัดการประชุมระดับโลกเพื่อร่วมกันพิจารณาหามาตรการแก้ไขปัญหามลพิษที่ประเทศต่างๆ กำลังเผชิญอยู่ในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ภายใต้ “การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on Human and Environment)” ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว และหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนารูปแบบใหม่ที่สามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาได้ อันเป็นที่มาของแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

จากนั้นจึงได้มีการประชุมอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การประชุมครั้งสำคัญๆ ได้แก่ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ในปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) หรือเรียกว่าการประชุม Rio เป็นผลให้เกิดแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ที่ใช้เป็นกรอบความตกลงระหว่างประเทศในการพัฒนาที่ยั่งยืน การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Rio+20 ในปี พ.ศ. 2555 นานาประเทศที่เข้าร่วมได้ให้คำมั่นต่อการดำเนินการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกครั้ง และเห็นร่วมกันว่า เศรษฐกิจสีเขียวในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้แต่ละประเทศเลือกรูปแบบและแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายสีเขียว ที่มีความสอดคล้องกับหลักการของปฏิญญาริโอและแผนปฏิบัติการ 21 สำหรับประเทศไทยได้รับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมาปรับใช้และดำเนินการหลายประการ ทั้งในด้านนโยบาย การประกาศใช้กฎหมายและตั้งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก โดยให้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบัน และยุคต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน หลักการสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติของการพัฒนา ได้แก่ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ กระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีรายได้น้อย 2) การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีสมรรถนะและมีผลผลิตภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นการให้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ การปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้ (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556) โดย Brundtland Commission (1978) สรุปไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นสังคมธรรมรัฐ มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นฐานในการผลิต เพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเผยแพร่ โดยท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) โดยมีแนวทางสรุปดังนี้ 1) ต้องมีการวางนโยบายประชากรให้เหมาะสม 2) ต้องอนุรักษ์หรือสงวนทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การผลิตเทคโนโลยีกำจัดน้ำเสีย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตไม่สุรุ่ยสุร่าย ประหยัดพลังงาน โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้จะต้องพัฒนาคนให้มีจริยธรรมไม่มีคตินิยม และทฤษฎีระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงขึ้นกับ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) มนุษย์ โดยการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีสุขภาพดี ขยัน อดทน รับผิดชอบ มีฝีมือ มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่จัดสรรให้เกื้อหนุน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้การศึกษาและจัดสรรปัจจัยเกื้อหนุน 2) สังคม โดยการจัดระบบสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร ตลอดจนกิจการต่างๆ ให้กลมกลืนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนฐานแห่งความรู้ ความเป็นจริง สร้างบรรยากาศแห่งความไม่เบียดเบียน บรรยากาศแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูล พิทักษ์ปกป้องคนที่อยู่ในสถานะต่างๆ มีโอกาสและมีความสามารถต่างกัน 3) ธรรมชาติ โดยยึดหลักให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและดำรงชีวิตให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ 4) การพัฒนาเทคโนโลยีการใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูล ไม่ทำลายธรรมชาติ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2546)

5.2 เมืองนิเวศ

Roseland (1997) ได้วิเคราะห์แนวคิดเพื่อทำความเข้าใจมิติต่างๆ ของเมืองนิเวศ โดยได้วิเคราะห์ออกได้เป็น 6 มิติ ด้วยกัน คือ 1) เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในตัวเองของคนในท้องถิ่น 2) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นกระบวนการที่ชุมชนสามารถเริ่มต้นและสร้างแนวทางของตนเอง ต่อการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ร่วมกัน และสร้างความสามารถของชุมชนในระยะยาว 3) นิเวศวิทยาทางสังคม มีความเสรีทางสังคม เป็นการผสมผสานระหว่างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางควบคู่ไปกับประสิทธิภาพการใช้พลังงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม 4) ชุมชนหรือเมืองสีเขียว การขับเคลื่อนสีเขียว (Green movement) ความเป็นสีเขียว 5) ชีวภูมิภาคนิยมที่ให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ชีวิต โดยขึ้นอยู่กับระบบธรรมชาติเหมือนกันกับพืชหรือสัตว์ในท้องถิ่น Wackernagel และ Rees (1996 Qouted in Roseland, 1997) ได้อ้างถึงการศึกษาของ เกี่ยวกับการใช้รอยเท้าทางนิเวศ (ecological footprint) เป็นเครื่องมือที่จะใช้วัดผลกระทบของเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ 6) การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำให้ความสามารถในการตอบสนองความต้องการดังกล่าวของคนรุ่นต่อไปต้องเสียไป (WCED, 1989)

5.3 การสร้างเมืองนิเวศ

การเคหะแห่งชาติ (2553) ได้สรุปแนวทางในการสร้างเมืองนิเวศ หรือการเปลี่ยนแปลงเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เป็นเมืองนิเวศ ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ผลักดันให้มีการปฏิบัติใช้หลัก 3R (Reduce, Reuse and Recycle) อย่างจริงจังด้วยการลดการบริโภคพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ การลดขยะ ฯลฯ การใช้ซ้ำและการนำทรัพยากรหรือสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ในอัตราส่วนที่มากกว่าชุมชนทั่วไป 2) พยายามเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองให้มากกว่า 4 ตารางเมตรต่อคนหรือบางเมือง เช่น ในประเทศอังกฤษก็พยายามเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่มีคุณภาพให้ได้มากกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่เมืองทั้งหมด 3) ใช้พลังงานทดแทน เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์พลังงานลม พลังงานจากชีวมวล (Biomass) พลังงานจาก Fuel Cell เป็นต้น 4) ใช้ระบบขนส่งมวลชนใช้พลังงานสะอาด การเดินเท้า และการเดินทางด้วยจักรยานเป็นหลัก 5) อาคารต่างๆ รวมทั้งที่อยู่อาศัยต้องก่อสร้างตามแนวทาง Eco Architecture หรือ Green Architecture เช่น การออกแบบโดยคำนึงถึงการประหยัดพลังงาน 6) มีสาธารณูปการที่จำเป็นสำหรับประชากรเมือง ได้แก่ โรงเรียน ตลาด สวนสาธารณะ เป็นต้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเดินทางไปใช้บริการสาธารณูปการนอกเมือง เป็นการลดการใช้เชื้อเพลิงหรือพลังงาน และ 7) การพัฒนาเมืองไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ นอกจากการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองที่เกิดขึ้นจากชุมชนแล้ว

5.4 ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-efficiency)

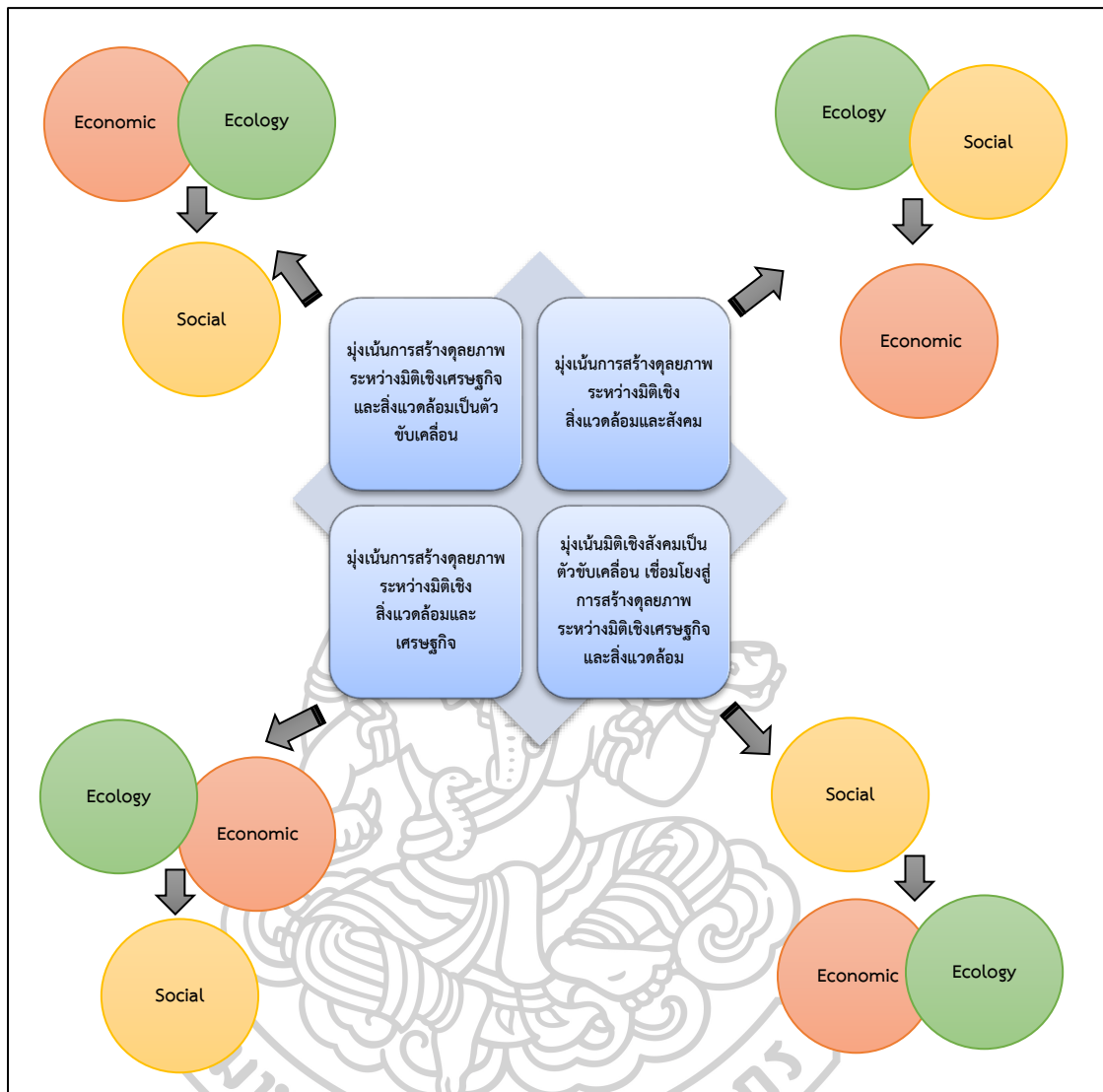
ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-efficiency) มาจากต้นคำ 2 คำ คือ Ecology ที่แปลว่าระบบนิเวศและ Economy ที่แปลว่าเศรษฐกิจ รวมกับคำว่า Efficiency ที่แปลว่า ประสิทธิภาพ

ดังนั้น คำว่า Eco-efficiency ก็คือ การบริหารจัดการให้ภาคธุรกิจมีประสิทธิภาพหรือศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้นพร้อมๆ กับมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ มาจากแนวคิด “สถานักธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” (World Business Council for Sustainable Development หรือ WBCSD) เป็นการรวมตัวของกลุ่มบริษัทชั้นนำระหว่างประเทศ และได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในการประชุมสุดยอดด้านสิ่งแวดล้อม หรือ Earth Summit เมื่อปี 2535 โดย WBCSD ได้กำหนดแนวทางที่จะช่วยให้การประกอบการด้านธุรกิจประสบความสำเร็จในเชิงนิเวศเศรษฐกิจไว้ 7 ประการ ได้แก่ 1) ลดการใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบในการผลิต และการบริการ 2) ลดการใช้พลังงานในการผลิต และการบริการ 3) ลดการระบายสารพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม 4) เสริมสร้างศักยภาพการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ 5) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน 6) เพิ่มอายุของผลิตภัณฑ์ และ 7) เพิ่มระดับการให้บริการแก่ผลิตภัณฑ์ และเสริมสร้างธุรกิจบริการ จากแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจ (การเพิ่มผลกำไรให้กับองค์กร) และการรักษาระบบนิเวศ โดยการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ ยังเป็นดัชนีชี้วัดความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ จึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นให้ภาคธุรกิจประกอบการโดยการสร้างสมดุลระหว่าง 3 มิติยึดหลักเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (วิฑูรย์, 2557)

กิติกร (2558) ได้สรุปแนวคิดเมืองเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการพัฒนาเมืองสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพยายามสร้างให้เกิดดุลยภาพในมิติเชิงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เป็นในลักษณะหนุนเสริมกัน เพื่อผลลัพธ์เชิงบวกในมิติสังคมอันเกิดจากคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนที่อยู่ภายในเมือง รูปแบบการพัฒนาเมืองเชิงนิเวศอาศัยกลไกของการสร้างดุลยภาพใน 3 มิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นหลักสำคัญแตกต่างกันตามแต่ละบริบท และนโยบายการพัฒนาเมืองในแต่ละพื้นที่ ในปัจจุบันมักเน้นที่มิติของเศรษฐกิจเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองเป็นหลัก และจากการทบทวนผลการศึกษาของกิติกร จามรดุสิต (2558) พบว่า ได้มีการนำเสนอสู่แนวทางการปฏิบัติจากอดีตถึงปัจจุบัน สามารถจำแนกรูปแบบแนวทางการพัฒนาออกเป็น 4 ลักษณะ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองนิเวศ

จากภาพที่ 5 สามารถอธิบายได้ว่า 1) รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองที่เน้นการสร้างคุณภาพระหว่างมิติเชิงเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวขับเคลื่อน เชื่อมโยงสู่มิติเชิงสังคม จะเน้นการขับเคลื่อนเชิงนโยบายของการพยายามสร้างคุณภาพระหว่างมิติเชิงเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับแนวทางของการพัฒนาเมือง โดยเชื่อว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเติบโตอย่างมีขีดจำกัดและสร้างสรรค์ในมิติเชิงเศรษฐกิจของเมือง ประกอบกับการพยายามควบคุมอัตราการบริโภครักษาธรรมชาติ และอัตราการปล่อยของเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของเมืองอย่างเป็นระบบ 2) รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองที่เน้นการสร้างคุณภาพระหว่างมิติเชิงสิ่งแวดล้อมและสังคม จะเน้นการขับเคลื่อนด้วยมิติเชิงสิ่งแวดล้อมของการพยายามปรับรูปแบบองค์ประกอบและการวางผังเมืองให้มีความใกล้เคียงกับรูปแบบของธรรมชาติ โดยยึดหลักการของการปรับเปลี่ยนให้มี

ความใกล้เคียงกับระบบนิเวศในแต่ละลักษณะพื้นที่ของเมืองที่ตั้งอยู่ ทั้งนี้จะอยู่บนแนวพื้นฐานของการตอบสนองความต้องการและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนที่อาศัยอยู่ในเมือง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนในลักษณะดังกล่าวจะเชื่อมโยงสู่การเจริญก้าวหน้าของมิติเชิงเศรษฐกิจจากการมีการวางระบบองค์ประกอบและการวางผังเมืองที่ยั่งยืน 3) รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองที่เน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างมิติเชิงสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจจะเน้นการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองในมิติเชิงสิ่งแวดล้อมเป็นจุดเด่นสำคัญด้วยกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวการณ์ของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ได้แก่ การพยายามลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนภายในเมือง การพยายามลดปริมาณการปล่อยที่เกิดขึ้นภายในเมือง และกิจกรรมการส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่ของกากของเสียที่เกิดขึ้นภายในเมือง เป็นต้น 4) รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองโดยเน้นมิติเชิงสังคมเป็นตัวขับเคลื่อน เชื่อมโยงสู่การสร้างดุลยภาพระหว่างมิติเชิงเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รูปแบบแนวทางการพัฒนาเมืองที่เริ่มก่อตัวจากความต้องการของคนภายในเมือง โดยอาศัยรูปแบบการขับเคลื่อนของภาคีส่วนร่วมในสังคมของเมืองเป็นกุญแจสำคัญในการผลักดันแนวทางการพัฒนาเมืองที่เห็นพ้องร่วมกันสู่ระดับนโยบาย ลักษณะรูปแบบดังกล่าวมักจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มพหุภาคีที่มีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในองค์ประกอบของเมืองเป็นตัวขับเคลื่อนผ่านเวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาชา ภูจินดา (2555) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจนิเวศในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยการประยุกต์หลักนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจนิเวศมีความเป็นไปได้ เพราะชุมชนมีการเชื่อมโยงกันในกิจกรรมเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่แล้ว และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การมีป่าชุมชน ก๊าซชีวภาพ สำหรับโดยเงื่อนไขการรวมกลุ่มของชุมชนนี้ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการสื่อสารที่ดีในชุมชน มีแผนพัฒนาของชุมชน และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ กิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่เชื่อมโยงกันมีการทำอย่างต่อเนื่อง

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาในประเทศไทยจะพบว่ามีแนวคิดค้นหากลไกและมาตรการใหม่ๆ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และมุ่งใจให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและมูลค่าของระบบนิเวศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายสนับสนุนกลไกตลาด รวมทั้งมาตรการจูงใจต่างๆ เพื่อการลงทุนในทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ เช่น คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) นโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา (Reducing Emissions from Deforestation and Degradation: REDD) การจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES) (สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม, 2554) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays

Principle) เช่น ค่าธรรมเนียม การอนุญาต (Administrative Fees) ค่าภาษีการปล่อยมลพิษ (Pollution Tax หรือ Pollution Fees) การซื้อขายหรือโอนใบอนุญาตการปล่อยมลพิษ (Marketable or Tradable Permits) และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product Surcharge) เป็นต้น (ส่วนเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

สำหรับการดำเนินงานพัฒนาองค์กรสีเขียวของหน่วยงานต่างๆ ในทางปฏิบัติพบว่า ยังประสบปัญหา และมีอุปสรรคในการดำเนินการมาก ปัญหาหลัก คือ การขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง ในหลักการองค์กรสีเขียวของผู้นำและบุคลากรในองค์กร นโยบายการขับเคลื่อนโครงการสีเขียว กฎเกณฑ์และการเอื้อสิทธิประโยชน์ สำหรับองค์กรที่เข้าร่วมโครงการฯ และปัญหาอุปสรรคในเชิงการดำเนินงานต่างๆ การเป็นองค์กรสีเขียวอย่าง ยั่งยืนต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงระดับมโนทัศน์ (Paradigm Shift) โดยมีความร่วมมือและการบูรณาการ การดำเนินงานจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ได้แก่ ผู้บริโภค ผู้ผลิต ภาครัฐ และภาคประชาสังคม และการกำหนดนโยบายและเครื่องมือต่างๆ สนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (ศิริณี ศรีใส, 2557)

สอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณะวดี บุญยะศิรินันท์ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อเข้าสู่ ธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย พบว่า พนักงานให้ความสำคัญกับการสร้างอุปนิสัยสีเขียวในระดับมาก หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติการด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทั้งในการให้ความรู้และ ให้ตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และคุณประโยชน์ และควรมีการให้ความรู้ สร้างความเชื่อมั่น และการ สร้างความสนใจในแนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อเข้าสู่ ธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ได้รับการยอมรับ และปฏิบัติตามอย่างกว้างขวาง และครอบคลุมให้มากขึ้นเพื่อสร้างดุลยภาพ ในความเจริญของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชน ที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ นั้นจะพบว่าในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าองค์กรต่างๆ ได้เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ จึงส่งผลให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องคำนึงไปจนถึง การสร้างให้เกิดดุลยภาพขององค์ประกอบพื้นฐานในมิติสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสิ่งแวดล้อม และมิติทางสังคม มิติที่สำคัญก็คือมิติสิ่งแวดล้อม โดยเป้าหมายของมิติสิ่งแวดล้อม จะเป็นการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน ลดการก่อเกิดของเสีย เพิ่มผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสมดุลของทรัพยากร โดยคาดหวังผลลัพธ์ของการก่อให้เกิดความเท่าเทียม ความมีประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร และ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

6. แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ

ปัญหามลพิษและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้หลายประเทศให้ความสนใจและหันมาร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการนำมาตรการและเครื่องมือต่างๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่มีประโยชน์และนำมาใช้เสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ (2558) ได้ให้ความหมายมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ คือ เป็นกลไกหนึ่งที่จะนำมาใช้ทำให้ราคาสินค้าและบริการได้มีการรวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต บริโภค และกำจัด ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) จะช่วยให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและร่วมลดการสร้างมลพิษจากการผลิต บริโภคสินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียม ค่ามัดจำคืนเงินค่าประกันความเสียหาย จะเป็นต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม ที่ถูกรวมไว้กับต้นทุนการผลิต ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเลือกผลิตสินค้าหรือดำเนินกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดเนื่องจากต้นทุนสินค้าจะต่ำกว่าสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง จะถูกบวกภาษี ค่าธรรมเนียมหรือค่าอื่นๆ ที่ใช้ในการจัดการมลพิษในอัตราที่สูง สินค้าจึงมีราคาแพงกว่า ผู้บริโภคจึงมีทางเลือกในการเลือกบริโภคสินค้าหรือใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมมาสู่การรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เมื่อความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น กลไกการตลาดจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ผลิตต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้สินค้ามีราคาลดลง สำหรับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการมลพิษของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกัน (Tax Differentiation) เป็นการเก็บเงินจากผู้บริโภค เพื่อจูงใจให้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยเพราะมีราคาต่ำกว่า เช่น การเก็บภาษีสรรพสามิตจากน้ำมันไร้สารตะกั่วในอัตราต่ำกว่าน้ำมันที่มีสารตะกั่ว 2) ค่าธรรมเนียมการใช้ (User Fees หรือ User Charges) คือ เงินที่จ่ายสำหรับต้นทุนการบำบัด กำจัดของเสีย หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แร่ธาตุ เช่น ค่าธรรมเนียมการจัดการน้ำเสีย ค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย ค่าธรรมเนียมการเข้าอุทยาน เป็นต้น 3) ระบบมัดจำคืนเงิน (deposit - refund system) เป็นการคืนเงินมัดจำหรือเงิน ค่าประกันให้กับผู้บริโภคในกรณีที่ซื้อสินค้าไปแล้วนำภาชนะบรรจุภัณฑ์ มาคืน เช่น บรรจุภัณฑ์ประเภทขวดแก้วบรรจุน้ำอัดลมประเภทฝาจีบ แบตเตอรี่รถยนต์ เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

6.1 แนวคิดในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

Wangwatcharakul (1993) กล่าวว่าเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติแบ่งการประเมินมูลค่าสินค้าและบริการออกเป็น 3 ประเภทตามรูปแบบการใช้ประโยชน์คือ 1) มูลค่าจากการใช้ประโยชน์ (Use Value) คือการที่มนุษย์ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ มี 2 ลักษณะ คือ (1) มูลค่าประโยชน์โดยตรง (Direct Use Value) คือ การที่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้รับประโยชน์โดยตรงจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้สวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนท่องเที่ยว การเข้าชมอุทยานแห่งชาติ ผลกระทบของคุณภาพอากาศต่อสุขภาพ ระดับคลื่นและเสียงบริเวณที่อยู่อาศัย หรือความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทิ้งสารเคมีผิดวิธี การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นต้น (2) มูลค่าประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Use Value) คือการที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นปัจจัยในการผลิตและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ โดยผ่านกระบวนการผลิต เช่น การใช้น้ำเพื่อการชลประทาน การใช้น้ำเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คุณภาพน้ำที่ช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำประปา การอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น 2) มูลค่าจากการไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Non-Use Value) เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในลักษณะของการสร้างความพึงพอใจให้กับมนุษย์เมื่อทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นยังอยู่ในสภาพที่ดี มี 2 ลักษณะ คือ 1) มูลค่าความพึงพอใจเมื่อสิ่งแวดล้อมยังคงอยู่ในสภาพดี (Existence Value) คือการที่มนุษย์มีความพึงพอใจเมื่อทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นยังอยู่ในสภาพดีเท่าที่เขายังมีชีวิตอยู่ เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้ การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์หายากบางประเภท วัตถุโบราณ ภาพศิลปะ เป็นต้น 2) มูลค่าความพึงพอใจเพื่อสงวนไว้ให้ลูกหลาน (Bequest Value) คือการที่มนุษย์มีความพึงพอใจเมื่อทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในสภาพดี แม้นตนเองจะไม่มีโอกาสได้ใช้ประโยชน์ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน แต่ต้องการเก็บรักษาไว้ให้เป็นมรดกตกไปถึงลูกหลานรุ่นต่อไปแม้ตนเองจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ลูกหลานสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต เช่น การรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นต่างๆ เป็นต้น 3) มูลค่าประโยชน์ที่สงวนไว้เป็นทางเลือกในอนาคต (Option Value) คือการที่มนุษย์มีความพึงพอใจเมื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นยังคงดำรงอยู่ในสภาพที่ดีที่เขาสามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้ในอนาคตหากเขาต้องการ เช่น สวนสาธารณะ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น

และเมื่อพิจารณาถึงมาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์ พบว่าระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะมีการจ้างปัจจัยการผลิต เพื่อนำ มาผลิตสินค้าและบริการ มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยมีเงินตราทำ หน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนโดยทั่วไปโครงสร้างระบบเศรษฐกิจประกอบด้วยภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล และภาคการติดต่อกับประเทศในแต่ละภาคเศรษฐกิจมีทั้งส่วนรั่วไหลและส่วนอัดฉีด โดยการส่วนรั่วไหล (Leakage) คือ ส่วนที่รั่วไหลออกนอกกระแสการหมุนเวียน เกิดจากภาคครัวเรือนไม่ได้นำรายได้ทั้งหมดจากการขายปัจจัยการผลิตไปซื้อสินค้าและบริการ และภาคธุรกิจไม่ได้นำ รายได้ทั้งหมดจากการขายสินค้าและบริการไปซื้อปัจจัยการผลิตหรือไม่จัดสรรกำไร ทั้งหมดให้กับภาคครัวเรือน เหตุนี้รายได้ส่วนหนึ่งจึงรั่วไหลออกจากกระแสการหมุนเวียน ทำให้รายได้ที่หมุนเวียนอยู่ในกระแสดังกล่าวลดลง ส่วนรั่วไหลได้แก่ การออมของภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ ภาษีที่ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจจ่ายให้กับภาครัฐบาล รวมทั้งการ

ไหลออกของเงินทุนไปยังต่างประเทศ ส่วนอัดฉีด (Injection) คือ รายได้ส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาในกระแสการหมุนเวียน ได้แก่การลงทุนของภาคธุรกิจและภาครัฐบาล การไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ (ถ้ามีภาคต่างประเทศ) ตามปกติทั้งภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจจะมีบุคคลและหน่วยธุรกิจส่วนหนึ่งใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ มีรายได้เหลือจ่ายเก็บเป็นเงินออม ในขณะที่เดียวกัน มีบุคคลและหน่วยธุรกิจอีกส่วนหนึ่งต้องการใช้จ่ายมากกว่ารายได้ที่ตนหาได้ จึงต้องกู้ยืมโดยจ่ายค่าตอบแทนคือดอกเบี้ย ในการนี้จะมีสถาบันการเงิน (เช่น ธนาคาร เป็นต้น) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ออมกับผู้กู้ สรุปได้ว่ามูลค่าของสินค้าและบริการ = รายได้รวม = รายจ่ายรวมในการซื้อสินค้าและบริการ โดยสมมติตัวเลขของแต่ละรายการเพื่อให้เห็นชัด โดยมีข้อสมมติว่า (1) การลงทุนเท่ากับการออม (2) งบประมาณสมดุล และ (3) ดุลการค้าสมดุล ผลการคำนวณปรากฏตามท้ายบทความนี้ และนักเศรษฐศาสตร์ได้อาศัยแบบจำลองดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณหาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เป็นดัชนีที่มีความสำคัญยิ่งในการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ (รัชชัย พิมพ์โพธิ์, 2553)

นอกจากมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้วยังมีเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนของระบบนิเวศจากการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (PES) บนหลักการ “ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย” จะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืน นับตั้งแต่เดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2548 โครงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในภูมิภาคเอเชีย (Asia Regional Biodiversity Conservation : ARBCP) ดำเนินงานโดยวินรอก อินเตอร์เนชันแนล ได้สนับสนุนความคิดริเริ่มต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ประกอบไปด้วย ประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเมียนมาร์ ประเทศไทย และประเทศเวียดนาม เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงแห่งหนึ่งของโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือประเทศภาคีในโครงการ ในการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อปรับปรุงระบบนิเวศป่าไม้และพื้นที่เชื่อมต่อของผืนป่าต่างๆ รวมทั้งการรักษาไว้ให้เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่เอื้อประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย

การคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ถูกขับเคลื่อนโดยความต้องการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้การอนุรักษ์ยังมีแรงกดดันสำคัญ นั่นก็คือการชดเชยค่าเสียโอกาสแก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อปกป้องดูแลรักษาระบบนิเวศเป็นแหล่งที่อยู่ของสรรพชีวิตตามธรรมชาติ แทนการเปลี่ยนพื้นที่ไปเป็นแปลงเกษตรหรือดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนได้เร็วกว่า แม้จะยังพอมีระบบตลาดที่แปลงคุณประโยชน์ของระบบนิเวศอันเป็นผลจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไปเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม แต่คุณประโยชน์ของระบบนิเวศ

ป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นป่าธรรมชาติ ป่าอนุรักษ์ ป่าปลูก ป่าใช้สอยหรือป่าเพื่อการผลิตกลับถูกประเมินค่าต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอยู่เสมอ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากการดูแลรักษาระบบนิเวศป่าไม้ยังไม่มากพอที่จะสร้างแรงจูงใจในการปกป้องผืนป่าธรรมชาติไม่ให้ถูกเปลี่ยนไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น ถึงแม้จะเป็นที่ตระหนักว่า การให้บริการของระบบนิเวศมีคุณค่าอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน แต่ในการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์และการเงินกลับพบว่ามูลค่าของระบบนิเวศไม่ได้รับการประเมินอย่างเหมาะสม มีช่องว่างที่สำคัญ เช่น ไม่มีระบบตลาดและราคารองรับ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์มีอยู่อย่างจำกัดและมีแนวโน้มลดลง ในส่วนของผู้ที่ดำเนินการเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น การจัดการป่าไม้ การทำเกษตรกรรมยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือธุรกิจสีเขียว ก็ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสม เมื่อเทียบกับกิจกรรมเศรษฐกิจหรือการตลาดในกระแสหลัก นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยประกอบอื่นๆ ที่ลดทอนแรงจูงใจการอนุรักษ์ระบบนิเวศโดยรวม

โรเบิร์ต คอนสแตนซา (Robert Constanza) ร่วมกับนักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมอีกหลายคน ศึกษาเพื่อประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ โดยระบุว่ามูลค่า GNP ของทั้งโลกเฉลี่ยราว \$18,000 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี (1997) ในขณะที่การให้บริการของระบบนิเวศทั่วโลกมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเฉลี่ยสูงถึง \$33,000 ล้านล้านเหรียญสหรัฐต่อปี การประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศนี้ เป็นความพยายามที่ช่วยสร้างแนวคิดใหม่เกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศและทรัพยากร ธรรมชาติ นำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือการจัดการในเชิงนโยบายเพื่อสร้างรายได้หรือการจ่ายค่าบริการให้กับระบบนิเวศ (PES: Payment for Ecosystem Services)

ตารางที่ 4 การประเมินมูลค่าระบบนิเวศของโลก

ระบบนิเวศ	๙ พันล้าน
มหาสมุทร	8,318,000
ชายฝั่ง	12,568,000
ป่าเขตร้อน	3,813,000
ป่าเขตอบอุ่น	894,000
ทุ่งหญ้า	906,000
ป่าชายเลน	1,648,000
พื้นที่ชุ่มน้ำ	3,231,000
ทะเลสาบ แม่น้ำ	1,700,000
พื้นที่เกษตรกรรม	128,000
รวม	33,268,000

ที่มา: Constanza, R., et al. (1997)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยของศักดิ์ศรี รักไทย (2560) ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำนั้นถือเป็นแนวคิดหนึ่งของนักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่นำสิ่งที่ไม่มีความแท้จริงให้เป็นสิ่งที่มีราคาในระบบตลาดเพื่อให้สะท้อนถึงความหายากขาดแคลนของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การทราบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำนั้นจะสามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจจัดสรรการใช้ประโยชน์ หรือการวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำได้ แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลจำเป็นสำหรับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศคือการเลือกใช้เครื่องมือการประเมินมูลค่าให้เหมาะสมกับประเภทของบริการของระบบนิเวศทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเป็นแหล่งผลิต ด้านการควบคุม ด้านวัฒนธรรม และด้านการสนับสนุนเช่นรายจ่ายของปัจจัยการผลิตนิยมใช้ในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศทางการเป็นแหล่งผลิต ต้นทุนการทดแทนนิยมใช้สำหรับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศทางการควบคุมและด้านสนับสนุน ความเต็มใจจ่ายนิยมใช้สำหรับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศทางการวัฒนธรรม และด้านสนับสนุน ทั้งนี้ในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำทั้งหมดนั้นจะต้องนำมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศทั้ง 4 ด้านมารวมเข้าด้วยกัน โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังตัวอย่างกรณีศึกษาระบบนิเวศแม่น้ำโขงคือ 1) จำแนก

บริการของระบบนิเวศแม่น้ำโขงออกเป็น 4 ด้านว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้าง 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทบริการของระบบนิเวศ ประเภทของมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวิธีการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อกำหนดวิธีการหรือเครื่องมือในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ทั้งหมดของบริการของระบบนิเวศแม่น้ำโขง และ 3) ประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศทั้ง 4 ด้าน โดยใช้เครื่องมือการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่วิเคราะห์ในข้อ 2) แล้วนำมูลค่าทั้งหมดมารวมกันจะได้เป็นมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศแม่น้ำโขงทั้งระบบ

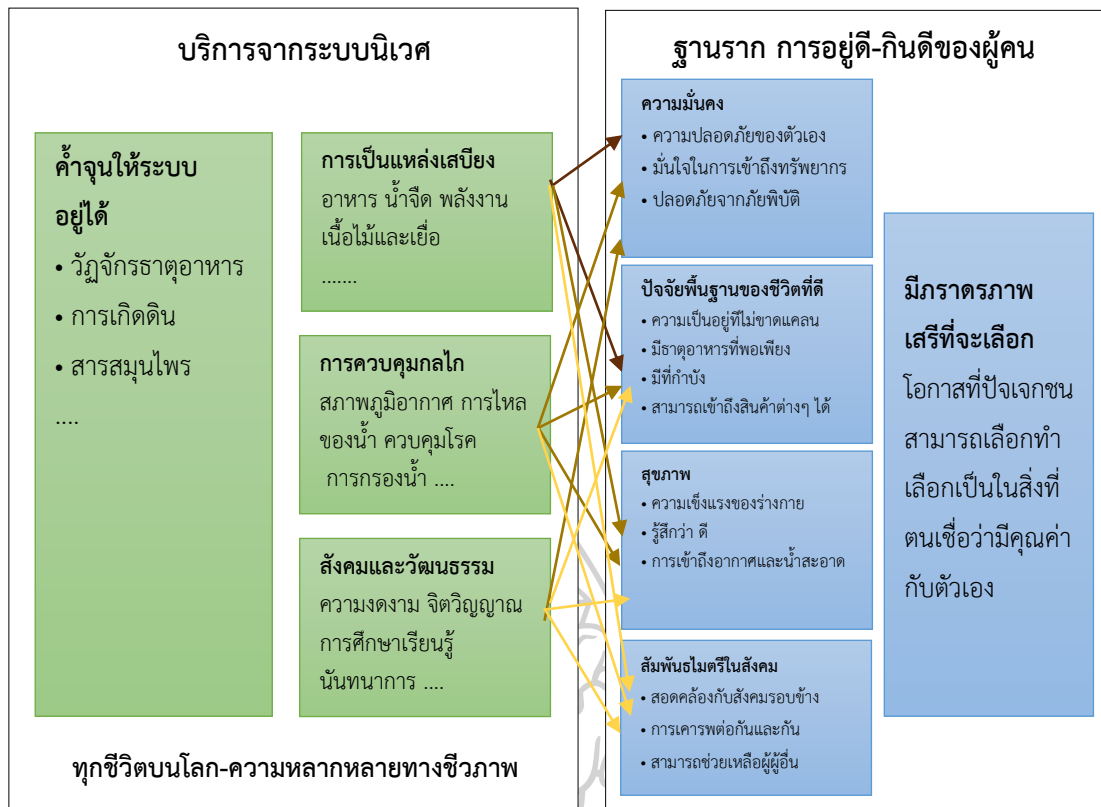
และงานวิจัยของเสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศ และคณะ (2556) การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการวิจัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้านการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรป่าชายเลน ชุมชนบ้านบุโบย ตำบลแหลมสน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสตูล ผลจากการเรียนรู้และทดลองประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ทำให้ทีมวิจัยมีความตระหนักในมูลค่าและความสำคัญของทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้นอาจนำไปสู่การใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน และข้อมูลเชิงปริมาณในการประเมินมูลค่าปริมาณไม้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับทีมวิจัย พบว่า มูลค่าไม้ใหญ่รวมทั้งหมดเท่ากับ 17,850,060.80 บาท มูลค่าไม้หนุมรวมทั้งหมดเท่ากับ 4,388,400 บาท มูลค่ากล้าไม้ทั้งหมดเท่ากับ 22,936,704 บาท และงานวิจัยของกัธร ธรรมพิทักษ์ และอัศวพงศ์ อ้นทอง (2552) ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการของพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทราย ผลการศึกษา พบว่าในแต่ละปีพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทรายมีมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการประมาณ 65.54 ล้านบาทต่อปี แบ่งเป็นมูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรงประมาณ 61.47 ล้านบาทต่อปี และมูลค่าเพื่อใช้ประโยชน์ในอนาคตประมาณ 4.07 ล้านบาทต่อปี โดยผู้มาเยี่ยมเยือนจะมีอัตราประโยชน์สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่จ่ายในแต่ละครั้ง และยินดีที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดการภายในพื้นที่และสาธารณูปโภคพื้นฐานของหนองเล็งทราย โดยต้องการให้มีการตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาดูแลพื้นที่และรายได้ที่เกิดจากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวร่วมกับตัวแทนของชุมชนจากการศึกษานำมาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ว่า ควรมีการกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้บริการที่แตกต่างตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ร่วมกับการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวมีส่วนทำให้ผู้ใช้ประโยชน์เห็นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทราย และลดการผลักระดับทุนภายนอกให้กับชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐ เพื่อนำมาสู่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทราย

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของตีฆา โยธาภักดี (2557) ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของของป่าในด้านการใช้ประโยชน์จากป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่ามูลค่ารวมจากพืชของป่าที่พบในพื้นที่ศึกษา 14,214,928 บาทต่อครัวเรือน

ทั้งหมด มูลค่ารวมจากของป่าที่เป็นสัตว์อาหาร 22,128,860 บาทต่อครัวเรือนทั้งหมด และมูลค่ารวมทั้งหมดของรายได้จากของป่า 36,343,788 บาทต่อครัวเรือนทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าสงวนแห่งชาติอมก๋อย เพราะว่าชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ได้มีการนำข้อมูลการประเมินมูลค่าของป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าอมก๋อยไปใช้ประโยชน์โดยการเผยแพร่ให้ชาวบ้านได้ทราบถึงความอุดมสมบูรณ์ของของป่าในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงการอนุรักษ์ป่าให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน และได้มีการออกกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกันอนุรักษ์ของป่าไว้สำหรับการเก็บผลผลิตในปีถัดไป

6.2 หลักการทั่วไปของแนวคิดเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ

บริการของระบบนิเวศ คือผลประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับจากระบบนิเวศ เช่น ธรรมชาติของน้ำและป่าไม้ที่มีความสามารถในการควบคุมสภาพภูมิอากาศและป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ การป้องกันการพังทลายของดิน การรองรับมลพิษ การดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การเป็นแหล่งนันทนาการ และพื้นที่ที่เป็นความหลากหลายทางชีวภาพ UNEP (UNEP, 2011) จำแนกบริการของระบบนิเวศออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) บริการด้านการเป็นแหล่งผลิต (Provisioning service) เป็นการให้บริการวัตถุดิบในการผลิต ถือได้ว่าเป็นบริการที่ให้ประโยชน์ทางตรง (direct benefit) ของระบบนิเวศ เช่น การเป็นแหล่งอาหาร พืชผล ปศุสัตว์ การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อไม้ และเส้นใย เป็นต้น 2) บริการด้านการควบคุม (Regulation service) เป็นบริการของระบบนิเวศที่ให้ประโยชน์ทางด้าน การควบคุมรักษาสมดุลของระบบให้สามารถตอบสนองความต้องการของสิ่งมีชีวิตได้ เช่น การควบคุมสภาพภูมิอากาศ และการควบคุมสมดุลน้ำ เป็นต้น 3) บริการด้านวัฒนธรรม (Cultural service) เป็นบริการของระบบนิเวศที่ให้ประโยชน์ทางวัฒนธรรม คุณค่าทางสังคม การพักผ่อน การสร้างแรงบันดาลใจ การท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษา เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น 4) บริการด้านการสนับสนุน (Supporting service) เป็นบริการที่ให้ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect benefit) ของระบบนิเวศโดยเป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ช่วยสนับสนุนการให้บริการของระบบนิเวศในด้านอื่นๆ ส่งผลให้มนุษย์มีชีวิตรูปแบบอยู่ที่ดีขึ้น เช่น วัฏจักรสารอาหารในระบบนิเวศได้แก่ ไนโตรเจน กำมะถัน ฟอสฟอรัส และคาร์บอน โดยผ่านกระบวนการย่อยสลายหรือดูดซึมตามธรรมชาติ วัฏจักรของน้ำผ่านรูปแบบของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ เป็นต้น โดยบริการของระบบนิเวศ สามารถแสดงความสัมพันธ์ของนิเวศบริการและคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ ได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ของนิเวศบริการและคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์
ที่มา: Reid et al. (2005)

สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (2554) ได้สรุปหลักการของ PES ไว้ว่าเป็นวิธีการหรือกลุ่มของวิธีการต่างๆ ที่วางอยู่บนหลักการ “ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย” จะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืน โดยให้ผู้ที่ได้รับบริการจากระบบนิเวศจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ โดยทั่วไปได้แก่ชุมชน กลไก PES จึงเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็ช่วยสนับสนุนชุมชนหรือเกษตรกรในชนบทให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเชื่อมโยงกับนักลงทุนจากภายนอก นอกจากนั้น PES ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน จะเกิดผลระยะยาวต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตด้านต่างๆ และสรุปของ European Environmental Agency ไว้ว่า PES คือการจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้กับชุมชนหรือผู้ที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหลักประกันความยั่งยืนของฐานทรัพยากร และประโยชน์หรือบริการที่มนุษย์จะได้จากระบบนิเวศ ประโยชน์จากระบบนิเวศนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายกันในตลาด และอาจเป็นมูลค่าที่เกิดจากประโยชน์ทางอ้อม (Indirect Used) และมูลค่า

ที่ไม่ได้เกิดจากการใช้ด้วย (Non-used Value) แต่เป็นบริการที่จำเป็นต่อการอยู่รอดของมนุษย์ รวมถึงสรุปของ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ประเทศไทย ให้หมายถึง ข้อตกลงที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจเพื่อนำเข้าสู่พันธะสัญญาตามข้อกำหนดใดๆ ภายใต้ความประสงค์ของผู้ซื้อหนึ่งรายหรือมากกว่า ที่ตกลงจะจ่ายให้ โดยมีสิ่งจูงใจทั้งในรูปตัวเงินหรืออื่นๆ เพื่อให้ผู้ขายหนึ่งรายหรือมากกว่า ทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเฉพาะแบบ เพื่อให้ระบบนิเวศที่ระบุขอบเขตไว้อย่างชัดเจนตามข้อตกลง สามารถคงไว้ผลประโยชน์จากระบบนิเวศนั้น ในระดับที่สองฝ่ายตกลงร่วมกันไว้

PES จึงเป็นกลไกการชดเชยแก่บุคคลหรือชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมดูแลรักษาระบบนิเวศ ให้คงไว้คุณค่าประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น การควบคุมให้มีน้ำอย่างสม่ำเสมอ การบรรเทาภัยน้ำหลาก และการดูดซับคาร์บอน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ให้ดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ ทั่วโลก PES เป็นส่วนหนึ่งของกลไกการตลาดหรือการสร้างจูงใจสำหรับ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับที่ Roldan Muradian and Laura Rival (2012) กล่าวว่าไว้ว่า การให้บริการระบบนิเวศนั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากกลไกตลาด สำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ J. Pittock et al. (2012) กล่าวว่า การให้บริการของระบบนิเวศ คือ วิธีการทางการตลาด ในการปรับปรุงความรับผิดชอบในการดำเนินการตามข้อตกลงด้านนโยบายที่ใช้ในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และ Ross and Dovers (2008) ที่สรุปไว้ว่า การให้บริการระบบนิเวศนั้น มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพในด้านนโยบายความร่วมมือระหว่างชุมชน และผู้ผลิต ในขณะที่ Costanza et al. (1997) กล่าวถึงแนวคิดการให้บริการของระบบนิเวศ คือ การพัฒนาโดย นักนิเวศวิทยา และนักเศรษฐศาสตร์ ถึงความสำคัญของ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจในระดับประเทศ บริการของระบบนิเวศมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดการด้านนิเวศวิทยาและเศรษฐศาสตร์ โดยใช้แนวคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการพิจารณาทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับ Sierra and Russman (2006) ที่สรุปไว้ว่า การให้บริการระบบนิเวศเป็นสิ่งจูงใจด้านการเงินสำหรับการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจในนโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างแรงจูงใจในการปกป้องสิ่งแวดล้อม จากการกำหนด เป้าหมายทางสังคมทั่วไปในกลุ่มผู้ใช้ฐานทรัพยากร และสร้างแรงจูงใจด้านการเงินสำหรับการกำกับ ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม (Bowles, 2008) โดยแรงจูงใจมักก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แตกต่างกันทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อผลกระทบทางบวกด้าน สิ่งแวดล้อม (Gneezy et al., 2011)

การให้บริการของระบบนิเวศจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจจำนวนมหาศาล แต่ชุมชน มีส่วนในการดูแลรักษาระบบนิเวศ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ขาดที่ดินทำกินและได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่จำกัด อีกทั้งสถานการณ์

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความต้องการอาหารของประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งนโยบาย การพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่ทำกิน เพื่อสร้างรายได้และแก้ไขความ ยากจน เป็นแรงกดดันต่อการสูญเสียพื้นที่อนุรักษ์และการให้บริการของระบบนิเวศโดยรวม ก่อให้เกิด ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจที่ใช้ประโยชน์โดยตรง เช่น การท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตพลังงาน ภาคเกษตรกรรม และการอุปโภค บริโภค และทำให้เกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายเพิ่มขึ้น หรือสาธารณชนต้องจ่ายแทน ภาระส ่งคม ที่เริ่มตระหนักและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ รวมทั้งการปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่างๆ กับการพัฒนา เศรษฐกิจ ในขณะที่ยังไม่มี ความชัดเจนในการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ที่ชัดเจน ดังนั้น จึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการให้บริการของระบบ นิเวศ เพื่อสร้างความตระหนักของผู้ใช้ประโยชน์จากการให้บริการของระบบนิเวศ เช่น การทำหน้าที่ ของป่าไม้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ควบคุมปริมาณน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ป้องกันการชะล้างพังทลาย และการเกิดตะกอนดิน ควบคุม วัฏจักรของน้ำและสภาพอากาศ การดูดซับมลพิษ และการให้บริการ ด้านนันทนาการ ฯลฯ

ปัจจุบัน มีประเทศต่างๆ ให้ความสนใจเรื่อง PES มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ ลาตินอเมริกาและกลุ่มประเทศแคริบเบียน มีการทดลองใช้วิธีนี้เพื่อทดสอบศักยภาพการจัดการ ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำผ่านกลไกตลาด มีการจ่ายค่าชดเชยให้กับเจ้าของที่ดินด้านต้นน้ำเพื่อคงไว้ หรือปรับปรุงรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ค้ำประกันถึงผู้ใช้ท้ายน้ำด้วย ประเทศ คอสตาริกา เป็นประเทศหนึ่งที่มีการพัฒนาระบบ PES มาอย่างยาวนานกว่าศตวรรษ (Sierra and Sierra, 2006) สอดคล้องกับ Cork et al. (2007) ที่ได้สรุปไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการของ ระบบนิเวศกลายเป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกาและยุโรปในช่วงปลายทศวรรษ 1990 โดยได้มีการ พิจารณาถึงประโยชน์ของวิธีการบริการระบบนิเวศและความพยายามในการปรับตัวปรับเปลี่ยน แนวคิด และกำหนดนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้ดำเนินการไปทั่วโลกมีระดับความสำเร็จ แตกต่างกันไป ใน 40 ประเทศ ของละตินอเมริกา Nelson Grima (2016) การประเมินการให้บริการ ของระบบนิเวศนั้น เป็นการออกแบบและส่งมอบกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน ได้ Robinson (2016)

สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียน กำลังเผชิญกับปัญหาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อย่างรวดเร็ว และการขยายตัวของประชากร ส่งผลให้ระบบนิเวศถูกทำลายอย่างมาก และมีกระแ สการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์อย่างกว้างขวาง องค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรได้ร่วมกันจัดประชุม Workshop on Payment for Ecosystem Service (PES) มาตั้งแต่ปี 2552 เพื่อให้เป็นเวทีในการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดเกี่ยวกับการริเริ่มดำเนินงานเรื่อง PES ในกลุ่มประเทศภูมิภาค

เอเชียแปซิฟิก และได้มีการประชุม The 3rd South-East Asia Workshop on Payment for Ecosystem Service (PES) Investment in Natural Capital for Green Growth จัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-15 มิถุนายน 2554 ณ เมืองบันดา อาเจห์ ประเทศอินโดนีเซีย โดยความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ USAID, ESCAP, ADB, ARBCP (Asia Regional Biodiversity Conservation Program) มีผู้เข้าร่วมการประชุมเป็นผู้แทนจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย ศรีลังกา เนปาล ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ลาว กัมพูชา บรูไน ฟิจิ คาซัคสถาน และผู้แทนประเทศไทย โดยการประชุมมีวัตถุประสงค์ เพื่อรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเรื่อง PES ของประเทศในภูมิภาค ร่วมสรุปบทเรียน วิเคราะห์ประเด็นท้าทาย ประเมินความต้องการด้านเทคนิควิชาการ การพัฒนาศักยภาพขององค์กรกลไก รวมทั้งการสร้างเครือข่าย PES ในภูมิภาค และการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อผลักดันการดำเนินการเรื่อง PES อย่างต่อเนื่องในประเทศต่างๆ เช่น ประเทศเวียดนาม มีการออกกฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ บังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2552 กำหนดให้มีการจ่ายค่าบริการที่ได้จากทรัพยากรชีวภาพและระบบนิเวศ มีโครงการนำร่องในกิจการโรงไฟฟ้าพลังน้ำ และธุรกิจท่องเที่ยว ทำสัญญาจ่ายค่าดูแลรักษาระบบนิเวศ จำนวน 2.7 ล้านเหรียญต่อปี ให้กับชุมชนจำนวน 2,700 ครอบครัว และอยู่ระหว่างการจัดทำแผนธุรกิจอีก 2 โครงการ วงเงิน 15 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยรัฐบาลกลาง และองค์กรส่วนท้องถิ่นร่วมกันบริหารจัดการ และจัดสรรรายได้ให้กับชุมชน โดยมีโครงการนำร่องที่จังหวัดลพบุรี เกิดขึ้นจากการที่รัฐบาลกำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ปลูกป่าจาก 12.7 ล้านเฮกตาร์ในปี 2008 เป็น 16 ล้านเฮกตาร์ในปี 2020 แต่ประสบปัญหางบประมาณ ดังนั้น โครงการ PES จะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินงาน การจ่ายค่าตอบแทน เป็นลักษณะการจ่ายตรง โดยชาวบ้านจะได้รับเงินร้อยละ 80 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับร้อยละ 20 ของมูลค่าที่กำหนดไว้ในสัญญา

ประเทศอินโดนีเซีย การดำเนินงานเรื่อง PES ถือเป็นเครื่องมือแบบสมัครใจในการจ่ายค่าบริการของระบบนิเวศ ระหว่างผู้ได้รับประโยชน์ (Buyer) และชุมชนที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ (Provider) โดยประเทศอินโดนีเซียมีการดำเนินงานหลายรูปแบบ เช่น การจัดการป่าชุมชน การจ่ายค่าบริการให้ชุมชนที่ดูแลอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ การจ่ายค่าชดเชยให้เกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนจากพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาระบบเกษตรบนพื้นที่สูง การพัฒนาตลาดซื้อขายคาร์บอนแบบสมัครใจ เป็นต้น โครงการ RUPES (Rewards for Use of and Shared Investment in Pro-Poor Environmental Services) เป็นโครงการ PES ที่สำคัญในประเทศอินโดนีเซีย มีหลักเกณฑ์การให้รางวัลสำหรับการให้บริการของระบบนิเวศที่คำนึงถึงคนจนเป็นหลัก ตัวอย่างโครงการ เช่น การอนุรักษ์ต้นยางป่า เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ โดยรัฐให้โรงงานและบริษัทผลิตยางรถยนต์เป็นผู้ให้รางวัล มีผลทำให้การตัดไม้ลดลง โครงการ PES ลุ่มน้ำมอตาตา ในเขต Janto, Greater Aceh เป็นหนึ่งในโครงการนำร่อง PES ของ

ประเทศอินโดนีเซีย โครงการได้จัดทำข้อตกลงร่วมระหว่างการประปาท้องถิ่น (Trita Montala Water Company) กับชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ต้นน้ำมอนตالا โดยบริษัทจะจัดสรรกำไรสุทธิประมาณร้อยละ 1 เพื่อให้ชุมชนใช้ในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เช่น การตรวจเฝ้ายามป้องกัน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการฝึกอบรมให้กับประชาชน โครงการมีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี (2011-2013) ผลประโยชน์ที่บริษัทคาดว่าจะได้รับ คือการควบคุมปริมาณน้ำ และการผลิตพลังงานไฟฟ้าขนาดเล็ก และชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับประเทศไทย มีโครงการนำร่องของหน่วยงานหลายแห่ง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ริเริ่มโครงการประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ ในพื้นที่ดงพญาเย็น-เขาใหญ๋ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่ง (GIZ, EU, Center for Environmental Research) โดยวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์และค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์ โครงการ CATSPA (Catalysing Sustainability of Thailand Protected Area System) ได้รับการสนับสนุนจาก UNDP และ GEF มีพื้นที่นำร่อง 5 แห่ง ได้แก่ ดอยอินทนนท์ (ป่าต้นน้ำ) คลองลาน (นันทนาการ) ห้วยขาแข้ง (ความหลากหลายทางชีวภาพ) เขาชะเมา (แหล่งน้ำเพื่ออุตสาหกรรม) และอุทยานแห่งชาติตะรุเตา (ทรัพยากรชายฝั่ง) โครงการทั้งหมดได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2554 โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรม 3 ด้าน คือ ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจด้วยกลไกทางการเงิน (CSR, PES, Carbon Offsetting) และระบบการติดตามประเมินผล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ จัดทำโครงการธนาคารต้นไม้ ตั้งแต่ปี 2552 มีโครงการนำร่องในชุมชน 84 แห่ง เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยมีเงินกองทุนให้กู้ยืม และใช้ต้นไม้เป็นหลักประกัน ในระยะสั้นเป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิด CSR และปรับการดำเนินงานในระยะยาวให้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน PES สำหรับประเทศไทย โครงการนำร่อง Developing Payment Mechanism for Water Shed Protection Services and Improved Livelihood of Rural Poor ได้รับการสนับสนุนจาก WINROCK International ในช่วงปี 2006-2008 ดำเนินงานศึกษาที่ลุ่มน้ำลาว โดยมีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานคือ ให้คนในชุมชนทำหน้าที่อนุรักษ์ ได้รับผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน (ประมาณ 900-1200 บาทต่อครัวเรือนต่อปี) และผลตอบแทนทางอ้อมในรูปแบบอื่น สำหรับผู้ซื้อรายใหญ่ที่มีความเป็นไปได้ คือ ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) หรือ สพภ. มีการริเริ่มดำเนินงาน PES หรือ Payment for Ecosystem Services หรือ การตอบแทนคุณระบบนิเวศมาตั้งแต่ปี 2553 โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใช้บริการระบบนิเวศ มีการตอบแทนคุณในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้ดูแลระบบนิเวศ เพื่อความยั่งยืนของบริการระบบนิเวศ ช่วยให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการอนุรักษ์ อันจะเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นกลไกสนับสนุนหน่วยงาน

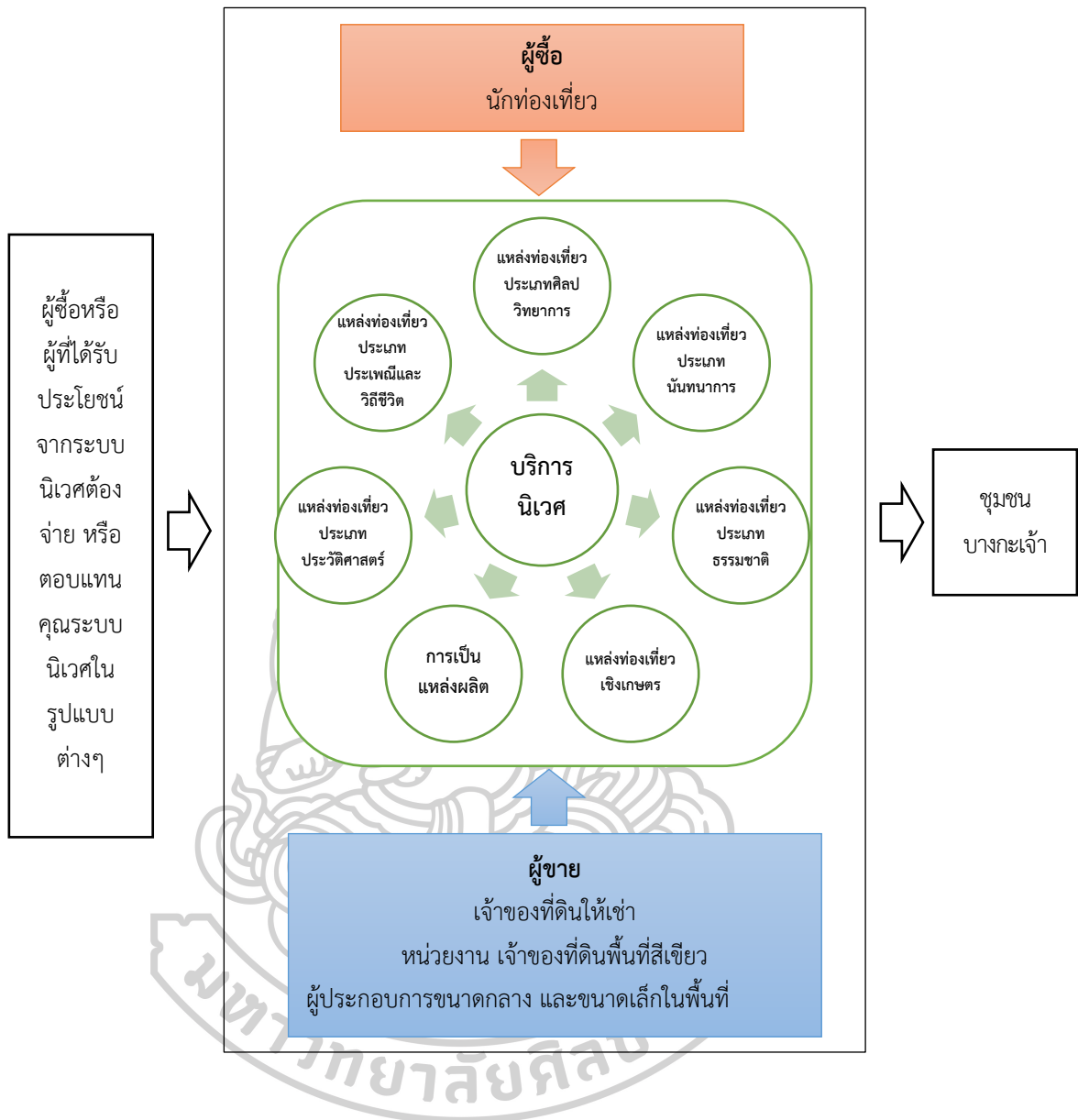
ภาครัฐในการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศอีกทางหนึ่ง โดย สพท. จะจัดให้มีพิธีมอบรางวัลผู้ทำความดี ในการตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES และ ประชุมนำเสนอขบวนการดำเนินงานตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES โดยจะมีผู้ประกอบการที่เข้าร่วมดำเนินงาน PES มีการดำเนินงานโดยสมัครใจ มิได้มีกฎระเบียบใดบังคับ เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ประกอบการเหล่านี้ ให้การดำเนินงาน PES ให้เกิดขึ้นจริงต่อเนื่องในประเทศไทย จึงได้มีการยกย่องเชิดชู และประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบถึงคุณงามความดีดังกล่าว โดยการมอบรางวัล "ผู้ทำความดีในการตอบแทนคุณระบบนิเวศตามหลักการ PES" หรือ "Thailand PES Award" โดยที่ผ่านมามีหน่วยงาน องค์กร ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาได้รับมอบรางวัล ประกอบด้วย การประปาส่วนภูมิภาคสาขาเชียงใหม่ (ชั้นพิเศษ) การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแมริม ชมรมท่องเที่ยวหาดไร่เลย์ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) บริษัท ทิปโก้ฟูดส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย (ลำปาง) จำกัด บริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน) โดยโรงแรมพีพี โอซ์แลนด์ วิลเลจ รีสอร์ท บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด บริษัทเอส.เอส.การสุรา จำกัด โรงงานผลิตอาหารสัตว์น้ำ (มหาชัย) และโรงแรมอัยลันดา ไฮด์อเวย์ รีสอร์ท เป็นต้น

และสำหรับภาคเอกชน บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ได้ตั้งงบประมาณ 100 ล้านบาทฟื้นฟูสวนเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 พรรษา เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่คังบางกะเจ้า ใน 3 ปี (2559-2561) เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว 14 % ในโครงการความร่วมมือพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตำบลทรงคนอง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ หนึ่งในแผนงานโครงการรักษาน้ำ รักษาป่า รักษาชุมชนบางกะเจ้า ระหว่างกรมป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จะมีการปลูกต้นไม้เสริม และปลูกพืชผสมผสานแบบมียาวากิโดยร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการ คัดเลือกพันธุ์พืชในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น ตะเคียนทอง ยางนา ไข่เขียว มะกอกน้ำ กระเบาใบใหญ่ ไทร กร่าง ก้านเกรา มะพลับ อินทนิล เป็นต้น และจัดทำแปลงสร้างป่าสร้างรายได้ ปลูกไม้ผลและต้นไม้เศรษฐกิจ เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้ ละครุด มังคุด ขิง ข่า สมุนไพรที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ การปลูกต้นไม้ให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนในพื้นที่ คาดว่าภายหลังจากการพัฒนาพื้นที่แล้ว จะทำให้มีพื้นที่สีเขียวจะเพิ่มขึ้นประมาณ 14 % (5.24ไร่) และมีชนิดพันธุ์ไม้ดั้งเดิมเพิ่มขึ้น 170% (จากเดิม 85 ชนิด เพิ่มขึ้นเป็น 230 ชนิด) จำนวนไม้ยืนต้นเพิ่มขึ้น 344% (จากเดิม 3618 ต้น เป็น 16068 ต้น) นอกจากนี้ ปตท.ยังจะสนับสนุนการศึกษาและวางแผนปรับปรุงระบบการไหลเวียนของน้ำในพื้นที่ การศึกษาวิจัยป้องกันการกัดเซาะพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโดยสร้างแนวไม้ไผ่ กั้นคลื่น เพื่อให้เกิดการสะสมของดินเลนงอกใหม่ ฟื้นฟูป่าชายเลน และบริหารจัดการพื้นที่สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ตำบลทรงคนอง อำเภอบางพลีแห่งนี้ ให้เป็นศูนย์เรียนรู้

ด้านพื้นที่ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง อีกทั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดทำแผนแม่บท เพื่อพัฒนาพื้นที่คู้งบางกระเจ้า ใน 10 ปี โดยมีการขับเคลื่อนในหลายกลยุทธ์ ทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ การเกษตร ท่องเที่ยว วัฒนธรรม ความร่วมมือในครั้งนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนแม่บทโดย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะให้การสนับสนุนการศึกษารูปแบบ วิธีการปลูก บำรุงรักษา ควบคุม และ ติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อดูการเจริญเติบโตของต้นไม้ การฟื้นคืนระบบนิเวศ และการดูดซับก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์ หวังว่าจะเป็นต้นแบบที่ดีที่จะให้ประชาชนได้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการ คืนพื้นที่สีเขียว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่าย ค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศหรือ PES นั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า PES เป็นหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ที่ได้กำหนดมูลค่าความเสียหายของระบบนิเวศวิทยาและความหลากหลายทางชีวภาพที่เกิดจาก ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศในการดำเนินธุรกิจ เจ้าของธุรกิจจะต้องจัดสรรเงินค่าตอบแทน จากการให้บริการของระบบนิเวศในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ให้กับชุมชนหรือผู้ที่ดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทั่วไปได้แก่ชุมชน PES จึงเป็นแนวคิดใหม่เกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ จะนำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือการจัดการในเชิงนโยบายเพื่อ สร้างรายได้หรือการจ่ายค่าบริการให้กับระบบนิเวศ ถ้าหากปราศจากแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายที่ดีในการดำเนินธุรกิจ แล้วนั้น อาจยังทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรมจนยากที่จะฟื้นฟู ให้มีคุณสมบัติเช่นเดิม ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นพบว่าการพึ่งพิงและการส่งผลกระทบต่อ ของภาคธุรกิจต่อบริการของระบบนิเวศด้วยเช่นเดียวกัน

และเมื่อพิจารณาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าจากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศหรือ PES นั้นสามารถ สรุปองค์ประกอบในการจัดการ PES ชุมชนบางกะเจ้า ได้ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 โครงสร้างองค์ประกอบในการจัดการ PES ชุมชนบางกะเจ้า

หมายเหตุ : จากการสรุปประเด็นการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

7. การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้านี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) และการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยมีแนวคิดในการดำเนินงานดังนี้

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) นี้ เป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยอนาคต โดยเทคนิควิจัยแบบ EDFR เริ่มจากการกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษาวิจัยอย่างแท้จริง ลำดับต่อมาคือ การสัมภาษณ์ (EDFR) รอบที่หนึ่ง อาจเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าไปไม่ได้และน่าจะเป็น โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นไปได้ในทางดีหรือร้ายหรือคำนึงถึงความเป็นไปได้ ในกรณีอื่น จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาสร้าง เป็นเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อนำประเด็นแนวโน้มที่ได้กลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินอีกครั้งหนึ่ง (สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12, 2556)

และหากพิจารณาถึงสาเหตุที่ผู้วิจัยนำเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) มาใช้เนื่องจากการศึกษาของผู้วิจัยนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เป็นการพัฒนากลยุทธ์ที่ยังไม่มีการจัดทำขึ้นเปรียบเสมือนการวิจัยอนาคต โดยสอดคล้องกับเทคนิคของการวิจัยแบบ EDFR และเมื่อทบทวนงานวิจัยที่ได้ทำไว้ในอดีตพบว่ามีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ งานวิจัยของธีระวัฒน์ จันทิก และเสรี ชัดรัมย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผลการวิจัยพบว่าได้เกณฑ์การประเมินการจัดการคุณภาพวิสาหกิจชุมชน มีทั้งหมด 6 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ บริการพื้นฐาน ปัจจัยนำเข้าจำนวน กระบวนการผลิต การรักษาและยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ การส่งมอบผลิตภัณฑ์ และความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน และงานวิจัยของ Bilaua, Witta and Lilla. (2018) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเพื่อพัฒนารอบการทำงานการจัดการการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยภายหลังภัยพิบัติ โดยใช้กระบวนการ Delphi จากการศึกษาวิจัยได้ข้อสรุป คือไม่มีข้อตกลงเป็นเอกฉันท์ว่าวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทำวิจัยด้านความหายนะควรมีการกำหนดรูปแบบการวิจัยและยุทธศาสตร์ที่ไม่ซ้ำกัน สำหรับการศึกษารอบครั้ง ผลที่ตามมาคือความต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการวิจัยที่เลือกไว้ใน การวิจัยในด้านระเบียบวินัยเพื่อให้แน่ใจว่าความพยายามในการวิจัยเป็นสิ่งที่การศึกษารอบครั้งนี้ ได้พยายามทำ และงานวิจัยของ Sobaih, Ritchie and Jones (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการให้คำปรึกษา Oracle โดยการประยุกต์ใช้งานของเทคนิค Delphi ที่ปรับเปลี่ยนเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ ในอุตสาหกรรมบริการ มีวัตถุประสงค์ในการใช้เทคนิค Delphi เพื่อให้ได้ความเห็นร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและหรือได้รับการตัดสินใจอย่างซับซ้อน ใช้วิธีมุ่งเน้นการหารือเกี่ยวกับ Delphi คลาสสิก รวมถึงข้อดีและข้อเสียในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการต้อนรับ คลาสสิก Delphi มีลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญและลักษณะซ้ำๆ ในอุตสาหกรรมที่มีการหมุนเวียนสูงและ

มีข้อจำกัดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอาจนำไปสู่ปัญหาการด้านกระบวนการจัดการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยด้านการต้อนรับทั้งในเชิงคุณภาพในกรณี classical Delphi ที่ได้แก้ปัญหาในข้อจำกัดเรียบร้อยแล้ว ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในช่วงต้นของกระบวนการวิจัย จะช่วยให้สามารถตัดสินใจในการออกแบบการวิจัยที่สำคัญได้ ในกรณีที่ 1 เป็นการใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบคู่ขนานที่มีประสบการณ์ใกล้เคียงกันในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงจำนวนจำกัด ที่มีความคุ้นเคยกับคนอื่นอาจเข้าถึงความเห็นร่วมกันอย่างละเอียดผ่านทางที่นักวิจัยไม่สามารถเข้าถึงได้ กรณีที่ 2 เป็นการเพิ่มผู้เชี่ยวชาญใหม่ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อเอาแก้ปัญหาการลดจำนวนในรอบ Delphi ต่อเนื่อง

สำหรับการวิจัยแบบกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) เป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาเลือกใช้ในการวิจัยนี้ เพื่อสรุปความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญว่าเห็นด้วยกับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นหรือไม่ โดยแบ่งองค์ประกอบของปัญหาออกเป็นส่วนๆ เพื่อดูว่าปัจจัยทางเลือกใดมีลำดับความสำคัญสูงสุด (Saaty, 1990) ในขั้นตอนของ AHP ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางกรอบของกลยุทธ์ให้ตรงประเด็น 2) วางโครงสร้างของแผนภูมิตามองค์ประกอบที่ได้มาในขั้นที่ 1 และ 3) การสร้างตารางเมตริกซ์เพื่อวินิจฉัยเปรียบเทียบกลยุทธ์ต่างๆ เป็นคู่ๆ ภายใต้หลักการที่ว่ากลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์นั้น 4) หาผลการวินิจฉัยเปรียบเทียบทั้งหมดจากชุดของตารางเมตริกซ์ในขั้นตอนที่ 3 ข้างต้น 5) หลังจากที่ได้ใส่ข้อมูลตัวเลขของการวินิจฉัยเปรียบเทียบทั้งหมดลงในตารางเมตริกซ์แล้ว จึงคำนวณหาลำดับความสำคัญและทดสอบความสอดคล้องของการวินิจฉัย 6) สังเคราะห์องค์ประกอบทั้งหมดของแผนภูมิ 7) คำนวณหาค่าความสอดคล้องเพื่อทดสอบว่าการวินิจฉัยทั่วทั้งแผนภูมิสมเหตุสมผลหรือไม่ ค่าความสอดคล้องของแผนภูมิไม่ควรเกินพาดาน 0.10 ถ้าเกิน 0.10 ก็หมายความว่าคุณภาพของข้อมูลมีน้อย ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง โดยการทบทวนกรอบของกลยุทธ์ที่ถูกใช้ในการเปรียบเทียบ ถ้ากรอบของกลยุทธ์ยังไม่สามารถปรับปรุงความสอดคล้องได้ (อดิศักดิ์ ธีรานูพัฒนา และชูศรี เทียศิริเพชร, 2554)

โดยหากพิจารณาถึงสาเหตุที่ผู้วิจัยนำเทคนิคการวิจัยแบบกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) มาใช้ในการวิจัยเนื่องจากผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะหาความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ตรงกับเทคนิคการวิจัยแบบกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบฉันทามติหรือความสอดคล้องกันเชิงเหตุผล มีโครงสร้างที่เป็นแผนภูมิลำดับชั้น ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ และเมื่อทบทวนงานวิจัยที่ได้ทำไว้ในอดีตพบว่ามีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ วิมลรัตน์ หมั่นเพียร (2559) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการวิเคราะห์แบบลำดับชั้นเพื่อคัดเลือกผู้ให้บริการ

รับเหมาแรงงาน โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process) ในการประเมินคัดเลือกผู้ให้บริการรับเหมาแรงงานที่เหมาะสมของบริษัทฯ ที่เป็นกรณีศึกษา ผลการเปรียบเทียบต้นทุนการจ้างบริษัทรับเหมาแรงงานตัวแบบเดิมกับการใช้ตัวแบบ AHP พบว่า สามารถลดต้นทุนการจ้างบริษัทรับเหมาแรงงานได้ 460,800 บาท ต่อปี และงานวิจัยของจุฬารัตน์ เชื้อทอง (2552) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการ AHP เพื่อเลือกผู้แทนจำหน่ายคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กที่เหมาะสม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (APH) ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนจำหน่ายคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของบริษัทฯ กรณีศึกษา กระบวนการนี้เป็นหนึ่งในเทคนิคของกระบวนการตัดสินใจภายใต้หลายกฎเกณฑ์ (Multiple Criteria) โดยใช้โปรแกรม Expert Choice เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า การใช้ AHP สามารถจัดซื้อคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก โดยการพิจารณาถึงเงื่อนไขทางปริมาณและทางด้านคุณภาพควบคู่กันไป นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบการจัดซื้อแบบเดิมกับการจัดซื้อโดยใช้กับการจัดซื้อประเภทอื่นต่อไปได้ และงานวิจัยของ Jiaqin Yang และ Huei Lee (1997) ได้ศึกษา An AHP decision model for facility location selection พบว่ารูปแบบการตัดสินใจของ AHP สำหรับการเลือกสถานที่ปฏิบัติงาน นำเสนอรูปแบบการตัดสินใจของ AHP (กระบวนการจัดลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์) สำหรับการเลือกสถานที่จากมุมมองขององค์กรที่คำนึงถึงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ใหม่หรือการย้ายสถานที่ที่มีอยู่ แบบจำลอง AHP มีกรอบการทำงานเพื่อช่วยผู้จัดการในการวิเคราะห์ปัจจัยตำแหน่งต่างๆ การประเมินทางเลือกสถานที่ตั้งและการเลือกสถานที่สุดท้าย หลักการหลักของรูปแบบ AHP คือเพื่อให้เหมาะสมกับการตั้งค่าของผู้มีอำนาจตัดสินใจที่มีลักษณะเฉพาะของสถานที่ตั้ง โมเดลต้องการให้มีไซต์ที่เป็นไปได้หลายแห่งที่นำเสนอทางเลือกอื่นจะได้รับการประเมินและเปรียบเทียบภายใต้ปัจจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ผู้บริหารสามารถรวม ประสิทธิภาพการบริหารและการตัดสินใจในกระบวนการแก้ปัญหาได้ ใช้ตัวอย่างปัญหาเพื่ออธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหา ระบุถึงผลการบริหารจัดการสำหรับการวิจัยในอนาคต

สำหรับการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เป็นหนึ่งในวิธีการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำมาใช้ในการหาความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน บางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ว่ามีความเป็นตัวแทน หรือครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ โดยพิจารณาจากตารางวิเคราะห์เนื้อหา หรือตรวจสอบ ความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในประเด็นดังกล่าวเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้อง โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องๆ ของกลยุทธ์ที่ได้จากการคำนวณจากสูตรที่จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกกลยุทธ์นั้นไปใช้ได้ แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง หรือตัดทิ้ง และเมื่อทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการใช้การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :

IOC) ในงานวิจัย ได้แก่ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2560) ได้พัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง (validity) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการวิจัยปรากฏว่า ได้กลยุทธ์การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย 6 กลยุทธ์ คือ 1) มุ่งพัฒนาคุณภาพงานวิจัยให้ได้รับความเชื่อถือ 2) เน้นการสร้างความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย 3) เร่งพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิจัยเพื่อเอื้อต่อการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย 4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ 5) เสริมสร้างวัฒนธรรมการวิจัยในสถานศึกษา และ 6) ส่งเสริมการสื่อสารและเผยแพร่งานวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยว โดยชุมชนบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 7 แนวคิด ได้แก่ 1) การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 4) มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ 6) แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ และ 7) การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน ทั้ง 7 แนวคิด มีผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์ต่อการพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกระเจ้าด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านชุมชน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัย

ลำดับที่	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	มิติการจัดการภาวะคุณภาพ
1	ธงฉาน ศักดิ์สง่า (2558)	-	✓	-	✓	✓	✓	-	-	-
2	สุกัลยา โตสินธุ์ (2553)	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓	-
3	Ken Simpson (2001)	-	✓	-	-	-	-	-	✓	-
4	กัลยาณี กุลชัย และคณะ (2559)	-	-	✓	-	-	-	-	-	-

ที่มา: จากการสรุปประเด็นจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

ตารางที่ 5 สรุปแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัย (ต่อ)

ลำดับ ที่	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของ ผู้ประกอบการ	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้ และวิจัยของชุมชน	มิติวิสาหกิจชุมชน	มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการจัดการระบบเขต	มิติการจัดการภาวะคุณภาพ
5	อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ (2558)	-	-	-	-	✓	-	✓	✓	-
6	R. E. Kenward (2011)	-	-	-	-	✓	-	-	✓	✓
7	วิบูลย์ นิมิตรวานิช และคณะ (2560)	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
8	จามรี พระสุนิต (2560)	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
9	พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์ (2559)	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	-
10	สุชน อินทเสมอ (2555)	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-
11	Stefan Gosling (1999)	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓
12	ชวงค์ อุบลี และคณะ (2560)	✓	-	-	-	-	-	-	✓	✓
13	ปริญ ลักขิตามาต (2557)	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-
14	ปีชมา ตริมงคล (2559)	✓	-	✓	-	-	-	-	-	-
15	Bob McKercher (2003)	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	-
16	ศุภฤกษ์ เวศยาสิรินทร์ (2556)	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-
17	ญาณัญญา ศิริภัทรธาดา (2554)	✓	-	-	✓	-	-	-	-	✓
18	วราวรรณ ฐานปทุมธรรมชัย และกมลพร สอนศรี (2556)	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	-
19	เอกชัย พุ่มดวง (2558)	✓	-	-	✓	-	-	-	-	-
20	รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักวิภาส (2557)	-	-	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
21	D.B. Lindenmayer et al. (2006)	✓	✓	-	-	-	-	-	✓	-
22	ศิริประภา แก้วอุดม (2553)	✓	-	-	✓	✓	✓	-	-	-
23	เจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560)	✓	-	-	✓	✓	✓	-	-	-
27	กฤษณะ ดาราเรือง (2560)	✓	-	-	-	-	-	✓	-	-
25	พวงรัตน์ ศรีม่วง (2557)	-	-	-	-	✓	-	-	-	-
26	วิทยา พักคนไพบูลย์ และคณะ (2560)	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	✓

ที่มา: จากการสรุปประเด็นจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาสรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์ในการวิจัย จากการนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการสนับสนุนความสำคัญและปัญหาของการวิจัย พัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย การสร้างเครื่องมือการวิจัย และใช้เป็นแบบแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล สนับสนุนการอภิปรายผลการวิจัย โดยสรุปแนวทางการศึกษาและการใช้ประโยชน์ไว้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปแนวทางการศึกษาและการใช้ประโยชน์จากประเด็นที่เกี่ยวกับเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่เกี่ยวกับเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์				
	สนับสนุนความสำคัญและปัญหาของการวิจัย	พัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย	การสร้างเครื่องมือการวิจัยและเก็บข้อมูล	ใช้เป็นแบบแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปรายผลการวิจัย
1. การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว	✓	✓	✓	✓	✓
2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์	✓	✓	✓	✓	✓
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	✓	✓	✓	-	✓
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	✓	✓	✓	-	✓
5. มาตรการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ	✓	✓	-	✓	✓
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ	✓	✓	-	✓	✓
7. แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ	✓	✓	-	✓	✓
8. การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน	-	✓	✓	✓	-
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา: จากการสรุปประเด็นจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการใช้ประโยชน์ของแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูล สนับสนุนและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจาก การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาตรการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในต่างประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ การพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิค การวิเคราะห์หลายขั้นตอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการสนับสนุนความสำคัญ และปัญหา ของการวิจัยการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย การสร้างเครื่องมือการวิจัยและเก็บข้อมูล การนำไปใช้เป็นแบบแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนการอภิปรายผลการวิจัย ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสามารถแสดงวิธีการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการวิจัย (Research : R₁) โดยผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน เพื่อศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยสามารถแสดงรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การวิจัยเอกสาร

1.1.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารระดับปฐมภูมิ (Primary data) และเอกสารระดับทุติยภูมิ (Secondary data)

ในขั้นตอนแรกของการวิจัยเริ่มจากการที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารระดับปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ เอกสารที่เขียนขึ้นโดยบุคคลที่มีประสบการณ์ หรือเป็นประจักษ์พยานกับเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า ที่มีการบอกถึงเหตุการณ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เป็นต้น และเอกสารระดับทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ เอกสารที่เขียนจากบุคคลที่ไม่ได้เป็นประจักษ์พยานกับเหตุการณ์เรื่องราวโดยตรง แต่ได้รับการถ่ายทอดหรืออ้างอิงจากเอกสารอื่นที่เป็นระดับปฐมภูมิ ทั้งนี้ เอกสารที่ผู้วิจัยนำมาใช้ศึกษาข้อมูลสนับสนุนเป็นเอกสารสาธารณะ (Public Document) คือที่มีการตีพิมพ์และเผยแพร่สู่สาธารณะโดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.1.2 การคัดเลือกเอกสาร

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับ

บริบทในพื้นที่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาจากแหล่งที่มาของข้อมูลโดยจะเป็นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือ ประกอบด้วย ข้อมูลจากหน่วยงานที่ได้ลงไปศึกษาวิจัยในพื้นที่ เช่น มูลนิธิสถาบัน สิ่งแวดล้อมไทย (ม.ส.ท.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น และอีกหนึ่ง แหล่งข้อมูลที่สำคัญของงานนี้ คือ “สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)” เรียกโดยย่อว่า “สพภ.” เป็นองค์กรรองรับการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐาน ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดการบริหารจัดการการนำทรัพยากรความหลากหลาย ทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการยืนยัน ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility)

1.1.3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร

เมื่อคัดเลือกเอกสารแล้วจึงนำเอกสารมาศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลสนับสนุนและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดคำอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า มีสภาพความเป็นจริงของชุมชนบางกะเจ้าตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาและปัจจุบันเป็นอย่างไร ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสมุทรปราการ นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว และสถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ชุมชน บางกะเจ้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสมุทรปราการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และนักท่องเที่ยว

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant)

การศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชน แบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน ได้แก่

1. ชาวบ้านในชุมชน	จำนวน	6	คน
2. ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน	จำนวน	5	คน
3. ผู้ประกอบการในชุมชน	จำนวน	3	คน
4. นักท่องเที่ยวในชุมชน	จำนวน	3	คน

โดยอ้างอิงตามแนวคิดของ Thomas T. Macmillan, (1971) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคลาดเคลื่อน	อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน
1-5	1.20-0.70	0.5
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ที่มา: Thomas T. Macmillan (1971)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตขณะที่ร่วมทำกิจการร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อค้นหา สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1) บริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยบริการด้านใดบ้าง

2) บริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้าประกอบไปด้วยภาคส่วนใดบ้าง

3) ผู้ที่ต้องการบริการสิ่งแวดล้อมหรือผู้ได้รับประโยชน์ ในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยภาคส่วนใดบ้าง

4) ผลกระทบทางบวกและทางลบจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ต่อเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

5) ผลกระทบทางบวกและทางลบจากบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้าต่อสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

6) ในมุมมองของท่านผลกระทบทางบวกและทางลบจากบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้าต่อสิ่งแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

7) โอกาสของชุมชนจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

8) จุดแข็งของชุมชนจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

9) ภาวะคุกคามและความเสี่ยงจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

10) การจัดการอย่างยั่งยืนในการดูแลรักษาคุณภาพประโยชน์ระบบนิเวศจากการบริการในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

3. สมุดบันทึก เพื่อจดรายละเอียดต่างๆ ตลอดการวิจัย โดยใช้สำหรับจดรายละเอียดเหตุการณ์ต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ในขณะที่สัมภาษณ์หรือสนทนาซักถาม

5. กล้องถ่ายรูปดิจิทัล เพื่อบันทึกภาพปรากฏการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดการวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว จึงตรวจสอบข้อมูลแบบ triangulation เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า หรือที่ Denzin (1978, p. 390) เป็นการใช้กระบวนการวิธีที่หลากหลาย (the multiple-method approach) ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยการพิสูจน์ว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ 1) แหล่งเวลา โดยในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลชุมชนบางกะเจ้า ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะดำเนินการคนละช่วงเวลา ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ด้วยตัวผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย เป็นรายบุคคล 2) แหล่งสถานที่ ดำเนินการหาข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลชุมชนบางกะเจ้า ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่างสถานที่กัน และ 3) แหล่งบุคคล สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลหลายคนเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลชุมชนบางกะเจ้า ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) โดยตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎี หลากหลายทฤษฎี ประกอบด้วย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาตรการ

จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในต่างประเทศ แนวคิดการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศหรือระบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) โดยการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการตีความ (interpretation) จากพฤติกรรม และอวัจนภาษา ระหว่างการให้สัมภาษณ์

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลประกอบด้วยสามรูปแบบ คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543) โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่บันทึกไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บทสนทนาในไฟล์บันทึกเสียงบทสัมภาษณ์ คลิปวิดีโอบันทึกภาพการดำเนินการสัมภาษณ์ ภาพถ่ายการจัดกิจกรรมต่างๆ ข้อความในเอกสารประกอบการให้ข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อดูพฤติกรรมระหว่างการสัมภาษณ์ น้ำเสียง ภาษา ท่าทาง รวมทั้งบริบทแวดล้อมต่างๆ มาถอดเทปและบันทึกในรูปแบบของเอกสาร นำผลการวิเคราะห์วาทกรรมและการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ จัดทำเป็นแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ขั้นตอนที่ 1.3 ประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน

ในส่วนนี้เป็นการถอดบทเรียนผู้วิจัยมีการดำเนินงาน ดังนี้

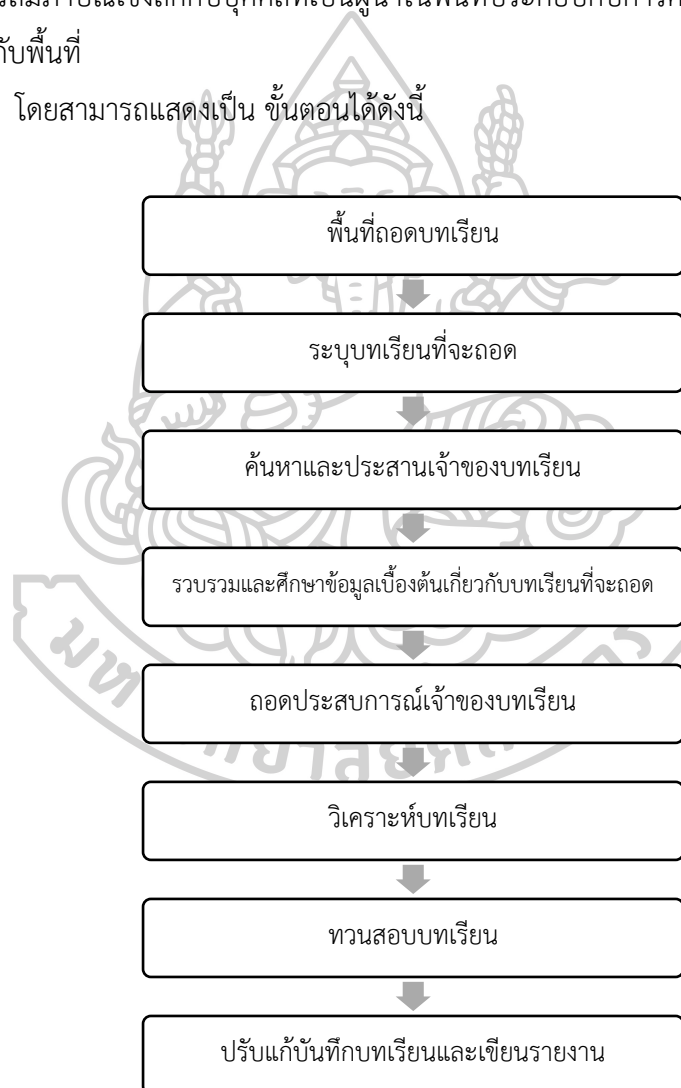
1) คัดเลือกพื้นที่ในการถอดบทเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกถอดบทเรียนใน 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ไร้อยู่ ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และพื้นที่ชุมชนบ้านเปร็ดใน หมู่ที่ 2 ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง โดยเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการคัดเลือก 2 ชุมชนนี้ คือเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติจากการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน หรือเป็นชุมชนที่มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้ระบบการแทนคุณระบบนิเวศ

2) ระบบบทเรียน สำหรับบทเรียนที่ผู้วิจัยต้องการถอดประกอบด้วย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความยั่งยืน เป้าหมายการดำเนินงาน ภาครัฐเครือข่าย และกระบวนการดำเนินงาน ที่ให้พื้นที่นั้นๆ เป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม

3) ค้นหาและประสานเจ้าของบทเรียน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการประสานไปยังพื้นที่ โดยขอเข้าสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้นำในพื้นที่ โดยพื้นที่หาดไร่เลย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับ คุณสมเดช หง้าฝ่า รองประธานชมรมท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์ สำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับคุณอำพร แพทย์ศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) บ้านเป็ดใน ที่ปรึกษากลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน ป่าบ้านเป็ดใน อดีตผู้ใหญ่บ้าน บ้านเป็ดใน และอดีตนายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วงน้ำขาว

4) รวบรวมและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทเรียนที่จะถอด ในขั้นตอนของการถอดบทเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เป็นผู้นำในพื้นที่ประกอบกับการศึกษาข้อมูลที่มีการตีพิมพ์ เผยแพร่เกี่ยวกับพื้นที่

โดยสามารถแสดงเป็น ขั้นตอนได้ดังนี้

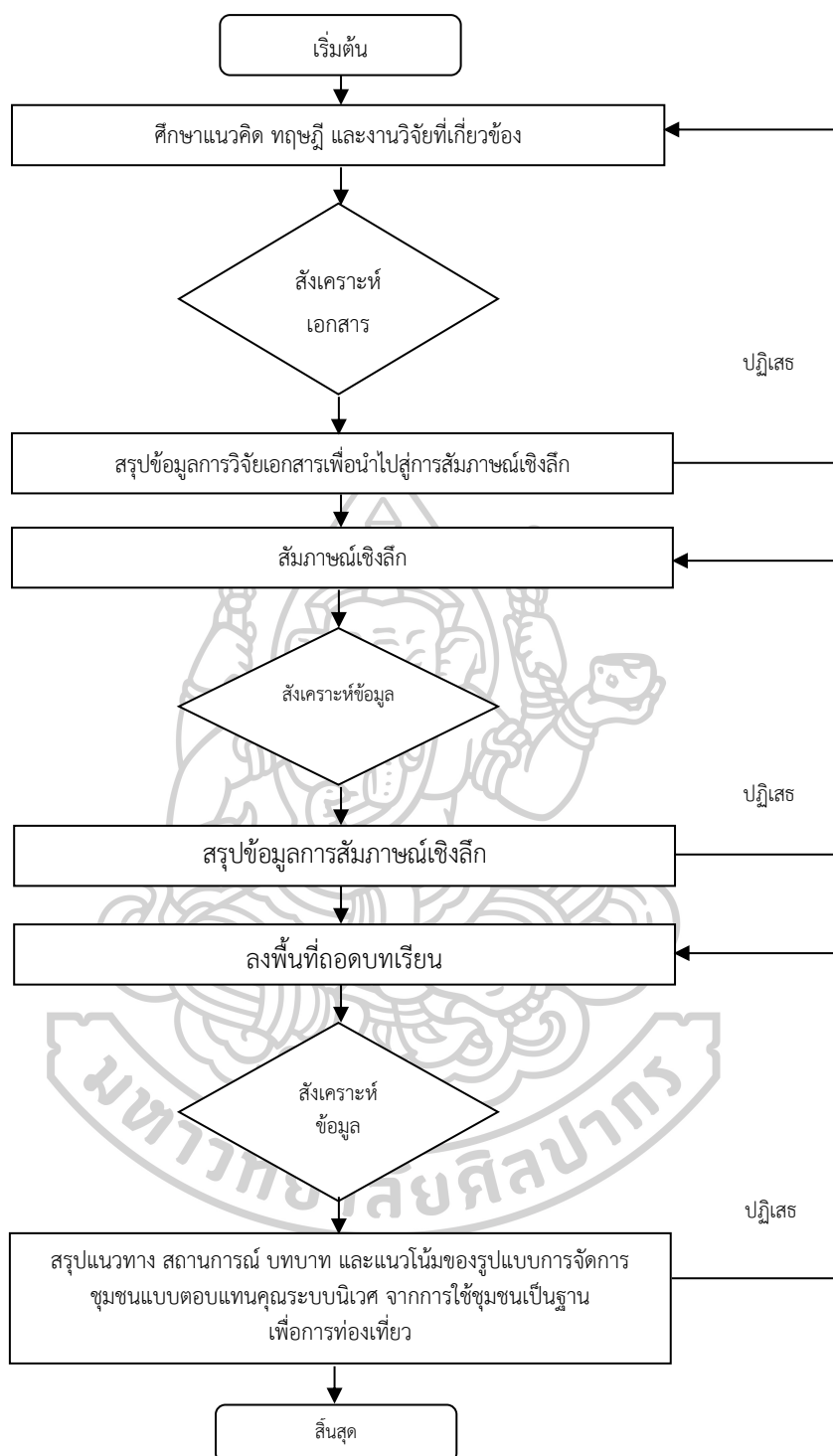

ภาพที่ 8 แสดงขั้นตอนการถอดบทเรียน

จากการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการสังเคราะห์แนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนเชิง SWOT เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrixจากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยข้างต้น สามารถแสดง ขั้นตอนขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แสดงขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารองประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการวิจัย (Research : R₂) โดยผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย เทคนิคการวิจัย EDRF การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยสามารถแสดงรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 เทคนิคการวิจัย EDRF

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในขั้นตอนนี้ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบประเด็นที่มีโอกาสเป็นไปได้ จากนั้นผู้วิจัยนำไปสร้างเป็นประเด็นแนวโน้มเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเบื้องต้น

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 และสอบถามในรอบที่ 2

การดำเนินการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน ด้วยวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน จะใช้จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 19 คน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ ดังนี้

1. นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การตอบสนองคุณระบบนิเวศ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 11 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน

การพัฒนาแนวสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อดำเนินการวิจัยในการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 โดยแนวสัมภาษณ์ได้สังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางสัมภาษณ์ด้านแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ตามการสัมภาษณ์

จากนั้นดำเนินการถอดเทปคำสัมภาษณ์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย การสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับประเด็นที่สามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่

การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า พร้อมทั้งได้ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ตามการสอบถามในรอบที่ 2

สำหรับแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ตามการสอบถามในรอบที่ 2 ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นจากผลการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นการยืนยันการคัดเลือกองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ว่าแนวโน้มแต่ละด้านของเกณฑ์ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

การสรุปความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ ตามการสอบถามในรอบที่ 2 ซึ่งการวิจัยในรอบนี้ผู้วิจัยยังคงกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับรอบแรก เพื่อวิเคราะห์ในลักษณะสรุปฉันทมติ (Consensus) เป็นการตอบแบบสอบถามเพื่อคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน (Median)

2. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range หรือ ค่า $Q3 - Q1$) เป็นรายชื่อเพื่อพิจารณาเลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป โดย

$Q1$ หมายถึง คะแนนประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากผู้เชี่ยวชาญที่นำมาใช้ในการคำนวณควอไทล์ 1

$Q3$ หมายถึง คะแนนประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากผู้เชี่ยวชาญที่นำมาใช้ในการคำนวณควอไทล์ 3

การพิจารณาคัดเลือกแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ที่มีโอกาสพัฒนาเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนนี้ คือ ประเด็นที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และประเด็นที่มีความสอดคล้องกันของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าพิสัยควอไทล์ไม่เกิน 1.5 (จุมพล พลภูภัทรชีวิน, 2548)

3. สกัดประเด็นจากผลการวิจัยจากการสอบถามในรอบที่ 2 เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

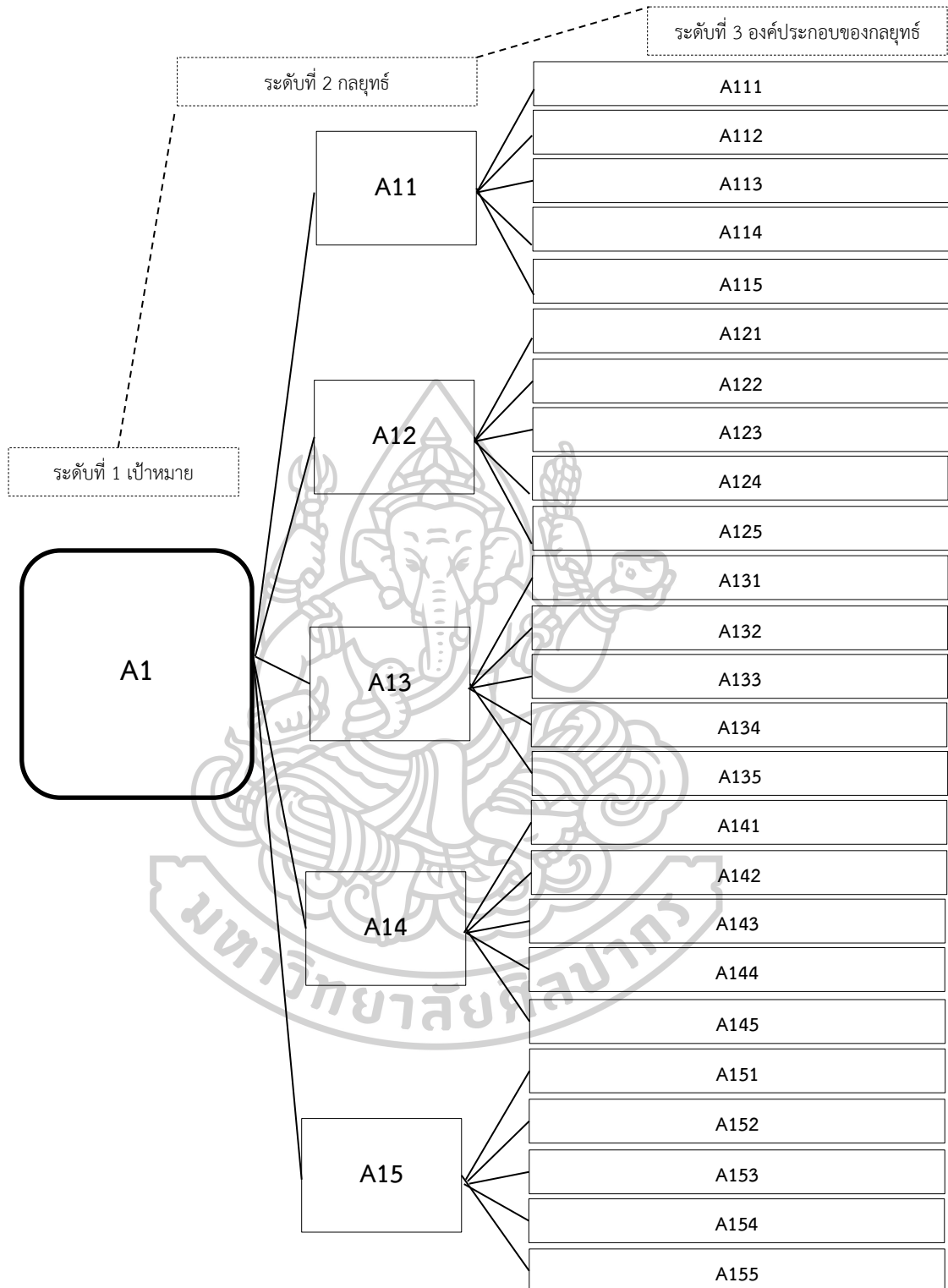
ขั้นตอนที่ 2.2 การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) วิธี AHP ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้ (André Andrade Longaray et al., 2015)

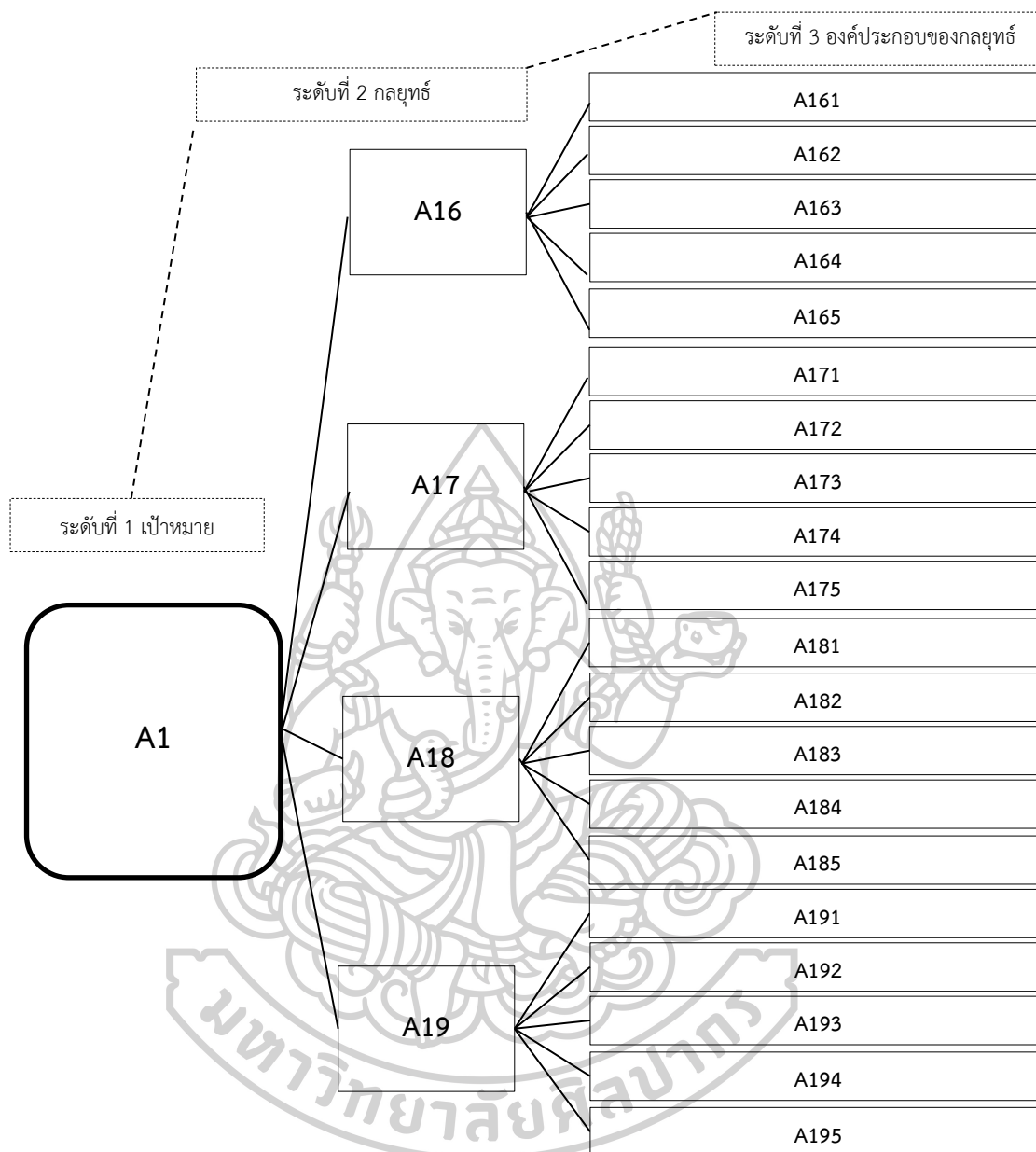
ขั้นที่ 1 วางกรอบของปัญหาให้ตรงประเด็น รวมถึงหาเกณฑ์การตัดสินใจและทางเลือกที่เหมาะสมอย่างมีสติเพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงในการวินิจฉัย

ขั้นที่ 2 วางโครงสร้างของแผนภูมิตามองค์ประกอบที่ได้มาในขั้นที่ 1 ภายใต้วิธีการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 10 ผังกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ภาพที่ 10 ผังกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า (ต่อ)

หมายเหตุ :

A1 : กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

A11 : มิติวิถีชีวิตชุมชน

A111 : ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน

A112 : เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง

A113 : ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

A114 : ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน

A115 : ส่งเสริมการรวมกลุ่มสี่บทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

A12 : มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

A121 : ส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรบางส่วนเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ

A122 : ส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

A123 : จัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

A124 : ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการทำกิจกรรม CSR ร่วมกับชุมชน และกรมป่าไม้

A125 : ประเมินและวัดผลกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

A13 : มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน

A131 : จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม

A132 : จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการสาธิต เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานวิจัยสู่ชุมชน

A133 : จัดตั้งกลุ่มเพื่อแบ่งปันข้อมูล ช่วยให้มีการพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานวิจัยกับชุมชน องค์กรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรม และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

A134 : พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง เพื่อมีการติดตามประเมินผล ถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลสู่การปฏิบัติในชุมชน

A14 : มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน

A141 : ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

A142 : ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

A143 : สร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม

A144 : ส่งเสริมการผลิตในภาคเกษตรกรรมกับการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน ด้วยการบอกเล่าเรื่องราว ความรู้สึก ความพิเศษ วัตถุประสงค์ของการผลิตสินค้านั้นๆ

A145 : ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน

A15 : มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

A151 : สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชน

A152 : การเสริมพลังและการกระตุ้นการสร้างความสามารถผ่านทางบทบาทของความเป็นผู้นำ

A153 : กำหนดกรอบนโยบาย สิทธิและผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการภายใต้กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ

A154 : กำหนดอัตราค่าบริการเข้าชมชนบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

A155 : จัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคี ประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน ภาครัฐ และองค์กรสนับสนุน ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน

A16 : มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

A161 : ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยให้มีการดำรงอยู่ของทรัพยากรหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบนิเวศในทางบวก

A162 : กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ให้บริการ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวด้านระบบนิเวศของชุมชน

A163 : สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการให้ความรู้กับชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว

A164 : พัฒนาเส้นทางสีเขียวให้มีการเชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ

A165 : ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

A17 : มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

A171 : ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ

A172 : ตรวจสอบประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

A173 : วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวความคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

A174 : ส่งเสริม พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี และ นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

A175 : สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

A18 : มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

A181 : กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ

A182 : กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

A183 : ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน

A184 : พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตร เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน

A185 : สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

A19 : มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม

A191 : ส่งเสริมและดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการให้รางวัลเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

A192 : กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน

A193 : วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่วิกฤติ

A194 : กำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

A195 : จัดระเบียบการเติบโตของชุมชน โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะ วิธีการดำรงชีวิตและ วัฒนธรรมของชุมชน ตามหลักการวางผังชุมชนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ พัฒนาชุมชนน่าอยู่

ขั้นที่ 3 การสร้างตารางเมตริกซ์เพื่อวินิจฉัยเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆ เป็นคู่ๆ ภายใต้หลักการที่ว่ากลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์นั้น เมื่อเทียบกับกลยุทธ์อื่นแล้วมีผลกระทบต่อกลยุทธ์ หรือกลยุทธ์ที่อยู่สูงกว่ามากน้อยกว่ากันขนาดไหน ในการวินิจฉัยเปรียบเทียบระหว่าง 2 เกณฑ์ คนส่วนใหญ่มักจะชอบที่จะให้ผลการวินิจฉัยของตนเองออกมาในรูปของตัวเลข เพราะเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของความรู้สึกที่เข้าใจง่ายและยอมรับกันทั่วไป ตารางเมตริกซ์มีช่องให้ใส่ผลการวินิจฉัยในพื้นที่เหนือเส้นทแยงมุม ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใต้เส้นทแยงมุมเป็นค่าต่างตอบแทนหรือเศษส่วน ดังนั้นถ้ากลยุทธ์ที่ 1 มีความสำคัญมากกว่าเกณฑ์ที่ 2 ค่าก็จะออกมาเป็นตัวเลขบนพื้นที่เหนือเส้นทแยงมุมแต่ในทางตรงกันข้ามถ้ากลยุทธ์ที่ 1 มีความสำคัญน้อยกว่ากลยุทธ์ที่ 2 ค่าที่ได้จะเป็นเศษส่วนในพื้นที่เหนือเส้นทแยงมุม ส่วนค่าที่อยู่ล่างเส้นทแยงมุมจะเท่ากับค่าต่างตอบแทนของค่าที่อยู่เหนือเส้นทแยงมุม

กลยุทธ์ที่ตัดสินใจ	กลยุทธ์ 1	กลยุทธ์ 2	กลยุทธ์ 3
กลยุทธ์ 1	1	2	3
กลยุทธ์ 2	1/2	1	3
กลยุทธ์ 3	1/3	1/3	1

ตารางที่ 8 แสดงมาตราส่วนในการวินิจฉัยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ

ดุลยพินิจ (Verbal Judgments)	คำอธิบาย	ระดับความสำคัญ
มีความเหมาะสมเท่ากัน (Equal Importance)	ทั้งสองกลยุทธ์มีความเหมาะสมต่อการเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เท่ากัน	1
มีความเหมาะสมกว่าปานกลาง (Moderate Importance)	กลยุทธ์ที่กำลังพิจารณามีความเหมาะสมมากกว่าอีกกลยุทธ์หนึ่งปานกลาง	3
มีความเหมาะสมกว่าอย่างเห็นได้ชัด (Strong Importance)	กลยุทธ์ที่กำลังพิจารณามีความเหมาะสมมากกว่าอีกกลยุทธ์อย่างเด่นชัด	5
มีความเหมาะสมกว่าอย่างชัดเจนมาก (Very Strongly Importance)	กลยุทธ์ที่กำลังพิจารณามีความเหมาะสมกว่าอีกกลยุทธ์อย่างเด่นชัดมาก	7
มีความเหมาะสมกว่าที่สุด (Extreme Importance)	ค่าความเหมาะสมสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในการพิจารณาเปรียบเทียบ	9
ความเหมาะสมที่อยู่ระดับแต่ละระดับ (Intermediate judgment value)	ความเหมาะสมที่ก้ำกึ่งระหว่างความสำคัญแต่ละระดับตามลำดับตัวเลข	2,4,6,8

ที่มา: Satty (1996)

ขั้นที่ 4 หาผลการวินิจฉัยเปรียบเทียบทั้งหมดจากชุดของตารางเมตริกซ์ในขั้นตอนที่ 3 ข้างต้น ถ้ามีผู้ร่วมการวินิจฉัยหลายคน ความรับผิดชอบของแต่ละคนนั้นจะถูกกำหนดให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 5 หลังจากที่ได้ข้อมูลตัวเลขของการวินิจฉัยเปรียบเทียบทั้งหมดลงในตารางเมตริกซ์แล้วจึงคำนวณหาลำดับความสำคัญและทดสอบความสอดคล้องของการวินิจฉัย

ขั้นที่ 6 ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3, 4, และ 5 สำหรับเกณฑ์ในแต่ละระดับขั้นและแต่ละชุดของแผนภูมิ

ขั้นที่ 7 สังเคราะห์องค์ประกอบทั้งหมดของแผนภูมิ โดยนำเอาลำดับความสำคัญของเกณฑ์ในระดับล่างมาถ่วงน้ำหนักกับลำดับความสำคัญของเกณฑ์ที่อยู่ระดับถัดขึ้นไป และนำผลรวมของค่าที่ได้มาหาค่าลำดับความสำคัญทั่วทั้งแผนภูมิ ทำเช่นนี้จนถึงระดับชั้นล่างสุด ซึ่งโดยปกติจะเป็นทางเลือก

ขั้นที่ 8 คำนวณหาค่าความสอดคล้อง เพื่อทดสอบว่าการวินิจฉัยทั่วทั้งแผนภูมิสมเหตุสมผลหรือไม่ ค่าความสอดคล้องของแผนภูมิไม่ควรเกินเพดาน 10% ถ้าเกิน 10% ก็หมายความว่าคุณภาพของข้อมูลมีน้อย ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยการทบทวนกรอบของคำถามที่ถูกใช้ในการเปรียบเทียบ ถ้ากรอบของคำถามยังไม่สามารถปรับปรุงความสอดคล้องได้ อาจจะเป็นไปได้ว่าองค์ประกอบที่จะแก้ไขปัญหานั้นมีโครงสร้างไม่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหานั้น หรืออีกความหมายหนึ่งก็คือเกณฑ์ชุดหนึ่งอาจจะไม่อยู่ภายใต้เกณฑ์เดียวกันที่อยู่ระดับชั้นสูงกว่า วิธีแก้ไขก็คือ ย้อนกลับไปที่ขั้นตอนที่ 2 ใหม่อีกครั้ง ถึงแม้ว่าเป็นเพียงแค่ปัญหาบางส่วนของแผนภูมิ แต่เนื่องจากเกณฑ์ต่างมีความเชื่อมโยงกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาผลกระทบด้วยเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าโครงสร้างของปัญหาจะอยู่ภายใต้กรอบของเหตุผลและมีสติ คอยกำกับเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอคติหรือความลำเอียงในการวินิจฉัย

การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล (Consistency)

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความสอดคล้องของข้อมูล ขอแสดงตัวอย่างง่ายๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความสอดคล้อง เช่น วิเคราะห์เปรียบเทียบว่า A มีความสำคัญมากกว่า B 2 เท่า และ B มีความสำคัญมากกว่า C 4 เท่า ดังนั้น A ควรมีความสำคัญกว่า C 8 เท่า แต่ถ้าวิเคราะห์ว่า A มีความสำคัญมากกว่า C 2 เท่า นั่นหมายถึงการวิเคราะห์ในตัวอย่างไม่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งบางครั้งการวิเคราะห์อาจไม่มีความสอดคล้องของข้อมูลเกิดขึ้นได้ การแก้ไขก็คือ ทบทวนกระบวนการใหม่เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ออกมามีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ความสอดคล้องของข้อมูลจะต้องตรวจสอบจากค่าสัดส่วนความสอดคล้อง (Consistency Ratio, CR) ว่ายอมรับได้หรือไม่สัดส่วนความสอดคล้อง (Consistency Ratio)

$$C.R. = \frac{C.I.}{R.I.}$$

C.R.	หมายถึง	ค่าสัดส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า
C.I.	หมายถึง	ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

R.I. หมายถึง ค่าจากการสุ่มตัวอย่างของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนอง
คุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย
ทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

เพื่อที่จะหาอัตราส่วนความสอดคล้อง CR ต้องนำผลลัพธ์ CI ที่ได้มาเปรียบเทียบกับค่า RI
ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างของตารางเมตริกซ์จำนวนมาก ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงค่า RI ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

ขนาดของตารางเมตริกซ์	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ค่า RI จากการสุ่มตัวอย่าง	0.00	0.00	0.52	0.90	1.12	1.26	1.32	1.41	1.45

ที่มา: A.R. Hadadian and Ali Rasoulia (2017)

โดยค่าสัดส่วนความสอดคล้อง (CR) นี้ไม่ควรเกิน 10% สำหรับการวินิจฉัยของเกณฑ์
ที่มีเกินกว่า 5 เกณฑ์ ไม่ควรเกิน 9% สำหรับ 4 เกณฑ์ และไม่ควรเกิน 5% สำหรับ 3 เกณฑ์ หากค่า
ความสอดคล้องสูงกว่าที่ยอมรับได้ต้องมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยมีสัญลักษณ์
ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

สัญลักษณ์

- A คือ ตัวเลขที่ได้จากการเปรียบเทียบความสำคัญรายคู่ของกลยุทธ์การจัดการ
ชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความ
หลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า
- B คือ การคำนวณค่า Eigenvector ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนอง
คุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน
บางกะเจ้า
- C คือ ผลคูณเมตริกซ์ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า
- D คือ การคำนวณหาเวกเตอร์ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนอง
คุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชน
บางกะเจ้า

โดยสามารถแสดงตัวอย่างการคำนวณได้ดังนี้

A=	กลยุทธ์	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	คุณ	B=	ค่า Eigenvector	C=	ผลคูณ เมตริกซ์
	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	1	a ₄	a ₅	a ₄	a ₆			B1		C1
	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	1/a ₄	1	3	a ₄	a ₄			B2		C2
	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	1/a ₅	1/a ₃	1	a ₃	a ₃			B3		C3
	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	1/a ₄	1/a ₄	1/a ₃	1	a ₂			B4		C4
	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	1/a ₆	1/a ₄	1/a ₃	1/a ₂	1			B5		C5

C=	ผลคูณเมตริกซ์	หาร	B=	ค่าEigenvector	=	D=	D
	C1			B1			D1
	C2			B2			D2
	C3			B3			D3

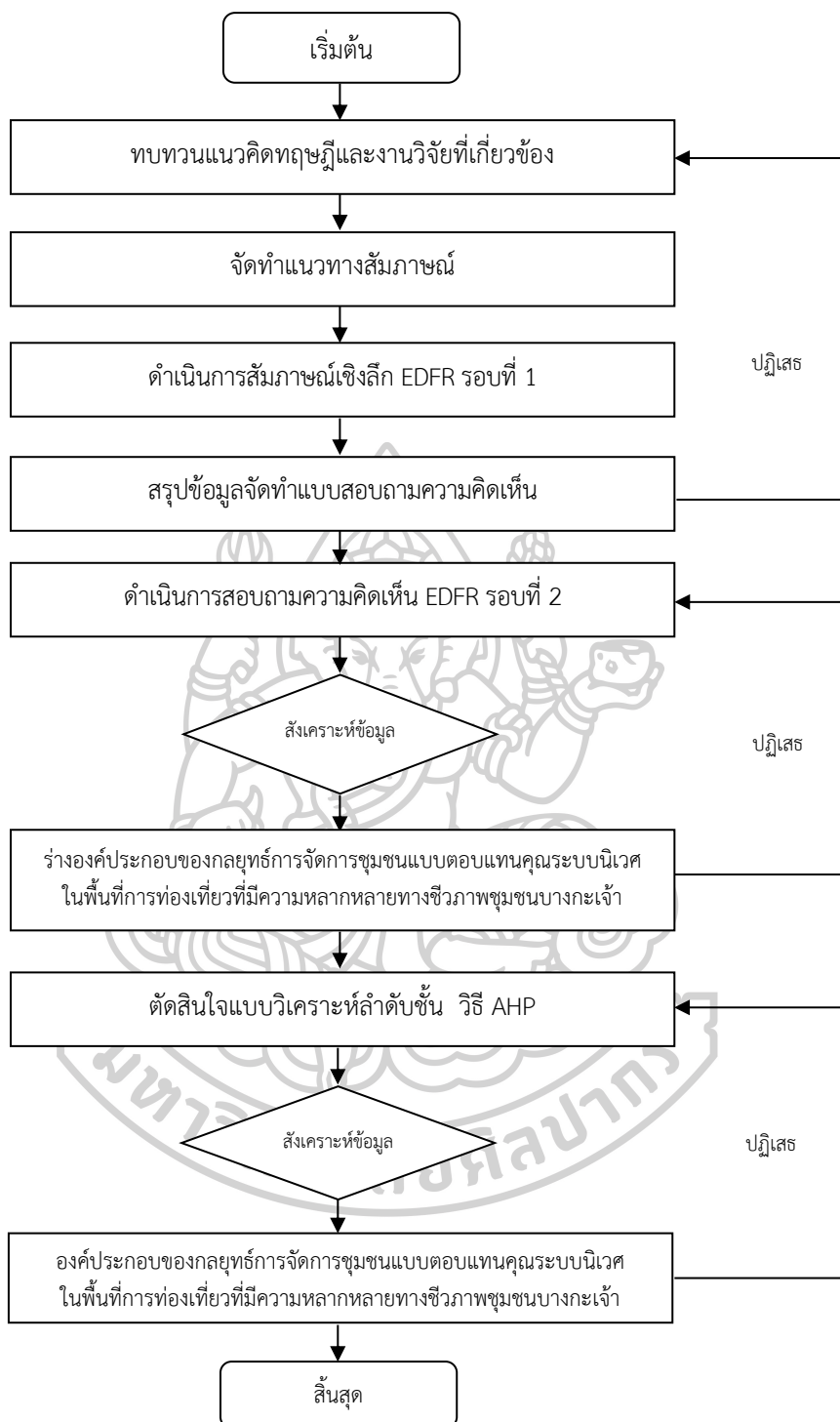
ดังนั้น $\lambda_{max} = \frac{\sum D}{N}$

C.I. = $\frac{(\lambda_{max} - n)}{(n-1)}$

และลำดับสุดท้ายเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.)

จากสูตร C.R. = $\frac{C.I.}{R.I.}$

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยข้างต้น สามารถแสดง ขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบของ
กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย
ทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ได้ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แสดงขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการวิจัย (Research : R₃) โดยผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย เทคนิคการสนทนากลุ่ม และเทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3.1 เทคนิคการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยมีการดำเนินงานดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลและร่วมประชุมในพื้นที่

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการสังเคราะห์ข้อสรุปฉันทามติของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการจัดเวทีการสนทนากลุ่มกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน โดยมีรายชื่อดังนี้

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
นางสาวพรพรรณ บัวทอง	นักวิจัย สวนดุสิตโพล (ผู้ดำเนินรายการประชุมสนทนากลุ่ม)
นางสาวสุภานัน ขวัญวงษ์ทัม	ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
นางสาวโอโณชา เทศเนตร	อบต.บางกอบัว
นางจินดา วงษ์เลีย	อบต.บางกอบัว
นายบุญเลิศ มะลิรัตน์	เกษตรกร
นางประนอม ผิวปดี	สมาชิกอบต.บางน้ำผึ้ง
นายดำรงค์ ปุ้วงวัฒนะ	เกษตรกร
นายอนันต์ ชุมสุนก	เกษตรกร
พ.ท. ชำนาญ อ่อนแย้ม	ประธานตำบลทรงคนอง
นายศักดิ์ชาย จันทินมาตร	รองปลัด อบต.บางกะเจ้า
นายเดชนิธิ เมียนรชา	เกษตรกร
นายจิตร มะลิรัตน์	สมาชิกฯ อบต. บางกอบัว
นายจเด็จ ปักรี	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพระประแดง
นายวสันต์ รัตนวงศ์	เกษตรกร

ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
นายธรรมนุญ หงษ์ภู	เกษตรกร
นายณรงค์ สำลีรัตน์	ปราชญ์ชาวบ้าน สส. เกษตรกร
นางสาวซาลิสสา เลิศวิภาส	เกษตรกร
นายสมชาย แม่นนิล	ชุมชนบางกะเจ้า
นายธนกฤต บัวหลวง	ชุมชนบางกอบัว
นางสาวณัฐชา เนียมแจ้	ชุมชนบางคะนอง
นายมนัส รัศมีพัก	สมาชิกฯ อบต. สมุทรปราการ
พจ.อนุกุล โพธิ์ศรี	อบต. บางกอบัว
นายขจร แก้วน้อย	เกษตรกรบางกอบัว
นายนิกร บุญกิตติเจริญ	เกษตรกรบางกอบัว
นายสมควร สงสรวง	เกษตรกรบางกอบัว
นายประวิค ทิพาระดี	เกษตรกร บางกอบัว
นายประเวศ มาอ่อน	เกษตรกร บางกระสอบ
นายเฉลิม ฤทธิ์ศิริ	เกษตรกรบางกระสอบ
นายจรรยา สิริโรตม	ชุมชนบางกระสอบ
นางสาวกัลยา ละมุนวง	ชุมชนบางกระสอบ
นายพยุง โรจนแก่น	บางกะเจ้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยจากการประชุมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตขณะที่ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. แบบสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อค้นหา การสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ แนวโน้มที่มีต่อการพัฒนากลยุทธ์ในมิติวิถีชีวิตชุมชน มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และมิติการจัดการภาวะคุกคาม

3. สมุดบันทึก เพื่อจดรายละเอียดต่างๆ ตลอดการวิจัย โดยใช้สำหรับจดรายละเอียด เหตุการณ์ ต่างๆ ที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. เครื่องบันทึกเสียงดิจิทัล เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ในขณะที่ สัมภาษณ์หรือสนทนาซักถาม

5. กล้องถ่ายรูปดิจิทัล เพื่อบันทึกภาพปรากฏการณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมความคิดเห็นของการประชุมสนทนากลุ่ม ที่เกี่ยวกับการหาข้อสรุปด้านทามติของ กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทาง ชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ขั้นตอนที่ 3.2 เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

ในขั้นตอนนี้เป็นการสังเคราะห์ด้านทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนอง คุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าด้วยการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ในการพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย นำแบบสอบถามมาสร้างให้อยู่ในลักษณะของแบบประเมิน มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+ 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	- 1

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของแบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ในการศึกษา ความต้องการโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณตามสูตร (Hemphill and Website, 1950)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

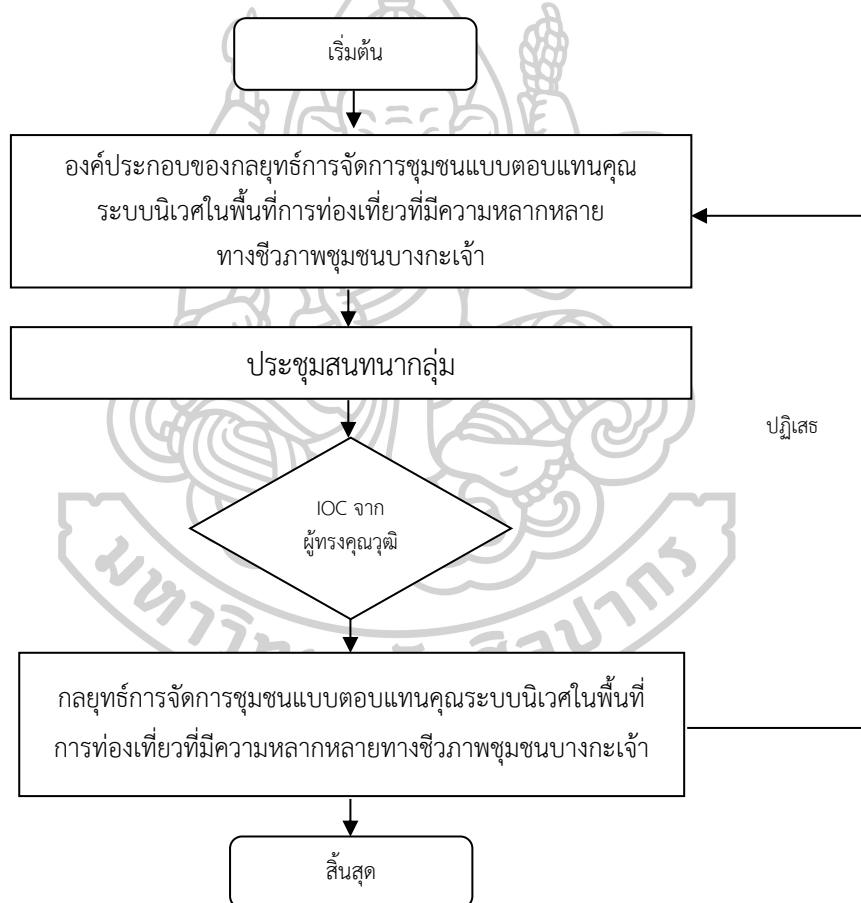
$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

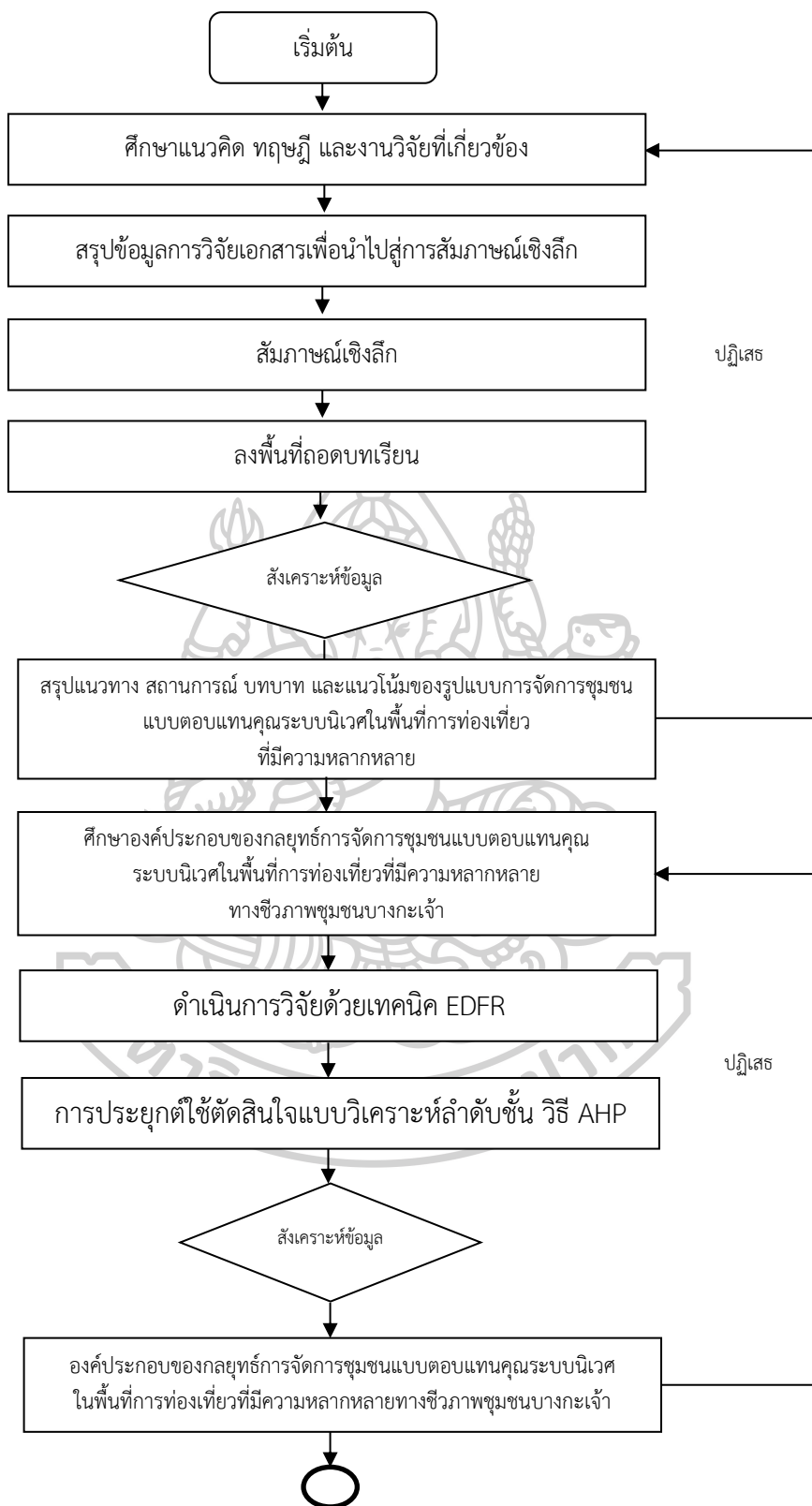
การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ของผลการศึกษาที่นำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการหาข้อสรุปฉันทามติของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอบางปะอิน จังหวัดสุพรรณบุรีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันจะก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

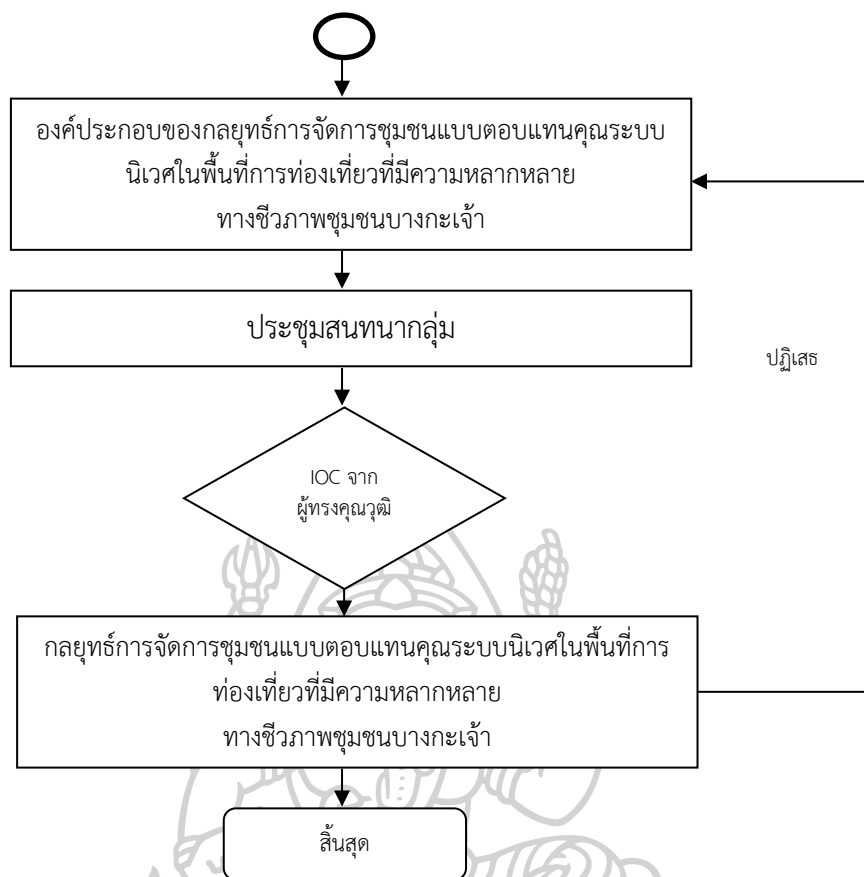
จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งหมด สามารถแสดง ขั้นตอนขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อสรุปฉันทามติของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แสดงขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ส่วน สามารถแสดง ขั้นตอนภาพรวมของการดำเนินงานได้ดังภาพที่ 13

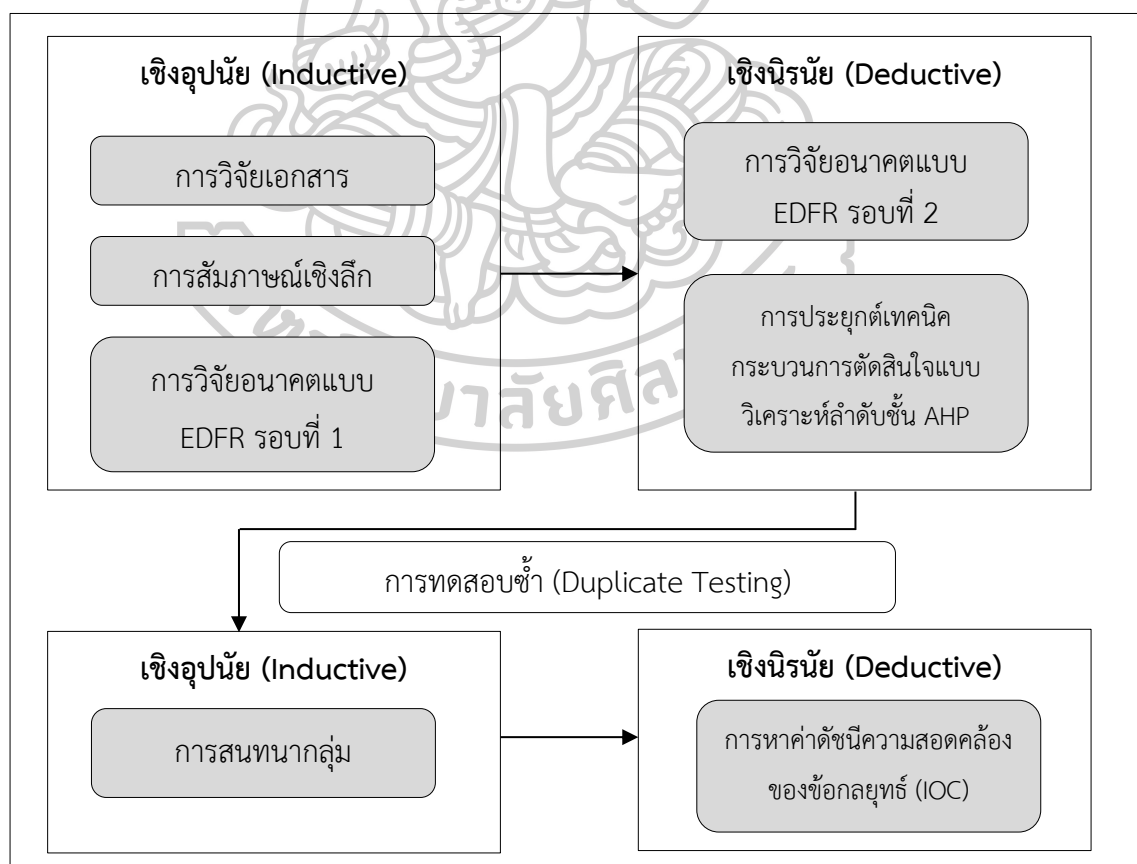

ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

จากขั้นตอนการดำเนินงานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในการแสวงหาความจริงโดยมีการใช้เทคนิคให้ได้มาซึ่งข้อสรุป 2 รูปแบบ คือ เชิงอุปนัย (Inductive) และ เชิงนिरนัย (Deductive) สำหรับการสรุปข้อมูลแบบเชิงอุปนัย (Inductive) ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า โดยการเริ่มต้นจากการสังเกต ประมวลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประยุกต์ใช้การถอดบทเรียน และเทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR รอบที่ 1 ให้ได้มาซึ่งแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศเชิง SWOT เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrix

ในขณะที่การสรุปข้อมูลแบบเชิงนิรนัย (Deductive) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปข้อมูลแบบเชิงอุปนัย (Inductive) มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยเริ่มจากการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR รอบที่ 2 และการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) สำหรับนำมาใช้ในการสรุปองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า และหลังจากนั้นได้มีการทดสอบซ้ำ (Duplicate Testing)

เพื่อหาข้อสรุปเชิงอุปนัย (Inductive) ด้วยการใช้เทคนิคการจัดเวทีการสนทนากลุ่ม และหาข้อสรุปเชิงนิรนัย (Deductive) โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อกลยุทธ์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อีก 1 รอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า และสามารถสรุปภาพรวมของการแสวงหาข้อมูลใน 2 รูปแบบ ได้ดังนี้

ภาพที่ 14 สรุปภาพรวมของการแสวงหาข้อมูลเชิงอุปนัย (Inductive) และเชิงนิรนัย (Deductive)

บทที่ 4 ผลดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าโดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDR

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์นันทนาการของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในขั้นตอนนี้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนั้นในการนำเสนอผลการศึกษาผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ตอนย่อย ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการวิจัยเอกสาร

จากการศึกษา สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านของสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนบางกะเจ้าตั้งอยู่ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนหน้า มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร และมียังมีลำคลองอยู่ทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่

ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว และตำบลทรงคนอง เนื้อที่ประมาณ 20.32 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,181 ไร่ มีลักษณะเป็นเกาะล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และได้รับอิทธิพลจากระดับน้ำทะเลขึ้นลง จึงทำให้ชุมชนบางกะเจ้า เป็นระบบนิเวศ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย ดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม การทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มเขียวหวานเพชรสมะพร้าว การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การประมง แต่ในปัจจุบันพบว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง สาเหตุจากความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมลดลง ขณะเดียวกันก็พบพื้นที่การเกษตรดั้งเดิมที่ถูกทิ้งปล่อยให้รกร้างไว้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งค่านิยมการประกอบอาชีพในปัจจุบันที่ไม่ให้ความสำคัญต่ออาชีพเกษตรกรรม และในปัจจุบันจากสภาพการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตมากขึ้น ทำให้มีการขยายโอกาสในการจ้างงานให้กับประชาชน ส่งผลให้มีการอพยพแรงงานจาก ส่วนต่างๆ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้ชุมชน และสังคมมีสภาพเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมในหลายด้าน เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขาย เกษตรกรรมยกร่อง รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท และรับราชการ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานตำบลต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลพื้นฐานตำบลต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า พ.ศ. 2560

ข้อมูลพื้นฐาน	บางน้ำผึ้ง	บางยอ	บางกระสอบ	บางกะเจ้า	บางกอบัว	ทรงคนอง
พื้นที่ (ตร.กม.)	3.31	5.37	2.36	3.89	2.55	3.75
จำนวนหมู่บ้าน	11	10	11	9	13	13
ประชากร (คน)	4,850	11,239	2,869	5,172	7,237	8,312
ครัวเรือน	1,575	3,344	527	1,778	2,524	2,495
ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร./กม.)	1,465	2,093	1,215	1,330	2,838	2,217

ที่มา: แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ในชุมชนบางกะเจ้า

นอกจากนี้ชุมชนบางกะเจ้ายังมีงานประเพณีที่สำคัญได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีสังกรานต์พระประแดง ประเพณีแห่หงส์-ธงตะขาบ และเล่นสะบ้ามอญ ของตำบลทรงคนอง เนื่องจากเป็นชุมชนมอญดั้งเดิม บ้านประดิษฐ์หัวโชน ตำบลบางกะเจ้า หอวัฒนธรรมและศูนย์เรียนรู้

ชุมชน ตำบลบางประสอบ เป็นต้น และมีสินค้าที่สำคัญในแต่ละตำบลได้แก่ ลูกประคบสมุนไพร น้ำตาลมะพร้าว ของตำบลบางยอ การเกษตรผสมผสาน หมาแดงของตำบลบางกระสอบ น้ำอบไทย แป้งน้ำ สบู่จากวัสดุในท้องถิ่น ปลาทุ้มเค็ม น้ำตาลมะพร้าว การเกษตรผสมผสาน ของตำบลบางน้ำผึ้ง เมียงคำ การเกษตรผสมผสาน เพาะพันธุ์ปลากัดไทย ของตำบลบางกะเจ้า มะม่วงน้ำดอกไม้ การเกษตรผสมผสาน ของตำบลบางกอบัว และหมี่กรอบ การเกษตรผสมผสาน สมุนไพรไผ่ลู่ย ของตำบลทรงคนอง เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางธรรมชาติ ได้แก่ เส้นทางรถจักรยานสีเขียว ในตำบลบางน้ำผึ้ง สวนหมาแดงลูกกลม และชมหิ่งห้อย ในตำบลบางกระสอบ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ จุดชมวิวดคลองผีหลอก ตำบลบางกะเจ้า สวนป่าเกด สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ตำบลทรงคนอง

สำหรับในด้านของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนบางกะเจ้า มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยมีความโดดเด่นของพรรณไม้และสัตว์มากกว่า 600 ชนิด มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม ภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่น และกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2558) ด้วยมีพื้นที่ลำคลองตัดผ่านหลายสาย สำหรับทำการเกษตรแบบยกร่องสวนในการปลูกพืชทั้งพืชไร่ผลไม้ เช่น หมาแดง มะพร้าว มะม่วงน้ำดอกไม้ ชมพู่มะเหมี่ยว ส้มเขียวหวานเทพรส เป็นต้น และไม้ประดับที่ให้ใบและดอก เช่น หมาแดง หมาผู้หมาเมีย ต้นจิ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสวนศรีนครเขื่อนขันธ์เป็นพื้นที่สีเขียวผืนใหญ่ของบางกะเจ้า อีกทั้งเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ ชุมชนบางกะเจ้าจึงเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์พื้นที่แห่งนี้ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปัจจุบันชุมชนบางกะเจ้ามีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในชุมชน และมีองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างๆ ได้ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว สวนป่า พื้นที่เกษตร รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางธรรมชาติ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตร การสันถนาการ เพื่อเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น โครงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้าสู่ความยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โครงการต้นแบบการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภูมิภาคของประเทศไทย (Sustainable Management Models for Local Government Organization to Enhance Biodiversity Protection and Utilization in Selected Eco-regions of Thailand) ของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) และสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และ โครงการฟื้นฟูป่าเพื่อการเรียนรู้เชิงนิเวศสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ของบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

และเมื่อผู้วิจัยได้ทบทวนนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับด้านสิ่งแวดล้อมและบรรจุประเด็นดังกล่าวไว้ในนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญหลากฉบับ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มียุทธศาสตร์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มียุทธศาสตร์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อรักษา และฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความมั่นคงด้านน้ำ และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินให้มีประสิทธิภาพ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัยลดลง 3) ไทยแลนด์ 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการเปลี่ยนจาก “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” (Comparative Advantage) ของประเทศไทย ที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ “ความหลากหลายทางชีวภาพ” (Biodiversity) และ “ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม” (Cultural Diversity) ให้เป็น “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” (Competitive Advantage) โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาต่อยอด ไปสู่ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

สำหรับนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมได้จัดทำขึ้น ประกอบด้วย 1) นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้วางกรอบแนวคิด 3 แนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ (1) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล มุ่งเน้นการวางรากฐานของสังคมให้พึ่งตนเองได้และเกิดความมั่นคง สามารถต่อยอดสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่สร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศอย่างมั่งคั่ง (2) การปรับกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มข้นและจริงจัง และ (3) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย มุ่งเน้นให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืน และเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” ในอีก 20 ปี ข้างหน้า 2) ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ประกอบด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ อนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟู ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน แบบมีส่วนร่วม เป็นธรรม และเพียงพอ ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู คุณภาพสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อน การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ 5) ลดก๊าซเรือนกระจกและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ และพัฒนากลไก ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาลและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559-2564 ได้น้อมนำ พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระบรมราชินีนาถมาเป็น แนวทางในการพัฒนา และยึดถือแผนและนโยบายของชาติในทุกๆระดับ รวมทั้งปรับการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศและของโลกมาเป็นกรอบการกำหนด ทิศทางการดำเนินงาน เพื่อให้การขับเคลื่อนบังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกมิติและ ทุกๆระดับ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการสร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม

นอกจากนี้พบว่า มี ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สภาขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ โดยมีผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปในด้านที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม คือ การขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูป ด้านทรัพยากรธรรมชาติครอบคลุมเรื่องต่างๆ ได้แก่ 1) ทรัพยากรป่าไม้ คือ การปฏิรูปเรื่องป่าชุมชน มาตราการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งอุทยานแห่งชาติและเขตสงวนคุ้มครองสัตว์ป่า 2) ทรัพยากรน้ำ คือ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง คือ พัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในการรักษาผลประโยชน์ชาติทางทะเล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการแบ่งเขตการใช้ ประโยชน์และกำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเล รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 เรื่อง ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญ ในการปฏิรูปการจัดการทรัพยากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน มีการบูรณาการ และส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและสอดรับภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดไว้ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

และหากพิจารณาถึงแผนการดำเนินงานด้านอื่นๆ ประกอบด้วย 1) แผนแม่บทรองรับ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 มีการจัดทำขึ้นเนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศมีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่างๆ ในวงกว้าง การจัดทำแผนแม่บท รองรับรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 จึงได้มีการวิเคราะห์ที่ปัจจัยแวดล้อม

อย่างรอบด้าน และมุ่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองต่อทั้งสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการจัดทำแผนระยะยาว 2) ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ.2560-2564 โดยยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี กำหนดเป้าหมายไว้ว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแนวทางการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงที่ 1 คือ ระยะ 5 ปี แรก (พ.ศ. 2560-2564) และช่วงที่ 2 คือ ระยะหลัง 5 ปีแรกจนถึง 20 ปี (พ.ศ. 2565-2579) สำหรับช่วงระยะ 5 ปีแรก เรียกว่า แผนจัดการมลพิษ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2560) 3) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 ได้นำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ เป็นไปตามหลักวิชาการ มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 4) แผนแม่บทการบริหารจัดการมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 ใช้กรอบแนวคิด 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การใช้หลักการ 3Rs (Reduce Reuse และ Recycle) เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ เพื่อให้มีแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในภาพรวม และบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมควบคุมมลพิษ, 2559) 5) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) จากการทบทวนข้อมูลเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

และเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษานโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว พบว่ามีแผนงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560-2564 ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้งด้านคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างควม

สมดุลของการพัฒนา ทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตบนพื้นฐานของ การลงทุนพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และระหว่างประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน 2) แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives) เพื่อความสำเร็จของแผนวิสาหกิจ การท่องเที่ยว ด้วยการ เพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยว สร้างความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่าง ททท. กับเครือข่าย พัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงมุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการภายในองค์กร

สถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ชุมชนบางกะเจ้าตั้งอยู่ในอำเภอลำลูกกา จังหวัด สมุทรปราการพื้นที่ 6 ตำบล ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนองจากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น โครงการคัดแยกขยะ เพื่อช่วยลดปัญหาโลกร้อน การบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนการจัดกิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ การสนับสนุนการจัดตั้งป่าชุมชน เพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวและการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ดั้งเดิมของชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มเพาะพันธุ์ไม้ เพื่อเป็นอาชีพเสริมสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ สภาพปัญหาในปัจจุบันพบว่าตำบลทรงคนอง ตั้งอยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรมและเป็นเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทำให้มีรถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์บรรทุกทุกขนาดใหญ่ที่จะต้องขนส่งสินค้า และวัตถุดิบในย่านอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีการติดตั้งสัญญาณไฟจราจร สัญญาณไฟกระพริบ และป้ายเตือนตามจุดที่เป็นแหล่งชุมชนหรือจุดอันตรายที่มีความเสี่ยงต่างๆ ระบบระบายน้ำของกรมโยธาธิการข่ารดทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อระบบกักเก็บน้ำ ระบายน้ำ และช่วงฤดูฝนเกิดภาวะน้ำท่วมเนื่องจากน้ำทะเลหนุน รวมทั้งมีปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็วไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้งลงในแม่น้ำ และขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถจัดเก็บได้ทั่วถึงปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำจากขยะจากบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลองต่างๆ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะเจ้า พบว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์และเป็นพื้นที่ของโครงการสวนกลางมหานคร (สวนศรีนครเขื่อนขันธ์) มีทรัพยากรด้านป่าไม้ ประเภทป่าชายเลนและทรัพยากรน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ จำนวน 13 คลอง ด้วยสภาพพื้นที่เกษตรเชิงอนุรักษ์ จึงทำให้

ตำบลบางกะเจ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพักผ่อนหย่อนใจ สภาพปัญหาในปัจจุบันพบว่า ตำบลบางกะเจ้ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรทำให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติเนื่องจากประชากรยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รวมทั้งในบางฤดูมีน้ำทะเลหนุนสูงเข้าสวนเกษตรทำให้ผลผลิตเสียหาย และองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ พบว่า มีทรัพยากรแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในทางสัญจรแล้ว ยังใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรมและการประมง ได้ทุกฤดูด้วยสำหรับแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นประเภทน้ำบาดาลในหินปูน ในปัจจุบันมีการสูบน้ำบาดาลมาใช้ประโยชน์เพื่ออุปโภคบริโภคเป็นปริมาณมาก ซึ่งส่งผลให้ชั้นดินเกิดการทรุดตัวที่ผ่านมามีตำบลบางกระสอบมีแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความสะอาดและการจัดเก็บขยะมูลฝอย ส่งเสริม ฟื้นฟูและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาในปัจจุบัน เกิดจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ถูกนำมาใช้อย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

และหากพิจารณาถึงองค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว พบว่า เป็นพื้นที่อนุรักษ์และเป็นพื้นที่ติดต่อกับโครงการสวนกลางมหานคร (สวนศรีนครเขื่อนขันธ์) มีทรัพยากรด้านป่าไม้ ประเภทป่าชายเลนและทรัพยากรน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองต่าง ๆ ในพื้นที่ จำนวน 8 คลอง ด้วยสภาพพื้นที่เกษตรเชิงอนุรักษ์ จึงทำให้ตำบลบางกอบัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และพักผ่อนหย่อนใจ และทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างอุดมสมบูรณ์และไม่มีปัญหาเรื่องน้ำเสียหรือมลพิษในตำบล จึงเน้นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรณรงค์ในการปลูกต้นไม้ ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นพื้นที่ดินตะกอนซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนในแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลองสายต่างๆ ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะแก่การทำสวน ประเภทสวนผลไม้ต่างๆ และพืชสวนอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรป่าไม้ชายเลน ประกอบด้วย ป่าจาก ต้นลำพู และอื่นๆ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และตามริมคลองสายต่างๆ ที่ผ่านมามีตำบลบางน้ำผึ้งได้มีการรักษาสมดุลภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม และความสะอาด การบริหารจัดการ จัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่ ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ พบว่า ตั้งอยู่ที่ตำบลริมแม่น้ำเจ้าพระยา จึงเหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งด้านการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะ มะม่วงน้ำดอกไม้ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ แต่ในปัจจุบันพบว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง สภาพปัญหาปัจจุบันพบว่าความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และ

ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาใช้อย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านมาตำบลบางยอได้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกประเภทให้สมดุลและยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหน่วยงานเอกชนหน่วยงานราชการและองค์กรอิสระ พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษต่างๆ เช่น ระบบกำจัดขยะมูลฝอย ระบบบำบัดน้ำเสีย

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 สรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	การจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	การจัดการระบบนิเวศ	การมีส่วนร่วมของชุมชน
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)		✓	✓	
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)			✓	✓
ไทยแลนด์ 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน		✓	✓	✓
นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579		✓		✓
ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579)		✓	✓	
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559-2564		✓	✓	✓

ตารางที่ 11 สรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	การจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	การจัดการระบบนิเวศ	การมีส่วนร่วมของชุมชน
ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ		✓	✓	✓
แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593		✓	✓	
ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ.2560-2564		✓	✓	
แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564		✓	✓	✓
แผนแม่บทการบริหารจัดการมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564		✓		✓
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs))		✓	✓	✓
แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560-2564	✓	✓	✓	✓
แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564	✓	✓	✓	✓
แผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560-2579	✓		✓	✓

ที่มา: จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปความของผู้วิจัย

ตอนที่ 1.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. แนวทาง การดำเนินงานเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนบางกะเจ้า

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้าแล้ว ยังควรกำหนดเป้าหมายว่าผลของการดำเนินงาน จะต้องทำให้ชุมชนในพื้นที่เติบโต แข็งแรงอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการทำงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ พัฒนาพื้นที่สีเขียว จัดการน้ำและการกักเก็บน้ำ การจัดการขยะ ส่งเสริมอาชีพ ท่องเที่ยว และพัฒนาเยาวชนและการศึกษาได้เชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยวิธีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อหาความต้องการที่แท้จริง มาวางกรอบการทำงาน และสร้างเป้าหมายร่วมกันของคณะทำงาน ซึ่งถือเป็นโมเดลการพัฒนาชุมชนรูปแบบใหม่ของประเทศไทย ที่สอดคล้องตามแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ชุมชนบางกะเจ้าให้เป็นพื้นที่สีเขียว รวมทั้งพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการอนุรักษ์วิถีชีวิต และความเป็นอยู่เรียบง่ายอย่างในอดีต โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 คนที่ 5 และคนที่ 9 ได้ดังนี้

“อย่างที่ผมเคยได้ยินอย่างข้างหลังอย่างนี้ก็เหมือนเป็นของชาวบ้าน โดยจะเป็นชาวบ้านทั้งหมดไม่ได้เป็นแม่ค้าตัวจริงประมาณนั้น วันเสาร์อาทิตย์ก็มาขายของวันธรรมดาที่ทำงานตามปกติ อาจจะทำบริษัท เป็นครู เป็นทหาร เป็นตำรวจเป็นอะไรก็แล้วที่เป็นหน่วยราชการหรือเอกชน แต่ว่าพอวันศุกร์ก็จะเตรียมของที่จะมาขาย เพื่อเป็นรายเสริม รายได้พิเศษ แล้วในแง่ในเรื่องการท่องเที่ยวเกษตร ก็เราทำเรื่องเกษตร ที่บอกว่าบางน้ำผึ้งทำเรื่องเกษตรตั้งแต่เศรษฐกิจตกต่ำ พื้นฟู ปลูกใหม่ ทำใหม่”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“บางกะเจ้า นับว่าเป็นแหล่งโอโซนใหญ่ในเมือง ที่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด เพราะยังมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติ สามารถพบต้นไม้ที่ขึ้นตาม ป่าชายเลนหลายชนิด มีความหลากหลายทางชีวภาพ และถือเป็นแหล่งผลิตโอโซนลำดับที่ 7 ของโลก เปรียบได้กับปอดของคนกรุงเทพฯ จึงนับเป็นแหล่ง Blue Carbon ที่สำคัญ นอกจากนี้ยังเคยได้รับการยกย่องจากนิตยสาร ไทมส์ (Times) ให้เป็น The Best Urban Oasis of Asia ด้วยชื่อเสียงของบางกะเจ้าในฐานะปอดของคนกรุงเทพฯ ทำให้ผู้คนเริ่มสนใจและอยากไปสัมผัสบางกะเจ้ามากขึ้น ทำให้ในปี 2547

ทางชุมชนได้ตัดสินใจเปิดพื้นที่ให้บางกะเจ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะมีการเปิดตลาดบางน้ำผึ้งในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทำให้ผู้คนหลังไหลไปเที่ยวบางกะเจ้าอย่างมากมาย คนในชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นกอบเป็นกำมากยิ่งขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5

“นอกจากจะหวังผลในเรื่องการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังกำหนดเป้าหมายว่าผลของการดำเนินงานจะต้องทำให้ชุมชนในพื้นที่เติบโต แข็งแรงอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น 20% โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการทำงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1. พัฒนาพื้นที่สีเขียว 2. จัดการน้ำและการกักเซาะริมตลิ่ง 3. จัดการขยะ 4. ส่งเสริมอาชีพ 5. ท่องเที่ยว 6. พัฒนาเยาวชนและการศึกษาได้เชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยวิธีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อหาความต้องการที่แท้จริง มาวางกรอบการทำงานและสร้างเป้าหมายร่วมกันของคณะทำงาน ซึ่งถือเป็นโมเดลการพัฒนาชุมชนรูปแบบใหม่ ของประเทศไทย ที่สอดคล้องตามแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ชุมชน บางกะเจ้าให้เป็นพื้นที่สีเขียว รวมทั้งพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ ในลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการอนุรักษ์วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ เรียบง่ายอย่างในอดีต”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 9

2. สถานการณ์ของชุมชนบางกะเจ้าในปัจจุบัน

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สำหรับชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งเป็นที่ตั้งของทั้ง 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคะนอง ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางยอ และตำบลบางกอบัว ในพื้นที่ป่ากระเพาะหมูแห่งนี้ ซึ่งเพียงแค่ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาก็จะเจอกับแหล่งโอเอซิสขนาดใหญ่ ชุมชนบางกะเจ้า มีสถานที่น่าท่องเที่ยวมากมาย อาทิ เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่สวนศรีนคร เขื่อนขันธ์ ตลาดบางน้ำผึ้งแห่งนี้ บ้านรูปหอม สมุนไพร่ พิพิธภัณฑสถานชาติไทย บ้านลูกประคบธัญพืช จุดชมทิวทัศน์ โบราณสถานในวัดวาอารามต่างๆ รวมถึงสวนป่า และสวนผลไม้ที่มีให้เห็นอยู่ทั่วพื้นที่ของ ทั้ง 6 ตำบล ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่กระเพาะหมู แห่งนี้ก็ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวชมกันมากมาย ในขณะที่เรื่องการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่โดยปัจจุบันจะมีนายทุนส่วนใหญ่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อประกอบธุรกิจ

เพิ่มมากขึ้นทำให้ชาวบ้านเริ่มมีการตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ชุมชนบ้านเกิดให้คงเอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่น โดยการเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างมากเท่าใด ย่อมหมายถึงการลดและทำลายพื้นที่สีเขียวมากขึ้นเท่านั้น โดยสามารถแสดงทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 คนที่ 7 คนที่ 10 และคนที่ 13 ได้ดังนี้

“อย่างที่หนูเดินอย่างข้างหลังอย่างนี้ก็ดูเหมือนเป็นของชาวบ้าน โดยจะเป็นชาวบ้านทั้งหมดไม่ได้เป็นแม่ค้าตัวจริงประมาณนั้น วันเสาร์อาทิตย์ก็มาขายของวันธรรมดาก็ทำงานตามปกติ อาจจะทำบริษัท เป็นครู เป็นทหาร เป็นตำรวจเป็นอะไรก็แล้วที่เป็นหน่วยราชการหรือเอกชน แต่ว่าพอวันศุกร์ก็จะเตรียมของที่จะมาขาย เพื่อเป็นรายเสริมรายได้พิเศษ แล้วในแง่ในเรื่องการท่องเที่ยวเกษตร ก็เราทำเรื่องเกษตรที่บอกว่าบางน้ำผึ้งทำเรื่องเกษตรตั้งแต่เศรษฐกิจตกต่ำ พื้นฟู ปลูกใหม่ ทำใหม่”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

“เผยว่าปัจจุบันกลุ่มคนที่ชอบเดินทางมาในชุมชนบางกะเจ้าคือนักปั่นจักรยาน และนักท่องเที่ยวที่มาซื้อบั้งในตลาดนัดบางน้ำผึ้ง โดยส่วนตัวไม่เชื่อค่ะว่าคนกรุงเทพไม่รู้จักบางกะเจ้า เท่าที่พูดคุยสอบถามพบว่าทุกคนอยากมาปั่นจักรยาน”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7

“คนเมือง แห่กันเข้าไปซื้อที่ดิน เพื่อปลูกบ้านพักและทำธุรกิจขนาดย่อม ประเภทร้านกาแฟและร้านอาหารเต็มไปหมด ที่สำคัญสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ ใช้สีฉูดฉาดและรูปแบบไม่สอดคล้องหรือกลมกลืนกับวิถีชีวิตดั้งเดิม การเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างมากเท่าใด ย่อมหมายถึงการลดและทำลายพื้นที่สีเขียวมากขึ้นเท่านั้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“ขาดการควบคุมและวางแผน เพื่อกำหนดปริมาณของ นักท่องเที่ยว ให้พอดีและเหมาะสมกับพื้นที่ การมุ่งโหมโฆษณา และประชาสัมพันธ์ให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากๆ เพียงอย่างเดียว เป็นนโยบายที่ไม่น่าจะถูกต้องนัก เพราะในช่วง 1-2 ปี ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเพิ่มปริมาณขึ้น จนเกือบจะกลายเป็นภาวะ “คนล้น กระเพาะหมู” ไปเสียแล้ว โฮมสเตย์บางแห่งถึงกับต้องจองกันแรมเดือน รายได้ดีแต่ธรรมชาติเสียหาย ถือเป็นนโยบายที่ไม่คุ้มค่าในระยะยาว”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 13

3. บทบาท ของชุมชนในการรักษาระบบนิเวศ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มาตรการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า มีดังนี้ การรักษาความเป็นธรรมชาติไว้ ปรับภูมิทัศน์ยึดหลักความเป็นธรรมชาติเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ เข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สร้างเรื่องราวโดยเน้นประวัติ ความสำเร็จ พัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยยึดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คำนิยามถึงขีดความสามารถที่รองรับนักท่องเที่ยว มีการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตพื้นที่อนุรักษ์ ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและถูกวิธี เพื่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและมั่นใจและการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพในขณะที่ด้านการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า คือ การดำเนินการตลาด มีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนและนักท่องเที่ยว มีจิตสำนึกและตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของพื้นที่ เกิดความภาคภูมิใจ และมีแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ด้านการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้ามีความสมบูรณ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นทำให้เกิดประโยชน์กับชุมชน เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างแรงจูงใจ ให้ชุมชนได้มาอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติ แวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 8 คนที่ 10 และคนที่ 11 ได้ดังนี้

“มาตรการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า มีดังนี้

- 1) รักษาความเป็นธรรมชาติไว้ 2) ปรับภูมิทัศน์ยึดหลักความเป็นธรรมชาติเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น 3) ความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว 4) ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ เข้าใจการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 5) สร้างเรื่องราวโดยเน้นประวัติ ความสำคัญ
6) พัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยยึดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น 7) คำนึงถึงขีดความสามารถที่รองรับนักท่องเที่ยว มีการกำหนด
เขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตพื้นที่อนุรักษ์ 8) ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม
ทุกภาคส่วน ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและถูกวิธี เพื่อ
ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว 9) เป็นการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและ
มั่นใจ 10) ยกย่องคุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีรายได้เพิ่มจาก
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพ”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8

“ด้านการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรการการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า คือ การดำเนินการตลาด
มีการ สื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนและนักท่องเที่ยว มีจิตสำนึกและ
ตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ
ของพื้นที่ เกิดความภาคภูมิใจ และมีแผนพัฒนาในระดับต่างๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

“ด้านการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้ามีความสมบูรณ์ในการเป็น
แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นทำให้เกิด
ประโยชน์กับชุมชนเพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างแรงจูงใจ
ให้ชุมชนได้มาอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 11

**4. แนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่
การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า (เช่น ควรจัดในรูปแบบของ
สหกรณ์ จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดตั้งเป็นกองทุน เป็นต้น)**

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การดำรงความเป็นพื้นที่
สีเขียวอย่างมีคุณภาพของชุมชนบางกะเจ้าไว้ได้คือ การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์และยั่งยืน ด้วยต้นทุนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวสวนนั้นมีศักยภาพเพียงพอที่จะ
ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทางการท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งรายได้ใหม่แก่คนในพื้นที่เป็น

แหล่งพักผ่อนรองรับนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ เพื่อแก้ไขผลกระทบอันเกิดจากปัญหาที่ชุมชนตำบลบางกะเจ้ากำลังประสบอยู่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความสมดุลในการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ โดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการรวมกลุ่มและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดการที่เป็นระบบและมีความเข้าใจกันในกลุ่มของผู้เข้าร่วมเพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องรวมถึงการสร้างความมั่นคงแข็งแรงของชุมชนได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้บางกะเจ้าคงเอกลักษณ์อันงดงามทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งนำเสนอแนวทางป้องกันไม่ให้การท่องเที่ยวกลับมาเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์และคุณค่าของบางกะเจ้า เพื่อคงธรรมชาติสภาวะแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ และยังคงเป็นพื้นที่สีเขียวที่มีคุณภาพของเมืองตลอดไป โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 และคนที่ 10 ได้ดังนี้

“ยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะสามารถให้ชุมชนบางกะเจ้าดำรงความเป็นพื้นที่สีเขียวอย่างมีคุณภาพไว้ได้คือ การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน ด้วยต้นทุนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวสวนนั้นมีศักยภาพเพียงพอที่จะได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งรายได้ใหม่แก่คนในพื้นที่เป็นแหล่งพักผ่อนรองรับนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ เพื่อแก้ไขผลกระทบอันเกิดจากปัญหาที่ชุมชนตำบลบางกะเจ้ากำลังประสบอยู่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความสมดุลในการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ โดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการรวมกลุ่มและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดการที่เป็นระบบและมีความเข้าใจกันในกลุ่มของผู้เข้าร่วมเพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

“การสร้างความมั่นคงแข็งแรงของชุมชนได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้บางกะเจ้าคงเอกลักษณ์อันงดงามทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งนำเสนอแนวทางป้องกันไม่ให้การท่องเที่ยว

กลับมาเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์และคุณค่าของบางกะเจ้า เพื่อคง
 ธรรมชาติสภาวะแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ และยังคงเป็นพื้นที่สีเขียวที่มี
 คุณภาพของเมืองตลอดไป ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยว
 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือสร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม
 ประเภทต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุด”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10

สรุปผลการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

จากผลการดำเนินการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบ
 การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ
 ชุมชนบางกะเจ้า นั้นในขั้นต้นผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก
 โดยให้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยสามารถสรุปผลการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
 ได้ดังนี้

ตารางที่ 12 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

การตรวจสอบ สามเส้า	รายละเอียดการดำเนินงาน	หมายเหตุ
การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)		
แหล่งสถานที่	ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระ ประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ พื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์สำนักโครงการ พระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้	สัมภาษณ์เชิงลึกต่าง สถานที่กัน

ตารางที่ 12 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) (ต่อ)

การตรวจสอบสามเส้า	รายละเอียดการดำเนินงาน	หมายเหตุ
การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)		
แหล่งบุคคล	<p>กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่</p> <p>1) คุณพิชญ์สินี แก้วรุ่งเรือง 2) คุณธรรมบุญ หงส์ภู 3) คุณอาภรณ์ พานทอง 4) คุณประภัสร์ ไทยเจริญ และ 5) คุณจิตร มะลิรัตน์</p> <p>ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน</p> <p>1) คุณไพโรจน์ กลับกลาย 2) คุณณัฐพัชร์ บุญทิพรภูวเดช 3) คุณชัยรัตน์ บุญนาค 4) คุณวุฒิกิจ คุ้มเจริญ และ 5) คุณวิลาวรรณ น้อยภา</p> <p>ผู้ประกอบการในชุมชน</p> <p>1) คุณลุงจวบ จักรยานเช่า 2) คุณพงษ์ศักดิ์ แก้วเลื่อน</p> <p>กลุ่มนักท่องเที่ยว</p> <p>1) คุณไพบูลย์ เครือปอง 2) คุณศุภิญญา อุไรรัตน์ และ 3) คุณชัยวัฒน์ มากิจ</p>	สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลหลายคนเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล

ตารางที่ 13 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation)

การตรวจสอบสามเส้า	รายละเอียดการดำเนินงาน	หมายเหตุ
การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation)		
	<p>ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวความคิด ทฤษฎีหลายๆ ชุด ได้แก่ แนวคิดการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ผลได้เพื่อการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยวแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มาตรการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโดยชุมชนที่เน้นความยั่งยืนของระบบนิเวศ แนวคิดนโยบายและวิธีการเกี่ยวกับการแทนคุณระบบนิเวศ และการพัฒนากลยุทธ์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลายขั้นตอน ที่เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ทำให้สามารถมองปัญหาได้หลายมุมมอง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย</p>	ผู้วิจัยใช้หลายทฤษฎีในการแปลความหมาย

ตารางที่ 14 สรุปผลการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation)

การตรวจสอบสามเส้า	รายละเอียดการดำเนินงาน	หมายเหตุ
การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)		
	ผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก กับ กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมกับการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมถึงบริบททางสังคมระหว่างที่นักวิจัยลงพื้นที่ศึกษา	ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลประกอบด้วยสามรูปแบบ คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1.3 ผลการประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน

1. พื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่

ในขั้นตอนนี้เป็นการประยุกต์แนวทางการถอดบทเรียนแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ ในด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES สำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จากผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ สามารถสรุปได้ดังนี้

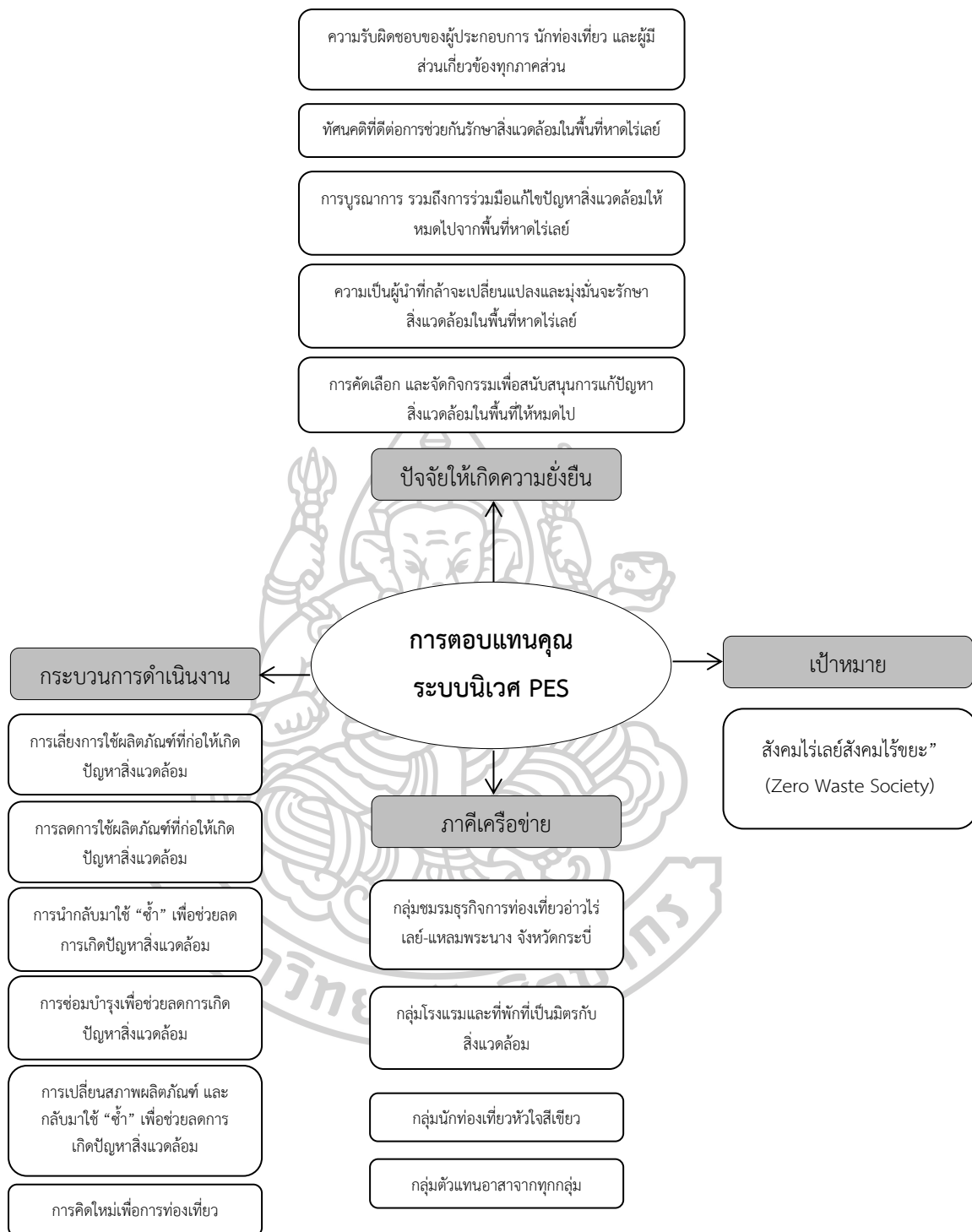
จากผลการศึกษาข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภายในพื้นที่พบว่า 1) ปริมาณขยะประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน อ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง (Rubbishes) ปัจจุบันในเขตพื้นที่มีปริมาณขยะเปียก และขยะแห้งจากการทำอาหาร รวมถึงขยะอื่นๆ โดยมาจากร้อยละ 70 ของขยะ ที่เป็นเศษอาหาร และร้อยละ 30 มาจากพลาสติก ซึ่งหากไม่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องจะทำให้ส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่ และ 2) น้ำเสีย ไขมันและน้ำมัน (Wastewater Fat, Oil, and Grease) พื้นที่หาดไร่เลย์ล้อมรอบด้วยน้ำทะเล ผู้ประกอบการและเจ้าของกิจการจึงมีการนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคเป็นจำนวนมาก รวมถึงปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ทำให้ปริมาณการใช้น้ำมีสูงมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดน้ำเสีย ไขมันและน้ำมันในพื้นที่มากขึ้นตามลำดับ

แนวคิด/กระบวนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

กระบวนการการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของคนในพื้นที่ ได้มีการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมในโรงแรม ที่พักเพื่อให้พนักงานและผู้เข้าพักร่วมดำเนินการ คือ การทำให้โรงแรมเป็นโรงแรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด โดยการประยุกต์การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวทางการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในโรงแรมอย่างมีประสิทธิภาพและการเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องมือ และเครื่องใช้ต่างๆ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การมุ่งมั่นปกป้องสิ่งแวดล้อมโดยการนำหลักการ 3R มาประยุกต์ใช้ได้แก่ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (Reduce) นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) หมุนเวียนการใช้ (Recycle) และดำเนินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามกฎหมายข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสนับสนุนทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อม การดำเนินการฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมุ่งมั่นให้เกิดผลถึงสาธารณะโดยรวมด้วย และการสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรทุกระดับ ตระหนักถึงการดำเนินงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาข้อมูลด้วยการถอดบทเรียนสามารถสรุปแนวทางการดำเนินเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 การตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES พื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่
 ที่มา: การสนทนากลุ่ม การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแนวทางในการแก้ไขปัญหา
 สิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ วันที่ 1 สิงหาคม 2561

2. พื้นที่ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตราด

ชุมชนบ้านเปรี๊ตในเป็นชุมชนเล็กๆ ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย มีประชากรเพียง 591 คน ด้วยอุดมการณ์แน่วแน่ในการปกป้องผืนป่า ชุมชนมีศักยภาพในการดูแลผืนป่าชายเลนครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางถึง 12,000 ไร่ ชุมชนมีการรวมตัวเพื่อแก้ปัญหา ฝ่าวิกฤตการณ์ยามต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มอิทธิพล ขณะที่ความช่วยเหลือของภาครัฐยังไม่ถึง กลุ่มกิจกรรมที่ชุมชนริเริ่มขึ้น ล้วนสะท้อนให้เห็นความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการใช้ชีวิตที่ชุมชน สามารถสรุปจากบทเรียนที่ผ่านมาว่า เป็นวิถีที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองมากที่สุด ปัจจุบันกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าบ้านเปรี๊ตในได้ขยายขอบเขตสู่กิจกรรมด้านการศึกษา และขยายสู่เครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

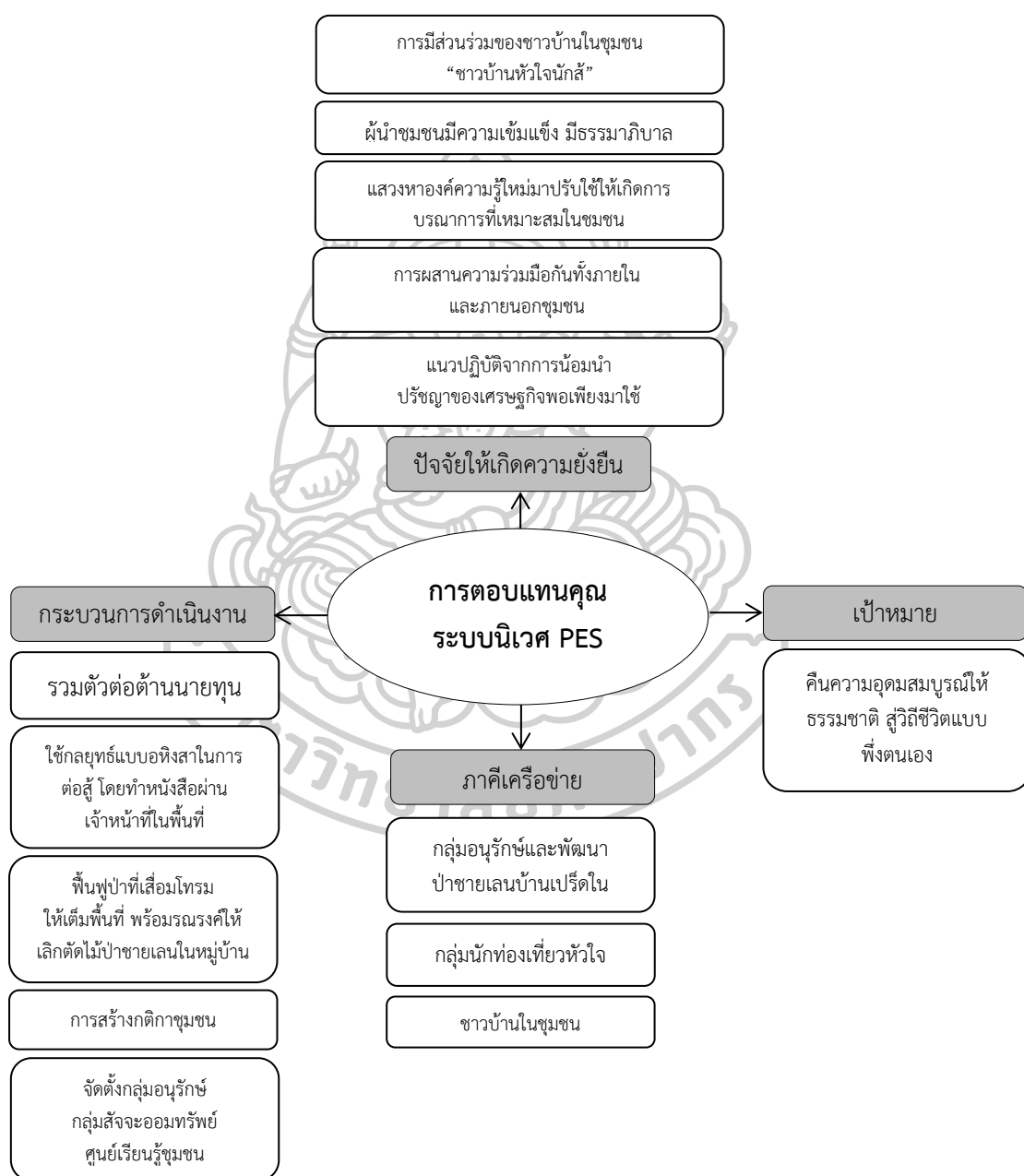
จากผลการศึกษาข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภายในพื้นที่พบว่า

จากการที่รัฐบาลประกาศพื้นที่สัมปทานป่าชายเลนทับพื้นที่ป่าของชาวบ้าน ระยะเวลาชาวบ้านไม่ทราบขอบเขตของการทำสัมปทาน หากก็ช่วยกันสอดส่องดูแลการเข้าไปตัดไม้ ต่อมาชาวบ้านทราบข่าวว่าบริษัทสัมปทานลักลอบตัดไม้แบบทำลายป่าอย่างผิดเงื่อนไขของการทำไม้แบบสัมปทาน ผู้ใหญ่สง่า ผึ้งรังจึงได้นำกลุ่มชาวบ้านคัดค้านนายทุนที่เข้ามาตัดไม้สัมปทาน โดยยื่นหนังสือเสนอให้ทางราชการเปิดเผยข้อมูลเรื่องแนวเขตพื้นที่ป่าสัมปทาน และดำเนินการตรวจสอบการทำไม้และปลูกป่าทดแทนของบริษัทสัมปทาน แต่ทางราชการมิได้ดำเนินการใดๆ หลังจากนั้น บริษัทสัมปทานและผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเข้ามาพูดคุยกับชาวบ้าน และเสนอโครงการพัฒนาป่าชายเลนแบบยั่งยืน ทำให้ชาวบ้านหลงเชื่อและลงรายชื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว นายทุนได้ขุดคั่นน้ำกั้นน้ำเค็มเพื่อทำลายระบบนิเวศป่าชายเลนซึ่งจะมีน้ำขึ้นลงในแต่ละวัน ต้นไม้ป่าตายไปเป็นจำนวนมาก จากนั้นนายทุนได้ถางพื้นที่บริเวณคลอง 7 เพื่อทำเป็นนาทุ่ง ชาวบ้านตระหนักว่าหากปล่อยให้มีการทำลายในลักษณะนี้ต่อไป จะไม่หยุดเพียงคลอง 7 หากจะขยายไปคลองอื่นๆ ป่าชายเลน เป็นทั้งแหล่งหาอาหารและแหล่งประมงของชาวบ้าน คนในชุมชนห้วงน้ำขาวและชุมชนใกล้เคียงจึงรวมตัวกันต่อต้าน ขับไล่นายทุนออกไป หากนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอิทธิพลในขณะนั้น ได้ใช้อาวุธและกำลังคนเพื่อสลายการรวมตัวของชาวบ้าน การต่อสู้เริ่มรุนแรงมากขึ้น ชาวบ้านทั้งหญิงและชายร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่ ใช้ทั้งปืนและอาวุธพอที่จะหาได้เพื่อสู้กับนายทุนรุกป่านอกจากนั้นชาวบ้านยังใช้กลยุทธ์แบบอหิงสาในการต่อสู้ จนถึงการทำหนังสือและเดินขบวนขับไล่

แนวคิด/กระบวนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

มีกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยการรวมตัวต่อต้านนายทุน และชาวบ้านยังใช้กลยุทธ์แบบอหิงสาในการต่อสู้ โดยทำหนังสือผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ จากนั้นจึงดำเนินการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรมให้เต็มพื้นที่ ธรนรงค์ให้เลิกตัดไม้ป่าชายเลนในหมู่บ้าน และจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ โดยมีภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มอนุรักษ์ปะทะพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปรี๊ตใน

กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจอนุรักษ์ และชาวบ้านในชุมชน และในพื้นที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้คือ “คืนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติ สู่วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง” จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่ที่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน คือ ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน การได้รับการสนับสนุนความรู้ ข้อมูล ด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก การเป็นชาวบ้านหัวใจนักสู้ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาล และการดำเนินงานโดยผ่านกระบวนการกลุ่มสังคมนิยม

ภาพที่ 16 การตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES พื้นที่ชุมชนบ้านเปร็ดโน จังหวัดตราด

จากการประยุกต์แนวทางการถอดบทเรียนแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาด ไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ และพื้นที่ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตรัง ในด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับการตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES สรุปได้ว่า ในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่มีกระบวนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองคุณระบบนิเวศ คือ การเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การนำกลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การซ่อมบำรุงเพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนสภาพผลิตภัณฑ์ และกลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และการคิดใหม่เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มชมรมธุรกิจการท่องเที่ยว อ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ กลุ่มโรงแรมและที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจสีเขียว และกลุ่มตัวแทนอาสาจากทุกกลุ่ม และในพื้นที่ได้กำหนดเป้าหมายในอนาคตไว้ว่า “สังคมไร้ขยะสังคมไร้ขยะ” (Zero Waste Society)” จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 2) ทศนคติที่ดีต่อการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์ 3) การบูรณาการ รวมถึงการร่วมมือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้หมดไปจากพื้นที่หาดไร่เลย์ 4) ความเป็นผู้นำที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นจะรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์ และ 5) การคัดเลือกและจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้หมดไป และหากพิจารณาถึงพื้นที่ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตรัง มีกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยการรวมตัวต่อต้านนายทุน และชาวบ้านยังใช้กลยุทธ์แบบอหิงสาในการต่อสู้ โดยทำหนังสือผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ จากนั้นจึงดำเนินการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรมให้เต็มพื้นที่ รมรงค์ให้เลิกตัดไม้ป่าชายเลนในหมู่บ้าน และจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ โดยมีภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มอนุรักษ์ปลาพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปรี๊ตใน กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจอนุรักษ์ และชาวบ้านในชุมชน และในพื้นที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้คือ “คืนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติ สู่วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง” จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน คือ ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน การได้รับการสนับสนุนความรู้ ข้อมูลด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก การเป็นชาวบ้านหัวใจนักสู้ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาล และการดำเนินงานโดยผ่านกระบวนการกลุ่มสังคมนิยม

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวได้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกระบวนการก่อนหน้าว่าการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชนผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลักๆ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืน คือ ชาวบ้านในชุมชนและผู้นำชุมชนที่ต้องมีใจรักในสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจในระบบนิเวศ และพร้อมที่จะปกป้องรักษาและดูแลให้สิ่งแวดล้อมต่างๆ คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้การดำเนินงานต่างๆ ต้องมีการดำเนินงานผ่านระบบการเห็นด้วยของคนในชุมชน โดยอาจตั้งขึ้นเป็นชมรม หรือเป็นสมาคมเพื่อเป็นจุดประสานงาน ดูแลทรัพยากรในพื้นที่

แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งจากบริบทของทั้งสองพื้นที่พบว่ามีความใกล้เคียงกับชุมชนบางกะเจ้า เช่น พื้นที่ไร่เลย์เป็นพื้นที่ที่มีสถานประกอบการประเภทที่พักที่มีการบริหารจัดการด้วยการเก็บค่าเข้าพัก 3 บาท ต่อห้องต่อ 1 ครั้งที่มีการเข้าพักมาไว้ในชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ ในส่วนนี้ทางชุมชนบางกะเจ้าสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ เนื่องจากในชุมชนบางกะเจ้ามีโฮมสเตย์ไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน และหากพิจารณาถึงชุมชนบ้านเป็ดใน พบว่า มีความสำเร็จในด้านของความสัมพันธ์และความเข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชน มีแนวทางในการดำเนินงานที่โปร่งใสและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งยังมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และศูนย์เรียนรู้ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนบางกะเจ้า

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปผลการเปรียบเทียบการถอดบทเรียนของ 2 พื้นที่ ได้ดังตาราง 15

ตารางที่ 15 สรุปผลการเปรียบเทียบการถอดบทเรียนของ 2 พื้นที่

พื้นที่หาดไร่เลย์และ แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่	พื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด	แนวโน้มกลยุทธ์ที่นำไปปรับใช้
ปัจจัยที่ทำให้เกิดความยั่งยืน		
ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วน	การมีส่วนร่วมของชาวบ้านใน ชุมชน“ชาวบ้านหัวใจนักสู้”	1. ส่งเสริมการจัดสรรผลกำไร บางส่วนเพื่อนำไปพัฒนาชุมชน ในรูปแบบต่างๆ
ทัศนคติที่ดีต่อการช่วยกันรักษา สิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์	ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มี ธรรมาภิบาล	2. ส่งเสริมการสร้างภาคีความ ร่วมมือด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน
การบูรณาการ รวมถึงการร่วมมือ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้หมดไป จากพื้นที่หาดไร่เลย์	แสวงหาองค์ความรู้ใหม่มาปรับใช้ ให้เกิดการบูรณาการที่เหมาะสมใน ชุมชน	3. ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ท้องถิ่น
ความเป็นผู้นำที่กล้าจะเปลี่ยนแปลง และมุ่งมั่นจะรักษาสิ่งแวดล้อมใน พื้นที่หาดไร่เลย์	การผสมผสานความร่วมมือกันทั้ง ภายในและภายนอกชุมชน	4. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นใน การจัดการทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน
การคัดเลือก และจัดกิจกรรมเพื่อ สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ให้หมดไป	แนวปฏิบัติจากการน้อมนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	5. กำหนดกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการ บริหารจัดการในการป้องกัน และดูแลรักษาระบบนิเวศ
กระบวนการดำเนินงาน		
มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมธุรกิจการ ท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่	รวมตัวต่อต้านนายทุน	

ตารางที่ 15 สรุปผลการเปรียบเทียบการถอดบทเรียนของ 2 พื้นที่ (ต่อ)

พื้นที่ที่หาไอร์แลนด์และ แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่	พื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด	แนวโน้มกลยุทธ์ที่นำไปปรับใช้
มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมธุรกิจการ ท่องเที่ยวอ่าวไอร์แลนด์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่	รวมตัวต่อต้านนายทุน	6. เสริมพลังและการกระตุ้น การสร้างความสามารถผ่านทาง บทบาทของความเป็นผู้นำ
การลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิด ปัญหาสิ่งแวดล้อม	ใช้กลยุทธ์แบบอหิงสาในการต่อสู้ โดยทำหนังสือผ่านเจ้าหน้าที่ใน พื้นที่	7. จัดตั้งคณะกรรมการจาก ประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ให้เข้ามา มีบทบาทใน กระบวนการตัดสินใจต่อ โครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิต ของประชาชน
การนำกลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลด การเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	ฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรมให้เต็มพื้นที่ พร้อมรณรงค์ให้เลิกตัดไม้ปาชาย เลนในหมู่บ้าน	8. จัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชม บางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและ กำหนดมาตรการเพื่อสร้าง ระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยว ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
การซ่อมบำรุงเพื่อช่วยลดการเกิด ปัญหาสิ่งแวดล้อม	การสร้างกติกากลุ่มชุมชน	9. สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อ เป็นเครือข่ายในการดูแลรักษา ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมใน แหล่งท่องเที่ยว
การเปลี่ยนสภาพผลิตภัณฑ์ และ กลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลดการ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มสัจจะออม ทรัพย์ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน	
การคิดใหม่เพื่อการท่องเที่ยว		
ภาคีเครือข่าย		
กลุ่มชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวอ่าว ไอร์แลนด์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่	กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน บ้านเป็ดใน	
กลุ่มโรงแรมและที่พักที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม	กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจอนุรักษ์	
กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจเขียว	ชาวบ้านในชุมชน	
กลุ่มตัวแทนอาสาจากทุกกลุ่ม		
เป้าหมาย		
สังคมไร้ขยะสังคมไร้ขยะ” (Zero Waste Society)	คืนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติ สู่วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง	

ที่มา: จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปความของผู้วิจัย

จากตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบการถอดบทเรียนของ 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่หาดไร่เลย์ และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ และพื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด พบว่าใน 2 พื้นที่ประสบความสำเร็จในด้านของการจัดการชุมชนเพื่อการตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES โดยจุดแข็งที่พบของทั้ง 2 พื้นที่ คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการมีผู้นำที่แข็งแกร่ง และการรวมตัวเป็นกลุ่มของคนในชุมชนที่มีการจัดตั้งในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรม กลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีระบบขั้นตอน โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

สรุปผลการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT (Inductive Approach)

จากการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยการวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และการถอดบทเรียนสามารถสรุปผลการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT ได้ดังนี้

จุดแข็ง

- 1) เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้กรุงเทพมหานคร
- 2) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายร่วมในการจัดการพื้นที่ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี
- 4) มีกลุ่มกิจกรรมบริการที่หลากหลายในชุมชน เพิ่มมูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่
- 5) ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผสมผสานกับวิถีสมัยใหม่ และคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม
- 6) ชุมชนมีการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิต
- 7) มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาศัยของนก สัตว์ต่างๆ และหิงห้อย
- 8) มีผลไม้และสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มเขียวหวาน เทพรส น้ำตาลมะพร้าว
- 9) มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และด้านนันทนาการ
- 10) มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ และรถไฟฟ้า
- 11) สร้างกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในลักษณะองค์กรชาวบ้าน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อคุณธรรมครบวงจรชีวิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเยาวชน
- 12) การรวมกลุ่มชมรมธุรกิจท่องเที่ยว
- 13) ผู้นำชุมชนมีการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

จุดอ่อน

1) มีประชากรแฝงจากการอพยพแรงงานจากส่วนต่างๆ เข้ามาพื้นที่ในชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นแหล่งอาศัยของชนกลุ่มแรงงานอย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมในหลายด้าน เช่น ปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย และยาเสพติด

2) รายได้ส่วนใหญ่จะเป็นเฉพาะกลุ่มธุรกิจ และจากการให้บริการเช่าปิ่นจักรยาน

3) พื้นที่เกษตรได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเค็ม และน้ำท่วม

4) ทายาทรุ่นใหม่ไม่สานต่อองค์ความรู้

5) กิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจัดให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม หรือต้องนัดหมาย

ล่วงหน้า

6) สินค้าที่จำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งยังขาดอัตลักษณ์ความเป็นสินค้าท้องถิ่น

7) ถนนในชุมชนบางกะเจ้ามีขนาดเล็กสร้างมาเพื่อรองรับคนในชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดทำให้ไม่สามารถรองรับปริมาณรถยนต์ของนักท่องเที่ยวได้

8) สร้างเส้นทางจักรยานซ้อนทับกับเส้นทางรถยนต์ และทางเท้า ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

9) ปัญหามลพิษทางอากาศ จากสภาพการจราจรหนาแน่น

10) สภาพการจราจรหนาแน่น ส่งผลต่อการจัดการเหตุฉุกเฉิน

11) ความไม่ปลอดภัยจากรถบรรทุกที่วิ่งเข้าออก ตลอดเวลา

12) พื้นที่จอดรถไม่เพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว

13) ไม่มีศูนย์บริการข้อมูลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

14) มีการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อตอบแทนให้กับชุมชนในบางพื้นที่

15) ไม่มีการกำหนดระเบียบให้กับนักท่องเที่ยว

16) ไม่มีการกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในชุมชน

17) ปัญหาน้ำเสียจากภาคบริการการท่องเที่ยว และขยะมูลฝอยจากนักท่องเที่ยว

18) ไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนที่เพียงพอ

19) ไม่มีระบบการจัดการประตูละบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ

20) น้ำเสียและขยะจากแม่น้ำเข้ามาในชุมชน

โอกาส

1) รัฐบาลมีนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริม และสนับสนุน

2) รัฐบาลสนับสนุนภาคบริการท่องเที่ยวด้วยเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้กรุงเทพมหานครและเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์

- 3) รัฐบาลสนับสนุนและมีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในภาคบริการท่องเที่ยว
- 4) รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับกฎหมายการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว
- 5) มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา เข้าร่วมสนับสนุนและดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6) มีหน่วยงานโดยกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้ามาดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวชุมชนบางกะเจ้า
- 7) นักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติในปัจจุบันต้องการท่องเที่ยวในวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี มากขึ้น
- 8) ภาคเอกชนสนับสนุนแคมเปญ “รักษ์โลก” และงบประมาณ หรือจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบ “Corporate Social Responsibility (CSR)”
- 9) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อกระจายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่

อุปสรรค

- 1) ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ
- 2) สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาสังคมในภาพรวม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด
- 3) ปัญหาการเสื่อมสภาพของพื้นที่สีเขียวเนื่องจากน้ำเค็มที่รุกล้ำเข้ามาในพื้นที่
- 4) ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่งเนื่องจากชุมชนบางกะเจ้าล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา
- 5) วิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปของชุมชน เน้นการอยู่อาศัย ไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้พื้นที่เกษตรร้าง

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ Tows Matrix

จากผลการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ Tows Matrix โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 17

SO กลยุทธ์เชิงรุก	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข
<p>1) กำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมาย ในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน (S1, S2, S8, O1, O2, O3, O4, O6)</p> <p>2) สร้างความร่วมมือและการประสานแผนงาน โครงการในการจัดการพื้นที่เชิงระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม (S3, S8, O1, O2, O3, O4, O6)</p> <p>3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ (S4, O5, O7)</p> <p>4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน (S6, S7, S8, O3)</p>	<p>1) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน (W2, W11, O3, O7)</p> <p>2) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการฐานอัตลักษณ์ของชุมชน (W4, O5)</p> <p>4) กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผันวักกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน (W6, W7, W8, W9, W10, O9)</p> <p>5) จัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชมบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยว และกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (W12, W13, O1, O3)</p> <p>6) กำหนดข้อตกลงในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ (W14, W15, W17, O1)</p> <p>7) พัฒนาแอปพลิเคชัน “รักษาสีโลก” สะสมแต้ม และสามารถนำไปแลกเปลี่ยนค่า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน (W8, W14, W15, W17, O8, O9)</p>
ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
<p>1) เสริมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชน (S3, S6, S7, S8, T1)</p> <p>2) สร้างระบบการจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเค็ม หนุนรุกกล้าในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่ง (S3, T2, T3)</p> <p>3) ส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน (S3, S8, T4)</p>	<p>1) ควรมีการตอบโต้แบบทันท่วงที เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาได้ตรงจุดตามที่ต้องการเนื่องจากการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการบรรเทาและฟื้นฟู (W1, T1)</p> <p>2) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม (W3, W14, W15, 16, W17, T2, T3)</p>

ภาพที่ 17 แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ Tows Matrix

ที่มา: จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปความของผู้วิจัย

จากภาพที่ 17 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrix สามารถจำแนกออกเป็นกลยุทธ์ได้ 4 ด้าน ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก

- 1) กำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมายในการการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน
- 2) สร้างความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่เชิงระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม
- 3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้
- 4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมในการการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- 1) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์ หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน
- 2) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการฐานอัตลักษณ์ของชุมชน
- 4) กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน
- 5) จัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชมชนบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- 6) กำหนดข้อตกลงในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ
- 7) พัฒนาแอปพลิเคชัน “รักษโลก” สะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

กลยุทธ์เชิงป้องกัน

- 1) เสริมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม ระเบียบของชุมชน
- 2) สร้างระบบการจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเค็มหนุนรุกล้ำในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่ง
- 3) ส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

กลยุทธ์เชิงรับ

1) ควรมีการตอบโต้แบบทันท่วงที เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาได้ตรงจุดตามที่ต้องการ เนื่องจากเป็นการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการบรรเทาและฟื้นฟู

2) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

จาก ผลการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน การสังเคราะห์แนวทาง สถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนาการจัดการจัดการชุมชนเชิง SWOT (Inductive Approach) และแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดการชุมชนตามกรอบของ Tows Matrix สามารถสรุปผลการศึกษา โดยสกัดประเด็นสำคัญนำไปจัดทำเป็นแนวโน้มองค์ประกอบของกลยุทธ์ได้ดังนี้

ผลการสกัดประเด็นสำคัญนำไปจัดทำเป็นแนวโน้มองค์ประกอบของกลยุทธ์

<p>การวิจัยเอกสาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน - พื้นที่สีเขียวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ - ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และด้านนันทนาการ - มีผลไม้และสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มเขียวหวานเพชร น้ำตาลมะพร้าว - ปัญหาทางสังคมด้านปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย และยาเสพติด <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
<p>การสัมภาษณ์เชิงลึก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชน - การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน - ขาดการสืบทอดเจตนาของคนรุ่นถัดไป - การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน - การย้ายถิ่นและประชากรแฝง - มลพิษทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำ อากาศ และขยะมูลฝอย <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

<p>การประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การมีกติกากลุ่ม - การมีส่วนร่วมของคนในกลุ่ม - การมีผู้นำที่แข็งแกร่ง - การรวมตัวเป็นกลุ่มของคนในกลุ่มที่มีการจัดตั้งในรูปแบบต่างๆ - การดำเนินงานที่มีระบบ ขั้นตอน โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
-------------------------------------	---

<p>SWOT & Tows Matrix</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมายในการการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในกลุ่ม - ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการฐานอัตลักษณ์ของกลุ่ม - ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม - ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเศรษฐกิจ สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ - ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมในการการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในกลุ่ม <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
-------------------------------	---

<p>แนวโน้ม องค์ประกอบของกลยุทธ์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่ม 2. มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3. มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของกลุ่ม 4. มิติด้านวิถีชุมชน 5. มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6. มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7. มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8. มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ 9. มิติการจัดการภาวะคุกคาม
---	---

ที่มา: จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปความของผู้วิจัย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนย่อยที่ 1 สรุปผลการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1

ผลการสังเคราะห์ประเด็นคำสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ตามการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะให้ความคิดเห็นและสังเคราะห์ประเด็นที่มีโอกาสนำไปสู่องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า 9 มิติหลัก ดังนี้

แนวโน้มหลักที่ 1 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ระบบการจัดการ ควรมีส่วนร่วมและส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร มีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน มีการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิก นอกจากนี้ควรมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงไว้คู่ชุมชนโดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหรือการดึงเรื่องคนเล่าเรื่อง โดยทำโดยชาวบ้าน ไม่ใช่เอาใครมาทำ คือถ้าเอาอแกไนซ์มาทำก็เหมือนตีหัวเข้าบ้าน แต่เราทำแล้วเราต้องอยู่อย่างมีความสุขด้วย เราต้องอยู่ได้ที่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่เขาพาเราไปสัมภาษณ์ พาเราไปดูงานประมาณ 5-6 เดือนนี้ละคะ แล้วเขาก็พยายามบริฟเราให้เราเหมือนมีความคิด ตะตะกอนมาว่าแต่ละตำบลมีอะไรแล้วดึงออกมา อย่างบางกระสอบมีอะไร บางกระเจ้ามีอะไร บางกระเจ้าอาจจะเป็นส่วนน้อยอยู่ข้างใน ทรงคะนองมันเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งอนุรักษ์”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4

“ป่าทำโฮมสเตย์ที่เป็นมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่ไม่ทำกับชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเขาได้รับ ก็คือบ้านนี้นอน 5 คน บ้านนี้นอน 10 คน กระจายกันออกไปคือเหมือนกำหนดไว้ว่าให้แต่ละบ้านรับแขกได้เท่าไร แล้วแต่เขาสมัครมาคะว่าเขาทำแล้วก็ไปสมัครกับกรมการท่องเที่ยวแล้วกรมการท่องเที่ยวก็มาประเมินมาตรฐาน มี 10 มาตรฐาน 32 ตัวชี้วัด ก็ให้ผ่านมาตรฐาน ป่าก็ทำตั้งแต่ปี 2557 มาจนกระทั่งประเมินมาทั้งหมด 5 ครั้ง แล้วตรงโฮมสเตย์นี้คะมีเหมือนเป็นกลุ่มวิสาหกิจ ก็มีกองทุนรวมกันใช้ใหม่คะ แล้วตรงกองทุนตรงนี้คะ เอามาบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม เอามาบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจริงๆ ของเราเรื่องสิ่งแวดล้อม พอดี ปตท. เขามาลงแล้วก็ทำเรื่องมีการจัดการขยะ เรื่องมีการจัดการน้ำ มีการจัดการเรื่องของการท่องเที่ยว พวกโฮมสเตย์ พวกที่พักอะไรอย่างนี้คะ เขาจะมีกรรมการทุกอย่าง ป่าดูเรื่องขยะเรื่องริมแม่น้ำแล้วก็การจัดเก็บขยะอย่างนี้คะ เหมือนการดูแลตลอดองงาน”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5

“เรื่องของรายได้ที่เข้าทางท้องถิ่นเยอะ คือด้วยตัวชาวบ้านเอง อาจจะไม่ได้รับรายได้โดยตรง คือเหมือนแบบมีกองทุน หรือการท่องเที่ยวตรงนั้นมันมาช่วยพัฒนาหมู่บ้านจริงๆ แล้วเราจะทำให้ตรงนั้นมันยั่งยืนหรือพื้นที่สีเขียวมันอย่างนี้อะไรอย่างนี้คะมีแนวคิดคุณป่ามีแนวคิดใหม่คะว่ามันจะต้องทำยังไง ให้มันอยู่อย่างนี้ ให้มันยังอยู่อย่างนี้เรื่อยไป แต่เขาก็ช่วยเหลืออยู่นะ ปตท. เขาก็ช่วยดูแลทุกอย่างก็เราก็ไม่ได้เดือดร้อนเท่าไร ช่วยดูอย่างห้องน้ำห้องทำก็ทำให้ใหม่หมด”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการ บนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน
- 1.2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง
- 1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

1.4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน

1.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวโน้มนหลักที่ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ประกอบการในพื้นที่ควรมีการแบ่งผลกำไรมาใช้ในการพัฒนาชุมชน เพื่อรักษาสິงแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ ตลอดจนนำไปใช้เป็นตัวตอบแทนให้กับคนทำงาน เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจ ควรให้ผู้ประกอบการที่เข้ามาในพื้นที่ยึดหลักของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สำหรับการทำกิจกรรม CSR ต่างๆ ควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และเพื่อความยั่งยืน ควรมีการจัดทำกลไกในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานร่วมด้วย โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16 และ 17 ได้ดังนี้

ตอนนี้ ปตท. เข้ามาก็คือ หลายๆ บริษัทเข้ามา เช่น ทรูเข้ามา ที่ทำให้เป็นคู่แข่งกันเป็นหนึ่งเดียว ปตท. เขาก็ไปรีโนเวทสวนต่างๆ ก็นำไปเที่ยว ปั่นจักรยานไป ตอนนี้เราจะทำจักรยานที่มันต่อเชื่อมกัน ถ้าอีกหน่อยถ้าจะมาเที่ยวมาติดต่อที่บูธเราได้ ผู้ใหญ่เขาจะเป็นตัวเชื่อมอยู่ แต่ละคนว่าเขาทำอะไร คุณอยากทานอาหารของที่ไหนติดต่อเป็นหมู่คณะอย่างนี้หรือคะได้คะหมู่คณะติดต่อมาเลย

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4

“จ่ายให้ชาวบ้านก็เหมือนกับจ่ายเป็นกิจกรรม CSR เป็นการส่งเสริมการทำแนวกันคลื่น เป็นเรื่องๆ ไป แล้วสิ่งที่เขาทำคือเขาจะตั้งกองทุนทิ้งไว้ คือเขาก็ทำส่วนร่วมอะไรอย่างนี้ก็จะคำนวณเป็นเงินที่จ่ายก็ว่ากันไป แต่ถามว่าเกิดจากการจ่ายให้ชาวบ้านเหมือนกันกับสองอันบนใหม่ก็ยังไม่ใช่ โมเดลกองทุน CP สองอันนี้ก็โมเดลกองทุน เขาจะตั้งกองทุนไว้ให้แต่คนจ่าย”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 16

“ถ้าจะให้ประสบการณ์อย่างนี้ต้องจ่ายตรง กับมาที่ไร่เลย ไร่เลย
 เนี่ยตอนที่เราเข้าไปเขามีกลุ่มแล้ว พอเขามีกลุ่มแล้วระบบการบริหาร
 จัดการกลุ่มเนี่ยเราไม่ต้องจัดการรายจ่ายของเขาที่เก็บต่อเดือนเก็บ
 อะไร แค่มารบายทางที่มาหาว่าเค้ามีปัญหาหน้าเสียนะอันนี้คือการแบ่งเงิน
 ของเค้าเพื่อไปตอบแทนระบบนิเวศที่นั่นไม่มีคนไม่มีชาวบ้านที่เป็นคน
 รับเงินฉะนั้นเค้าต้องทำเองจ่ายเอง”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 17

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

2.1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนา
 ชุมชนในรูปแบบต่างๆ

2.2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของ
 ชุมชน

2.3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับ
 ชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศ
 ของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว

2.5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ
 สังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

แนวโน้มหลักที่ 3 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เนื่องจากในชุมชนบางกะเจ้า
 เป็นพื้นที่ที่มีหน่วยงานจำนวนมากให้ความสนใจในการลงพื้นที่มาศึกษาข้อมูลทำวิจัย ทำกิจกรรม
 ต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา แต่ยังขาดการรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อให้ชุมชน
 นำมาใช้ประโยชน์ ดังนั้น จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานในการประสานงานกับสถาบันต่างๆ ที่เข้ามา
 ทำงานวิจัยในพื้นที่ เนื่องจากในพื้นที่มีหลายสถาบันเข้ามามีการนัดหมายชาวบ้าน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 ในการให้ข้อมูลจะได้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ควรมีการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันต่างๆ
 เมื่อดำเนินงานแล้วเสร็จมาเก็บไว้ในชุมชน โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“จริงๆ อีกประเด็นหนึ่งคือพูดถึงการที่มีคนมาทำการวิจัยหรือลง
 พื้นที่เก็บข้อมูลแล้วแต่งานวิจัยนั้นหายไป ถ้าเกิดว่าเราจะมีศูนย์
 หน่วยงานวิจัยหรือศูนย์ในการจัดเก็บข้อมูลหรือว่ามางานวิจัยในมัน

ต่อเนืองในพื้นที่ของเราเห็นด้วยมั้ยว่ามันจะเป็นประโยชน์ ต้องดูก่อน ครั้นว่าวิจัยในเรื่องอะไร เป็นการรวบรวมผลงานวิจัยของทุกหน่วยงาน ที่เอามารวบรวมที่นี่”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3

“ผมอยากให้เป็นหมู่บ้านหมู่บ้านหนึ่งที่เขาปิดใครจะเขาก็มีโลโก้ หน่วยงานราชการมาก็ทำเรื่องผ่านไปให้มันเป็นระบบระเบียบ มันสามารถมีหน่วยงานที่ตั้งรับด้านหน้าได้เลยตรงนี้ถ้าเขาบริหาร เบ็ดเสร็จ เหมือน อบต. มีแผนกต้อนรับ เจ้าหน้าที่พาทัวร์ เด็กในเรื่อง ของการศึกษาจะได้เลื่อนไล่ เรื่องท่องเที่ยวที่เขาจะมีรายได้เพิ่ม ผมว่า มันได้หมดทุกอย่าง แต่จะไปจุดนั้นเมื่อไหร่ไม่รู้ แล้วก็เรื่องของการ ควบคุมขยะเขาสามารถที่จะกำหนดได้แม้กระทั่งน้ำไม่ต้องเอาเข้า เตี่ยวไปเอาข้างใน”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7

“แล้วไอ้ความตระหนักที่พวกเรามี เรามีกันอยู่เต็มอก เพราะว่า รุ่ณลุกรุ่นหลานเราเนี่ยมันจะไม่มีโดยเฉพาะภาคเกษตร หาไม่ได้แล้ว เพราะฉะนั้นอนาคตข้างหน้าจะเป็นยังไง คิดว่าทางมหาลัยคงได้สารถ ในการนำไปรวบรวมเขียนเป็นตำราหรือเป็นบทเรียนที่จะนำมาใช้กับ อบต. ให้ทาง อบต. ได้ดำเนินการ พวกเราทั้งหลายเนี่ยระยะหลัง เรื่องการท่องเที่ยวนี้ลงมาเยอะเพราะเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวทั้งใน ประเทศและนอกประเทศเพราะมีเรามีสนามบินที่มีความใหญ่โตมาก ที่สุดในประเทศ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 12

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

- 3.1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม
- 3.2 จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว
- 3.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง

3.4 สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษา หรือวิจัยในพื้นที่

3.5 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหา และกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

แนวโน้มหลักที่ 4 มิติด้านวิถีชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าชุมชนบางกะเจ้า นับว่าเป็นแหล่งโอโซนใหญ่ในเมือง ที่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด เพราะยังมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติ สามารถพบต้นไม้ที่ขึ้นตามป่าชายเลนหลายชนิด มีความหลากหลายทางชีวภาพ และถือเป็นแหล่งผลิตโอโซนลำดับที่ 7 ของโลก เปรียบได้กับปอดของคนกรุงเทพฯ จึงนับเป็นแหล่ง Blue Carbon ที่สำคัญ นอกจากนี้ยังเคยได้รับการยกย่องจากนิตยสารไทมส์ (Times) ให้เป็น The Best Urban Oasis of Asia ด้วยชื่อเสียงของบางกะเจ้าในฐานะปอดของคนกรุงเทพฯ ทำให้ผู้คนเริ่มสนใจและอยากไปสัมผัสบางกะเจ้ามากขึ้น ทำให้ใน ปี 2547 ทางชุมชนได้ตัดสินใจเปิดพื้นที่ให้บางกะเจ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะมีการเปิดตลาดบางน้ำผึ้งในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทำให้ผู้คนหลั่งไหลไปเที่ยวบางกะเจ้าอย่างมากมาย คนในชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นกอบเป็นกำมากยิ่งขึ้น ควรมีระบบการจัดการเชิงนามธรรม (Abstract management Systems) ด้วยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และเฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“แต่ถ้ามันมีการจัดการที่เข้ามาสู่ชุมชนมันน่าจะดีกว่านี้ไหมคะ น่าจะดีเราจะได้อะไรบ้าง มาเหยียบพื้นดินของเรา จะเสียดักคนละบาท สองบาท ผมก็คิดอยู่นะแต่ไม่รู้ว่าจะไปขอเขาได้หรือเปล่า มันทำอย่างนี้มันเหมือนกับไปขอรานเขาหรือเปล่า ต้องทำตู้หยอดหรือเปล่า มันไปบังคับเขาไม่ได้ของอย่างนี้มันอยู่ที่จิตใจ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11

“การท่องเที่ยวก็ต้องโยงใยเชื่อมโยงกันให้ได้ เราเน้นประเพณีวัฒนธรรม จะมีช่วงสงกรานต์ คราวหน้าจะมีเอารูปมาตั้งถ่ายรูป ใส่ชุดมอญค่ะ วันเกิดจะแต่งชุดมอญมา เดี่ยวมีวันเปิดงานอีกรอบไม่ค่ะเปิดไปแล้วค่ะ ที่นี้เราอาจจะนัดน้องมาแต่งชุดมอญ เป็นชุมชนมอญก็จะอยู่ที่ทรงคะนอง เรื่องแห่ เรื่องประเพณีมอญ แต่ว่าตำบลอื่นก็มีปะปลาย”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 13

เป้าหมายของเราจริงๆ เราส่งเสริมเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว
เราก็อยากจะทำศูนย์ของเราให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้ได้
เพราะว่าเราจะไปส่งเสริมเกษตรกรในเรื่องของปริมาณ ในเรื่องของ
คุณภาพเราอาจจะแข่งกับเขาได้ แต่ในเรื่องของปริมาณเราแข่งกับใคร
ไม่ได้ เราก็เลยจะต้องเอาการท่องเที่ยวมาเกี่ยวกับเรื่องของคุณภาพ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 15

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

- 4.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น
- 4.2 สร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 4.3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม
- 4.4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม
- 4.5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

แนวโน้มหลักที่ 5 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าพื้นที่สีเขียวคั่ง บางกะเจ้ามีทรัพยากรที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งด้านความรู้ ด้านนันทนาการ มีรายได้ จากผลผลิตของสวนผลไม้ มีอาชีพเสริม อาชีพใหม่ที่ เกิดขึ้นคือการให้บริการ เช่น บริการนวดแผนไทย บริการให้เช่ารถจักรยาน บริการรับทำอาหารให้กลุ่ม นักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่ บางกลุ่มที่สามารถประกอบการหรือทำกิจกรรม เสริมรายได้ของชุมชน และองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่าควรมีการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Accountability management) ด้วยการปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“ถ้าเรามองในแง่เรื่องของการท่องเที่ยวที่เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมเป็นหลักในพื้นที่สีเขียว พื้นที่เกษตร น้ำด้วย เขาก็จะทำมีทรัพยากรน้ำก็จะมาดูแล น้ำของบางกอบัว ก็จะมีการจัดการเรื่องน้ำอยู่ ก็จะมีหม่องจะอายุนั้นหน่อย เพราะลงมาเล่นเรื่องน้ำ การจัดการการคุณภาพน้ำ คือเขาจะวัดน้ำ วัดค่าน้ำตลอด เพราะว่าที่นี้ทำเกษตรทำสวนด้วย เราต้องให้ความสำคัญมาก จริงๆ เราปลูกอะไรไม่ได้ก็เพราะน้ำ น้ำเค็มเข้าเยอะ เพราะว่าพื้นที่มันเปลี่ยนแปลง ไม่เหมือนสมัยก่อน อย่างสมัยก่อนป่าทำ ตั้งแต่เด็กๆ มา ปู่ย่าตายายทำสวนสวนส้มเขียวหวานเป็นส้มที่สมบูรณ์ ไม่ได้ใช้สารเคมีเลย”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3

“ชาวบ้านเขาจะบอกตลอดว่ากรุงเทพหรือรัฐไม่เคยให้อะไรกับเขาเพราะฉะนั้นเรากลับกันที่เราจะต้องไปรอใครเข้ามาช่วย เรากลับมาสร้างอิสระของเราดีกว่า ให้เรามีความภาคภูมิใจของเรา ผมว่าแบบนี้มันน่าจะดีกว่า แต่เพียงแค่ว่าในเรื่องของการจัดการอย่างที่บอก 6 ตำบลเขาคิดแบบเดียวกันหรือเปล่า ถ้าเขาคิดแบบเดียวกันผมว่าเรื่องสถานที่จอดรถ เรื่องของการพานักท่องเที่ยวเข้ามามันไม่ใช่เรื่องยากเป็นเรื่องยากยิ่งดีเพราะว่านักท่องเที่ยวจะได้มีคุณภาพในความรู้สึกผมนะ ถ้าเราเป็นเมืองญี่ปุ่นนะมันจะมีแอเรียที่เป็นวัฒนธรรมของเขาเลย เราก็สามารถสร้างได้เพราะเรามีขอบเขตที่มันชัดเจน ถ้าไปสร้างอยู่ที่อำเภอหนึ่งแต่มันก็ไปติดอำเภออื่นมันมีความยุ่งยากกว่านี้ ถ้าอยู่ตรงนี้มันเป็นแค่เกาะ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7

“คือตอนนี้ยังไม่ได้ข้อสรุปที่เป็นวิธีการที่ชัดเจนเพราะว่ากำลังจะไล่ประชาคมอยู่นะครับ แต่เท่าที่เคยทราบมาทางป่าไม้เขาอยากให้เป็นวิสาหกิจชุมชนก็คือมาสัมพันธ์กับเกษตรชนิดหนึ่งครับ คือให้กลุ่มพี่น้องเกษตรกรรวมกลุ่มจัดเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วก็มาพัฒนาพื้นที่นี้ก็อาจจะเป็นวิสาหกิจชุมชน วรรณเกษตรหมู่ 1 หมู่ 2 ของตำบลอะไรก็ว่ากันไปครับ ก็ใช้หลักการจัดการตามวิสาหกิจชุมชนเลย เรื่องของการตอบแทนก็ตามวิสาหกิจตามระเบียบแล้วแต่การจัดการ อันนี้ก็จะ

เป็นส่วนหนึ่งที่เขาอยากเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่สีเขียวในนี้มีประโยชน์มากขึ้นดีกว่าปล่อยเป็นป่ากร้าง เพราะว่าจะมีแต่ผลเสียชาวบ้านไม่ได้ประโยชน์อะไรไม่ได้ผลไม้ ไม่ได้เงิน ที่สำคัญก็คือเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของงู ตัวเงินตัวทอง มันก็เลยจะเป็นปัญหาครับ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

5.1 สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

5.2 พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน

5.3 พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

5.4 จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.5 กำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

แนวโน้มหลักที่ 6 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เพื่อให้การท่องเที่ยวอยู่กับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนนั้น ควรมีการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกเมื่อมาท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และในพื้นที่ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร่วมกับการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน ตลอดจนกำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“ใช่ครับ อย่างที่บอกโกสหนามากผู้มากเมียเป็นพืชเก่าแก่ที่อยู่
 คู่บ้านคูเมืองของคนที่นี่ คนรุ่นเก่าๆที่เขาปลูกกันเขาก็พยายามอนุรักษ์
 ไว้ ส่วนคนรุ่นใหม่ที่จะมาทำมันต้องมีใจรักครับ เรามีแผนพัฒนาตลอด
 เพราะว่ามันนี่เราก็คพัฒนาเป็นพืชไม้ประดับหลักเพื่อให้เกษตรกรเขายัง
 พื้นฟูเราก็คงกระตุ้นอยู่ แต่ด้วยไม้ประดับจะสัมพันธ์กับเศรษฐกิจถ้า
 เศรษฐกิจดีผู้บริโภคก็จะซื้อไม้ประดับไปประดับตั้งแต่ 3-4 ปีนี้ชาวบ้าน
 ก็พบว่าไม่ดี จะเห็นชัดเลยถ้าเศรษฐกิจดีไม้ประดับจะดีตาม คนก็จะซื้อ
 ไปตกแต่งซื้อไปเปลี่ยน มันดูเหมือนไม้ที่สำคัญลองลงมา แต่สำนักงาน
 เกษตรก็ไม่ได้เน้นแต่ไม้ประดับอย่างเดียวมันก็เลยมีศูนย์เครือข่าย
 เกิดขึ้นที่แยกจากศูนย์ ศพก. ออกมาก็กระจายไปทุกๆ ตำบล โดย
 พืชหลักที่เราเน้นจริงๆ คือมะม่วงน้ำดอกไม้ศูนย์หลักจะอยู่ที่หมู่ 3
 ตำบลทรงคนองชื่อว่าบ้านผู้พันชำนาญ อ่อนแยม เป็นศูนย์หลักและ
 พืชหลักที่เราต้องส่งเสริมเพราะว่ามะม่วงน้ำดอกไม้ที่นี่เป็นพืช
 GI ด้วย”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1

เป้าหมายของเราจริงๆ เราส่งเสริมเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว
 เราก็อยากจะทำศูนย์ของเราให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้ได้
 เพราะว่าเราจะไปส่งเสริมเกษตรกรให้ในเรื่องของปริมาณ ในเรื่องของ
 คุณภาพเราอาจจะแข่งกับเขาได้ แต่ในเรื่องของปริมาณเราแข่งกับใคร
 ไม่ได้ เราก็เลยจะต้องเอาการท่องเที่ยวมาเกี่ยวกับเรื่องของคุณภาพ
 แต่เนื่องจากน้ำเค็มที่มันทำลายสวนเกษตรไปสองปีนี้อยู่ในช่วงที่เรา
 พื้นฟูเพื่อที่จะให้เป็นสวน เพราะเราก็เห็นอย่างสวนคุณสมนึกก็ฟื้นฟู
 ด้วย ใจรักด้วย แล้วก็ก็เป็นคนที่มีความคิดเพื่อตอบรับการท่องเที่ยว
 เราก็จะเห็นคนแบบนี้ขึ้นมา เราก็จะพยายามที่จะผลักดันให้เขามาดู
 บ้านคุณสมนึกให้เป็นแบบอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7

“เรื่องของรายได้ที่เข้าทางท้องถิ่นเยอะ คือด้วยตัวชาวบ้านเอง
 อาจจะไม่ได้รับรายได้โดยตรง คือเหมือนแบบมีกองทุน หรือการท่องเที่ยว
 ตรงนี้มันมาช่วยพัฒนาหมู่บ้านจริงๆ แล้วเราจะทำให้ตรงนี้น้ำมันยั่งยืน

หรือพื้นที่สีเขียวมันอย่างนี้อะไรอย่างนี้คะมีแนวคิดคุณป้ามีแนวคิดใหม่
คะว่ามันจะต้องทำยังไง ให้มันอยู่อย่างนี้ ให้มันยังอยู่อย่างนี้เรื่อยไป
แต่เขาก็ช่วยเหลืออยู่นะ ปตท. เขาก็ช่วยเหลือทุกอย่างก็เราก็ไม่ได้
เดือดร้อนเท่าไร ช่วยดูอย่างห้องน้ำห้องท่าก็ทำให้ใหม่หมด”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 9

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

6.1 ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ
สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ

6.2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

6.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-
tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทน
กับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้
กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ
ความยั่งยืน

6.4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน
ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัย
ด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ

6.5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพ
ของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic
Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ

แนวโน้มหลักที่ 7 มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เพื่อส่งเสริมให้เกิด
ความยั่งยืนในพื้นที่ควรมีการยกระดับการผลิตและการบริโภคของคนในชุมชน ผู้ประกอบการ และ
นักท่องเที่ยวให้มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิด
การดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทบสวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่
สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลอดจน
สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิต
และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“เป้าหมายของเราจริงๆ เราส่งเสริมเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยว เราก็อยากจะทำศูนย์ของเราให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้ได้ เพราะว่าเราจะไปส่งเสริมเกษตรกรให้ในเรื่องของปริมาณ ในเรื่องของคุณภาพเราอาจจะแข่งกับเขาได้ แต่ในเรื่องของปริมาณเราแข่งกับใครไม่ได้ เราก็เลยจะต้องเอาการท่องเที่ยวมากับเรื่องของคุณภาพ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1

“ที่ต่าง ๆ มันไม่ควรจะตกไปอยู่ในมือของกลุ่มนายทุน แล้วก็เมื่อที่ถามว่ามาขายกันข้างนอกก็ส่วนหนึ่ง แต่การอนุรักษ์ก็หมายถึงว่าทำอย่างไรก็แล้วแต่ให้ประชาชนหรือชาวบ้านที่อยู่ที่นี่ให้เขารักษาบ้านของเขาไว้ แล้วก็คิดว่ากลยุทธ์ที่เขียนมันจะประสบความสำเร็จ ไม่งั้นถ้าทุกอย่างตกไปอยู่ในมือนายทุนหมดก็ทำอะไรไม่ได้”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4

“ที่นี้กับมาในแง่ของพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ เนื่องจากว่าอย่างตลาดก็เหมือนกัน อย่างคนที่มาเราเห็นแล้วว่ามันมีผลกระทบในแง่ของขยะ ในแง่อะไรของทางสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน เรามองผลกระทบพวกนี้ยังไง ก็คิดว่าตลาดยังใช้ผลิตภัณฑ์จากพลาสติกเยอะมาก เมื่อกี้ยังแฉ่วแม่คำเลย ถ้าพีเอสไอต้องก็จากรักกว่านี้อะไรอย่างนี้ค่ะ ในแง่ของตัวบรรจุภัณฑ์ พวกกล่องใส่อาหาร ในแง่ของสิ่งแวดล้อมเรามองเรื่องขยะพลาสติก”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

- 7.1 ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท่องเที่ยว และภาคธุรกิจ
- 7.2 ตรวจสอบประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว
- 7.3 วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวความคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

7.4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรม สีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

7.5 สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

แนวนโยบายหลักที่ 8 มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การท่องเที่ยวที่อยู่ได้ ก็เพราะมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีระบบนิเวศที่ดี ดังนั้นควรมีการจัดให้มีระบบการจัดการระบบนิเวศในพื้นที่ ด้วยการกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการ หรือต้องกฎข้อปฏิบัติเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ มีการตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของ ชุมชน รวมถึงมีการพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตร อินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษา ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถแสดงทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“ใช้ครับ ซึ่งมันก็เป็นปัญหาค่าตัวเงินตัวทองที่นี่ มันก็ส่งผลมาก ทำให้ระบบนิเวศเสียในความรู้สึกผม มันมีเยอะเกินไป แต่เดิมเขา อาจจะกินเฉพาะซากปลาตาย แต่เดี๋ยวนี้มันจับปลากินแล้ว พวกเป็ดมัน กินหมดเลย ก็เลยทำให้ชาวบ้านไม่กล้าเลี้ยงปลาไม่กล้าเลี้ยงสัตว์ที่จะ ไปเสริมในเรื่องของการทำเกษตรผสมผสานครับ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1

“อย่างจรรยาอย่างนี้เราจะเห็นเลนที่ปั่นจักรยานมันแคบใช้ไหม ค่ะ มันก็จะมีรถยนต์ด้วย ถนนบางเส้นหนูก็นึกเห็นว่ามันจะแคบมาก สำหรับรถยนต์คันเดียว ตรงนี้ค่อมมันมีความเสี่ยง มันมีความเสี่ยงหมด แต่ถ้าคนไทยทั้งประเทศหมัดรักษาเรื่องความเป็นระเบียบ คนไทยเรา จะขาดเรื่องนี้มากเรื่องความเป็นระเบียบ แล้วก็กฎจรรยา เพราะฉะนั้น ช่องทางที่เขาจัดไว้ให้ถ้าเรารู้หน้าที่ ความปลอดภัยก็สูง เราจะเห็นว่า คนไทยเรานี้เวลาวันหยุดหรือวันอะไรที่ไปต่างจังหวัด แขงซำย

กฎระเบียบมีแรงช่วย หรือจะเอาตัวรอดไว้ก่อน สิ่งเหล่านี้คำถามว่า ขาดกฎระเบียบวินัยใช้ใหม่ กฎกติกา มารยาทที่กฎหมายเขามีหมดแล้ว เพราะฉะนั้นหนูคิดว่าตรงนี้จะช่วยให้ไปทำให้คนไทยมีเรื่องของความ เป็นระเบียบด้วยนะ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7

“ผู้ที่มาเขาเรียกว่ามาประกอบอาชีพที่นี้ส่วนมากส่วนหนึ่งจะเป็นจากภายนอกเข้ามา ซึ่งชาวบ้านยังไม่ได้ ได้คนน้อย กับในแง่ที่พี่ๆ มาบ่นจรรยาอย่างนี้ค่ะ คือส่วนหนึ่งมันเป็นพื้นที่สีเขียวที่ทางกรมป่าไม้เข้ามาช่วยดูแล แต่ว่าพื้นที่สีเขียวนี้ก็เขาก็สะท้อนปัญหาว่ามันเป็นพื้นที่ที่รกร้าง ยังไม่มีการจัดการให้มองในของความสวยงามอะไรอย่างนี้ ค่ะ แต่ในแง่ของกฎหมายมันก็เข้าไปไม่ได้ ผมว่าปล่อยรกร้างแบบนี้ ดีกว่าเพราะว่ารกร้างมันก็ยิ่งเพิ่มออกซิเจน อย่างร้านของเก่าที่มาจากคุณ คิดดูสิว่าร้านของเขาสร้าง เขาเอาอะไรมากอง คุณปล่อยเขาเข้ามาได้ อย่งไร ผมอยากจะรู้ว่าร้านของเก่าปล่อยเขามาได้ยังไง เอาขยะมาของเก่าคือขยะ เนื่องจากไม่มีเวลาฝากไว้ชนิดนี้ในท้ายเรื่องของกลยุทธ์ ฝากไว้เรื่องหนึ่ง ถ้าคุณจะรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชนอะไรต่างๆ”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 10

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

- 8.1 กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่าและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ
- 8.2 กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
- 8.3 ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน
- 8.4 พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน
- 8.5 สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

แนวโน้มหลักที่ 9 มิติการจัดการภาวะคุกคาม

ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าพื้นที่สีเขียวคิ่ง บางกะเจ้ามีทรัพยากรที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากร ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งด้านความรู้ ด้านนันทนาการ มีรายได้ จากผลผลิตของสวนผลไม้ มีอาชีพเสริม อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นคือการให้บริการ เช่น บริการนวดแผนไทย บริการให้เช่ารถจักรยาน บริการรับทำอาหารให้กลุ่ม นักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่ บางกลุ่มที่สามารถประกอบการหรือทำกิจกรรม เสริมรายได้ของชุมชน และองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรมีการจัดการด้วยนวัตกรรม (Innovation management) ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดทำฐานข้อมูลด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายในระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนให้มีการจัดระเบียบความเจริญเติบโตของชุมชน โดยคำนึงถึงฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะ และวิถีการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน โดยนำหลักการวางผังชุมชนและเมืองมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทาง ในการพัฒนาชุมชนน่าอยู่

โดยสามารถแสดงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

“ก็อาจจะเป็นห่วงเรื่องชาวบ้านนี้แหละ เรื่องของสุขภาพ เวลา นักท่องเที่ยวมาเยอะๆ เรื่องของการจราจรทำให้เขาไม่สะดวกที่จะ ออกไปหาหมอ เวลาป่วยฉุกเฉินจริงๆ ครับ อันนี้ผมมองว่าเป็นความ เสี่ยงแล้วนะ เพราะวันนั้นผมติด 40 นาที ปกติเสาร์อาทิตย์ผมจะไม่เข้า ตลาดน้ำนะเพราะผมเบื่อดีดีครับ ในความรู้สึกสำหรับคนที่อยู่ประจำ เทียวจนเบื่อแล้วจะเอียนคำว่ารถติดมาก”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 7

“ถ้าใครมานี่เขาจะรู้เลยว่าประกาศให้รู้ทั่วไปว่าคิ่งนี้ทั้งคิ่งนะ หรือบางกะเจ้าทั้งบางกะเจ้านะไม่มีขยะ อย่างตลาดนี้ไม่มีโฟม ไม่ได้ใช้ โฟมมาตั้งแต่ต้น เปิด 2547 ก็ไม่มีโฟมมา ถ้าถามว่าเปิดปี 2547 แล้วให้ ใช้โฟมมาตั้งแต่ต้นป่านนี้มันจะมหาศาลขนาดไหน เพราะว่า 800 ร้านค้า ทุกคนจะต้องซื้อโฟมจากตลาดมาจนถึงก็มาใส่นั่นใส่นี่กันแล้วขยะนี้มัน

จะเป็นโพนม อย่างที่สุด แต่ที่นี้ก็คือถ้าสามารถทำได้ก็คือใช้กระทงใบตอง
ถ้าพลาสติกยังไม่ได้จริงๆ ถ้าณรงค์ได้ก็ให้ณรงค์ ก็คือสามารถที่จะ
เปลี่ยนแปลงมันได้ แต่ก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 8

“แล้วตอนนี้เรามีห้องนิทรรศการค่อนข้างจะดีมากเรื่องชุมชน
บางกะเจ้า เรื่องว่าเกิดมาอย่างไร เขาเรียกว่ามีวิถีทัศน์ มีรูปเป็นชุมชน
บางกะเจ้าอยู่ข้างล่าง เดี่ยวที่จะเปิดรูปให้ดู ข้างในมันจะดีมาก แนะนำ
ให้มาเป็นหมู่คณะมันจะดีมาก เพราะข้างในนั้นมันจะมีนิทรรศการที่ดี
มาก เป็นภาพรวมของชุมชนบางกะเจ้า พื้นที่สีเขียว”

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 11

สามารถสรุปเป็นแนวโน้มย่อยที่สำคัญดังนี้

9.1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการ
จัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อ
รองรับผลกระทบในอนาคต

9.2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวัง
ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและ
คืนสภาพปกติของชุมชน

9.3 กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้าน
การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

9.4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ
การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และ
ชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

9.5 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบ
นิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตอนย่อที่ 2 สรุปผลการสอบถามในรอบที่ 2

ผลการวิจัยในส่วนนี้ เป็นการสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เพื่อยืนยันแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ที่จะนำไปพัฒนาเป็นองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ผลการสรุปความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ประเด็นการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 และการสอบถามในรอบที่ 2 สำหรับการสอบถาม ในรอบที่ 2 ผู้วิจัยยังคงกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกับรอบที่ 1 โดยนำแนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อยมาสร้างเป็นแบบสอบถาม และนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงดำเนินการคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Intreqrtile Range หรือ ค่า $Q3 - Q1$) เป็นรายชื่อเพื่อพิจารณาคัดเลือกแนวโน้มมีความเหมาะสมในการจัดการคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยคัดเลือกจากแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และมีพิสัยระหว่าง ควอไทล์ไม่เกิน 1.5 ซึ่งจะได้แนวโน้มหลักและแนวโน้มย่อย ดังนี้

แนวโน้มหลักที่ 1 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่างค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติวิถีชีวิตชุมชน ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มหลัก ได้ดังตารางที่ 16 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1.1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน

1.2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีความศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง

1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

1.4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน

1.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคลเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 16 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

แนวโน้มหลักที่ 1 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความ เหมาะสม
1.1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากร ชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐาน อัตลักษณ์ของชุมชน	3.97	0.71	เหมาะสม
1.2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถ ของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพใน การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพา ตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพา ตนเอง	3.95	0.79	เหมาะสม
1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้	3.96	0.91	เหมาะสม
1.4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของ การออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิก สหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนใน ชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียน เงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน	3.95	0.75	เหมาะสม
1.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานใน รูปแบบรายบุคคลเพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดย แบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อ การแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ	3.98	0.75	เหมาะสม

แนวโน้มหลักที่ 2 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่างค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มหลัก ได้ดังตารางที่ 17 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ

2.2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว

2.5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน

ตารางที่ 17 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

แนวโน้มหลักที่ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
2.1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	3.95	0.71	เหมาะสม
2.2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	4.02	0.83	เหมาะสม

ตารางที่ 17 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (ต่อ)

แนวโน้มนำหลักที่ 2 มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
2.3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	3.99	0.78	เหมาะสม
2.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	3.95	0.76	เหมาะสม
2.5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน	3.93	0.81	เหมาะสม

แนวโน้มนำหลักที่ 3 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มนำหลัก ได้ดังตารางที่ 18 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มนำย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม

3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว

3.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง

3.4 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่

3.5 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหา และกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

แนวโน้มหลักที่ 3 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
3.1 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	3.96	0.75	เหมาะสม
3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	3.95	0.71	เหมาะสม
3.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	3.94	0.83	เหมาะสม

ตารางที่ 18 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน (ต่อ)

แนวโน้มนหลักที่ 3 มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 – Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
3.4 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	3.92	0.78	เหมาะสม
3.5 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	3.91	0.73	เหมาะสม

แนวโน้มนหลักที่ 4 มิติด้านวิถีชุมชน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มนหลัก ได้ดังตารางที่ 19 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มนย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

- 4.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น
- 4.2 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 4.3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม
- 4.4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม

4.5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

ตารางที่ 19 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านวิถีชุมชน

แนวโน้มนหลักที่ 4 มิติด้านวิถีชุมชน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
4.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	3.86	0.85	เหมาะสม
4.2 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	3.98	0.81	เหมาะสม
4.3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพหัตถกรรมชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	3.76	0.78	เหมาะสม
4.4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	3.95	0.78	เหมาะสม
4.5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	3.93	0.81	เหมาะสม

แนวโน้มนหลักที่ 5 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาด้านการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้าน

กฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มหลัก ได้ดังตารางที่ 20 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

5.1 ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

5.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน

5.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

5.4 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.5 ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

แนวโน้มหลักที่ 5 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Q3 – Q1) ≤ 1.5	ความ เหมาะสม
5.1 ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	3.95	0.91	เหมาะสม
5.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	3.98	0.75	เหมาะสม

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ
แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ (ต่อ)

แนวโน้มหลักที่ 5 มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Q3 – Q1) ≤ 1.5	ความ เหมาะสม
5.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับ ท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการ คุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	3.78	0.71	เหมาะสม
5.4 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการ ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่ มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการ พัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	3.67	0.67	เหมาะสม
5.5 ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อ ป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบ ของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพ ของพื้นที่	3.80	0.86	เหมาะสม

แนวโน้มหลักที่ 6 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบ
ของกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มี
ความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่มีโอกาสเป็นไปได้
ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile
Range) สำหรับแนวโน้มหลัก ได้ดังตารางที่ 21 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มน้อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

6.1 ส่งเสริมการสร้างตระหนักรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ
สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ

6.2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

6.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-
tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับ

ชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน

6.4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัย เช่น การเดิน การวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น

6.5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผูกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แนวโน้มหลักที่ 6 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
6.1 ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนา ศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ	3.98	0.81	เหมาะสม
6.2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อ บริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว	3.79	0.75	เหมาะสม
6.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง นิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการ พัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับ นักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษา ทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ ความยั่งยืน	3.98	0.81	เหมาะสม

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ต่อ)

แนวโน้มนหลักที่ 6 มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
6.4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยภาวะ เช่น การเดินทางวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น	3.57	0.81	เหมาะสม
6.5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	3.83	0.75	เหมาะสม

แนวโน้มนหลักที่ 7 มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ที่มีโอกาสเป็นไปได้ ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มนหลัก ได้ดังตารางที่ 22 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มนย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

7.1 ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ

7.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

7.3 ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

7.4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรม สีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

7.5 สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดง เครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนด มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการผลิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แนวโน้มนหลักที่ 7 มิติด้านการผลิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 – Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
7.1 ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	3.96	0.85	เหมาะสม
7.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	3.98	0.81	เหมาะสม
7.3 ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	3.95	0.78	เหมาะสม

ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการผลิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ต่อ)

แนวโน้มนโยบายที่ 7 มิติด้านการผลิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 – Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
7.4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	3.95	0.85	เหมาะสม
7.5 สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	3.96	0.81	เหมาะสม

แนวโน้มนโยบายที่ 8 มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการจัดการระบบนิเวศ ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มนโยบาย ได้ดังตารางที่ 23 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มน้อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

8.1 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่าชุมชนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ

8.2 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

8.3 มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน

8.4 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน

8.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

แนวโน้มหลักที่ 8 มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
8.1 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่าชุมชนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	3.93	0.86	เหมาะสม
8.2 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	3.97	0.83	เหมาะสม
8.3 มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	3.92	0.83	เหมาะสม
8.4 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	3.89	0.81	เหมาะสม
8.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	3.95	0.63	เหมาะสม

แนวโน้มหลักที่ 9 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของกลยุทธ์การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติการจัดการภาวะคุกคาม ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในทุกประเด็น โดยสามารถพิจารณาค่ามัธยฐาน (Md) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สำหรับแนวโน้มหลัก ได้ดังตารางที่ 24 ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแนวโน้มย่อยได้ 5 ประเด็น ดังนี้

9.1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต

9.2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

9.3 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

9.4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิจากการทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

9.5 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม

แนวโน้มหลักที่ 9 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความ เหมาะสม
9.1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	3.93	0.71	เหมาะสม

ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในรอบ 2 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม (ต่อ)

แนวโน้มนหลักที่ 9 มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	มัธยฐาน (Md)	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3 - Q1) ≤ 1.5	ความเหมาะสม
9.2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน	3.95	0.83	เหมาะสม
9.3 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	3.98	0.78	เหมาะสม
9.4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	3.93	0.71	เหมาะสม
9.5 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.95	0.81	เหมาะสม

กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)

สรุปผลการวิเคราะห์น้ำหนักของ องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (AHP) เพื่อเปรียบเทียบหาลำดับความสำคัญและหาค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

สัญลักษณ์

Eigenvector คือ น้ำหนักสัมพัทธ์

λ_{max} คือ ค่าสูงสุดของ Eigenvector

C.I. คือ ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง

C.R. คือ ค่าความสอดคล้อง

ผลดัชนีวัดความสอดคล้องและค่าอัตราส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์ และองค์ประกอบของกลยุทธ์ สรุปได้ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	องค์ประกอบของกลยุทธ์	ค่า Eigenvector	ผลคูณเมตริกซ์	ค่า vector ใช้สำหรับเข้าสู่ตรรกาคำนวณค่า λ_{max}
กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	A มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	A1	0.49	2.79	5.72
		A2	0.24	1.32	5.58
		A3	0.14	0.73	5.23
		A4	0.08	0.42	5.02
		A5	0.05	0.28	5.24
	B มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	B1	0.46	2.87	5.88
		B2	0.25	1.33	5.68
		B3	0.15	0.72	5.30
		B4	0.09	0.43	5.05
		B5	0.05	0.30	5.23
	C มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	C1	0.45	2.52	5.84
		C2	0.25	1.45	5.54
		C3	0.14	0.79	5.30
		C4	0.09	0.48	5.08
	D มิติด้านวิถีชุมชน	D1	0.43	2.47	5.59
		D2	0.28	1.46	5.64
		D3	0.14	0.80	5.42
		D4	0.09	0.49	5.06
		D5	0.05	0.29	5.21

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์	ค่า Eigenvector	ผลคูณ เมตริกซ์	ค่า vector ใช้สำหรับ เข้าสู่สูตรคำนวณค่า λ_{max}
กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า	E มิติด้านกฎหมายหรือระเบียบแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	E1	0.48	3.00	5.82
		E2	0.24	1.38	5.80
		E3	0.14	0.69	5.26
		E4	0.10	0.36	5.12
		E5	0.05	0.24	5.22
	F มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	F1	0.45	2.70	5.57
		F2	0.23	1.26	5.51
		F3	0.17	0.76	5.13
		F4	0.10	0.44	5.06
		F5	0.05	0.27	5.24
	G มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	G1	0.40	2.54	5.64
		G2	0.27	1.62	5.69
		G3	0.15	0.71	5.38
		G4	0.12	0.42	5.04
		G5	0.05	0.25	5.22
	H มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	H1	0.43	2.46	5.57
		H2	0.27	1.50	5.54
		H3	0.14	0.77	5.27
		H4	0.11	0.41	5.02
		H5	0.05	0.30	5.20
	I มิติการจัดการภาวะคุกคาม	I1	0.45	2.53	5.67
		I2	0.25	1.48	5.64
		I3	0.13	0.77	5.46
		I4	0.12	0.51	5.03
		I5	0.05	0.26	5.27

หมายเหตุ: ชื่อองค์ประกอบของกลยุทธ์

A1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการ
บนฐาน อัตลักษณ์ของชุมชน

A2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพ
ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง

A3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ
และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

A4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของ
สมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียน
เงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน

A5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคลเพื่อสืบทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปัน
รายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

B1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนา
ชุมชนในรูปแบบต่างๆ

B2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
ของชุมชน

B3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับ
ชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

B4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศ
ของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว

B5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ
สังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน

C1 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการ
องค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือ
สิ่งแวดล้อม

C2 ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัย
ในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว

C3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงาน
วิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง

C4 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่

C5 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหา และกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

D1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

D2 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

D3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม

D4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม

D5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

E1 ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อน รูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

E2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบ ในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน

E3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชน ในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

E4 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน

E5 ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม และรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับ ศักยภาพของพื้นที่

F1 ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อ สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ

F2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

F3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน

F4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยภาวะ เช่น การเดิน การวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น

F5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผูกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ

G1 ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ

G2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

G3 ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

G4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลดจากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

G5 สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

H1 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ

H2 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

H3 มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน

H4 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน

H5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

I1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต

I2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

I3 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

I4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

I5 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ

ตารางที่ 26 ผลดัชนีความสอดคล้องและค่าอัตราส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์และองค์ประกอบ
ของกลยุทธ์

วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์	ค่า λ_{max}	ค่าดัชนีวัด ความสอดคล้อง (C.I.)	ค่าความ สอดคล้อง (C.R.)
กลยุทธ์การ จัดการชุมชน แบบตอบ แทนคุณ ระบบนิเวศ ในพื้นที่การ ท่องเที่ยว ที่มีความ หลากหลาย ทางชีวภาพ ชุมชน บางกะเจ้า	A มิติการพัฒนา คุณภาพชีวิต ของชุมชน	A1	5.36	0.090	0.080*
		A2			
		A3			
		A4			
		A5			
	B มิติความ รับผิดชอบต่อ สังคมของ ผู้ประกอบการ	B1	5.43	0.107	0.095*
		B2			
		B3			
		B4			
		B5			
	C มิติด้านการ จัดการองค์ ความรู้และ วิจัยของชุมชน	C1	5.42	0.104	0.093*
		C2			
		C3			
		C4			
	D มิติด้านวิถี ชุมชน	D1	5.38	0.096	0.086*
		D2			
		D3			
		D4			
		D5			

ตารางที่ 26 ผลดัชนีความสอดคล้องและค่าอัตราส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์และองค์ประกอบ
ของกลยุทธ์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กลยุทธ์	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์	ค่า λ_{max}	ค่าดัชนีวัด ความสอดคล้อง (C.I.)	ค่าความ สอดคล้อง (C.R.)
กลยุทธ์การ จัดการชุมชน แบบตอบ แทนคุณ ระบบนิเวศ ในพื้นที่การ ท่องเที่ยว ที่มีความ หลากหลาย ทางชีวภาพ ชุมชน บางกะเจ้า	E มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนว ปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	E1	5.44	0.111	0.099*
		E2			
		E3			
		E4			
		E5			
	F มิติด้านการ ท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	F1	5.30	0.075	0.067*
		F2			
		F3			
		F4			
		F5			
	G มิติด้านการผลิต และการบริโภคที่ เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน	G1	5.39	0.098	0.088*
		G2			
		G3			
		G4			
		G5			
	H มิติด้านการ จัดการระบบ นิเวศ	H1	5.32	0.080	0.071*
		H2			
		H3			
		H4			
		H5			
I มิตีการจัดการ ภาวะคุกคาม	I1	5.41	0.103	0.092*	
	I2				
	I3				
	I4				
	I5				

หมายเหตุ : มีค่าน้อยกว่า 0.1 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ถือว่าสอดคล้อง

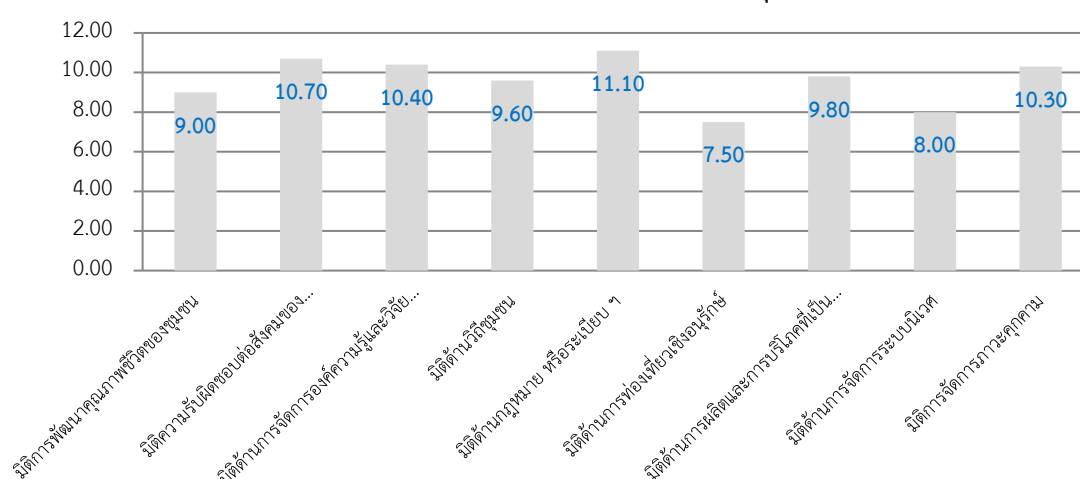

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนความสอดคล้องของทุกด้านที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.067 – 0.099 โดยมีค่าน้อยกว่า 0.1 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สอดคล้องในทุกมิติ จึงสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า สามารถนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ได้

ตารางที่ 27 สรุปค่าน้ำหนักของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

กลยุทธ์	ค่าน้ำหนัก
มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	0.090
มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	0.107
มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	0.104
มิติด้านวิถีชุมชน	0.096
มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	0.111
มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	0.075
มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	0.098
มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	0.080
มิติการจัดการภาวะคุกคาม	0.103

ค่าน้ำหนักของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ภาพที่ 18 ค่าน้ำหนักของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ผลที่ได้คือ

อันดับที่ 1	มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มีน้ำหนัก 11.10 %
อันดับที่ 2	มิติตามารับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	มีน้ำหนัก 10.70 %
อันดับที่ 3	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มีน้ำหนัก 10.40 %
อันดับที่ 4	มิติตามารจัดการภาวะคุกคาม	มีน้ำหนัก 10.30 %
อันดับที่ 5	มิติตามารผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มีน้ำหนัก 9.80 %
อันดับที่ 6	มิติตามารวิถีชุมชน	มีน้ำหนัก 9.60 %
อันดับที่ 7	มิติตามารพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	มีน้ำหนัก 9.00 %
อันดับที่ 8	มิติตามารจัดการระบบนิเวศ	มีน้ำหนัก 8.00 %
อันดับที่ 9	มิติตามารท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มีน้ำหนัก 7.50 %

จากตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบความสำคัญของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน ให้ความสำคัญกับมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการเป็นอันดับแรก มิติตามารรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการเป็นอันดับสอง มิติตามารจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน เป็นอันดับสาม มิติตามารจัดการภาวะคุกคามเป็นอันดับสี่ มิติตามารผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเป็นอันดับห้า มิติตามารวิถีชุมชนเป็นอันดับหก มิติตามารพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นอันดับเจ็ด มิติตามารจัดการระบบนิเวศเป็นอันดับแปด และมิติตามารท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอันดับสุดท้าย

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า สามารถนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ได้ ผู้วิจัยจึงได้นำกลยุทธ์ดังกล่าวไปเข้าที่ประชุมเพื่อหาข้อสรุปฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับชาวบ้านในชุมชนบางกะเจ้าจำนวน 30 คน

จากการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปแผนทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าพบว่า ผู้เข้าร่วมที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และตัวแทนกลุ่มเกษตรกร เห็นด้วยกับกลยุทธ์ดังกล่าว โดยสามารถสรุปทิศทางความคิดเห็นได้ดังนี้

ด้านมิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน 2) เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง 3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ 4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน และ 5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคลเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแสดงทัศนะความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“ตอนนี้เรากำลังเริ่มดำเนินการ จริงๆ แล้วการท่องเที่ยวหรืออะไรก็แล้วแต่เราไม่ได้ต้องการเอาสินค้ามารวมขาย ผมอยากให้นักท่องเที่ยวทุกคนมาปั่นจักรยานแล้วก็มาเที่ยวมากกว่า มีเส้นทางบอก เช่น จะไปสวนคุณบุง จะไปสวนนั้น สวนนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วิธีการปั่นจักรยาน”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

“ผมว่าบรรดาสินค้าน่าจะมีคุณภาพ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผมก็ไม่เคยเห็น อบต. ไทนมพุดว่าคุณมาทำสวนเหาะ เดียวผมช่วยตรงนี้ ถ้าเกิดท้องถิ่นลงมาช่วย ยกตัวอย่างเช่น ทำร่องสวนให้ฟรี ปรับพื้นที่ให้ฟรี มีธนาคารต้นไม้ที่ส่งเสริม จริงอยู่ที่รัฐไม่สามารถดำเนินงานส่งเสริมทุกอย่างได้อย่างเป็นระเบียบ แต่มันก็ยังมีโครงการที่เรา กำลังทำอยู่ 400 ไร่ของกรมป่าไม้ มีการแจกพันธุ์ต้นไม้และผู้สนับสนุนจากภาคเอกชน และถ้าหน่วยงานหรือท้องถิ่นทำหรือช่วยเหลือเกษตรกร ผมว่าก็ช่วยเรื่องน้ำเค็มได้ด้วย”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

“คือคุณหมอ อยากจะให้มีจุดเด่นเพิ่มขึ้นจากอื่นๆ อีกขึ้นด้วยก็ได้ จากจุดเด่นอะไร การท่องเที่ยวอะไรก็แล้วแต่ ต้องไม่ลืมว่าอยากให้คนในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์ เป็นไกด์ให้มีรายได้ด้วยโดยทำให้ต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ใครมีตรงไหนอีกมั๊ยคะ เชิญค่ะ ปัญหาจรรยาภพคติในตัวนี้มันจะมีปัญหาเรื่องนี้อยู่พอดีเนอะ เราก็มีวิธีการว่าจะแก้ปัญหาดตรงนี้กันยังไง มีทั้งปัญหาจรรยาภพ ทักษะ ทักษะว่าจะทำยังไง สามารถแก้ปัญหาดตรงนี้ได้ตามที่ต้องการหรือเปล่า รอไม่ติดแต่เรือไม่ติดที่ลากไปยังไงคะท่าน สจ.”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

มิตินความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนา รูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ 2) ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน 3) พัฒนา กลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษา ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อม ทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว 5) พัฒนากลไกการควบคุม ติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน โดยสามารถแสดงทัศนะความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนา กลุ่มได้ดังนี้

“แต่ว่ารัฐบาลต้องเป็นเจ้าของภาพใหญ่ เงินต้องถึง เราทำเล็กๆ ไม่ได้ คือมันต้องมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ใช่เพียงนักท่องเที่ยวเฉพาะ กลุ่มชาวไทยเท่านั้น นักท่องเที่ยวในระดับต่างชาตินั้นในระดับโลก คนในชุมชนประชาชนในพื้นที่เค้าให้ความร่วมมือสนับสนุนรัฐบาลอย่าง แท้จริงอยู่แล้วเพราะมันเห็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งตนเองและทั้งชาติ ด้วย แต่ว่ามันต้องผลักดันให้เป็นโครงการใหญ่จริงๆ นะ ถ้ารัฐบาลไม่ เห็นความสำคัญเค้าไม่ลงมาช่วยหรอก หนึ่งพันล้าน หนึ่งแสนล้าน แต่ว่าของเราเนี่ยเราต้องชูประเด็นยังไง ทำยังไงให้เป็นหน้าตาของ ประเทศนี้เลยด้วย ด้วยชื่อเสียงของรัชกาลที่ 9 ของเราที่ยิ่งใหญ่อยู่แล้ว ที่สำคัญประตุน้ำ คลองลัดโพธิ์”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

“ตอนนี้เรากำลังเริ่มดำเนินการ จริงๆ แล้วการท่องเที่ยวหรืออะไรก็แล้วแต่เราไม่ได้ต้องการเอาสินค้ามารวมขาย ผมอยากให้นักท่องเที่ยวทุกคนมาปั่นจักรยานแล้วก็มาเที่ยวมากกว่า มีเส้นทางบอก เช่น จะไปสวนคุณบุง จะไปสวนนั้น สวนนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วิธีการปั่นจักรยาน อย่างในกะเพาะหมู มีสวนมะม่วงที่มีรสชาติดีแต่ทำยังไงให้นักท่องเที่ยวเขาได้รู้ ซึ่งถ้ามีการจัดการการท่องเที่ยวเป็นแบบนี้จะทำให้เค้าได้รู้วิธีชุมชน ผมพยายามจะคุยกับชุมชน กรมทางหลวงชนบท ให้ร่วมมือกัน ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือการทำดีที่คนของดีแต่ละตำบลนำเสนอเค้าว่าเค้าต้องการอะไรในชุมชนบางกะเจ้า หรือเราจะจัดทำเป็นแพคเกจท่องเที่ยวให้กับกองกลาง”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน เห็นด้วยทั้ง 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม 2) ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว 3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง 4) ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ และ 5) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม โดยสามารถแสดงทัศนคติความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“อีกประเด็นหนึ่งคือพูดถึงการที่มีคนมาทำการวิจัยหรือลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้วแต่งานวิจัยนั้นหายไป ถ้าเกิดว่าเราจะมีศูนย์หน่วยงานวิจัยหรือศูนย์ในการจัดเก็บข้อมูลหรือว่ามางานวิจัยในมันต่อเนื่องในพื้นที่ของเราเห็นด้วยมั้ยคะว่ามันจะเป็นประโยชน์” ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “ต้องดูก่อนครับว่าวิจัยในเรื่องอะไร เป็นการรวบรวมผลงานวิจัยของทุกหน่วยงานที่เอามารวบรวมที่นี่”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

“เกษตรกรของเราได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานดีเด่น 3 ปีซ้อน ประเภทไม้โกศล ดีเด่น ไม้ประดับดีเด่น ได้แก่ ไม้โกศล หมากผู้หมากเมียแล้วก็หมากแดง ในโครงการชั่งจักรยานเนี่ยสามารถระบุไปได้เลยว่าถ้าใครสนใจในเรื่องของการเกษตร ก็ไปได้เลยที่ศูนย์ ไม้ดอกไม้ประดับ ตำบลบางน้ำผึ้ง เวลานี้คุยกันมาหลายหน่วยงาน เพราะถ้าเกิดมีศูนย์ขึ้นมานักท่องเที่ยวก็จะสามารถไปได้ถูกกลุ่มถูกที่ เป็นการบริหารอย่างครบวงจร เพราะในพื้นที่นี้มีของดี ๆ มากมาย ให้ดูกันเยอะแยะ เพราะฉะนั้นขอให้ส่งเสริมกันจริงๆ เถอะ”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

มิติด้านวิถีชุมชนของชุมชนเห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น 2) ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน 3) อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม 4) สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม และ 5) ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์ชุมชน โดยสามารถแสดงทัศนคติความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“ผมขอให้แนวทางผู้นำในการท่องเที่ยว ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น เวลานักท่องเที่ยวเข้ามาบ้านจักรยานในพื้นที่เราก็ให้แนะนำไปด้วยว่าเลยว่าไปบ้านนี้สิสวนนี้สิมีกล้วยให้กิน บ้านนี้มีมะม่วงให้กิน มะพร้าว น้ำหอม มันต้องมีจุดขายลักษณะนี้ พืชผลไม้บางอย่างมันมีทั้งปี”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“ในเรื่องการท่องเที่ยวเนี่ยผมว่ามันมีจุดเด่นอยู่แล้วพื้นที่ราว 2000 ไร่ ในพื้นที่กระเพาะหมูตรงนี้ จริงๆ แล้วมันเป็นสมบัติของชาติเลย ที่โดดเด่น แต่ที่นี้เราคนในพื้นที่เลยเราพยายามจุดประกายให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่สร้างโอโซนให้กับกรุงเทพ เป็นพื้นที่ที่สำคัญระดับประเทศ

แล้วเราควรจะมีผลักดันโครงการท่องเที่ยว ให้เป็นศูนย์กลางการ
ท่องเที่ยวระดับประเทศ ระดับโลก แลนด์มาร์คเลยนะครับ เพราะถ้า
เป็นระดับ อบต.มันสร้างอะไรไม่ได้มากหรอก ต้องระดับประเทศ
ระดับชาติลงมาเล่นเลย จะทำให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์ตามมา
แน่นอนอยู่แล้ว ถ้ามีการท่องเที่ยวในเชิงที่มันเป็นเกษตรมัน เป็น
ธรรมชาติ ในพื้นที่เมือง แต่ว่ารัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพใหญ่ เงินต้องถึง
เราทำเล็กๆ ไม่ได้ คือมันต้องมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ใช่เพียง
นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มชาวไทยเท่านั้น นักท่องเที่ยวในระดับต่างชาติ
ในระดับโลก คนในชุมชนประชาชนในพื้นที่เค้าให้ความร่วมมือ
สนับสนุนรัฐบาลอย่างแท้จริงอยู่แล้วเพราะมันเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน
ทั้งตนเองและทั้งชาติด้วย แต่ว่ามันต้องผลักดันให้เป็นโครงการใหญ่
จริงๆ นะ ถ้ารัฐบาลไม่เห็นความสำคัญเค้าไม่ลงมาช่วยหรอก หนึ่งพันล้าน
หนึ่งแสนล้าน แต่ว่าของเราเนี่ยเราต้องชูประเด็นยังไง ทำยังไงให้เป็น
หน้าตาของประเทศนี้เลยด้วย ด้วยชื่อเสียงของรัชกาลที่ 9 ของเราที่
ยิ่งใหญ่อยู่แล้วที่สำคัญประตูน้ำ คลองลัดโพธิ์”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“ตอนนี้เรากำลังเริ่มดำเนินการ จริงๆ แล้วการท่องเที่ยวหรือ
อะไรก็แล้วแต่เราไม่ได้ต้องการเอาสินค้ามารวมขาย ผมอยาก
ให้นักท่องเที่ยวทุกคนมาปั่นจักรยานแล้วก็มาเที่ยวมากกว่า มีเส้นทาง
บอก เช่น จะไปสวนคุณบั้ง จะไปสวนนั้น สวนนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้
วิธีการปั่นจักรยาน อย่างในกระเพาะหมู มีสวนมะม่วงที่มีรสชาติดี
แต่ทำยังไงให้นักท่องเที่ยวเขาได้รู้ ซึ่งถ้ามีการจัดการการท่องเที่ยวเป็น
แบบนี้ จะทำให้เค้าได้รู้วิถีชุมชน ผมพยายามจะคุยกับชุมชน
กรมทางหลวงชนบท ให้ร่วมมือกัน ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
หรือการทำวิถีทัศนของดีแต่ละตำบลนำเสนอเค้าว่าเค้าต้องการอะไร
ในชุมชนบางกะเจ้าหรือเราจะจัดทำเป็นแพคเกจท่องเที่ยวให้กับ
กองกลาง”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน 3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน 5) ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยสามารถแสดงทัศนคติความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“และถ้าเราจะต้องมีกฎหมายเข้ามาใช้ หรือข้อบังคับของชุมชน จะมียุทธศาสตร์การจัดการอย่างไร เพื่อแก้ปัญหา โดยจะต้องเป็นคนในชุมชน ที่เข้ามานั่งเป็นคนดูแลและก็ควบคุมดำเนินการกฎหมายนั้น คือ คนในชุมชนจะต้องเข้ามาเป็นคณะกรรมการกันเองเข้ามาเป็นตัวแทนแล้วก็มาช่วยกัน คิดแล้วก็ทำร่วมกัน โดยวิธีการทั้งหมดคือ 1) จะต้องเห็นความสำคัญของคนในชุมชน 2) เห็นความสำคัญของทรัพยากรในชุมชน 3) อำเภอก็ต้องทำให้เกิดความอนุรักษ์อย่างยั่งยืน 4) ผู้ประกอบการจะต้องคืนกำไรให้กับเราจะต้องมีความรับผิดชอบร่วม 5) กฎหมายชุมชนและคนในชุมชนเข้ามานั่งเป็นคณะกรรมการเป็นผู้ขับเคลื่อนร่วมกัน และข้อสุดท้ายคือต้องมีการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาอย่าปล่อยให้ปัญหามาถึงเราก่อน” ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “ดีครับ ดีต่อชุมชนแล้วครับ นอกจากพวกเราแล้วจะต้องให้คนรุ่นหลังเข้ามามีส่วนร่วมด้วย”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

“สิ่งที่พูดมาทั้งหมด ได้นำได้เนื้อ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือขับเคลื่อนต่อ เราทุกคนน่าจะเห็นภาพชัดมากๆ เลยคือคำว่า การอนุรักษ์ไม่ใช่การใช้ ไม่ใช่แต่เป็นการใช้อย่างเห็นคุณค่า แล้วคนรุ่นหลังสามารถใช้ได้ด้วย”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีข้อเสนอแนะให้มีการปรับ เพิ่มเติมจาก 5 กลยุทธ์ย่อย เป็น 8 กลยุทธ์ โดยจากเดิมมี 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยให้มีการดำรงอยู่ของทรัพยากรหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบนิเวศในทางบวก 2) กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ให้บริการ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวด้านระบบนิเวศของชุมชน 3) สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการให้ความรู้กับชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว 4) พัฒนาเส้นทางสีเขียวให้มีการเชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ 5) ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน โดยกลยุทธ์ที่เพิ่มมาคือ 6) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่ม และคณะกรรมการดูแลเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชน บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการ และเป็นการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสม และเข้าใจสภาพของพื้นที่และชุมชน 7) กำหนดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบสวนผลไม้ รูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ และ 8) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปสู่การรักษาทรัพยากร อัตลักษณ์ สิ่งแวดล้อม และการสร้างประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีทัศนะที่ตรงกันดังนี้

“เราต้องอนุรักษ์ ให้มันมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน การอนุรักษ์ ไม่ได้หมายถึงการไม่ใช้แต่หมายถึงการใช้ยังไงให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่หน่วยงานต่างๆ มาทำและยืนยันให้ เช่น สาธารณสุขต้องการให้ชุมชนบางกะเจ้า เป็นเมืองสมุนไพร การขยาย ส่งเสริม พัฒนาเป็นแปลงรวบรวมสมุนไพรไว้เก็บข้อมูลไว้แล้วมีมากกว่า 300 สายพันธุ์ ผมนั่งฟังมานานแล้วก็ไม่อยากจะพูด อะไร แต่มันพูดมาถึงขนาดนี้แล้วก็ต้องพูดต่อ สิ่งทีพูดมาทั้งหมด ได้น้ำได้น้ำ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือขับเคลื่อนต่อ เราทุกคนน่าจะเห็นภาพชัดมากๆ เลยคือคำว่า การอนุรักษ์ไม่ใช่การไม่ใช้ แต่เป็นการใช้อย่างเห็นคุณค่า แล้วคนรุ่นหลังสามารถใช้ได้ด้วย”

ผู้ร่วมการสนทนา

“ผมขอให้แนวทางผู้นำในการท่องเที่ยว ในการรองรับ นักท่องเที่ยว เช่นเวลานักท่องเที่ยวเข้ามาปั่นจักรยานในพื้นที่เราก็จะส่ง ชิกเลยว่าไปบ้านนี้สิสวนนี้สิมีกล้วยให้กิน บ้านนี้มีมะม่วงให้กิน มะพร้าว น้ำหอม มันต้องมีจุดขายลักษณะนี้ พี่ผลไม้บางอย่างมันมีทั้งปี”

ผู้ร่วมการสนทนา

“ผมอยากให้นักท่องเที่ยวทุกคนมาปั่นจักรยานแล้วก็มาเที่ยว มากกว่า มีเส้นทางบอก เช่นจะไปสวนคุณบุง จะไปสวนนั้น สวนนี้ เป็น การท่องเที่ยวที่ใช้วิถีการปั่นจักรยาน อย่างในกระเพาะหมูสวนมะม่วง เนี่ย รสชาติดีแต่ทำยังไงให้นักท่องเที่ยวเขาได้รู้ว่า การท่องเที่ยวเป็น แบบนี้ ให้เค้าได้รู้ว่า กิจกรรมปั่นจักรยานดูวิถีชุมชน ถ้าท้องถิ่นทั้งหมด กรมทางหลวงชนบทถ้าคุณมาท่องเที่ยวในทุ่งบางกระเจ้า ผมพยายาม จะคุยกับพวกชุมชน พวกท้องถิ่นก็ร่วมมือกัน ให้ผ่านการท่องเที่ยวโดย ชุมชน โดยการทำวิถีทัศนของดีแต่ละตำบลนำเสนอเค้าว่าเค้าต้องการ อะไรในคั้งบางกระเจ้าหรือเราจะจัดทำเป็นแพ็คเกจท่องเที่ยวให้กับ กองกลาง กำลังดำเนินการอยู่นะครับว่าสิ่งตรงนี้ที่กำลังจะทำเนี่ยมันจะ เกิดผลซ้ำเร็วยังไงบ้างก็ต้องรอดูกันต่อไปครับ ขอขอบคุณมากครับ”

ผู้ร่วมการสนทนา

มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ 2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทน จากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว 3) ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิด การดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว 4) ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและ แนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและ ขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน และ 5) สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและ นักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน โดยสามารถแสดงทัศนคติความเห็น ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“ผมขอให้แนวทางผู้นำในการท่องเที่ยว ในการรองรับ นักท่องเที่ยว เช่น เวล่านักท่องเที่ยวเข้ามาบ่นจักรยานในพื้นที่เราก็ให้แนะนำไปด้วยว่าเลยว่าไปบ้านนี้ลิ้นสวนนี้ลิ้มก็กล้วยให้กิน บ้านนี้มีมะม่วงให้กิน มะพร้าวน้ำหอม มันต้องมีจุดขายลักษณะนี้ พืชผลไม้บางอย่างมันมีทั้งปี”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

แต่ว่ารุ่นลูกรุ่นหลานเราเนี่ยมันจะไม่มีโดยเฉพาะภาคเกษตรหาไม่ได้แล้ว เพราะฉะนั้นอนาคตข้างหน้าจะเป็นยังไง สำหรับวันนี้ที่ได้สัมมนาหันมาคิดว่าทางมหาวิทยาลัยคงนำไปรวบรวมเขียนเป็นตำราหรือเป็นบทเรียนที่จะนำมาใช้กับ อบต. ให้ทาง อบต. ได้ดำเนินการทั้ง อบต. อบจ. และพวกเราทั้งหลาย ระยะเวลาหลังเรื่องการท่องเที่ยวนี้ลงมาเยอะเพราะสมุทรปราการเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวทั้งในประเทศและนอกประเทศเพราะมีเรามีสนามบินที่มีความใหญ่โตมากที่สุดในประเทศ โครงการในวันนี้ก็คงจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่าไม้และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ 2) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายมาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3) มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน 4) ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน และ 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถแสดงทัศนคติความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“และถ้าเราจะต้องมีกฎหมายเข้ามาใช้ หรือข้อบังคับของชุมชนจะมีวิธีการจัดการอย่างไร เพื่อแก้ปัญหา โดยจะต้องเป็นคนในชุมชนที่เข้ามานั่งเป็นคนดูแลและก็ควบคุมดำเนินการกฎหมายนั้น คือ คนใน

ชุมชนจะต้องเข้ามาเป็นคณะกรรมการกันเองเข้ามาเป็นตัวแทนแล้วก็มาช่วยกัน คิดแล้วก็ทำร่วมกัน โดยวิธีการทั้งหมดคือ 1) จะต้องเห็นความสำคัญของคนในชุมชน 2) เห็นความสำคัญของทรัพยากรในชุมชน 3) อำเภจะต้องทำให้เกิดความอนุรักษอย่างยั่งยืน 4) ผู้ประกอบการจะต้องคืนกำไรให้กับเราจะต้องมีความรับผิดชอบร่วม 5) กฎหมายชุมชนและคนในชุมชนเข้ามานั่งเป็นคณะกรรมการเป็นผู้ขับเคลื่อนร่วมกัน และข้อสุดท้ายคือต้องมีการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาอย่าปล่อยให้ปัญหามาถึงเราก่อน”ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “ดีครับ ดีต่อชุมชนแล้วครับ นอกจากพวกเราแล้วจะต้องให้คนรุ่นหลังเข้ามามีส่วนร่วมด้วย”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“ควรช่วยกัน ร่วมมือกัน ในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกัน

รับผิดชอบ”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“ในเรื่องการท่องเที่ยวเนี่ยผมว่ามันมีจุดเด่นอยู่แล้วพื้นที่ราว 2,000 ไร่เนี่ยพื้นที่กระเพาะหมูตรงนี้ จริงๆแล้วมันเป็นสมบัติของชาติเลย ที่โดดเด่น แต่ที่นี้เราคนในพื้นที่เลยเราพยายามจุดประกายให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่สร้างโอโซนให้กับกรุงเทพ เป็นพื้นที่ที่สำคัญระดับประเทศแล้วเราควรจะมีผลักดันโครงการท่องเที่ยว ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับประเทศ ระดับโลก แล่นมาร์ก เลยนะครับ”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม เห็นด้วยทั้ง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต 2) วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน 3) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และ

สิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4) ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และ 5) ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยสามารถแสดงทัศนะความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ดังนี้

“ซึ่งถ้ามีการจัดการการท่องเที่ยวเป็นแบบนี้ จะทำให้เค้าได้รู้วิถีชุมชน ผมพยายามจะคุยกับชุมชน กรมทางหลวงชนบท ให้ร่วมมือกันผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือการทำวิถีทัศน์ที่ดีแต่ละตำบล นำเสนอเค้าว่าเค้าต้องการอะไรในชุมชนบางกะเจ้าหรือเราจะจัดทำเป็นแพคเกจท่องเที่ยวให้กับกองกลาง”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

“เพราะถ้าเป็นระดับ อบต.มันสร้างอะไรไม่ได้มากหรอก ต้องระดับประเทศ ระดับชาติลงมาเล่นเลย จะทำให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์ตามมาแน่นอนอยู่แล้ว ถ้ามีการท่องเที่ยวในเชิงที่มันเป็นเกษตรมัน เป็นธรรมชาติ ในพื้นที่เมือง แต่ว่ารัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพใหญ่ เงินต้องถึง เราทำเล็กๆ ไม่ได้ คือมันต้องมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ใช่เพียงนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มชาวไทยเท่านั้น นักท่องเที่ยวในระดับต่างชาติในระดับโลก คนในชุมชนเนียประชาชนในพื้นที่เค้าให้ความร่วมมือสนับสนุนรัฐบาลอย่างแท้จริงอยู่แล้วเพราะมันเห็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งตนเองและทั้งชาติด้วย”

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนย่อที่ 3 ผลการสรุปกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในส่วนนี้เป็นการ สรุปกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่
การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน
โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

ตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
1.1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็น สินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน	1.00	สอดคล้อง
1.2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง	1.00	สอดคล้อง
1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศ เกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้	1.00	สอดคล้อง
1.4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์ หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุน หมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงิน ออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน	1.00	สอดคล้อง
1.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคล เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปัน รายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 28 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบ
 ตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ
 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยใน
 มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมีความสอดคล้องกัน

2. มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบ
 นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ
 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
2.1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการ เพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	1.00	สอดคล้อง
2.2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	1.00	สอดคล้อง
2.3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทน หรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	1.00	สอดคล้อง
2.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนา สภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	1.00	สอดคล้อง
2.5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 29 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชน
 แบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า
 ในมิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบ
 ย่อยในมิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน มีความสอดคล้องกัน

3. มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

ตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
 นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้าน
 การจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
3.1 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	1.00	สอดคล้อง
3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	1.00	สอดคล้อง
3.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	1.00	สอดคล้อง
3.4 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 30 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชนมีความสอดคล้องกัน

4. มิติด้านวิถีชุมชน

ตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านวิถี
ชุมชน

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
4.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ท้องถิ่น	1.00	สอดคล้อง
4.2 ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททาง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	1.00	สอดคล้อง
4.3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจ ชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือ ทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	1.00	สอดคล้อง
4.4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และ ส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	1.00	สอดคล้อง
4.5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและ นักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของ ท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 31 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชน
แบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า
ในมิติด้านวิถีชุมชนมีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยมิติด้านวิถีชุมชน
มีความสอดคล้องกัน

5. มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

ตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
5.1 ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	1.00	สอดคล้อง
5.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	0.67	สอดคล้อง
5.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	1.00	สอดคล้อง
5.4 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	1.00	สอดคล้อง
5.5 ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 32 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ มีความสอดคล้องกัน

6. มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
 นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติ
 ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
6.1 ส่งเสริมการสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ	1.00	สอดคล้อง
6.2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	1.00	สอดคล้อง
6.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้าน เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน	0.67	สอดคล้อง
6.4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยภาวะ เช่น การเดิน การวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น	1.00	สอดคล้อง
6.5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
 นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ
 ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ต่อ)

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
6.6 ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่ม และคณะกรรมการดูแลเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชน บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการและเป็นการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสม และเข้าใจสภาพของพื้นที่และชุมชน	1.00	สอดคล้อง
6.7 ส่งเสริมให้เกิดการกำหนดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบสวนผลไม้ รูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ	1.00	สอดคล้อง
6.8 ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปสู่การรักษาทรัพยากร อัตลักษณ์ สิ่งแวดล้อม และการสร้างประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 33 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความสอดคล้องกัน

7. มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติ
ด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
7.1 ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	1.00	สอดคล้อง
7.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	0.67	สอดคล้อง
7.3 ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	1.00	สอดคล้อง
7.4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	1.00	สอดคล้อง
7.5 สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 34 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกัน

8. มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

ตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
8.1 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ ป่าและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	1.00	สอดคล้อง
8.2 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	1.00	สอดคล้อง
8.3 มีกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	1.00	สอดคล้อง
8.4 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	1.00	สอดคล้อง
8.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างร่วมมือกับชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	0.67	สอดคล้อง

จากตารางที่ 35 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติด้านการจัดการระบบนิเวศมีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติด้านการจัดการระบบนิเวศมีความสอดคล้องกัน

9. มิติการจัดการภาวะคุกคาม

ตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบ
นิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าในมิติ
การจัดการภาวะคุกคาม

องค์ประกอบย่อย	IOC	ความสอดคล้อง
9.1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกน นำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับ ผลกระทบในอนาคต	1.00	สอดคล้อง
9.2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการ ประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความ เสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและ คืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน	1.00	สอดคล้อง
9.3 ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของ พื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางการท่องเที่ยว และ สิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วน ร่วมของทุกภาคส่วน	0.67	สอดคล้อง
9.4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้าง ความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อย่างยั่งยืน	1.00	สอดคล้อง
9.5 ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็น อื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุน จากภาครัฐ	1.00	สอดคล้อง

จากตารางที่ 36 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ในมิติการจัดการภาวะคุกคามมีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกองค์ประกอบ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบย่อยในมิติการจัดการภาวะคุกคามมีความสอดคล้องกัน

สรุปกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จำแนกองค์ประกอบของกลยุทธ์ออกเป็น 9 มิติหลัก ๆ ได้แก่

มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน

2) เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง

3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้

4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน

5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือการดำเนินงานในรูปแบบรายบุคคลเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ

2) ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3) พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

4) ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว

5) พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยคนในชุมชน

มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

- 1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม
- 2) ส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว
- 3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง
- 4) ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่
- 5) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

- 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น
- 2) ส่งเสริมให้มีการสร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 3) อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม
- 4) สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม ภูมิลักษณ์ของชุมชนที่เหมาะสม
- 5) ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

- 1) ส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน

3) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน

5) ส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

มิติต่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

มีกลยุทธ์ย่อย 8 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) ส่งเสริมการสร้างความตระหนักรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ

2) พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

3) สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน

4) พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัย เช่น การเดิน การวิ่ง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ เป็นต้น

5) กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ

6) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่ม และคณะกรรมการดูแลเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชนบนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการและเป็นการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสม และเข้าใจสภาพของพื้นที่และชุมชน

7) ส่งเสริมให้เกิดการกำหนดเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบสวนผลไม้ รูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ

8) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปสู่การรักษาทรัพยากร อัตลักษณ์ สิ่งแวดล้อม และการสร้างประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพภาคเกษตรท้องถิ่น

มิติต่างการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) ส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ

2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยการคัดเลือกตัวแทนจากชุมชนในการตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

3) ส่งเสริมให้มีการวางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

4) ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียว และแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกเปลี่ยนค่า บริการ หรือส่วนลดจากภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

5) สร้างเครื่องมือและนำมาใช้ในการช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

มิติต่างการจัดการระบบนิเวศ

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่าไม้และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ

2) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3) มีกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน

4) ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน

5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

มติการจัดการภาวะคุกคาม

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1) เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต

2) วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

3) ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4) ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิจากการทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

5) ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การประยุกต์วิธีการถอดบทเรียน และการใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลชุมชนบางกะเจ้า ชาวบ้านในชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 19 คน จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์แนวโน้มองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าด้วยกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) จากนั้นดำเนินการการสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

1) ผลการวิจัยเอกสาร

จากการศึกษาข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร พบว่า สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม การทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะ มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มเขียวหวานเทพรส มะพร้าว การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การประมง แต่ในปัจจุบันพบว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง สาเหตุจากความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมลดลง ขณะเดียวกันก็พบพื้นที่การเกษตรดั้งเดิมที่ถูกทิ้งปล่อยให้รกร้างไว้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งค่านิยมการประกอบอาชีพในปัจจุบันที่ไม่ให้ความสำคัญต่ออาชีพเกษตรกรรม และในปัจจุบันจากสภาพการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่มีการเจริญเติบโตมากขึ้น ทำให้มีการขยายโอกาสในการจ้างงานให้กับประชาชน ส่งผลให้มีการอพยพแรงงานจากส่วนต่างๆ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัด

สมุทรปราการ ทำให้ชุมชน และสังคมมีสภาพเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม ในหลายด้าน เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพ พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม ค้าขาย เกษตรกรรมกร่อง รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท และรับราชการ สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานตำบลต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า

สำหรับในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนบางกะเจ้า มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยมีความโดดเด่นของพรรณไม้และสัตว์มากกว่า 600 ชนิด มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม ภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่น และกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2558) ด้วยมีพื้นที่ลุ่มคลองตัดผ่านหลายสาย สำหรับเกษตรแบบยกร่องสวนในการปลูกพืชทั้งไม้ผล เช่น หนาม มะพร้าว มะม่วง น้ำดอกไม้ ชมพู่มะเหมี่ยว ส้มเขียวหวานเพชร เป็นต้น และไม้ประดับที่ให้ใบและดอก เช่น หนามแดง หนามผู้หมากเมียว ต้นจิ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสวนศรีนครเขื่อนขันธ์เป็นพื้นที่สีเขียวผืนใหญ่ของบางกะเจ้า อีกทั้งเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ ชุมชนบางกะเจ้าจึงเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์พื้นที่แห่งนี้ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ปัจจุบันชุมชนบางกะเจ้ามีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรในชุมชน และมีองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างๆ ได้ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว สวนป่า พื้นที่เกษตร รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางธรรมชาติ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตร การสัญนาการ เพื่อเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น โครงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้าสู่ความยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โครงการต้นแบบการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภูมิภาคของประเทศไทย (Sustainable Management Models for Local Government Organization to Enhance Biodiversity Protection and Utilization in Selected Eco-regions of Thailand) ของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) และสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และ โครงการฟื้นฟูป่าเพื่อการเรียนรู้เชิงนิเวศสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ของบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

และจากการศึกษาข้อมูลพบว่า มีนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ที่สำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยส่งเสริมให้มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) 3) ไทยแลนด์ 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และ

ยั่งยืน 4) นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 5) ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) 6) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2559-2564 7) ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สมาชิกขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ 8) แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 9) ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนจัดการมลพิษ พ.ศ.2560-2564 10) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 11) แผนแม่บทการบริหารจัดการมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559-2564 12) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) 13) แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2560-2564 14) แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 และ 15) แผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560-2579

2) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ด้านแนวทางการดำเนินงานเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนบางกะเจ้า

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่คุ้งบางกะเจ้าแล้ว ยังควรกำหนดเป้าหมายว่าผลของการดำเนินงาน จะต้องทำให้ชุมชนในพื้นที่เติบโต แข็งแรงอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการทำงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ พัฒนาพื้นที่สีเขียว จัดการน้ำและการกักเซาะริมตลิ่ง จัดการขยะ ส่งเสริมอาชีพ ท่องเที่ยว และพัฒนาเยาวชนและการศึกษาได้เชื่อมโยงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยวิธีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อหาความต้องการที่แท้จริง มาวางกรอบการทำงานและสร้างเป้าหมายร่วมกันของคณะทำงาน ซึ่งถือเป็นโมเดลการพัฒนาชุมชนรูปแบบใหม่ประเทศไทย ที่สอดคล้องตามแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ชุมชนบางกะเจ้าให้เป็นพื้นที่สีเขียวรวมทั้งพัฒนาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการอนุรักษ์วิถีชีวิต และความเป็นอยู่เรียบง่ายอย่างในอดีต

ด้านสถานการณ์ของชุมชนบางกะเจ้าในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สำหรับชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งเป็นที่ตั้งของทั้ง 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลทรงคะนอง ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางยอ และตำบลบางกอบัว ในพื้นที่ป่ากระเพาะหมูแห่งนี้ ซึ่งเพียงแค่น้ำเจ้าพระยามา ก็จะเจอกับแหล่งโอเอซิสขนาดใหญ่ ชุมชนบางกะเจ้า มีสถานที่น่าท่องเที่ยวมากมาย อาทิ เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่สวนศรีนคร เขื่อนจันทร์ ตลาดบางน้ำผึ้งแห่งนี้ บ้านรูปหอม สมุนไพร่พิพิธภัณฑสถานปลากัดไทย บ้านลูกประคบธัญพืช จุดชมทิวทัศน์ โบราณสถานในวัดวาอารามต่างๆ รวมถึง

สวนป่า และสวนผลไม้ที่มีให้เห็นอยู่ทั่วพื้นที่ของ ทั้ง 6 ตำบล ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ที่กระเพาะหมู แห่งนี้ ก็ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวชมกันมากมายในขณะที่เรื่อง การบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่โดยปัจจุบันจะมีนายทุนส่วนใหญ่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อประกอบธุรกิจ เพิ่มมากขึ้นทำให้ชาวบ้านเริ่มมีการตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ชุมชนบ้านเกิดให้คง เอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่น โดยการเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างมากเท่าใด ย่อมหมายถึงการลดและ ทำลายพื้นที่สีเขียวมากขึ้นเท่านั้น

ด้านบทบาทของชุมชนในการรักษาระบบนิเวศ

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มาตรการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า มีดังนี้ การรักษาความเป็นธรรมชาติไว้ ปรับภูมิทัศน์ ยึดหลักความเป็นธรรมชาติเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความเป็นระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ เข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สร้างเรื่องราวโดยเน้นประวัติ ความสำคัญ พัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยยึดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คำนึงถึงขีด ความสามารถที่รองรับนักท่องเที่ยว มีการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตพื้นที่อนุรักษ์ ส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและถูกวิธี เพื่อความยั่งยืน ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและมั่นใจและการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพในขณะที่ด้านการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ มาตรการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน พื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า คือ การดำเนินการตลาด มีการ สื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ชุมชนและนักท่องเที่ยว มีจิตสำนึกและตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว รักษาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของพื้นที่ เกิดความ ภาคภูมิใจ และมีแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ด้านการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า มีความสมบูรณ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นทำให้เกิด ประโยชน์กับชุมชนเพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างแรงจูงใจ ให้ชุมชนได้มาอนุรักษ์และ พัฒนาธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ด้านแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า(เช่น ควรจัดในรูปแบบของ สหกรณ์ จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดตั้งเป็นกองทุน เป็นต้น)

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความสำคัญและมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การดำรงความ เป็นพื้นที่สีเขียวอย่างมีคุณภาพของพื้นที่บางกะเจ้าไว้ได้คือ การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน ด้วยต้นทุนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวสวนนั้นมีศักยภาพ เพียงพอที่จะได้รับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งรายได้ใหม่แก่คน ในพื้นที่เป็นแหล่งพักผ่อนรองรับนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ เพื่อแก้ไขผลกระทบอันเกิดจากปัญหา

ที่ชุมชนตำบลบางกะเจ้ากำลังประสบอยู่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความสมดุลในการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ โดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการรวมกลุ่มและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดการที่เป็นระบบและมีความเข้าใจกันในกลุ่มของผู้เข้าร่วมเพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องรวมถึงการสร้างความมั่นคงแข็งแรงของชุมชนได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้บางกะเจ้าคงเอกลักษณ์อันงดงามทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งนำเสนอแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวกลับมาเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์และคุณค่าของบางกะเจ้า เพื่อคงธรรมชาติสภาวะแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ และยังคงเป็นพื้นที่สีเขียวที่มีคุณภาพของเมืองตลอดไป

3) การประยุกต์แนวทางการถอดบทเรียน

ในขั้นตอนนี้เป็นการประยุกต์แนวทางการถอดบทเรียนแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ และพื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตรัง ในด้านของการดำเนินงานเกี่ยวกับการตอบสนองคุณระบบนิเวศ PES สำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จากผลการศึกษาข้อมูลพบว่าในพื้นที่หาดไร่เลย์และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่มีกระบวนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองคุณระบบนิเวศ คือ การเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การนำกลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การซ่อมบำรุงเพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนสภาพผลิตภัณฑ์ และกลับมาใช้ “ซ้ำ” เพื่อช่วยลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และการคิดใหม่เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวอำเภอไร่เลย์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ กลุ่มโรงแรมและที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจสีเขียว และกลุ่มตัวแทนอาสาจากทุกกลุ่ม และในพื้นที่ได้กำหนดเป้าหมายในอนาคตไว้ว่า “สังคมไร้ขยะสังคมไร้ขยะ” (Zero Waste Society) จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 2) ทักษะที่ดีต่อการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์ 3) การบูรณาการ รวมถึงการร่วมมือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้หมดไปจากพื้นที่หาดไร่เลย์ 4) ความเป็นผู้นำที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงและมุ่งมั่นจะรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หาดไร่เลย์ และ 5) การคัดเลือกและจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้หมดไป

และหากพิจารณาถึงพื้นที่ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตรัง มีกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยการรวมตัวต่อต้านนายทุน และชาวบ้านยังใช้กลยุทธ์แบบอหิงสาในการต่อสู้ โดยทำหนังสือผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ จากนั้นจึงดำเนินการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม

ให้เต็มพื้นที่ รมรณรงค์ให้เลิกตัดไม้ป่าชายเลนในหมู่บ้าน และจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ โดยมีภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปรี๊ดโน กลุ่มนักท่องเที่ยวหัวใจอนุรักษ์ และชาวบ้านในชุมชน และในพื้นที่ที่กำหนดเป้าหมายไว้คือ “คืนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติ สู่วิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง” จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่ที่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน คือ ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน การได้รับการสนับสนุนความรู้ ข้อมูลด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก การเป็นชาวบ้านหัวใจนักสู้ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาล และการดำเนินงานโดยผ่านกระบวนการกลุ่มสี่จะนิยม

ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวได้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกระบวนการก่อนหน้าว่าการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชนผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหลักๆ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืน คือ ชาวบ้านในชุมชนและผู้นำชุมชนที่ต้องมีใจรักในสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจในระบบนิเวศ และพร้อมที่จะปกป้องรักษาและดูแลให้สิ่งแวดล้อมต่างๆ คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้การดำเนินงานต่างๆ ต้องมีการดำเนินงานผ่านระบบการเห็นด้วยของคนในชุมชน โดยอาจตั้งขึ้นเป็นชมรม หรือเป็นสมาคมเพื่อเป็นจุดประสานงาน ดูแลทรัพยากรในพื้นที่แบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

สรุปผลการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT (Inductive Approach)

จากการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยการวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และการถอดบทเรียน สามารถสรุปผลการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT ได้ดังนี้

จุดแข็ง จากการศึกษาข้อมูลพบว่าชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีจุดแข็งในด้านของการเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายร่วมในการจัดการพื้นที่ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี มีกลุ่มกิจกรรมบริการที่หลากหลายในชุมชน เพิ่มมูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผสมผสานกับวิถีสมัยใหม่ และคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนมีการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิต มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาศัยของนก สัตว์ต่างๆ และหิ่งห้อย มีผลไม้และสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มเขียวหวานเทพรส น้ำตาลมะพร้าว มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และด้านนันทนาการ มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ และ

รถไฟฟ้า สร้างกลุ่มเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในลักษณะองค์กรชาวบ้าน เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อคุณธรรมครบวงจรชีวิต กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเยาวชน การรวมกลุ่มชมรมธุรกิจท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนมีการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

จุดอ่อนจากการศึกษาข้อมูลพบว่าชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีจุดอ่อนในด้านของการมีประชากรแฝงจากการอพยพแรงงานจากส่วนต่างๆ เข้ามาพื้นที่ในชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นแหล่งอาศัยของชนกลุ่มแรงงานอย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมในหลายด้าน เช่น ปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย และยาเสพติด รายได้ส่วนใหญ่จะเป็นเฉพาะกลุ่มธุรกิจ และจากการให้บริการเข้าปิ่นจักรยาน พื้นที่เกษตรได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเค็มและน้ำท่วม ทายาทรุ่นใหม่ไม่สานต่อองค์ความรู้ กิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจัดให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม หรือต้องนัดหมายล่วงหน้า สินค้าที่จำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งยังขาดอัตลักษณ์ ความเป็นสินค้าท้องถิ่น ถนนในชุมชนบางกะเจ้ามีขนาดเล็กสร้างมาเพื่อรองรับคนในชุมชน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดทำให้ไม่สามารถรองรับปริมาณรถยนต์ของนักท่องเที่ยวได้ สร้างเส้นทางจักรยานซ้อนทับกับเส้นทางรถยนต์ และทางเท้า ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ปัญหามลพิษทางอากาศ จากสภาพการจราจรหนาแน่น สภาพการจราจรหนาแน่น ส่งผลต่อการจัดการเหตุฉุกเฉิน ความไม่ปลอดภัยจากรถบรรทุกที่วิ่งเข้าออก ตลอดเวลา พื้นที่จอดรถไม่เพียงพอรองรับนักท่องเที่ยว ไม่มีศูนย์บริการข้อมูลและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อตอบแทนให้กับชุมชนในบางพื้นที่ ไม่มีการกำหนดระเบียบให้กับนักท่องเที่ยว ไม่มีการกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ในการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในชุมชน ปัญหาน้ำเสียจากภาคบริการการท่องเที่ยว และขยะมูลฝอยจากนักท่องเที่ยว ไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนที่เพียงพอ ไม่มีระบบการจัดการประตูละบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ และน้ำเสียและขยะจากแม่น้ำเข้ามาในชุมชน

โอกาสจากการศึกษาข้อมูลพบว่าชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีโอกาสในด้านของการที่รัฐบาลมีนโยบายด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งเสริม และสนับสนุน รัฐบาลสนับสนุนภาคบริการท่องเที่ยว ตัวด้วยเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้กรุงเทพมหานครและเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ รัฐบาลสนับสนุนและมีแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในภาคบริการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับกฎหมายการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา เข้าร่วมสนับสนุนและดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เพื่อเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานโดยกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้ามาดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวชุมชนบางกะเจ้า นักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติในปัจจุบันต้องการท่องเที่ยวในวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี มากขึ้น ภาคเอกชนสนับสนุนแคมเปญ

“รักษ์โลก” และงบประมาณ หรือจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรูปแบบ “Corporate Social Responsibility (CSR)” การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อกระจายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่

อุปสรรคจากการศึกษาข้อมูลพบว่าชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีอุปสรรคในด้านของปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็วก่อให้เกิดปัญหาสังคมในภาพรวม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาการเสื่อมสภาพของพื้นที่สีเขียวเนื่องจากน้ำเค็มที่รุกเข้ามาในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่งเนื่องจากชุมชนบางกะเจ้าล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา วิธีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปของชุมชน เน้นการอยู่อาศัย ไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้พื้นที่เกษตรกร้าง

แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrix

จากการสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนา กลยุทธ์การจัดการชุมชนเชิง SWOT ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrix ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก

- 1) กำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน
- 2) สร้างความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่เชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม
- 3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการ และวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้
- 4) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- 1) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์ หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน
- 2) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการฐานอัตลักษณ์ของชุมชน
- 4) กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน

5) จัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชมชนบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

6) กำหนดข้อตกลงในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ

7) พัฒนาแอปพลิเคชัน “รักษ์โลก” สะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน

กลยุทธ์เชิงป้องกัน

1) เสริมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม ภูมิลักษณ์ของชุมชน

2) สร้างระบบการจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเค็มหนุนรุกกล้าในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่ง

3) ส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

กลยุทธ์เชิงรับ

1) ควรมีการตอบโต้แบบทันท่วงที เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดตามที่ต้องการ เนื่องจากเป็นการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการบรรเทาและฟื้นฟู

2) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหา และกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการพัฒนาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในส่วนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบ EDFA (Ethnographic Delphi Future Research) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าโดยการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบของกลยุทธ์ออกเป็น 9 มิติหลัก ๆ ได้แก่

1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน 2) เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง 3) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ 4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียน

ในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน 5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มิติตามารับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรบางส่วนเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ 2) ส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) จัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมพัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการทำกิจกรรม CSR ร่วมกับชุมชน และกรมป่าไม้ 5) ประเมินและวัดผลกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3) มิติตามารจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม 2) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และการสาธิต เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานวิจัยสู่ชุมชน 3) จัดตั้งกลุ่มเพื่อแบ่งปันข้อมูลช่วยให้มีการพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานวิจัยกับชุมชน องค์กรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรม และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 4) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง และ 5) สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่

4) มิติตามารวิถีชุมชน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น 2) ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม 3) สร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม 4) ส่งเสริมการผลิตในภาคเกษตรกรรมกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน เช่น การใช้ หรือจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และ 5) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน

5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชน 2) การเสริมพลังและการกระตุ้นการสร้าง ความสามารถผ่านทางบทบาทของความเป็นผู้นำ 3) กำหนดกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบัน ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ 4) กำหนดสิทธิภายใต้ กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ และ 5) จัดตั้งคณะกรรมการจากประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ ต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของ ประชาชน

6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยให้มีการดำรงอยู่ของทรัพยากรหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบนิเวศในทางบวก 2) จัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชมบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบ วินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 3) สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น การให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และ ผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน 4) พัฒนาเส้นทางสีเขียวให้มีการเชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ และ 5) ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถ ชิมชั้บวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ ไม่ก่อให้เกิด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน

7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานยกระดับ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ 2) ตรวจสอบประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจ ที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว 3) วางแผนการส่งเสริม การเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการ ธุรกิจท่องเที่ยว 4) ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยีและ นวัตกรรม สีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็ก และ 5) สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดง

เครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน

8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ ป่าไม้และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ 2) กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3) ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน 4) พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน และ 5) สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม

มีกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) พัฒนาแอปพลิเคชัน “รักษโลก” สะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน 2) กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน 3) วางแผนพื้นที่ป่าและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่วิกฤติ 4) กำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และ 5) จัดระเบียบการเติบโตของชุมชน โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะ วิธีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ตามหลักการวางผังชุมชนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ พัฒนาชุมชน นำอยู่

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น

(Analysis Hierarchy Process: AHP)

สรุปผลการวิเคราะห์น้ำหนักขององค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (AHP) เพื่อเปรียบเทียบหาลำดับความสำคัญและหาค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ผลดัชนีความสอดคล้องและค่าอัตราส่วนความสอดคล้องของกลยุทธ์ และองค์ประกอบของกลยุทธ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนความสอดคล้องของทุกด้าน

ที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.067 – 0.099 โดยมีค่ามากกว่า 0.10 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้จึงสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า สามารถนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้ได้

ผลการจัดทำกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

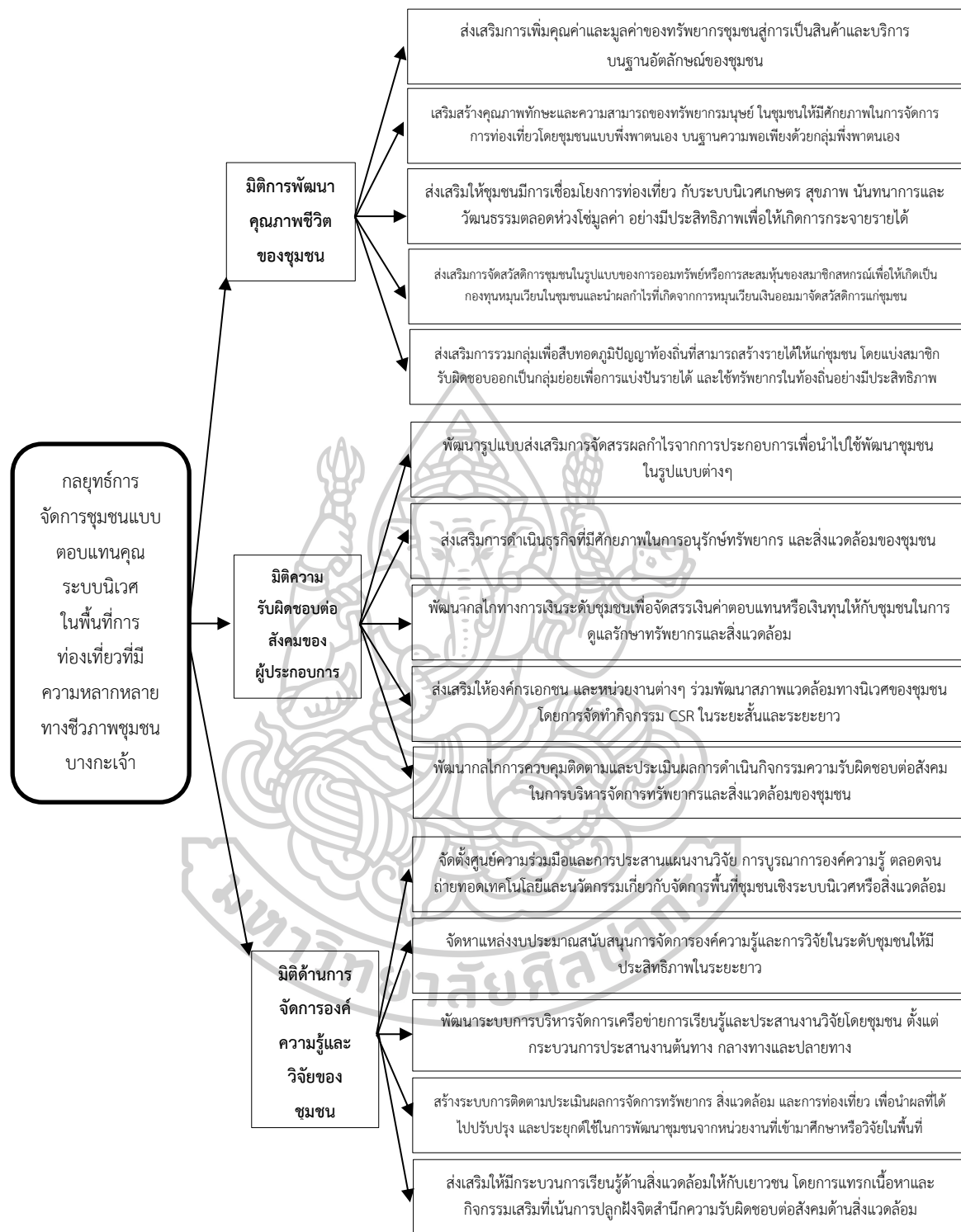
ผลการสรุปกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ในส่วนนี้เป็นการ สรุปกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าใน 9 มิติ มีค่าเกินกว่า 0.5 ทุกมิติ จึงสรุปได้ว่ากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า มีความสอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้ดังนี้

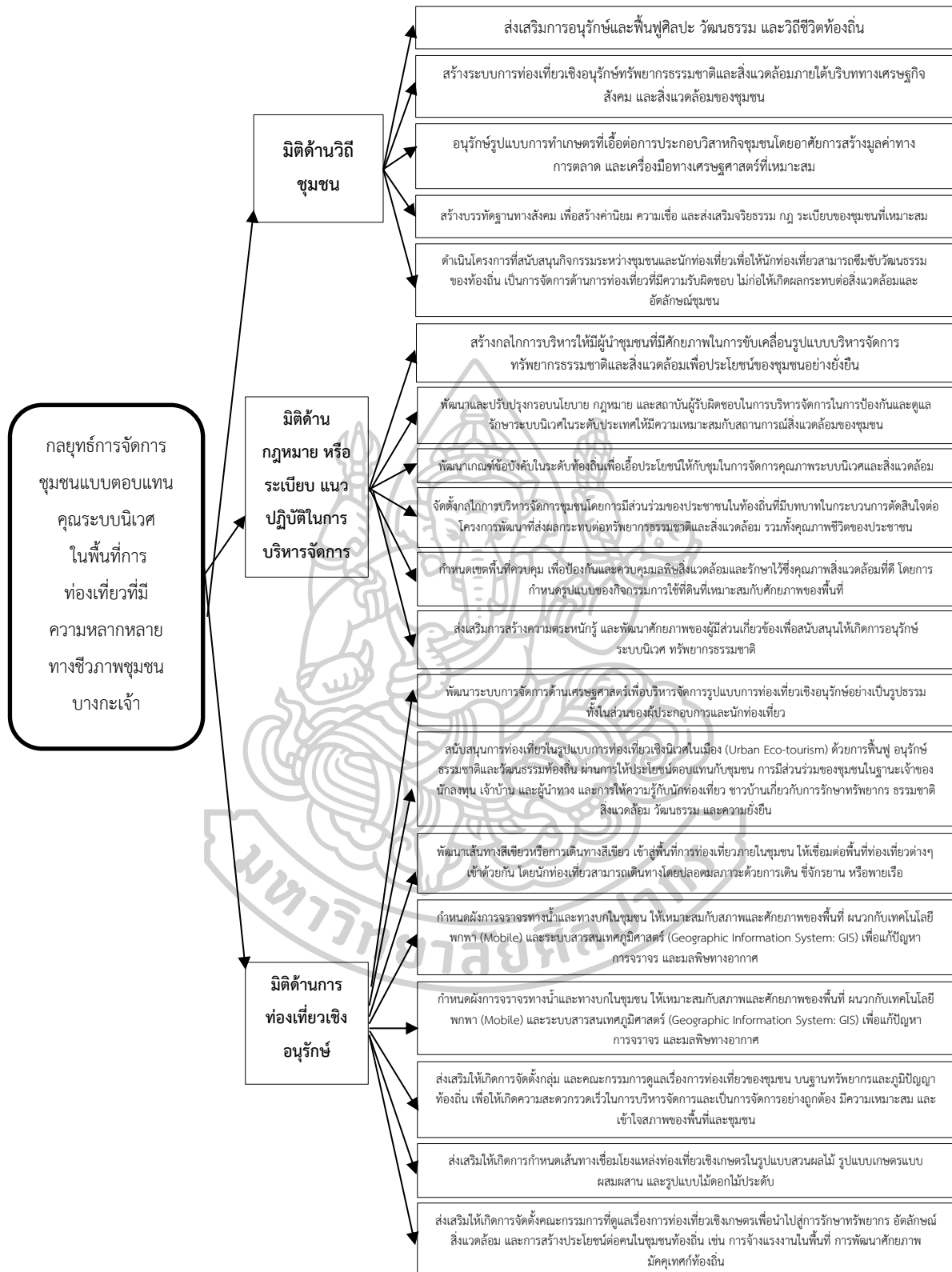

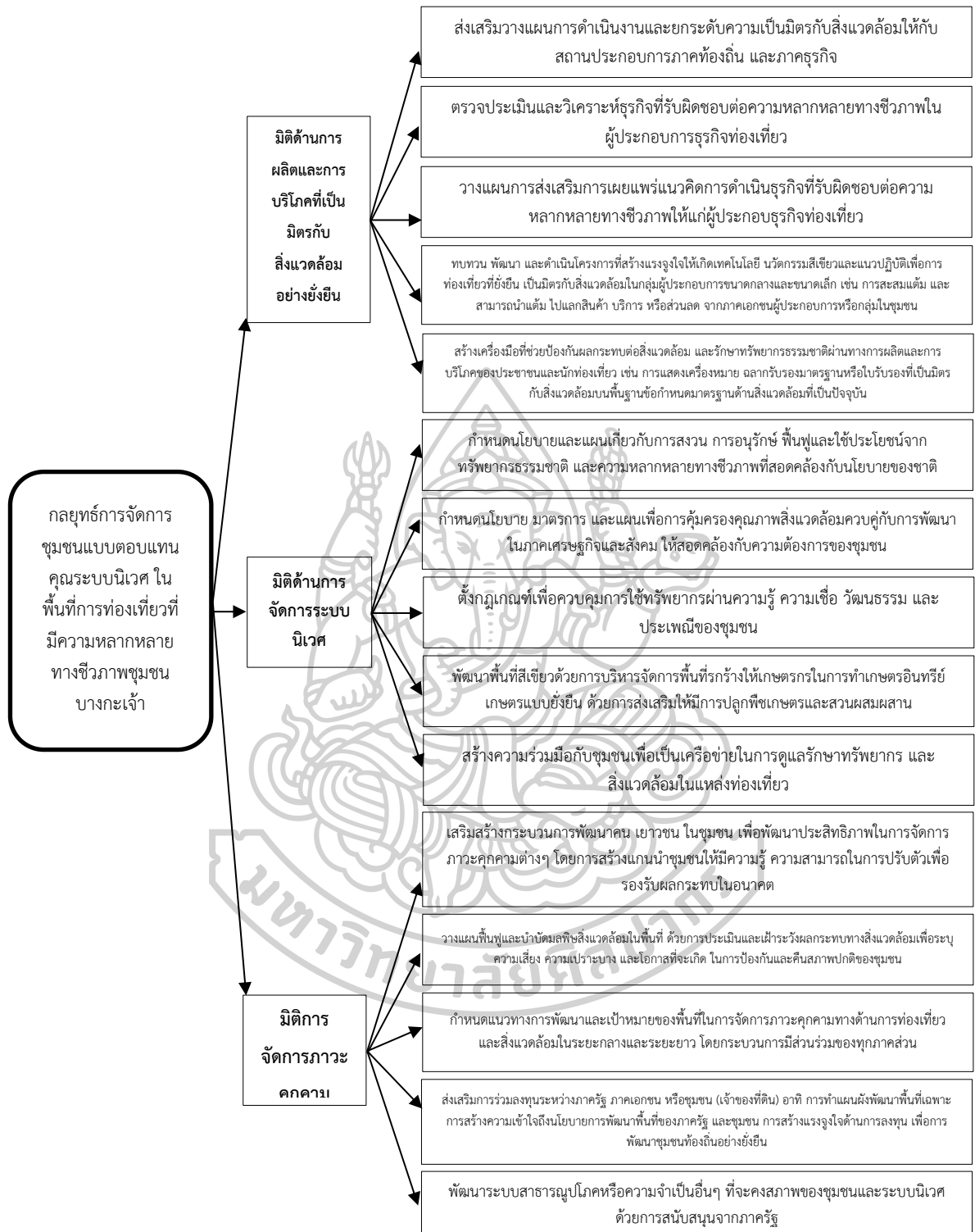
ภาพที่ 19 สรุป 9 มิติของกลยุทธการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ภาพที่ 20 กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ภาพที่ 20 กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า (ต่อ)

ภาพที่ 20 กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า (ต่อ)

สำหรับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ เป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้ชุมชนสามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศโดยยึดหลักการตอบสนองคุณระบบนิเวศ โดยเป็นหลักการที่ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษานี้ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและจ่ายค่าบริการในพื้นที่ โดยมีชุมชนบางกะเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ โดยมีกลไกในการดำเนินงานคือ “กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า” โดยสามารถสรุปองค์ประกอบในการจัดการชุมชนบางกะเจ้าและฉายภาพให้เห็นถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ดังภาพที่ 5-3

ภาพที่ 21 สรุปองค์ประกอบในการจัดการชุมชนบางกะเจ้าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

อภิปรายผล

ประกาศพื้นที่ กับโครงการของกรมป่าไม้ โครงการพระราชดำริ

จากการศึกษาแนวทาง สถานการณ์ บทบาท และแนวโน้มของรูปแบบการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ จากการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยการวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การถอดบทเรียน และนำมาสรุปผลการสังเคราะห์เพื่อประเมินแนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์ตามกระบวนการเทคนิค SWOT ANALYSIS วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในประเด็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่าแนวทางกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการในกลยุทธ์เชิงรุก ได้มุ่งเน้นการกำหนดมาตรการทางสังคม กฎกติกาและกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน การสร้างความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่เชิงระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม ในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในชุมชน ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรัญญา ปฐมสกุล และคณะ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนกรณีศึกษาตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การสร้างความเชื่อมั่น และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับกลยุทธ์เชิงแก้ไขนั้นชุมชนบางกะเจ้าควรมีการส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการฐานอัตลักษณ์ของชุมชน กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผูกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ และสร้างรายได้ในชุมชน มีการกำหนดจัดเก็บอัตราค่าบริการเข้าชุมชนบางกะเจ้าจากนักท่องเที่ยวและกำหนดมาตรการเพื่อสร้างระเบียบวินัยให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม กำหนดข้อตกลงในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศ และการพัฒนาแอปพลิเคชัน “รักษัโลก” สะสมแต้ม และสามารถนำแต้มไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน และกลยุทธ์

เชิงป้องกันประกอบด้วย การเสริมสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนการสร้างระบบการจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเค็มหนุนรุกล้ำในพื้นที่ ปัญหาน้ำท่วม และการกัดเซาะตลิ่ง และการส่งเสริมการสร้างภาคีความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิตยา งามยิ่งยง และละเอียด ศิลาน้อย (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี พบว่าชุมชนมีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงกลยุทธ์เชิงรับของชุมชนบางกะเจ้าผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการตอบโต้แบบทันท่วงที เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาได้ตรงจุดตามที่ต้องการเนื่องจากการเป็นการบริหารจัดการเพื่อคลี่คลายสถานการณ์วิกฤติให้อยู่ในภาวะปกติโดยเร็วที่สุด รวมถึงการบรรเทาและฟื้นฟู และการส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของชายชาญ ปฐมกาญจนาและนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย ควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือประสานงาน และให้ ข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อเป็นเครือข่าย

จากการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบ EDR สามารถจำแนกองค์ประกอบของกลยุทธ์ออกเป็น 9 มิติ ได้แก่ มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน มิติด้านวิถีชุมชน มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และมิติการจัดการภาวะคุกคาม โดยกลยุทธ์ทั้ง 9 มิตินี้จะเข้ามาช่วยในการจัดการให้ชุมชนบางกะเจ้ามีการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้หรือผู้ได้รับประโยชน์จากบริการของระบบนิเวศในชุมชนบางกะเจ้ามีการตอบสนองสิ่งแวดล้อมด้วยการรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศนั้นๆ ให้คงไว้ซึ่งบริการหรือประโยชน์ที่ได้รับจากระบบนิเวศอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักการตอบสนองคุณระบบนิเวศ โดยเป็นหลักการที่ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย อันส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามา

ท่องเที่ยวและจ่ายค่าบริการในพื้นที่ และมีชุมชนบางกะเจ้าเป็นผู้ทำหน้าที่อนุรักษ์ ใช้กลไกในการดำเนินงานคือ “กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า” อันมีเป้าหมายที่สำคัญคือยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่คุ้งบางกะเจ้าให้ดีขึ้น และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สำหรับในมิติแรก มิติวิถีชีวิตชุมชนนี้ เป็นการนำกลยุทธ์มาใช้เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรในชุมชน โดยไม่ทำลายวิถีเดิมของชุมชน เป็นการนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และมิติที่สองเป็นมิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการที่มุ่งให้ผู้ประกอบการที่เข้ามาหาผลประโยชน์ในพื้นที่ได้มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้วยการแบ่งผลกำไรมาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยมีกติกาการนำเงินไปใช้ที่ได้รับความเห็นชอบจากคนในชุมชน มีความสอดคล้องกับศรีณัฐ ไทรชมภู และบุญเกียรติ ไทรชมภู (2558) ที่ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนมาตรการ แผนงาน และแนวทางปฏิบัติ มีกลยุทธ์เชิงอนุรักษ์ การมีส่วนร่วม การส่งเสริมการตลาด ส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว และในมิติที่สามมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน ในมิตินี้ได้รับการพัฒนาขึ้นให้เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เนื่องมาจากในพื้นที่ชุมชนบางกะเจ้ามีสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามาทำวิจัยในพื้นที่จำนวนมาก แต่ทางชุมชนได้รับประโยชน์จากงานวิจัยนี้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากผู้วิจัยมิได้นำผลการศึกษากลับมาให้ชุมชน จึงได้มีการกำหนดกลยุทธ์ในมิตินี้ขึ้น เพื่อจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมงานวิจัยสู่ชุมชน และแบ่งปันข้อมูล สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานวิจัยกับชุมชน และในมิติที่สี่มิติด้านวิถีชุมชนเป็นมิติที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน ส่งเสริมการผลิตในภาคเกษตรกรรมกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรของชุมชน ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา อักษรพิมพ์ (2560) ได้ศึกษาการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่ามีจัดการท่องเที่ยวใน 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริการและความปลอดภัย โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยอยู่บนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

และในมิติที่ห้ามิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ มิตินี้พัฒนาขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ในชุมชนมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีกฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของคน ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการไตรภาคี ประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน ภาครัฐ และองค์กรสนับสนุน ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน และอีกหนึ่งมิติที่เป็นมิติที่สำคัญ คือ มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นมิติที่เป็นจุดศูนย์กลางของทั้ง 9 มิติ เป็นการจัดตั้งกลุ่ม และคณะกรรมการดูแลเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชน บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการและเป็นการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสม และเข้าใจสภาพของพื้นที่และชุมชน ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของนัทธิศหทัย ขำดี (2559) ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบางกะเจ้า เพื่อทราบถึงแนวนโยบายของรัฐ มาตรการทางกฎหมายและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบางกะเจ้า และเพื่อทราบแนวทางการปรับปรุงหลักเกณฑ์ของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการควบคุมป้องกันปัญหามลพิษในชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันพื้นที่สีเขียวมีจำนวนลดลง อีกทั้งบางกะเจ้ายังเป็นสถานที่ที่กำลังเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ให้ความสนใจที่จะไปเห็นธรรมชาติไปปั่นจักรยานรอบๆ พื้นที่ตามที่มีการโฆษณาเชิญชวนให้ไปเที่ยวกันอย่างแพร่หลาย หากไม่มีมาตรการจัดการการท่องเที่ยวที่ดีแล้ว ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ก็อาจถูกทำลายเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปเกินความสามารถในการรองรับของพื้นที่ หรือมีนักท่องเที่ยวที่อาจขาดความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวธรรมชาติที่ถูกต้องและได้ทำลายธรรมชาตินั้น แนวทางหนึ่งที่จะรักษาพื้นที่สีเขียวนี้ไว้ได้ คือการจัดให้มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น เพื่อให้บางกะเจ้าแห่งนี้เป็นที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจให้กับนักท่องเที่ยว และในขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งรายได้ให้กับคนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขผลกระทบทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อาจถูกทำลายด้านเศรษฐกิจ และสังคม

หากพิจารณาถึงมิติที่เจ็ดคือมิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน ในมิตินี้จะนำมาใช้ในการควบคุมการผลิตและการบริโภคของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และในมิติที่แปดคือมิติด้านการจัดการระบบนิเวศ เป็นมิติที่นำมาใช้ในการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรเป็นต้น และมิติสุดท้ายมิติการจัดการภาวะคุกคาม เป็นการส่งเสริมและดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการให้รางวัลเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่วิกฤติ กำหนด

เขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดระเบียบการเติบโตของชุมชน โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะ วิธีการดำรงชีวิตและ วัฒนธรรมของชุมชน ตามหลักการวางผังชุมชนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา สุรัสวดี (2560) ได้ศึกษารูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดการมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของวัดบางกระสอบคือวัตถุมงคลหลวงพ่อเขยเครื่องลายครามและจิตรกรรมเขียนสีในสมุทไทยโบราณ จารึกอักษรขอมแบบอย่างศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ยุคต้นภูมิปัญญาการทำตาล การแทงหยวกและฉลุกระดาษ ส่วนวัดบางกอบัวคือ ตำหรับยาเขียวของหลวงพ่อเหมือน โบราณวัตถุ เครื่องถ้วย หมุกกุฎีไม้ทรงไทยและอุโบสถโค้งสำเภาสสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (2) รูปแบบการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์มีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นส่วนประวัติวัด การสืบสานและพัฒนาวัด ภูมิปัญญาชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรม ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ในชุมชนและมีพื้นที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจะเห็นได้ว่า ผลจากการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดความรู้สึก เป็นเจ้าของร่วมกัน มีความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของตน การศึกษาดูงานในแหล่งที่มีบริบทใกล้เคียงกันช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงานการพัฒนาารูปแบบของพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีกิจกรรมนันทนาการ มีสื่อการเรียนรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความยั่งยืนของพิพิธภัณฑ์เกิดจากการให้คนในองค์กรต่างๆของชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมในแผนการทำงานของชุมชนอย่างต่อเนื่องสอดคล้องไปกับบริบทวัฒนธรรมในชุมชนและการจัดการให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน

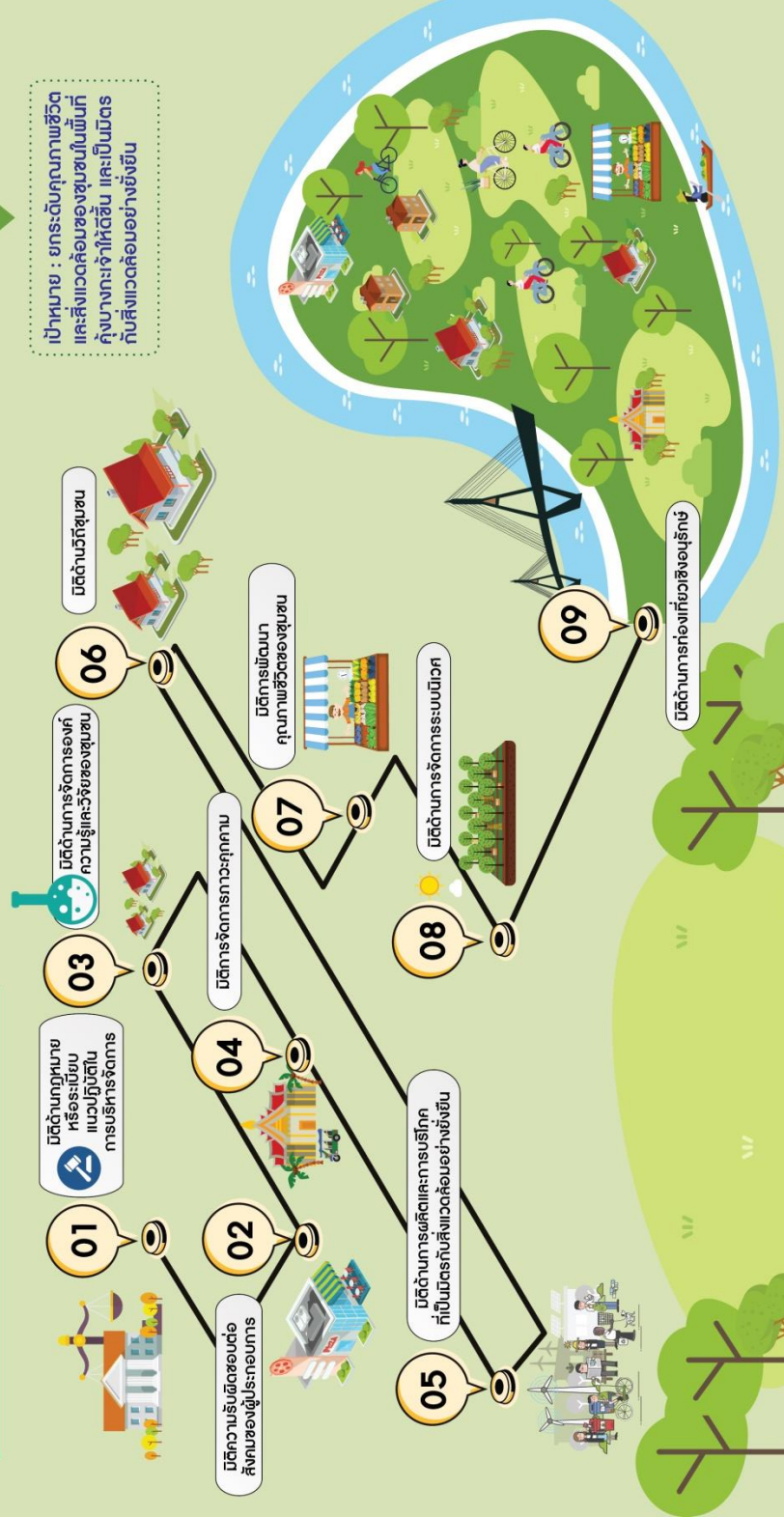
และหากพิจารณาถึงการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้านั้น จากองค์ประกอบของกลยุทธ์ 9 มิติ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จะมี 1 องค์ประกอบที่เป็นมิติสำคัญที่จะทำให้การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศมีความยั่งยืนคือ มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นศูนย์ที่มีการจัดการโดยคนในชุมชนร่วมกันดำเนินงาน และปัจจัยที่จะทำให้ศูนย์แห่งนี้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการคัดเลือกผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน (ผู้นำที่มีบารมี) มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม มีตัวแทนในหมู่บ้านร่วมกันตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการ และสิ่งสำคัญคือการวางแผนให้มีผู้สืบทอด (Successor) จากเยาวชนในชุมชน และเยาวชนจากประชากรแฝงที่มีอยู่ในชุมชน สำหรับบทบาทของศูนย์ท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้านี้ จะมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การจัดการคนใน (ชาวบ้านในชุมชน) การจัดการในส่วนนี้จะต้องเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจกับคนในชุมชน เข้าใจถึงปัญหา ผลกระทบ และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากเราละเลยกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้มองเห็นประโยชน์และสิ่งที่จะได้รับจาก

การกระทำ นอกจากการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแล้วนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการให้การสนับสนุนอาชีพดั้งเดิมของชุมชน การรักษาวินัยชีวิตของชุมชน การดำเนินงานใดๆ ก็ตามหากไม่ขัดต่อวิถีการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากอาชีพเดิมที่ทำอยู่ ก็จะทำให้ชาวบ้านมีแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนเปรียบเสมือนผู้เสียสละในการที่จะรักษาปอด (ชุมชนบางกะเจ้า) ให้กับคนกรุงเทพมหานคร ได้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี การดำเนินงานต่างๆ ต้องมุ่งที่จะทำ ให้คนในชุมชนรับรู้ว่าการที่เขาเหล่านี้เสียสละแล้ว เขาจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง ส่วนที่ 2 การจัดการคนนอก (ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ฯ) สำหรับการจัดการกับคนนอกนี้ ผู้วิจัยแบ่ง การดำเนินงานออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มนักท่องเที่ยว การจัดการกับนักท่องเที่ยวโดย ศูนย์ท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้านี้จะเริ่มจากการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกันกับการจัดการ กับคนใน อันเนื่องมาจากพื้นที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้านี้ มีจุดท่องเที่ยวหลายจุดด้วยกัน เช่น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ จุดเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน จุดเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยวในการเข้ามาในชุมชน บางกะเจ้านี้ จะต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อจะแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องในการท่องเที่ยว รู้ว่าสิ่งไหนควรกระทำ ไม่ควรกระทำ สำหรับในกลุ่มที่สอง คือกลุ่มของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ ในที่นี้หมายถึงผู้ประกอบการที่มาประกอบกิจการค้าขาย หรือหาผลประโยชน์ในชุมชนบางกะเจ้า จะต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน เช่น เรื่องของการใช้บรรจุภัณฑ์ จะต้องมีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม การแบ่งเงินเข้ากองทุนของศูนย์ท่องเที่ยวบางกะเจ้า สำหรับไว้ใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ สำหรับกลุ่มที่สองคือกลุ่มของผู้ประกอบการภายนอกที่มีความต้องการจะทำกิจกรรมเพื่อ สังคม (CSR) ศูนย์แห่งนี้จะต้องมีการจัดทำแผนการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ไว้เพื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการยกระดับของการทำกิจกรรมของผู้ประกอบการภายนอก ที่มีความต้องการจะทำกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) สู่การแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ (PES) โดยเปลี่ยนจากการที่ชุมชนต้องทำตามความต้องการของผู้ประกอบการเปลี่ยนมาเป็นผู้ประกอบการ ต้องดำเนินงานตามแผนงานของชุมชน ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น (เปลี่ยนจากสิ่งที่ผู้ประกอบการอยากทำ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติต้องการ) โดยการ ดำเนินงานดังกล่าวจะไม่ทำแบบฉาบฉวย เหมือนที่สถานประกอบการต่างๆ เคยปฏิบัติมา แต่จะเป็น การดำเนินงานในระยะยาว มีการทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) มีการกำหนดระยะเวลา 3 ปี 5 ปี เป็นต้น โดยที่การจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นี้จะเป็นการจัดการแบบผสมผสาน ด้วยการควบคุม กิจกรรมการใช้ พื้นฟู และอนุรักษ์ ตลอดจนการควบคุมการเกิดของเสีย มลพิษที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ โดยสามารถแสดงภาพการเชื่อมโยงได้ดังภาพที่ 22

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชน

แบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่
การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

กลยุทธ์การจัดการชุมชน

ภาพที่ 22 กลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

จากภาพที่ 22 ภาพแสดงกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ เป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของ ระบบนิเวศโดยยึดหลักการตอบสนองคุณระบบนิเวศ อันนำไปสู่เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่คู้บางกะเจ้าให้ดีขึ้น และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบของกลยุทธ์ทั้ง 9 มิติ ตามค่าถ่วงน้ำหนักของ แต่ละองค์ประกอบของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในส่วนของชุมชน ส่วนราชการ และภาคเอกชนนำไปใช้ประโยชน์ โดยให้ความสำคัญกับมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการเป็นอันดับแรก ด้วยการส่งเสริมให้มีการสร้างกลไกการบริหารให้มี ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการ มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบ นโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษา และ มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนเพื่อเป็นการวางรากฐาน การทำงานของชุมชน ลำดับต่อมาคือมิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการด้วยการพัฒนา รูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชน ส่งเสริมการดำเนิน ธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน และส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว

สำหรับมิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน เป็นการส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอด เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้มีการ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการ ประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง และ มิติการจัดการภาวะคุกคามเป็นการเสริมสร้าง กระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน เป็นการส่งเสริมการวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับ สถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ มิติด้านวิถีชุมชน เป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นการส่งเสริมการเพิ่ม คุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน มิติด้าน การจัดการระบบนิเวศ และมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดนโยบาย และแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ

ความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ ตามลำดับ โดยในมิติสุดท้ายมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นมิติที่ควบคุมการดำเนินงานของชุมชนโดยใช้ศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้าเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาทำให้ได้กลยุทธ์ 9 มิติ ได้แก่ 1) มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน 4) มิติด้านวิถีชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติการจัดการภาวะคุกคาม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระประแดง สำนักงานเกษตรอำเภอพระประแดง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรปราการ นั้น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพได้ภายใต้ความร่วมมือและการประสานแผนงานโครงการในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพต่อไปเพื่อให้มีการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยว ตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนที่ครอบคลุมใน 4 มิติ ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ 2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็น “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม 3) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ และ 4) การรักษาสีเขียวเป็น “สังคมที่น่าอยู่” มี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ”

2. จากผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาองค์ความรู้ ทางด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ให้การใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์อย่างสมดุลและยั่งยืนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว ในสถาบันการศึกษา โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเรียนรู้ในวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาในชุมชนเพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักของเยาวชน ให้หวงแหน อนุรักษ์พื้นที่พุ่ม มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

3. จากผลการศึกษาพบว่ากลไกทางเศรษฐศาสตร์เป็นกลไกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระประแดง สำนักงานเกษตรอำเภอพระประแดง สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรปราการ ควรมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์ตามหลักการการตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศด้วยการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศและการชดเชยตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศ นั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน เพื่อการใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้ตอบสนองต่อแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ.2560-2579 ในอุตสาหกรรมบริการ (การท่องเที่ยว) ด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ สร้างงาน และส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การพัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อจะติดตามตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน บนพื้นฐานของความสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับของสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้เติบโต เน้นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และศักยภาพของพื้นที่ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 -2564 ที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุล ด้วยการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสมดุลทั้งในด้านพื้นที่ เวลา และกลุ่มการท่องเที่ยว และแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก พ.ศ. 2560 – 2564

4. จากผลการศึกษาพบว่าการใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนในระบบนิเวศบริการด้านการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนบางกะเจ้าสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรของชุมชน และการท่องเที่ยว ด้วยการบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการบูรณาการแผน นโยบาย มาตรการ เพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แผนปฏิบัติราชการประจำปีจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่น

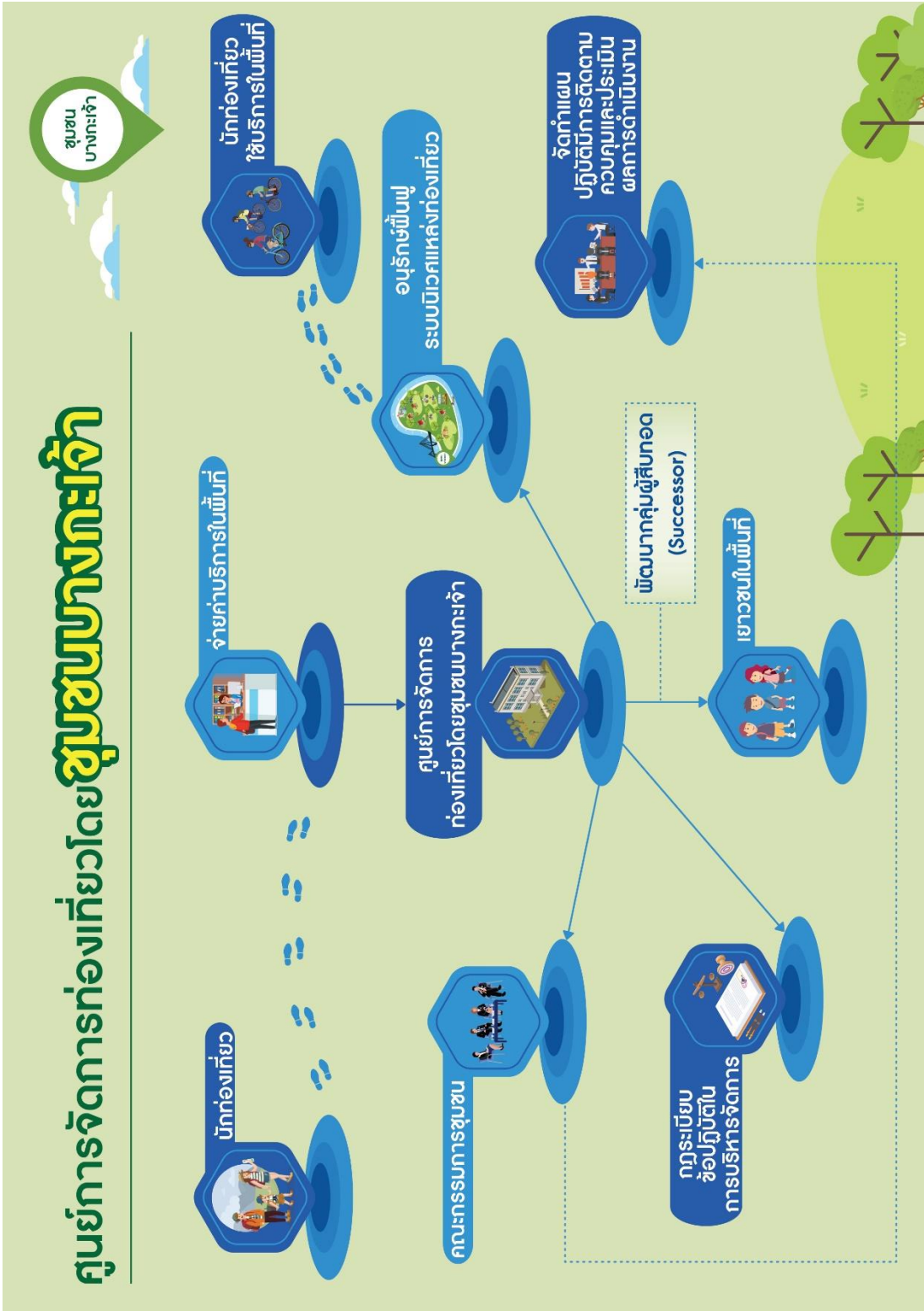
5. องค์กรเอกชน ชมรม หรือกลุ่มนักร้องควรมีการดำเนินงานเพื่อให้ตอบรับต่อแผนงานกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กรเอกชนนั้น สามารถนำกลยุทธ์ ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และวางแผนดำเนินงาน ร่วมกับชุมชน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

6. ชุมชนบางกะเจ้าควรมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า โดยมีกระบวนการในการจัดเก็บค่าบริการในพื้นที่จากนักท่องเที่ยวเข้ามาที่ศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งการนำเงินไปใช้ประโยชน์นั้นจะต้องมีการดำเนินงานอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการ และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน โดยมีแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์แบ่งเป็น 2 แนวทางหลัก คือ การนำไปใช้ในการอนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนากลุ่มผู้สืบทอด คือ เยาวชนในพื้นที่ให้สามารถดูแลรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่ให้มีความยั่งยืน และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างถูกวิธี ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ตลอดจนมีการนำทรัพยากรในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการดำเนินงานนี้จะมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ มีการติดตามควบคุมและประเมินผลการดำเนินงาน

สำหรับในขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากการจัดตั้งกลุ่ม และคณะกรรมการดูแลเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชน บนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการและเป็นการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสม และเข้าใจสภาพของพื้นที่และชุมชน เพื่อใช้ในการจัดเก็บค่าบริการในพื้นที่ โดยผ่านศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า ซึ่งมีการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดูแลเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำไปสู่การรักษาทรัพยากร อัตลักษณ์ สิ่งแวดล้อม และการสร้างประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจ้างแรงงานในพื้นที่ การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และมีการนำมิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการมาใช้ในการดำเนินงานด้วยการสร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศ ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

จากนั้นมีการพัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ให้องค์กรเอกชน และหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการในระยะสั้นและระยะยาว และสุดท้ายคือกลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยคนในชุมชน สามารถแสดงภาพการดำเนินงานของศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า ดังภาพที่ 23 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า

ภาพที่ 23 ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ควรจัดให้มีการเรียนเกี่ยวกับระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และการตอบแทนคุณระบบนิเวศ เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักของเยาวชน ให้หวงแหน อนุรักษ์ ป่าชุมชน มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และการท่องเที่ยว ซึ่งจะนำมาซึ่ง มัคคุเทศก์น้อย และผู้สืบทอด (Successor) จากเยาวชนรุ่นใหม่ ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนใน โดยมีกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว

2. ชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ ต้องมีการจัดการระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และการตอบแทนคุณระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วม กับภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมโดยกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นไปตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชน

3. เนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา หน่วยงานภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษาควรให้การสนับสนุนคนในชุมชนให้มีความตระหนักร่วมกันในการอนุรักษ์ ป่าชุมชนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยว ด้วยกระบวนการฝึกอบรม การสร้างองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวในการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน และเป็นไปตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถาบันการศึกษาควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหนในการดูแล รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการอย่างถูกต้อง มีความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และชุมชนทางด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งสถาบันการศึกษายังมีส่วนสำคัญต่อการจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศด้วยการสนับสนุนการฝึกอบรม ให้ความรู้กับชุมชน ในมิติ 1) มิติวิถีชีวิตชุมชน 2) มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน 4) มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน

5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ 6) มิติด้านศูนย์บริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม

2. ชุมชนในฐานะเจ้าของพื้นที่ ต้องช่วยกันดูแลการจัดการระบบนิเวศด้านการท่องเที่ยว ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และการตอบแทนคุณระบบนิเวศอย่างมีส่วนร่วมในมิติ 1) มิตินิเวศชีวิต ชุมชน 2) มิตินิเวศรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ 3) มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน 4) มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน 5) มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ 6) มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 7) มิติด้านการผลิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 8) มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ และ 9) มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาพบว่า การที่จะทำให้ชุมชนบางกะเจ้ามีการจัดการพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน นั้นควรมีการจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการ และมีกระบวนการในการสร้างผู้สืบทอด ดังนั้น การศึกษา ครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองในการจัดตั้งศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า รูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า เพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินงานให้กับคนในชุมชนบางกะเจ้าในเชิงลึกในด้านของการบริหารจัดการศูนย์ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า และทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อรูปแบบ และกระบวนการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางกะเจ้า ในด้านของการ จัดทำโครงสร้างดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการของศูนย์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บางกะเจ้า การบริหารจัดการด้านการนำเงินที่ได้จากค่าบริการในพื้นที่ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน บางกะเจ้า และการจัดทำแผนการติดตามประเมินผล

2. ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเรียนรู้ และหาประสบการณ์ใหม่ๆ จากการ ท่องเที่ยวโดยเฉพาะความสนใจต่อการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งแหล่ง ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และมีการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำ กิจกรรมที่จะช่วยสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยอาจมีการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการ จัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการจัดการชุมชน และระบบนิเวศทางด้านการท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืน ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการจัดการชุมชนและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ของนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวให้มี คุณภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้น ช่วยสร้างการมีส่วนร่วม

ของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า อีกทั้งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนแบบมีส่วนร่วม จนชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ มีการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ตามบริบทและอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ

3. เนื่องจากกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า พบว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบางกะเจ้า และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ และศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการวางแผนกระบวนการทำงานในด้านของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม และบริบทของชุมชนบางกะเจ้า เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นขั้นตอนหรือกระบวนการที่มีผลต่อการจัดการให้มีความยั่งยืนในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนิษฐา อู่ยถาวร. (2547). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง สาขาหนองแม่เฒ่า จังหวัดเพชรบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กฤษณะ ดาราเรือง. (2560). “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาดวิสาหกิจชุมชนบ้านเขาแหลม จังหวัดนครสวรรค์.” **วารสารสุทธิปริทัศน์** 31, 100 (ตุลาคม – ธันวาคม).
- กัลยาณี กุลชัย, พีรชัย กุลชัย และ สุรีย์พร นิพิฐวิทยา. (2559). “การสร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนไทยพวนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก.” **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** 19 (มกราคม - ธันวาคม).
- การเคหะแห่งชาติ. (2553). “Eco city เมืองแห่งศตวรรษที่ 21.” **วารสารบ้านเมืองเพื่อการพัฒนาบ้านและเมือง** 7 (กรกฎาคม - กันยายน 2553).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). **สรุปรายงานการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- _____. (2544). “แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ.” กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. (2539). **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) พ.ศ. 2538 - 2539**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กำธร ธรรมพิทักษ์ และ อัครพงศ์ อ้นทอง. (2552). **การประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางนันทนาการของพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทราย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กิ่งพร ทองใบ. (2557). **องค์การและการจัดการและการจัดการเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กิติกร จามรดุสิต. (2558). “เมืองเชิงนิเวศและการประยุกต์ใช้ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาเมืองเชิงนิเวศ.” **วารสารสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง** 1, 1 (มีนาคม): 32 – 45.
- เกริกยศ ชลาชนเดชะ และ ชูชัย ศรขำนิ. (2549). **การวางแผนกลยุทธ์และการพัฒนาคุณภาพบริการของโรงพยาบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ สทอ. มสธ.

- ขวัญฤทัย วงศ์กำแหงหาญ และคณะ. (2557). "การศึกษาการกลยุทธิ์การตลาดท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนบางกะเจ้า อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ." คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 –2564)**. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คณะทำงานขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 12. (2560). “แผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560-2579.”
- จันทนา อินทปัญญา. (2548). “การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 1, 1**.
- จามรี พระสุนิล. (2560.). “แผนยุทธศาสตร์ชุมชนเทศบาลเวียงเชียงแสนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**.
- จตุชัย ด้วงลำพันธ์, เยาวนิตย์ ธาราฉาย, เกียรติศักดิ์ ศรีเงินยวง, ศิริชัย หงษ์วิทยากร และ ปรัชมาศ ลัญชานนท์. (2556). “การพัฒนาพื้นที่สีเขียวภายใต้แนวคิดชุมชนนิเวศ กรณีศึกษา: เทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.” การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการเครือข่ายงานวิจัยนิเวศวิทยาป่าไม้ประเทศไทย ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยแม่ใจ จ.เชียงใหม่ ระหว่าง วันที่ 24-26 มกราคม พ.ศ. 2556.
- จุฑาภรณ์ เชื้อทอง. (2552). “การประยุกต์ใช้กระบวนการ AHP เพื่อเลือกผู้แทนจำหน่ายคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กที่เหมาะสม.” วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทางวิศวกรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เจนจิรา อักษรพิมพ์. (2560). “กลยุทธิ์การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา.” **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2550). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชลาทิพย์ ไชยสาลี และ ศิริกร กาญจนสุนทร. (2560). “ปอดกรุงเทพฯ กำลังหายไป.” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ (Proceedings) การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 16 ประจำปี การศึกษา 2559 ระหว่างวันที่ 29 - 30 มิถุนายน พ.ศ.2560. หน้า 327 - 350.

- ชาย โพรสิตา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชวงค์ อุบลี, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ จำลอง แสนเสนาะ. (2560). “ยุทธศาสตร์การสร้างพลังชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจตอนใต้: กรณีศึกษาชุมชนในบริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก.” **วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา** 15, 1 (มกราคม – มิถุนายน).
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). **วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท.
- ญาณัญญา ศิริภักธธาดา. (2554). “การพัฒนากิจกรรมตลาดเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับผู้ค้ารายย่อยเขตเทศบาลตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม.” **โครงการพัฒนาชุมชนตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐมเชิงบูรณาการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**.
- ตีฆา โยธากิติ. (2557). “ศึกษาการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของของป่าในด้านการใช้ประโยชน์จากป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.” **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่** 6, 4 (มีนาคม – เมษายน).
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2556). **การจัดการเชิงกลยุทธ์. ฉบับปรับปรุงใหม่**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ธงชัย ทองมา. (2560). “การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงใน การบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคารสำนักงาน.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร** 8, 1 (เมษายน).
- ธวัชชัย พิมพ์โพธิ์. (2553). “เอกสารประกอบการสอน เศรษฐศาสตร์มหภาค 1.” คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ธนภณ พันธเสน. (2549). “กระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แบบยั่งยืน.” **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตวิทยาลัย สหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.
- ธงฉาน ศักดิ์สง่า. (2558). “การบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่สีเขียวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.” **วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2539). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระวัฒน์ จันทิก และ เสรี ชัดเข้ม. (2556). “การพัฒนาเกณฑ์การประเมินการจัดการคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน.” **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย** 6, 1: 99 – 129.
- นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม สหวิทยาลัยอีสานเหนือ.

- นิคม จารุมณี. (2544). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- นิตยา งามยิ่งยง และ ละเอียต ศิลาน้อย. (2560). “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบริเวณริมฝั่งคลองดำเนินสะดวก ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดราชบุรี.” **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี** 11, 1 (มกราคม – เมษายน).
- นิโรธ เดชกำแหง. (2558). “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการคุณภาพขององค์การธุรกิจการจัดงานแสดงสินค้าในประเทศไทย.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ซีพีบุ๊ก สแตนดาร์ด.
- ปณยา บุชบาศรี. (2555). “กลยุทธ์การจัดการกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน).” **สาขาวิชานิติศาสตร์การตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**.
- ประภัสร์ อ่อนฤทธิ์, รัชณี นิธากร และ ขวัญดาว แจ่มแจ้ง. (2558). “การพัฒนากลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชร.” รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ (Proceeding) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือครั้งที่ 15.
- ประยงค์ จุลรัตน์, กานต์ บุญศิริ และ อรสา จรุงธรรม. (2556). “กระบวนการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ในมุมมองผู้นำท้องถิ่น ตำบลกาโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.” **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์** 3, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม).
- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). “ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.” **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: บริษัท ดวงกลม จำกัด.
- บุญยงช รุธิรโก. (2556). “ความยั่งยืนในการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง.” **วารสารสุทธิปริทัศน์** 27, 84 (ตุลาคม – ธันวาคม): 55 - 76.
- ปัทมา ตรีมงคล. (2559). “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการความรู้เชิงรุกสำหรับชุมชนผู้ผลิตวัตถุดิบในห่วงโซ่อุปทานของกิจการเพื่อสังคม.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**.
- พงศธร สัจจชลพันธ์. (2559). “ภาวะผู้นำด้านการท่องเที่ยวสีเขียวและยุทธศาสตร์การรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของจังหวัดในกลุ่มเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจใต้ของประเทศไทย.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี** 8, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม).

- พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์. (2559). “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดกำแพงเพชร.” *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 2, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม).
- พจนานา สนวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. (2555). “รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตภาคเหนือตอนล่าง.” *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ* 8, 2.
- พระครู วิมลจิตตีสุนทร. (2546). “การจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮโดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่.” มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2559). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พรธิดา เทพประสิทธิ์ และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2562). “มหาวิทยาลัยเมืองนิเวศที่มีความยั่งยืนในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม.” *Humanities, Social Sciences, and Arts* 12, 1 (January – February).
- พรธิดา เทพประสิทธิ์ และ วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์. (2561). “ความสามารถในการพัฒนาตนเองที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานผ่านบุคลิกภาพแบบประนีประนอมของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน.” *วารสารปัญญาภิวัฒน์* 10, 1 (มกราคม – เมษายน).
- พรธิดา เทพประสิทธิ์ และ สวรรยา ธรรมอภิพล. (2560). “การดำเนินการพัฒนามหาวิทยาลัยยั่งยืนในมิติเชิงสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.” *วารสารสหศาสตร์* 17, 2: 142 – 167.
- พวงรัตน์ ศรีม่วง. (2557). “การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานตามเกณฑ์พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร.” *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม* 10, 1.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). “การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา.” *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 7, 3.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. (2556). “รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง.” *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*.
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม.” *วารสารวิทยบริการ* 24, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม).
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด และ อัครพงศ์ อ้นทอง. (2554). “การวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวไทยในระยะยาว.” *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*.

- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, อัครพงศ์ อันทอง, พรทิพย์ เขียรธีรวิทย์ กุลดา เพ็ชรวรรณ และ นุกูล เครือฟู. (2556). **เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการท่องเที่ยว**. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และ ภาคภูมิ ภัควิภาส. (2557). “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน.” **Journal of Community Development Research**.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และ ภาคภูมิ ภัควิภาส. (2557). “แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์.” **Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)** 7, 1.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ลลิตา ขุนทอง. (2550). “แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ในจังหวัดภูเก็ต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักษณาดี บุญยะศิรินันท์. (2559). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อเข้าสู่ ธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในประเทศไทย.” **วารสารปัญญาภิวัฒน์** 7, 1 (มกราคม – เมษายน). 1 – 10.
- วรัญญา ศรีอ่วมเจริญ สาธินี แซ่ลิ้ว และ จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2561). “การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของคั้งบางกะเจ้าอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.” การประชุมวิชาการระดับชาติ สังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วรางคณา ผลประเสริฐ. (2554). “แนวความคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการบริหารโรงพยาบาล**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรารวรรณ ฐาปนธรรมชัย และ กลมพร สอนศรี. (2556). “กลยุทธ์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่ออำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.” **วารสารวิทยบริการ** 24, 3 (กรกฎาคม – กันยายน).
- วัชรินทร์ ศรีสัตบุตร. (2547). **รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านถ้ำหนองเปี้ย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิจิต อู่อัน. (2548). **การจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นตอนและวิธีวิเคราะห์กรณีศึกษาเชิงกลยุทธ์และแผนธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทเซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส จำกัด.

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2557). **Eco-efficiency**. TPA news โรงงานสีเขียว. No. 209 May 2014.

วิทยา ทศนไพบุลย์, ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์ และ วิษณุ บัวเทศ. (2560). “การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร.” **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ** 7, 13 (กรกฎาคม – ธันวาคม).

วิบูลย์ นิเมตวานิช, พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ และ บรรพต ต้นธีรวงศ์. (2560). “แนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนสันติสุขเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักพุทธสันติวิธี : กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม.” **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 5, ฉบับพิเศษ.

วิมล โรจนพันธุ์, ประชิต สกุงะพัฒน์ และ อุดม เขยกิจวงศ์. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

วิมลรัตน์ หมั่นเพียร. (2559). “การประยุกต์ใช้เทคนิคกระบวนการวิเคราะห์แบบลำดับขั้นเพื่อคัดเลือกผู้ให้บริการรับเหมาแรงงาน.” งานนิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิสาขา ภูจินดา. (2555). “การบริหารจัดการพลังงานหมุนเวียนเพื่อผลิตพลังงานใช้ในระดับชุมชนและระดับครัวเรือน.” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศุภฤกษ์ เวศยาสิรินทร์. (2557). “กลยุทธ์การบริหารองค์การด้วยการสื่อสารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศักดิ์ศรี รักไทย. (2560). “การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบริการระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ.” **วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา** 22, 3 (กันยายน – ธันวาคม).

ศรัณญา เลิศมนไพโรจน์. (2550). “การศึกษาความต้องการของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเนื้อหาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริณี ศรีใส. (2557). “การพัฒนาสู่การเป็นองค์กรสีเขียว.” **วารสารธารณสุขศาสตร์** 44, 3 (กันยายน – ธันวาคม).

ศิริ ดาบเพชร. (2018). “องค์ประกอบการท่องเที่ยวและช่องทางการสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.” **Journal of Community Development (Humanities and Social Sciences)** 11, 1.

ศิริประภา แก้วอุดม. (2553). “ทางเลือกกลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนย่านตลาดบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.” มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศรีณัฐ ไทรชมภู และ บุญเกียรติ ไทรชมภู. (2558). “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่คั้งบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.**

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2544). “รายงานฉบับย่อสำหรับนักบริหารโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9.” สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** รายงานผลการดำเนินงาน: รายงานขั้นสุดท้าย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2561). **คู่มือการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น.** ม.ป.ท.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2540). **กลยุทธ์การแข่งขันของธุรกิจ.** กรุงเทพฯ: มติชน.

สมชาย รุ่งเรือง และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2561). “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างแรงผลักดันทางการบริหารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งสู่วิธีการจัดการความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในธุรกิจโรงแรม.” **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี 12, 1 (มกราคม – เมษายน).**

สมยศ นาวิการ. (2539). **ทฤษฎีองค์กร.** กรุงเทพฯ: สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด.

เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี, ญัตติพงศ์ แก้วทอง และ หัทยา คุณ โณ. (2556). “การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการวิจัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้านการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรป่าชายเลน ชุมชนบ้านบุโบย ตำบลแหลมสน อำเภอละงู จังหวัดสตูล.” **WMS Journal of Management Walailak University 2, 3 (September – December).**

สุภิญญา อนุภานนท์. (2547). **เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม.** ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์ปทุมธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. (2556). **คู่มือการถอดบทเรียน.** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). “แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 – 2564.”

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). (2560). “โครงการต้นแบบการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ในภูมิภาคของประเทศไทย (SLBT).”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564.” สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2556). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน.**
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). “การจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ
(Payment for Ecosystem Service: PES).” เอกสารสรุปการประชุม The 3rd South-East
Asia Workshop on Payment for Ecosystem Service (PES) - Investment in Natural
Capital for Green Growth 12 - 15 มิถุนายน 2554 ณ เมืองบันดา อาเจะห์ ประเทศ
อินโดนีเซีย.
- สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2558). **คู่มือการประเมินเทศบาลสิ่งแวดล้อมยั่งยืน
ประจำปี 2558.** กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
และมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. ปทุมธานี: บริษัท สำนักพิมพ์สื่อตะวันออก จำกัด.
- สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12. (2556). “ทิศทางการให้บริการของธุรกิจบริการสำหรับ
ผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่จะก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ.” กรมพัฒนาสังคมและ
สวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุกัลยา โตสินธุ์. (2553). “การบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวแบบมีส่วนร่วมในบริบทการขยายตัวของเมือง
ในโครงการสวนกลางมหานคร (บางกระเจ้า) อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วย
เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะ
พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุขชน อินทเสมอ. (2555). “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ :
กรณีศึกษาตำบลปากน้ำปราณ.” **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร** 7, 1 (มกราคม – มิถุนายน).
- สุภัทร พิไชยแพทย์ และ พรธิดา เทพประสิทธิ์. (2558). “การศึกษาตัวชี้วัดการทำงานรายบุคคลใน
หน่วยงานภาครัฐที่มีการบริหารงานแบบอิสระ.” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**
4, 1 (พฤษภาคม – มิถุนายน).
- เสนาะ ตีเยาว์. (2550). **การบริหารกลยุทธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสมอ ลิ้มชูวงศ์ และ ชัยรัตน์ บุณนาค. (2555). “การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ โดยกลไกการ
ท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน.” **วารสารวิจัย
ราชภัฏพระนคร** 7, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม).
- ส่วนเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ. (2558). “มารู้จัก...
มาตรการเศรษฐศาสตร์ในการจัดการมลพิษ.”

- อดิศักดิ์ ธีรานุพัฒนา และ ชุศรี เที้ยศิริเพชร. (2554). “การจัดลำดับความสำคัญของมาตรวัดและกระบวนการหลักของโซ่อุปทาน โดยวิธีแบบจำลองกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับ.” จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์.
- อนิวัช แก้วจำนง. (2551). **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. สงขลา: บริษัทนาสินโฆษณา.
- อภิญา เลื่อนฉวี. (2548). “มาตรการทางกฎหมายการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติ.” **วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์ 1** (มกราคม - มิถุนายน).
- อัจฉรา รักษิตธรรม. (2554). “การพัฒนาทางเลือกกระแสหลัก.” **วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา 30, 2** (กรกฎาคม - ธันวาคม): 15 - 43.
- อุดมศักดิ์ สีนธิพงษ์. (2558). “ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน.” **วารสารนักบริหาร Executive Journal 35, 1** (มกราคม - มิถุนายน).
- เอกชัย พุ่มดวง. (2558). “กลยุทธ์การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.” การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53: สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

ภาษาต่างประเทศ

- Abdulquadri Ade Bilaua, Emtlyn Witta, Irene Lilla. (2018). “Research methodology for the development of a framework for managing post-disaster housing reconstruction.” Published by Elsevier Ltd., *Procedia Engineering* 212, 598–605. 7th International Conference on Building Resilience; Using scientific knowledge to inform policy and practice in disaster risk reduction, ICBR2017, 27 - 29 November 2017, Bangkok, Thailand.
- Abu Elnasr E. Sobaih, Caroline Ritchie, Eleri Jones. (2012). “Consulting the oracle?: Applications of modified Delphi technique to qualitative research in the hospitality industry.” **International Journal of Contemporary Hospitality Management** 24, 6: 886 - 906.
- Alkhafaji, Abbass F. (2003). “**Strategic Management Formulation.**” **Implementation and Control in a Dynamic Environment**. New York: Haworth Press.
- André Andrade Longaray et al. (2015). “Proposal for using AHP method to evaluate the quality of services provided by outsourced companies.” **Procedia Computer Science** 55: 715 - 724.

- A.R. Hadadian and Ali Rasoulia. (2017). “Using Analytic Hierarchy Process (AHP) for Selecting the Appropriate Country for Economic Integration (Case of Iran’s Foreign Trade with OIC Countries).” **International Research Journal of Finance and Economics**. p. 24 - 32.
- Bettinghaus, E. P. and Cody, M. J. (1994). **Persuasive Communication**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bowles, S. (2008). “Policies designed for self-interested citizens may undermine “the moral sentiments” evidence from economic experiments.” **Science** 320: 1605 – 1609.
- Brundtland Commission. (1987). **Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development**. Available from <http://www.un-documents.net/our-common-future>.
- Campbell, D. T. and Fiske, D. W. (1959). “Convergent and Discriminant Validation by the Multitrait-Multimethod Matrix.” **Psychological Bulletin** 56, 2.
- Canada National Parks Act. (2000). การดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติในประเทศแคนาดา. เข้าถึงได้จาก <http://laws.justice.gc.ca/en/N-14.01/18251.html>.
- Cevat Tosun. (2001). “Challenges of sustainable tourism development in the developing world: the case of Turkey.” **Tourism Management** 22: 289 – 303.
- Costanza, R., d’Arge, R., Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Hannon, B., Limburg, K., Naeem, S., O’Neill, R. V., Paruelo, J., Raskin, R. G., Sutton, P., Vandenbelt, M. (1997). “The value of the world’s ecosystem services and natural capital.” *Nature* 387, 253–260. Management Standing Committee (NRMSC). Australian Government, Canberra.
- Cork, S., Stoneham, G., Lowe, K., Gainer, K., Thackway, R. (2007). “Ecosystem Services and Australian Natural Resource Management (NRM) Futures.” Paper to the Natural Resource Policies and Programs Committee (NRPPC) and the Natural Resource.
- Cohen, J. M. and N. Uphoff. (1997). **Rural Development Participation. Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation**. Ithaca, New York: Cornell University.

- D. B. Lindenmayer, J. F. Franklin, J. Fischer. (2006). "General management principles and a checklist of strategies to guide forest biodiversity conservation." **Biological conservation**.
- Denzin, Norman K. (1978). **The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods**. New York: McGraw-Hill.
- Evans, G. (2005). "Measure for measure: evaluating the evidence of culture's contribution to regeneration." **Urban Studies** 42, 5/6: 1 - 25.
- F. Stuart Chapin III, Stephen R. Carpenter, Gary P. Kofinas, Carl Folke, Nick Abel, William C. Clark, Per Olsson, D. Mark Stafford Smith, Brian Walker, Oran R. Young, Fikret Berkes, ReINETTE Biggs, J. Morgan Grove, Rosamond L. Naylor, Evelyn Pinkerton, Will Steffen and Frederick J. Swanson. (n.d.). "Ecosystem stewardship: sustainability strategies for a rapidly changing planet."
- Ferhan Gezici, Ebru Kerimoglu. (2010): "Culture, tourism and regeneration process in Istanbul." **International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research** 4, 3: 252 – 265.
- Gneezy, U., Meier, S., Rey-Biel, P. (2011). "When and why incentives (don't) work to modify behavior." **Journal of Economic Perspectives** 25, 4: 191 – 210.
- J. Pittock, S. Cork, S. Maynard. (2012). "The state of the application of ecosystems services in Australia." **Ecosystem Services** 1: 111 – 120.
- Jensen, S. S. (2007). "The roles of culture and creativity within urban development strategies: Scandinavian cities." **Centre for Strategic Urban Research, CSB**, No. 8.
- Jiaqin Yang, Huei Lee. (1997). "An AHP decision model for facility location selection." **Facilities** 15, 9/10: 241 – 254.
- Lesego S. Sebele. (2010). "Community-based tourism ventures, benefits and challenges: Khama Rhino Sanctuary Trust, Central District, Botswana." **Tourism Management** 31: 136 – 146.
- Mill, Robert Christie. (1990). Mill, R. C. (1990). **Tourism the international business**. New Jersey: Prentice Hall.

- M. K. Chen and S. C. Wang. (2010). "The critical factors of success for information service industry in developing international market: Using analytic hierarchy process (AHP) approach." **Expert Systems with Applications** 37: 694 – 704.
- Nelson Grima, Simron J. Singh, Barbara Smetschka, Lisa Ringhofer. (2016). "Payment for Ecosystem Services (PES) in Latin America: Analysing the performance of 40 case studies." **Ecosystem Services** 17 (February): 24 – 32.
- John A. Pearce, Richard Braden Robinson. (2009). **Strategic Management: Formulation, Implementation, and Control**. McGraw-Hill Higher Education.
- Kotler, P. (2003). **Marketing management**. 11th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Pitts, Robert A., and Lei, David. (2000). **Strategic Management: Building and Sustaining Competitive Advantage**. 2nd ed. U.S.A.: South-Western Publishing.
- Pond, K. L. (1993). **The professional guide – The traveller**. New York: John Wiley & Sons.
- Reid, W. V., Harold, A. M., Angela, C., Doris, C., Stephen, R. C., Kanvhan, C., Partha, D., and Thomas, D. (2005). **Ecosystem service and human well-being**. Washington DC: World Resource Institute.
- Robbins, Stephen P. and Coulter, Mary. (1999). **Management**. 6th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Robinson, C. J., James, G., Whitehead, P. J. (2016). "Negotiating Indigenous benefits from payment for ecosystem service (PES) schemes." **Global Environ Change** 38: 21 – 29.
- Roldan Muradian, Laura Rival. (2012). "Between markets and hierarchies: The challenge of governing ecosystem services." **Ecosystem Services** 1: 93 – 100.
- Roseland, M. (1997). "Dimensions of the Eco-City." **Journal of Cities** 14: 197 - 202.
- Ross, A., Dovers, S. (2008). "Making the harder yards: environmental policy integration in Australia." **Australian Journal of Public Administration** 67: 245 – 260.
- Saaty, T. L. (1980). **The Analytic Hierarchy Process**. New York.
- _____. (1990). "How to make a decision: The analytic hierarchy process." **European Journal of Operation** 48: 2 – 26.
- _____. (1996). **Decision Making With Dependence And Feedback: The Analytic Network Process**. Pittsburgh: RWS Publications.

- Scherhorn, John R. (2002). **Management**. 7th ed. New York: John Wiley and Sons.
- Skinner, B. F. (1983). **A matter of consequences**. New York: Knopf.
- Sierra, R., Russman, E., E. (2006). "On the efficiency of environmental service payments: A forest conservation assessment in the Osa Peninsula, Costa Rica." **Ecological Economics** 59: 131 – 141.
- Stefan Gossling. (1999). "Ecotourism: a means to safeguard biodiversity and ecosystem functions." **Ecological Economics** 29.
- TAT. (2012). **TAT Tourism Journal** 2012 vol.2 2/2555.
- Thomas. T. McMillan. (1971). "The Delphi Technique. paper presented at annual meeting of California Junior." College Association Commission on Research and Development (3 May 1971 Monterrey California.
- Tosun, C. (2006). "Expected nature of community participation in tourism development." **Tourism Management** 27, 3: 493 – 504.
- Trochim W. M. K. (2006). **Research Methods Knowledge Base**. Accessed March 9, 2018.
- UNEP. (2011). **The ecosystem service framework: A criteria assessment**. Kenya: Publishing services.
- U.M. Mortberg, B. Balfors, W.C. Knol. (2007). "Landscape ecological assessment: A tool for integrating biodiversity issues in strategic environmental assessment and planning." **Journal of Environmental Management**.
- Vinod Sasidharana, Ercan Sirakayab, Deborah Kerstetter. (2002). "Developing countries and tourism ecolabels." **Tourism Management** 23: 161 – 174.
- WCED. (1989). **Our Common Future**. 4th ed. London: Earthscan Publication Ltd.
- Wheelen, Thomas, J., and Hunger David. (2004). **Strategic Management and Business Policy**. 8th ed. New Jersey: USA: Pearson Education Inc.
- Wangwacharakul, W. (1993). **Resource and environmental economy**. Bangkok: Kasetsart University Press.

ภาคผนวก

การวิจัยนี้ได้รับการอนุเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และนักท่องเที่ยวในชุมชน เป็นอย่างดีในการให้ทัศนะ แนวคิดและความเห็นต่างๆ ด้านการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนบางกะเจ้าพร้อมกันนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง และบันทึกภาพขณะดำเนินการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่ม 1 ชาวบ้านในชุมชน

ภาพที่ ก-1 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณธรรมบุญ หงษ์ภู
ตำบลบางกอบัว อำเภोधุมประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ ก-2 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณอาภรณ์ พานทอง
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ ก-3 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณประภัสร์ ไทยเจริญ
ตำบลบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่ม 3 ผู้ประกอบการในชุมชน

ภาพที่ ก-4 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณลุงจวบ จักรยานเช่า
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ

ภาพที่ ก-5 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณพงษ์ศักดิ์ แก้วเถื่อน
ทำน้ำตาลมะพร้าว ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่ม 4 นักท่องเที่ยวในชุมชน

ภาพที่ ก-6 การสัมภาษณ์เชิงลึก คุณไพบูลย์ เครือปอง

ภาพที่ ก-7 การสัมภาษณ์เชิงลึก
คุณสุริยญา อุไรรัตน์

ภาพที่ ก-8 การสัมภาษณ์เชิงลึก
คุณชัยวัฒน์ มากิจ

การวิจัยนี้ได้ประยุกต์วิธีการถอดบทเรียนในพื้นที่ต้นแบบใน 2 พื้นที่ได้แก่ พื้นที่หาดไร่เลย์ และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ และศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตรัง โดยได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีในการให้ทัศนะ แนวคิดและความเห็นต่างๆ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนตามกรอบของ TOWS Matrix ด้านการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้าพร้อมกันนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง และบันทึกภาพขณะดำเนินการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พื้นที่หาดไร่เลย์ และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่

ภาพที่ ข-1 การสัมภาษณ์เพื่อถอดบทเรียน พื้นที่หาดไร่เลย์ และแหลมพระนาง จังหวัดกระบี่

ภาพที่ ข-2 การทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ กิ่งไม้

ภาพที่ ข-3 การคัดแยกขยะอลูมิเนียมประเภทกระป๋องน้ำอัดลม

2. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด

ภาพที่ ข-4 การสัมภาษณ์เพื่อถอดบทเรียน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด

ภาพที่ ข-5 คุณอำพร แพทย์ศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน
อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) บ้านเป็ดใน

ภาพที่ ข-6 ป้ายประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการจัดการป่าชายเลนบ้านเป็ดดิน

ภาพที่ ข-7 ป้ายกิจกรรมอนุรักษ์ปูแสม โดยธรรมาภิบาลให้ชาวบ้าน "หยุดจับร่อย คอยจับล้าน"

ภาพที่ ข-8 บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนบ้านเปร็ดโน

ภาพที่ ข-9 เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนบ้านเปร็ดโน

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ
ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตามวิธีการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) ทั้งหมด 19 ท่าน โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ตามความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

กลุ่ม 1 นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การตอบสนองคุณระบบนิเวศ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 11 ท่าน ดังนี้

1. ศาสตราจารย์ ดร.เกษม จันทรแก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิประจำภาควิชา คณะสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ศาสตราจารย์ ดร.สนธิ อักษรแก้วที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหาร สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต รองคณบดีฝ่ายวิชาการและกิจการนักศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4. ดร. กิตติศักดิ์ พงษ์พานนท์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนามาตรการและกลไก กองประสานงานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. ดร.ทรงธรรม สุขสว่าง ผู้อำนวยการสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
6. คุณไฟโรจน์ กลับกลาย เกษตรอำเภอลำทะเมนชัย สำนักงานเกษตรอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสมุทรปราการ
7. คุณวิลาวรรณ น้อยภา ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
8. คุณปิยะทิพย์ เอี้ยวพานิช เลขาธิการสมาคมอุทยานแห่งชาติ
9. คุณวุฒิกร คุ่มเจริญ หัวหน้าศูนย์การจัดการพื้นที่สีเขียวเชิงนิเวศนครเขื่อนขันธ์ สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้
10. คุณชัยรัตน์ บุญนาค เจ้าหน้าที่พัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ กลุ่มกิจการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

11. คุณอารีย์ วัฒนา ทูมมาเกิด ผู้จัดการโครงการ Integrated Community-based Forest and Catchment Management though and Ecosystem Service Approach : โดยการสนับสนุนงบประมาณจาก กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF)

กลุ่ม 2 นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 8 ท่าน ดังนี้

1. คุณนพดล ภาคพรต รองผู้ว่าการด้านตลาดในประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เทอดศักดิ์ ศรีสุรพล นักวิจัยชุมชนท่องเที่ยว ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
3. อาจารย์ ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
4. อาจารย์ภูริวัจน์ เตชอุ่ม รองคณบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ดร.นฤพล ศรีตระกูลผู้ เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม บริษัทสิ่งแวดล้อมสยาม จำกัด
6. ดร.สมจินต์ ชาญกระวี ผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง (อพท.7)
7. คุณณัฐพัชร์ บุญทิพรภูวเดช กรรมการชมรมเครือข่ายส่งเสริมท่องเที่ยวคั้งบางกะเจ้า
8. คุณจิตร มะลิรัตน์ ปราชญ์ชาวบ้าน และกรรมการชมรมท่องเที่ยว ตำบลบางกอบัว อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ

แนวสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

คำชี้แจง

แนวแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชน ตัวแทนภาครัฐที่ดำเนินงานร่วมกับชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชน และนักท่องเที่ยวในชุมชน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....
วันที่ให้สัมภาษณ์.....เวลา.....สถานที่.....

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ในมุมมองของท่านบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยบริการด้านใดบ้าง
2. ในมุมมองของท่านผู้ให้บริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยภาคส่วนใดบ้าง
3. ในมุมมองของท่านผู้ที่ต้องการบริการสิ่งแวดล้อมหรือผู้ได้รับประโยชน์ ในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยภาคส่วนใดบ้าง
4. ในมุมมองของท่านผลกระทบทางบวกและทางลบจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ต่อเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

5. ในมุมมองของท่านผลกระทบทางบวกและทางลบจากบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้าต่อสังคมและวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
6. ในมุมมองของท่านผลกระทบทางบวกและทางลบจากบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้าต่อสิ่งแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
7. ในมุมมองของท่านโอกาสของชุมชนจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
8. ในมุมมองของท่าน จุดแข็งของชุมชนจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
9. ในมุมมองของท่านภาวะคุกคามและความเสี่ยงจากการบริการทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
10. ในมุมมองของท่านการจัดการอย่างยั่งยืนในการดูแลรักษาคุณภาพระบบนิเวศจากการบริการในพื้นที่การท่องเที่ยวบางกะเจ้า ประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง
11. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

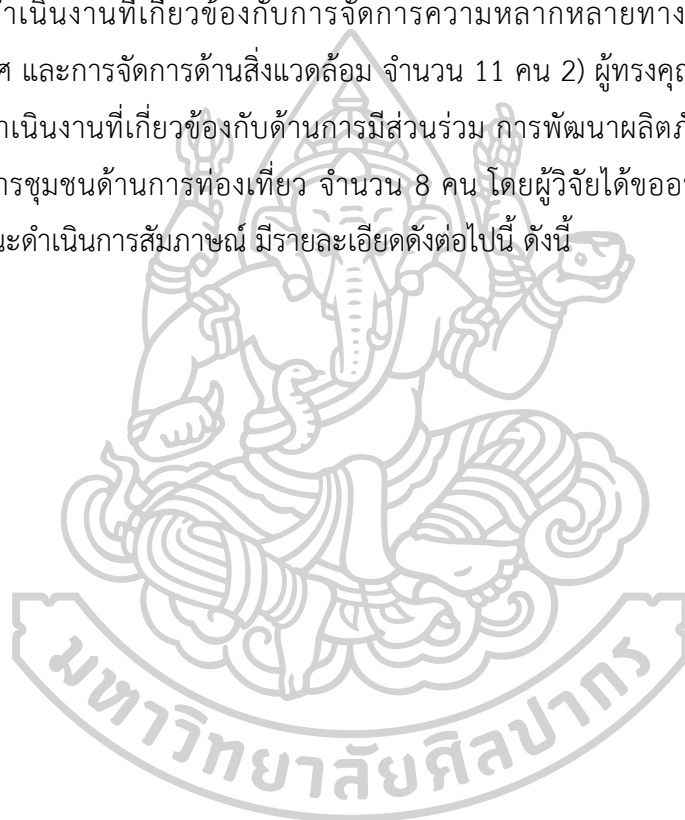
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาพการเข้าสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1

การวิจัยนี้ได้รับการอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดีในการให้ทัศนะ แนวคิดและความเห็นต่างๆ ด้านการศึกษาด้านการศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวิธีการวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) จำนวน 19 ท่าน โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การตอบสนองคุณระบบนิเวศ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 11 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับด้านความร่วมมือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง และบันทึกภาพขณะดำเนินการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ดังนี้

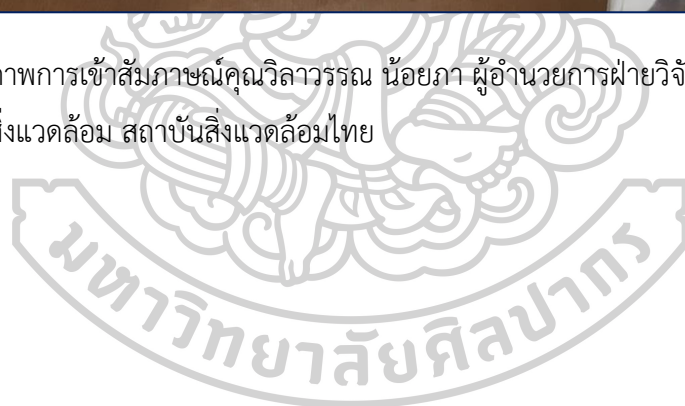
กลุ่ม 1 นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การตอบแทนคุณระบบนิเวศ และการจัดการ
ด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ จ-1 ภาพการเข้าสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.เกษม จันท์แก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิประจำภาควิชา
คณะสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ จ-2 ภาพการเข้าสัมภาษณ์คุณวิลาวรรณ น้อยภา ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและส่งเสริมการจัดการ
สิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

กลุ่ม 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่ และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยว และการจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยว

ภาพที่ จ-3 ภาพการเข้าสัมภาษณ์คุณนพดล ภาคพรต รองผู้ว่าการด้านตลาดในประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ภาพที่ จ-4 ภาพการเข้าสัมภาษณ์ดร.นฤพล ศรีตระกูล ผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม
บริษัท สิ่งแวดล้อมสยาม จำกัด

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2

งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า”

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นการสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเชิงประเมินกับบริบทที่ปรากฏในแบบสอบถามนี้ เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า จากนั้นผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล จัดทำเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวต่อไป

แบบสอบถามนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 แนวโน้มที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า สำหรับการให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์

นักศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

(ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูล

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านในช่องว่าง

1. ชื่อ..... สกุล .....

ตำแหน่ง..... หน่วยงาน.....

2. อายุ

- น้อยกว่า 30 ปี   31 – 40 ปี   41 – 50 ปี
- 51 – 60 ปี   มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

- ต่ำกว่าปริญญาตรี   ปริญญาตรี   ปริญญาโท   ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 แนวโน้มที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

คำชี้แจง

2.1 ขอให้ท่านประเมินความเป็นไปได้ของแนวโน้มแต่ละด้าน และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับระดับการประเมินของท่าน โดยให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 หมายถึง แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริงของการนำไปใช้ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้จริงน้อยที่สุด

2 หมายถึง แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริงของการนำไปใช้ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้จริงน้อย

3 หมายถึง แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริงของการแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริงของการนำไปใช้ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้จริงปานกลาง

4 หมายถึง แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริงของการนำไปใช้ในการกำหนดเป็นกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ได้จริงมาก

แนวโน้มนโยบายที่มีต่อองค์ประกอบ ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	ระดับความคิดเห็น (เลือกได้ 1 ช่อง)					แนวโน้มนโยบาย ความเหมาะสม		เหตุผลอื่นๆ (ถ้ามี)
	1	2	3	4	5	เหมาะสม	ไม่ เหมาะสม	
ภาครัฐ และชุมชน การสร้าง แรงจูงใจด้านการลงทุนเพื่อ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่าง ยั่งยืน								
9.5 พัฒนาระบบสาธารณูปโภค หรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคง สภาพของชุมชนและระบบ นิเวศ ด้วยการสนับสนุนจาก ภาครัฐ								

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง
นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญโดยการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น
(Analysis Hierarchy Process: AHP)

แบบสอบถาม

งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศ ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า เพื่อสรุปจัดลำดับด้านของกลยุทธ์หลักและ

จัดลำดับก้านของกลยุทธ์ย่อยในแต่ละด้าน

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นสำหรับการเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านของกลยุทธ์หลักแต่ละคู่ และกลยุทธ์ย่อยแต่ละคู่ในแต่ละด้านของกลยุทธ์การจัดการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การแสดงความคิดเห็นของการเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านของกลยุทธ์หลักแต่ละคู่

ส่วนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นของการเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของกลยุทธ์ย่อยแต่ละคู่ในแต่ละด้านของกลยุทธ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า ในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์
นักศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร
(ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูล

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุดหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. ชื่อ และ นามสกุล .....

2. เพศ ชาย หญิง

3. อายุ น้อยกว่า 36 ปี 36 - 40 ปี 41 - 45 ปี
 46 - 50 ปี 51 - 55 ปี มากกว่า 55 ปี

4. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5. ประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนและการท่องเที่ยว
 น้อยกว่า 10 ปี 10 - 15 ปี 16 - 20 ปี
 21 - 25 ปี 26 - 30 ปี มากกว่า 30 ปี

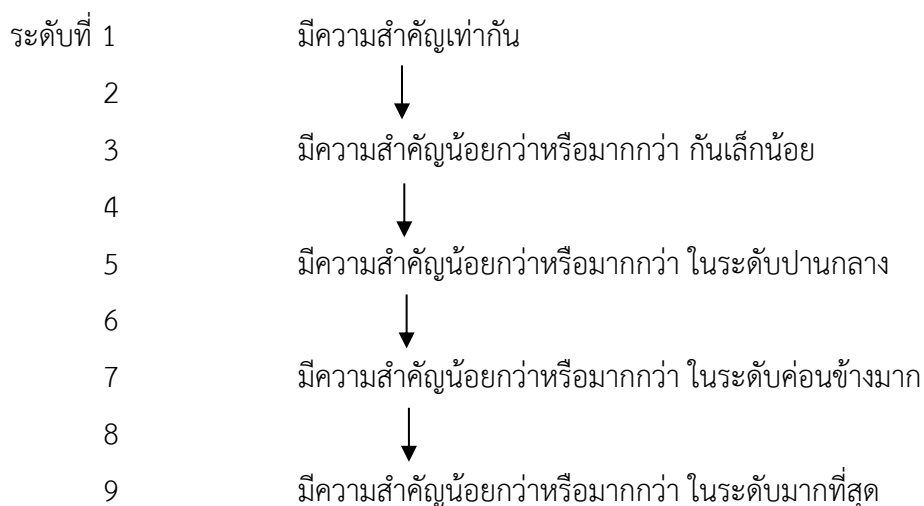
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวโน้มด้านองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทั้ง 9 มิติ ที่จะใช้เป็นการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า คือ มิติวิถีชีวิตชุมชน มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติ ในการบริหารจัดการ มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มิติด้านการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ มิติการจัดการภาวะคุกคาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

คำชี้แจง

ส่วนที่ 1 การแสดงความคิดเห็นของการเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านของ กลยุทธ์หลักแต่ละคู่ของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยมีขั้นตอน ดังนี้

พิจารณาเปรียบเทียบด้านของกลยุทธ์แรกกับด้านของกลยุทธ์หลังว่า ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญ **มากกว่า** หรือ มีความสำคัญ **เท่ากับ** หรือ มีความสำคัญ **น้อยกว่า** ด้านของกลยุทธ์หลัง (เลือกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น)

1. ถ้ามีความสำคัญเท่ากันให้วงกลมล้อมรอบ หมายเลข 1 ในช่อง **เท่ากับ**
2. ในกรณีที่ด้านของกลยุทธ์คู่หนึ่ง ๆ มีความสำคัญ **ไม่เท่ากัน** โปรดระบุระดับความสำคัญว่า ด้านของกลยุทธ์แรกมีความสำคัญ **มากกว่า** ด้านของกลยุทธ์หลัง **หรือ** ด้านของกลยุทธ์แรกมีความสำคัญ **น้อยกว่า** ด้านของกลยุทธ์หลัง โดยให้เลือกประเมินเพียงช่องเดียว จากนั้นให้ระบุน้ำหนักความสำคัญของด้านของกลยุทธ์แรกและด้านของกลยุทธ์หลังว่า ด้านของกลยุทธ์คู่นี้มีความสำคัญแตกต่างกันในระดับใด ซึ่งน้ำหนักความสำคัญแบ่งออกเป็น 9 ระดับ มีความหมายดังต่อไปนี้

กรุณาทำวงกลมล้อมรอบหมายเลขในตาราง เพื่อแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบน้ำหนัก
ความสำคัญในแต่ละด้านของกลยุทธ์หลักแต่ละคู่สำหรับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณ
ระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ต่อไปนี้

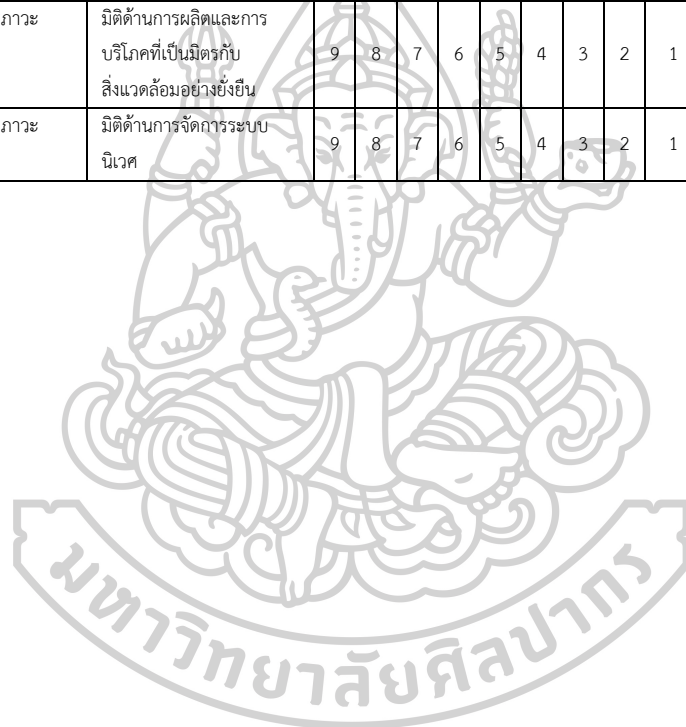
คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ แรก	ด้านของกลยุทธ์ หลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง								
1.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
2.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านการจัดการ องค์ความรู้และวิจัย ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
3.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
4.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
5.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
6.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
7.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
8.	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
9.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
10.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติด้านการจัดการ องค์ความรู้และวิจัย ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
11.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
12.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
13.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
14.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติด้านการผลิตและ การบริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
15.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์แรก	ด้านของกลยุทธ์หลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง								
16.	มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
17.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
18.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
19.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
20.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
21.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
22.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
23.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
24.	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
25.	มิติวิถีชุมชน	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
26.	มิติวิถีชุมชน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
27.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
28.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
29.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
30.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
31.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
32.	มิติวิถีชุมชน	มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
33.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์แรก	ด้านของกลยุทธ์หลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง								
34.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิตีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
35.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการจ้างงาน องค์กรความรู้และวิจัย ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
36.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิตีวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
37.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
38.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
39.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
40.	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
41.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
42.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิตีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
43.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการจ้างงาน องค์กรความรู้และวิจัย ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
44.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิตีวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
45.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
46.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
47.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
48.	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	มิติด้านการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
49.	มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์แรก	ด้านของกลยุทธ์หลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง								
50.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
51.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการจัดการ องค์ความรู้และวิจัย ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
52.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
53.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
54.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
55.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
56.	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
57.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
58.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
59.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติด้านการจัดการองค์ ความรู้และวิจัยของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
60.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
61.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
62.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
63.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
64.	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
65.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
66.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้ประกอบการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์แรก	ด้านของกลยุทธ์หลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์แรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์หลัง								
67.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติด้านการจัดการองค์ ความรู้และวิจัยของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
68.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติวิถีชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
69.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
70.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
71.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
72.	มิติด้านการจัดการภาวะ คุกคาม	มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

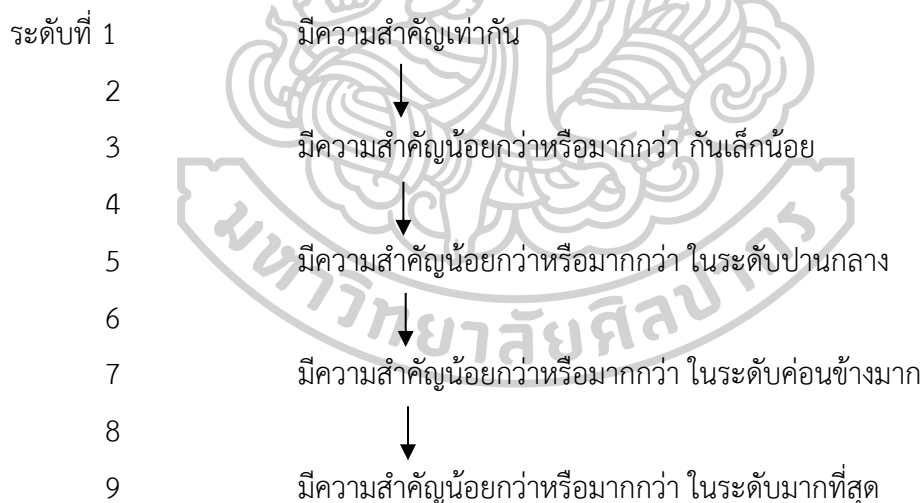

คำชี้แจง

ส่วนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นของการเปรียบเทียบค่าความสำคัญของกลยุทธ์ย่อย แต่ละคู่ในแต่ละด้านของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า โดยมีขั้นตอน ดังนี้

พิจารณาเปรียบเทียบด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกกับด้านของกลยุทธ์ย่อยหลังว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญ มากกว่า หรือ มีความสำคัญ เท่ากับ หรือ มีความสำคัญ น้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง (เลือกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น)

1. ถ้ามีความสำคัญเท่ากันให้วงกลมล้อมรอบ หมายเลข 1 ในช่อง เท่ากัน
2. ในกรณีที่ด้านของกลยุทธ์ย่อยคู่หนึ่งๆ มีความสำคัญ ไม่เท่ากัน โปรดระบุระดับความสำคัญว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญ มากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง หรือ ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญ น้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง โดยให้เลือกประเมินเพียงช่องเดียว จากนั้นให้ระบุน้ำหนักความสำคัญของด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกและด้านของกลยุทธ์ย่อยหลังว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยคู่นี้มีความสำคัญแตกต่างกันในระดับใด ซึ่งน้ำหนักความสำคัญแบ่งออกเป็น 9 ระดับ มีความหมายดังต่อไปนี้

กรุณาทำวงกลมล้อมรอบหมายเลขในตาราง เพื่อแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านของกลยุทธ์ย่อยแต่ละคู่สำหรับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ต่อไปนี้

น้อยกว่า ←→ เล็กน้อย ←→ มากกว่า

มากที่สุด ←→ เล็กน้อย ←→ เล็กน้อย ←→ มากที่สุด

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
			9	8	7	6	5	4	3	2	1		2	3	4	5	6	7	8	9	
6.	เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง	ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับระบบนิเวศเศรษฐกิจ สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
7.	เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง	ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมาจัดสวัสดิการแก่ชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
8.	เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง	ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยแบ่งสมาชิกรับผิดชอบออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
9.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับระบบนิเวศเศรษฐกิจ สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้	ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
10.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับระบบนิเวศเศรษฐกิจ สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลค่า อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้	เสริมสร้างคุณภาพทักษะและความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชนให้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
11.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับระบบนิเวศเศรษฐกิจ สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรม ตลอดจนข้อมูลค่า อย่างมี	ส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนใน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

มิติที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า							มากกว่า									
			มากที่สุด	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด					
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง							เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
1.	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการค้าเป็นกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8.	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและประเมินผลการค้าเป็นกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า							มากกว่า									
			มากที่สุด	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด					
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง							เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
9.	พัฒนาภาคการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10.	พัฒนาภาคการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11.	พัฒนาภาคการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12.	พัฒนาภาคการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	พัฒนาภาคการควบคุมติดตามและประเมินผลการค้าเป็นกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13.	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผลกำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14.	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	ส่งเสริมการค้าเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15.	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	พัฒนาภาคการเงินระดับชุมชนเพื่อจัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16.	ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ในระยะสั้นและระยะยาว	พัฒนาภาคการควบคุมติดตามและประเมินผลการค้าเป็นกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

มิติที่ 3 ด้านการจัดการองค์ความรู้และวิจัยของชุมชน

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน						
			มากที่สุด				เล็กน้อย	เล็กน้อย				มากที่สุด							
1.	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	จัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.	จัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.	จัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า																			
			มากที่สุด					เล็กน้อย					เล็กน้อย					มากที่สุด														
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										เท่ากัน										ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
7.	จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
8.	จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
9.	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
10.	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
11.	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					
12.	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	2	3	4	5	6	7	8	9					

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า										
			มากที่สุด ← เล็กน้อย										เล็กน้อย ← มากที่สุด										
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
13.	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
14.	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	จัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
15.	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
16.	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
17.	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม	จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสานแผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมเกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบ นิเวศหรือสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
18.	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝัง	จัดหาแหล่งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด	←	เล็กน้อย	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
19.	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝัง	พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
20.	ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรกเนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝัง	สร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

มิติที่ 4 วิถีชุมชน

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด	←	เล็กน้อย	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด	
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
1.	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	สร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
2.	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
3.	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
4.	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า										
			มากที่สุด					เล็กน้อย					เล็กน้อย					มากที่สุด					
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
	ตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม																						
11.	อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรมกฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
12.	อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
13.	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรมกฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
14.	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรมกฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	สร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
15.	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรมกฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
16.	สร้างบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรมกฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า										
			มากที่สุด					เล็กน้อย					เล็กน้อย					มากที่สุด					
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
17.	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
18.	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	สร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
19.	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของชุมชนโดยอาศัยการสร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
20.	ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน	สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				

มิติที่ 5 ด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า							มากกว่า									
			มากที่สุด							เล็กน้อย						มากที่สุด			
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง							เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
1.	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน						
			มากที่สุด	←	→	เล็กน้อย	เล็กน้อย	←	→	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
6.	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8.	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีโดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10.	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11.	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการ	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า												
			มากที่สุด	←	→	เล็กน้อย	←	→	เล็กน้อย	มากที่สุด										
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
	จัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	ตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน																		
12.	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13.	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14.	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบาย กฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาในระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15.	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน	พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16.	จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการ	กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดย	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

มิติที่ 6 ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า							มากกว่า									
			มากที่สุด							เล็กน้อย						มากที่สุด			
1.	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนา ศักยภาพของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้ เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ	พัฒนาระบบการจัดการด้าน เศรษฐศาสตร์เพื่อบริหาร จัดการรูปแบบการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนา ศักยภาพของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้ เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ	สนับสนุนการท่องเที่ยวใน รูปแบบการท่องเที่ยวเชิง นิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติ และ วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการ ให้ประโยชน์ตอบแทนกับ ชุมชน การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำ ทาง และการให้ความรู้กับ นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนา ศักยภาพของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้ เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ	พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือ การเดินทางสีเขียว เข้าสู่ พื้นที่การท่องเที่ยวภายใน ชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถ เดินทางโดยปลอดภัยภาวะ ด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือ พายเรือ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนา ศักยภาพของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้ เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ	กำหนดผังการจราจรทางน้ำ และทางบกในชุมชน ให้ เหมาะสมกับสภาพและ ศักยภาพของพื้นที่ ผสมกับ เทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหา การจราจร และมลพิษทาง อากาศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด	เล็กน้อย							เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
5.	พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
6.	พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Ecotourism) ด้วยการฟื้นฟูอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของนักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้าน เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
7.	พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
8.	พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผสมกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
9.	สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า									
			มากที่สุด					เล็กน้อย					เล็กน้อย					มากที่สุด				
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
		นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และความยั่งยืน																				
16.	การเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยรถจักรยาน หรือพายเรือ	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
17.	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	ส่งเสริมการสร้างความรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
18.	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐกิจศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
19.	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และมลพิษทางอากาศ	สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟูอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9			

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
	Information System : GIS) เพื่อ แก้ ปัญหา การจราจร และมลพิษทางอากาศ	ชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของนักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้าน เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และความยั่งยืน																	
20.	กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบกในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผสานกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อ แก้ ปัญหา การจราจร และมลพิษทางอากาศ	พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดินทาง ขี่จักรยาน หรือพายเรือ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

มิติที่ 7 ด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
1.	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการค้าเงินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในกลุ่ม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า									มากกว่า											
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด											
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
		ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน																					
4.	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย อลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
5.	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
6.	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
7.	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด				เล็กน้อย	เล็กน้อย				มากที่สุด							
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
8.	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10.	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11.	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12.	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรอง	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า												
			มากที่สุด	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด								
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
		มาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน																		
13.	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาครัฐกิจ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14.	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15.	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16.	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	สร้าง เครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17.	สร้าง เครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานและยกระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสถานประกอบการภาคท้องถิ่น และภาคธุรกิจ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18.	สร้าง เครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	ตรวจประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19.	สร้าง เครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทาง การผลิต และการ	วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิดการค้าเงินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
	บริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน																		
20.	สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาทรัพยากรธรรมชาติผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรองมาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน	ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียวและแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไปแลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จากภาคเอกชน ผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

มิติที่ 8 ด้านการจัดการระบบนิเวศ

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า											
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										
1.	กำหนดนโยบาย และแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ พืชพันธุ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	กำหนดนโยบาย และแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมการอนุรักษ์ พืชพันธุ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทาง	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน							
			มากที่สุด	←	→	เล็กน้อย	←	→	เล็กน้อย	มากที่สุด										
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง												
	ชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ																			
3.	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ พันธุ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4.	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ พันธุ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5.	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ พันธุ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
6.	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7.	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8.	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาค	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า												
			มากที่สุด	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด								
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
	เศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว																		
9.	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ ป่าชุมชนและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10.	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
11.	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12.	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13.	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวนการอนุรักษ์ ป่าชุมชนและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14.	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มี	กำหนดนโยบาย มาตรการและแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน							
			มากที่สุด	←	←	←	←	←	←	←	←	มากที่สุด								
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง												
	การปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน																		
15.	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
16.	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
17.	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ ป่า และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
18.	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
19.	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
20.	สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่ที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

มิติที่ 9 ด้านการจัดการภาวะคุกคาม

คู่มือ	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า										มากกว่า										
			มากที่สุด					เล็กน้อย					เล็กน้อย					มากที่สุด					
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง										เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
1.	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการ ประเมิน และ เฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และ โอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
2.	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	กำหนดแนวทางการพัฒนา และ เป้าหมายของพื้นที่ ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และ สิ่งแวดล้อมในระยะ กลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
3.	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
4.	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	พัฒนาระบบสาธารณูปโภค หรือ ความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชน และระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
5.	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการ ประเมิน และ เฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และ โอกาสที่จะเกิด ในการ	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9				

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน							
			มากที่สุด	←	→	เล็กน้อย	มากที่สุด	←	→	เล็กน้อย	มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง						ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
	ป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	เพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต																		
6.	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความประมาท และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
7.	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความประมาท และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
8.	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความประมาท และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	พัฒนาระบบสาธารณูปโภค หรือ ความจำเป็นอื่น ๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
9.	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนานคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
10.	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดย	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความประมาท และ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า												
			มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	เล็กน้อย	เล็กน้อย	มากที่สุด										
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					เท่ากัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
	กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	โอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน																		
11.	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
12.	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	พัฒนาระบบสาธารณูปโภค หรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
13.	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
14.	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการ ประเมิน และ ฝึกระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุนความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15.	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน)	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคาม	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า									มากกว่า									
			มากที่สุด ← เล็กน้อย									เล็กน้อย ← มากที่สุด									
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญน้อยกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง									เท่า กัน	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก มีความสำคัญมากกว่า ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง								
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
	อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความสำเร็จถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	ทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน																			
16.	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความสำเร็จถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
17.	พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
18.	พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	วางแผนพื้นที่และบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้าระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะเกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของชุมชน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
19.	พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	กำหนดแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะคุกคามทางด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		

คู่มือที่	ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรก	ด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง	น้อยกว่า					มากกว่า					เท่ากัน						
			มากที่สุด				เล็กน้อย	เล็กน้อย				มากที่สุด							
			ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญน้อยกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง					ด้านของกลยุทธ์ย่อยแรกมีความสำคัญมากกว่าด้านของกลยุทธ์ย่อยหลัง											
			9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20.	พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความจำเป็นอื่นๆที่จะคงสภาพของชุมชนและระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ	ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนหรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้างความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้านการลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน																	

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

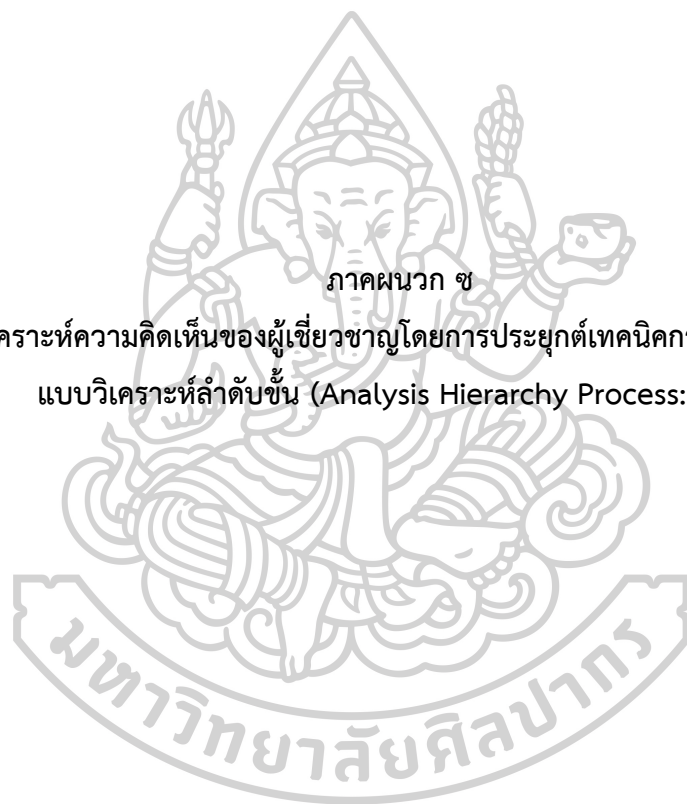
.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง
นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์

ภาคผนวก ซ
ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยการประยุกต์เทคนิคกระบวนการตัดสินใจ
แบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)

กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น
(Analysis Hierarchy Process: AHP)

1. มิติวิถีชีวิตชุมชน

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	5	4	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/4	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/5	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/4	1/4	1/3	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/6	1/4	1/3	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	5	4	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.25	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.20	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.25	0.25	0.33	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.17	0.25	0.33	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	1.87	5.83	9.67	12.50	16.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.54	0.69	0.52	0.32	0.38	2.43	0.49
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.13	0.17	0.31	0.32	0.25	1.19	0.24
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.11	0.06	0.10	0.24	0.19	0.70	0.14
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.13	0.04	0.03	0.08	0.13	0.42	0.08
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.09	0.04	0.03	0.04	0.06	0.27	0.05
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.79		5.72		5.36	0.09	0.080
1.32		5.58				
0.73		5.23				
0.42		5.02				
0.28		5.24				

2. มิติความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	6	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/4	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/6	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/4	1/4	1/3	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/5	1/4	1/3	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	6	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.25	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.17	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.25	0.25	0.33	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.20	0.25	0.33	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	1.87	5.83	10.67	12.50	15.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.54	0.69	0.56	0.32	0.33	2.44	0.49
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.13	0.17	0.28	0.32	0.27	1.17	0.23
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.09	0.06	0.09	0.24	0.20	0.68	0.14
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.13	0.04	0.03	0.08	0.13	0.42	0.08
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.11	0.04	0.03	0.04	0.07	0.29	0.06
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.87		5.88		5.43	0.11	0.095
1.33		5.68				
0.72		5.30				
0.43		5.05				
0.30		5.23				

3. มิติด้านการจัดการหน่วยวิจัยชุมชน

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	3	3	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/4	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/3	1/3	1	3	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/3	1/4	1/3	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/5	1/4	1/2	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	3	3	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.25	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.33	0.33	1	3	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.33	0.25	0.33	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.20	0.25	0.50	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	2.12	5.83	7.83	11.50	14.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvec tor ผลรวม แนวนอน/ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.47	0.69	0.38	0.26	0.36	2.16	0.43
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.12	0.17	0.38	0.35	0.29	1.31	0.26
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.16	0.06	0.13	0.26	0.14	0.75	0.15
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.16	0.04	0.04	0.09	0.14	0.47	0.09
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.09	0.04	0.06	0.04	0.07	0.32	0.06
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.52		5.84		5.42	0.10	0.093
1.45		5.54				
0.79		5.30				
0.48		5.08				
0.34		5.33				

4. มิติด้านความเป็นอนุรักษ์นิยมของชุมชน

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/3	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/4	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/4	1/4	1/3	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/5	1/4	1/3	1/3	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.33	1	3	4	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.25	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.25	0.25	0.33	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.20	0.25	0.33	0.33	1
ผลรวมแนวตั้ง	2.03	4.83	8.67	12.33	16.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.49	0.62	0.46	0.32	0.31	2.21	0.44
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.16	0.21	0.35	0.32	0.25	1.29	0.26
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.12	0.07	0.12	0.24	0.19	0.74	0.15
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.12	0.05	0.04	0.08	0.19	0.48	0.10
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.10	0.05	0.04	0.03	0.06	0.28	0.06
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.47		5.59		5.38	0.10	0.086
1.46		5.64				
0.80		5.42				
0.49		5.06				
0.29		5.21				

5. มิติด้านกฎหมาย หรือระเบียบ แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 5	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	6	6	7
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/4	1	4	3	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/6	1/4	1	4	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/6	1/3	1/4	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/7	1/6	1/3	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 5	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	6	6	7
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.25	1	4	3	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.17	0.25	1	4	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.17	0.33	0.25	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.14	0.17	0.33	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	1.73	5.75	11.58	14.50	19.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 5	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.58	0.70	0.52	0.41	0.37	2.58	0.52
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.14	0.17	0.35	0.21	0.32	1.19	0.24
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.10	0.04	0.09	0.28	0.16	0.66	0.13
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.10	0.06	0.02	0.07	0.11	0.35	0.07
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.08	0.03	0.03	0.03	0.05	0.23	0.05
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
3.00		5.82		5.44	0.11	0.099
1.38		5.80				
0.69		5.26				
0.36		5.12				
0.24		5.22				

6. มิติด้านศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 6	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	4	4	7
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/4	1	3	3	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/4	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/4	1/3	1/3	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/7	1/4	1/3	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 6	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	4	4	4	7
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.25	1	3	3	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.25	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.25	0.33	0.33	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.14	0.25	0.33	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	1.89	5.92	8.67	11.50	17.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 6	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.53	0.68	0.46	0.35	0.41	2.43	0.49
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.13	0.17	0.35	0.26	0.24	1.14	0.23
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.13	0.06	0.12	0.26	0.18	0.74	0.15
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.13	0.06	0.04	0.09	0.12	0.43	0.09
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.08	0.04	0.04	0.04	0.06	0.26	0.05
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.70		5.57		5.30	0.07	0.067
1.26		5.51				
0.76		5.13				
0.44		5.06				
0.27		5.24				

7. มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 7	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	5	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/3	1	4	5	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/4	1/4	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/5	1/5	1/3	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/6	1/5	1/3	1/3	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 7	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	5	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.33	1	4	5	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.25	0.25	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.20	0.20	0.33	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.17	0.20	0.33	0.33	1
ผลรวมแนวตั้ง	1.95	4.65	9.67	14.33	18.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 7	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.51	0.65	0.41	0.35	0.33	2.25	0.45
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.17	0.22	0.41	0.35	0.28	1.43	0.29
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.13	0.05	0.10	0.21	0.17	0.66	0.13
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.10	0.04	0.03	0.07	0.17	0.42	0.08
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.09	0.04	0.03	0.02	0.06	0.24	0.05
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.54		5.64		5.39	0.10	0.088
1.62		5.69				
0.71		5.38				
0.42		5.04				
0.25		5.22				

8. มิติด้านการจัดการระบบนิเวศ

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 8	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/3	1	3	5	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/4	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/4	1/5	1/3	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/5	1/4	1/3	1/2	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 8	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	4	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.33	1	3	5	4
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.25	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.25	0.20	0.33	1	2
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.20	0.25	0.33	0.50	1
ผลรวมแนวตั้ง	2.03	4.78	8.67	13.50	15.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 8	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.49	0.63	0.46	0.30	0.33	2.21	0.44
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.16	0.21	0.35	0.37	0.27	1.36	0.27
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.12	0.07	0.12	0.22	0.20	0.73	0.15
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.12	0.04	0.04	0.07	0.13	0.41	0.08
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.10	0.05	0.04	0.04	0.07	0.29	0.06
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ratio : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.46		5.57		5.32	0.08	0.071
1.50		5.54				
0.77		5.27				
0.41		5.02				
0.30		5.20				

9. มิติการจัดการภาวะคุกคาม

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 1

กลยุทธ์มิติที่ 9	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	5	3	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	1/3	1	3	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	1/5	1/3	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	1/3	1/4	1/3	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	1/6	1/5	1/3	1/3	1

การวินิจฉัยเพื่อเปรียบเทียบความสำคัญเป็นรายคู่ ตารางที่ 2

กลยุทธ์มิติที่ 9	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	1	3	5	3	6
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.33	1	3	4	5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.20	0.33	1	3	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.33	0.25	0.33	1	3
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.17	0.20	0.33	0.33	1
ผลรวมแนวตั้ง	2.03	4.78	9.67	11.33	18.00

การหาค่า Eigenvector ตารางที่ 3

กลยุทธ์มิติที่ 9	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 1	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 2	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 3	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 4	องค์ประกอบ ของกลยุทธ์ที่ 5	ผลรวม แนวนอน	Eigenvector ผลรวม แนวนอน/5
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 1	0.49	0.63	0.52	0.26	0.33	2.23	0.45
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 2	0.16	0.21	0.31	0.35	0.28	1.31	0.26
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 3	0.10	0.07	0.10	0.26	0.17	0.70	0.14
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 4	0.16	0.05	0.03	0.09	0.17	0.51	0.10
องค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ 5	0.08	0.04	0.03	0.03	0.06	0.24	0.05
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00

การตรวจสอบความสอดคล้องกัน (Consistency Ration : C.R.) ตารางที่ 4

C		D		max	C.I.	C.R.
2.53		5.67		5.41	0.10	0.092
1.48		5.64				
0.77		5.46				
0.51		5.03				
0.26		5.27				

ภาคผนวก ฉ
ถอดบทสนทนากลุ่มที่สำคัญ
ข้อมูล เดือนพฤศจิกายน 2561

บทสนทนากลุ่ม

ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) “ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึกจากชุมชน จากนั้นได้นำข้อมูลไปสังเคราะห์แนวทางสถานการณ์บทบาทและแนวโน้มของรูปแบบการพัฒนา กลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า วันนี้จึงขอนำเสนอข้อมูลด้วยการ จัดประชุมสนทนาเพื่อสังเคราะห์ฉันทมติชุมชน และเป็นแนวทางในการทำกลยุทธ์ของชุมชน ต่อไปค่ะ”

“จากข้อมูลของแต่ละท่านที่ได้ให้ความเห็นกันไปแล้วว่า เรามีปัญหาเรื่องน้ำ เรื่องขยะ เรื่องคนรุ่นใหม่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร หลังจากที่เรารู้ปัญหาในพื้นที่ในเรื่องของการจัดการพื้นที่ในเชิงความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งที่เราจะเอาไปเป็นแนวทางในการใช้ทำต่อ ก็คือความสัมพันธ์กับวิถีชุมชนนะคะ คือจะให้ความสำคัญกับคนนั้นก็คือพวกเราทุกคน ทั้งคนที่นั่งอยู่ และไม่ได้นั่งอยู่ที่นี้ด้วย ตรงนี้เราเรียกว่าทรัพยากรมนุษย์ เราจะให้ความสำคัญในการส่งเสริม และเห็นคุณค่าของคนในชุมชนก่อน สิ่งที่สองก็คือการเห็นคุณค่าของสถานที่ชุมชน ระบบนิเวศ สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ถามว่าเราจะเห็นคุณค่าเราจะให้ความสำคัญจะทำยังไง ซึ่ง เราต้องช่วยกัน อนุรักษ์ อนุรักษ์ ยังไง อนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืน แต่วิธีการที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน จะต้องทำยังไง ก็คือจะต้องมีความร่วมมือของในคนในชุมชน โดยเริ่มจากคนในชุมชนจากนั้นจึงเป็นหน่วยงาน ภายนอกเข้ามาให้ความร่วมมือ แล้วผู้ประกอบการ หรือคนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ของเราต้องมีความ รับผิดชอบร่วมกันกับเราด้วยหรือไม่ ต้องให้รายได้กลับมาหาชุมชน ด้วยวิธีการจัดสรรในส่วนของ กำไร แต่เมื่อเราได้ประโยชน์กลับมาเราจะต้องเฝ้าดูแลร่วมกัน เราเป็นเจ้าของเหมือนกัน”

“และถ้าเราจะต้องมีกฎหมายเข้ามาใช้ หรือข้อบังคับของชุมชน จะมีวิธีการจัดการอย่างไร เพื่อแก้ปัญหา โดยจะต้องเป็นคนในชุมชนที่เข้ามานั่งเป็นคนดูแลและก็ควบคุมดำเนินการกฎหมายนั้น คือ คนในชุมชนจะต้องเข้ามาเป็นคณะกรรมการกันเองเข้ามาเป็นตัวแทนแล้วก็มาช่วยกัน คิดแล้วก็ทำ ร่วมกัน โดยวิธีการทั้งหมดคือ 1) จะต้องเห็นความสำคัญของคนในชุมชน 2) เห็นความสำคัญของ ทรัพยากรในชุมชน 3) อำเภอก็ต้องทำให้เกิดความอนุรักษ์อย่างยั่งยืน 4) ผู้ประกอบการจะต้องคืน กำไรให้กับเราจะต้องมีความรับผิดชอบร่วม 5) กฎหมาย ชุมชนและคนในชุมชนเข้ามานั่งเป็น คณะกรรมการเป็นผู้ขับเคลื่อนร่วมกัน และข้อสุดท้ายคือต้องมีการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหา อย่าย่ำแย่ให้ปัญหามาถึงเราก่อน”

“ก็เลยอยากจะถามพี่ๆ ทุกท่านว่าเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าเราจะทำแบบนี้ แล้วมีประเด็นไหน มั้ยคะที่ไม่เห็นด้วย และมีนอกเหนือจากนี้อีกหรือไม่ อยากจะให้มีส่วนอะไรเพิ่มเติมอีกมั้ยคะ โอเคคะ เมื่อสักครู่ทุกคนส่วนใหญ่เห็นด้วย ทีนี้อยากฟังความคิดเห็นสั้นๆ ขอ 3 คำก็ได้คะ นอกเหนือจากนี้ หรือไอ้ที่พูดมาเมื่อกี้ มันดียังไง อยากให้ทำอะไร ยังไง อะไรก็ได้คะที่เรารู้สึก เราดีขึ้น”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 1 “ดีครับ ดีต่อชุมชนแล้วครับ นอกจากพวกเราแล้วจะต้องให้คนรุ่นหลังเข้ามามีส่วนร่วมด้วย”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 2 “ควรช่วยกัน ร่วมมือกัน ในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันรับผิดชอบ”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 3 “ภาครัฐต้องมึงบประมาณในการเข้ามามีส่วนร่วม”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 4 “ผมว่าถ้าเราได้มานั่งคุยแล้วก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน บางสิ่งบางอย่างการเรียนรู้ความคิด การแก้ไข เวลาทำอะไรก็แล้วแต่เราได้ช่วยเหลือกัน ส่งเสริมอาชีพของพวกเกษตรจริงๆ พวกที่ทำสวน ผมว่าตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมาไม่เคยเห็นความสำคัญของคนทำสวน เพราะสังเกตว่าคนที่ทำเกษตร อายุ ต่ำกว่า 40 ปี ลงมาเราจะไม่ค่อยเห็น จะเห็นพวกที่มีอายุ ถ้าตายไปมันก็จะไม่มีรุ่นไหนแล้วแล้วพื้นที่สีเขียวที่เราทำไว้ให้ใคร ทำไว้ให้ลูกหลานขาย หรือยังไงจริงๆ แล้วการที่มีหน่วยงานมาช่วยเติม ให้เขาเป็นบรรทัดฐานของผลิตภัณฑ์ ผมว่าบรรดาสินค้า น่าจะมีคุณภาพ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผมก็ไม่เคยเห็น อบต.ไหนมาพูดว่าคุณมาทำสวนหะ เตียวผมช่วยตรงนี้ ถ้าเกิดท้องถิ่นลงมาช่วย ยกตัวอย่างเช่น ทำร่องสวนให้ฟรี ปรับพื้นที่ให้ฟรี มีธนาคารต้นไม้ที่ส่งเสริม จริงอยู่ที่รัฐไม่สามารถดำเนินงานส่งเสริมทุกอย่างได้อย่างเป็นระเบียบ แต่มันก็ยังมีโครงการที่เรากำลังทำอยู่ 400 ไร่ของกรมป่าไม้ มีการแจกพันธุ์ต้นไม้และผู้สนับสนุนจากภาคเอกชน และถ้าหน่วยงานหรือท้องถิ่นทำหรือช่วยเหลือเกษตรกร ผมว่าก็ช่วยเรื่องน้ำเค็มได้ด้วย”

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “หลายๆท่านก็บอกว่าวิธีการที่แบบนี้มันดีแล้ว และก็เห็นด้วย คนในชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่ทำยังไงถึงจะมีส่วนร่วมจริงๆ ซักที การรับฟังความคิดเห็นของพี่ๆ ทุกคน มันสามารถผลักดันงานออกมาได้จริงๆ ค่ะ นอกจากนี้ยังมีประเด็นผลผลิตในชุมชน เรื่องของคนรุ่นหลัง ความยั่งยืนในการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อม และในเรื่องของการท่องเที่ยว”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 5 “ตอนนี้เรากำลังเริ่มดำเนินการ จริงๆ แล้วการท่องเที่ยวหรืออะไรก็แล้วแต่เราไม่ได้ต้องการเอาสินค้ามารวมขาย ผมอยากให้นักท่องเที่ยวทุกคนมาปั่นจักรยานแล้วก็มาเที่ยวมากกว่า มีเส้นทางบอก เช่น จะไปสวนคุณบุง จะไปสวนนั้น สวนนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วิธีการปั่นจักรยาน อย่างในกะเพาะหมู มีสวนมะม่วงที่มีรสชาติดีแต่ทำยังไงให้นักท่องเที่ยวเขาได้รู้ ซึ่งถ้ามีการจัดการการท่องเที่ยวเป็นแบบนี้ จะทำให้เค้าได้รู้วิถีชุมชน ผมพยายามจะคุยกับชุมชน กรมทางหลวงชนบท ให้ร่วมมือกัน ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือการทำวิถีทัศนของดีแต่ละตำบล นำเสนอเค้าว่าเค้าต้องการอะไรในคั้งบางกระเจ้าหรือเราจะจัดทำเป็นแพคเกจท่องเที่ยวให้กับกองกลาง”

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “การท่องเที่ยวการจัดการชุมชนที่นี้เข้มแข็งอยู่แล้ว มีหลายอย่าง ที่ดำเนินการไปแล้วค่อนข้างที่จะได้รับความสำเร็จด้วย แต่สิ่งที่พี่ๆ ทุกคนอยากจะทำให้เพิ่มเติมไปถ้าเกิดจะต้องทำแผนหรือทำงานเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้ต่อไปคือ อยากจะให้ให้ความสำคัญกับคนในพื้นที่มากๆ

ทำแล้วไม่ใช่ทั้ง คืออย่าทิ้ง จะต้องกลับมาจัดการกับปัญหาที่คุณทิ้งเอาไว้ ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของขยะ เรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างๆ ต้องเพิ่มในเรื่องของการที่คนในพื้นที่จะต้องได้ประโยชน์อย่างแท้จริง”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 6 “ในเรื่องการท่องเที่ยวเนี่ยผมว่ามันมีจุดเด่นอยู่แล้วพื้นที่ราว 2000 ไร่ ในพื้นที่กะเพาะหมูตรงนี้ จริงๆ แล้วมันเป็นสมบัติของชาติเลย ที่โดดเด่น แต่ที่นี้เราคนในพื้นที่เลยเราพยายามจุดประกายให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่สร้างโอโซนให้กับกรุงเทพ เป็นพื้นที่ที่สำคัญระดับประเทศแล้วเราควรจะต้องผลักดันโครงการท่องเที่ยว ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับประเทศ ระดับโลก แลนด์มาร์คเลยนะครับ เพราะถ้าเป็นระดับ อบต.มันสร้างอะไรไม่ได้มากหรอก ต้องระดับประเทศ ระดับชาติลงมาเล่นเลย จะทำให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์ตามมานั่นเองอยู่แล้ว ถ้ามีการท่องเที่ยวในเชิงที่มันเป็นเกษตรมัน เป็นธรรมชาติ ในพื้นที่เมือง แต่ว่ารัฐบาลต้องเป็นเจ้าภาพใหญ่ เงินต้องถึง เราทำเล็กๆ ไม่ได้ คือมันต้องมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ใช่เพียงนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มชาวไทยเท่านั้น นักท่องเที่ยวในระดับต่างชาตินะครับ คนในชุมชนประชาชนในพื้นที่เค้าให้ความร่วมมือสนับสนุนรัฐบาลอย่างแท้จริงอยู่แล้วเพราะมันเห็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งตนเองและทั้งชาติด้วย แต่ว่ามันต้องผลักดันให้เป็นโครงการใหญ่จริงๆ นะ ถ้ารัฐบาลไม่เห็นความสำคัญเค้าไม่ลงมาช่วยหรอก หนึ่งพันล้าน หนึ่งแสนล้าน แต่ว่าของเราเนี่ยเราต้องสู้ประเด็นยังไง ทำยังไงให้เป็นหน้าตาของประเทศนี้เลยด้วย ด้วยชื่อเสียงของรัชกาลที่ 9 ของเราที่ยิ่งใหญ่อยู่แล้วที่สำคัญประตูน้ำ คลองลัดโพธิ์”

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “เท่าที่ฟังๆ ดูคือตรงนี้ตรงกับหลายมิติหลายประเด็นเลยนะคะ คือเรื่องของการผลักดันให้ที่มีความโดดเด่นมากขึ้น อยากให้รัฐบาลลงมาเล่น ใช้งบประมาณ ถ้ารัฐเห็นถึงปัญหาการจราจร ปัญหาขยะ ปัญหาด้านประชากรแฝง การจัดการคนในพื้นที่ มันเป็นเรื่องที่ต้องทำเพราะถ้าจะโปรโมทเป็นการท่องเที่ยวระดับประเทศ เราต้องบริหารจัดการปัญหาพวกนี้เข้าไปให้ได้ก่อน มีประเด็นเพิ่มเติมอะไรอีกมั๊ยคะ”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 7 “การท่องเที่ยวอะไรก็แล้วแต่ ต้องไม่ลืมว่าอยากให้คนในชุมชนเป็นภาคีคู่หู เป็นไกด์ให้มีรายได้ด้วยโดยทำให้ต่อเนื่องและมีความยั่งยืน”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 8 “ผมขอให้แนวทางผู้นำในการท่องเที่ยว ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น เวล่านักท่องเที่ยวเข้ามาปั่นจักรยานในพื้นที่เราก็ให้แนะนำไปด้วยว่าเลยว่าไปบ้านนี้สิสวนนี้สิมีกล้วยให้กิน บ้านนี้มีมะม่วงให้กิน มะพร้าว น้ำหอม มันต้องมีจุดขายลักษณะนี้ พี่ผลไม้บางอย่างมันมีทั้งปี”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 9 “จุดเด่นของที่นี่คือ มะม่วงน้ำดอกไม้ ช่วงที่รสชาติอร่อยที่สุดคือช่วงเดือนเมษายนของทุกปี มะม่วงของเราเป็นมะม่วงที่มีคุณภาพอยู่แล้ว ในเรื่องของความหวาน ถือได้ว่าหวานที่สุดในโลกนี้ แม้แต่บางพลี บางบ่อ บางเสาธง เค้าจะทานมะม่วงเราอยู่แล้ว ความหวานวัดแล้วอยู่ที่ 22 องศาบริกซ์ (Brix) ผมก็อยากจะส่งเสริมมะม่วงอย่างจริงจัง”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 10 “ล่าสุดผมเพิ่งไปรับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวดีเด่น 1 ใน 50 อันดับของประเทศไทยมาเมื่อเดือนที่แล้วนี่เอง เพราะฉะนั้นนี่เป็นเครื่องการันตริได้ว่ากลุ่มไม้ดอกไม้ประดับพระประแดงซึ่งอยู่ในพื้นที่มีหลากหลายแล้วก็มีคุณภาพดีเยี่ยมได้รับการส่งเสริมไปออกขายที่ตลาด คลองผดุงกรุงเกษม ในรายการเกษตรเกรตพรีเมียมแล้วก็ได้รับใบประกาศจากสำนักนายกรัฐมนตรีอีกฉบับหนึ่ง เพราะฉะนั้นเราบอกได้เลยว่าไม้ดอกไม้ประดับของพระประแดงเรามีชื่อเสียงโด่งดังมาตั้งแต่ครั้งในอดีต ตั้งแต่สมัย รัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน เกษตรกรของเราได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานดีเด่น 3 ปีซ้อน ประเภทไม้โกศล ดีเด่น ไม้ประดับดีเด่น ได้แก่ ไม้โกศล หมากผู้หมากเมีย แล้วก็หมากแดง ในโครงการที่จกรยานเนี่ยสามารถระบุไปได้เลยว่าถ้าใครสนใจในเรื่องของการเกษตร ก็ไปได้เลยที่ศูนย์ ใบดอกไม้ประดับ ตำบลบางน้ำผึ้ง เวลานี้คุยกันมาหลายหน่วยงาน เพราะถ้าเกิดมีศูนย์ขึ้นมานักท่องเที่ยวก็จะสามารถไปได้ถูกกลุ่มถูกที่ เป็นการบริหารอย่างครบวงจร เพราะในพื้นที่นี้มีของดีๆ มากมาย ให้ดูกันเยอะแยะ เพราะฉะนั้นขอให้ส่งเสริมกันจริงๆ เกออะ เพราะเวลาประชุม หน่วยงานบริหารท้องถิ่นไม่ค่อยมา เพราะฉะนั้นอะไรต่างๆ ที่เราทำกันวันนี้ก็ต้องส่งต่อให้โรงเรียน หน่วยงานบริหารท้องถิ่นก็ต้องทำให้จริงด้วยไม่ใช่ทำเล่นๆ ของดีเรามีเยอะแยะ เราต้องอนุรักษ์ ให้มันมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน การอนุรักษ์ ไม่ได้หมายถึงการไม่ใช้แต่หมายถึงการใช้ยังไงให้เกิดประโยชน์สูงสุด การที่หน่วยงานต่างๆ มาทำและยืนยันให้ เช่น สาธารณะสุขต้องการให้คั้งบางกะเจ้า เป็นเมืองสมุนไพร การขยาย ส่งเสริม พัฒนาเป็นแปลงรวบรวมสมุนไพรไว้เก็บข้อมูลไว้แล้วมีมากกว่า 300 สายพันธุ์ ผมนั่งฟังมานานแล้วก็ไม่อยากจะพูด อะไร แต่มันพูดมาถึงขนาดนี้แล้วก็ต้องพูดต่อสิ่งที่พูดมาทั้งหมด ได้น้ำได้เนื้อ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องทำคือขับเคลื่อนต่อ เราทุกคนน่าจะเห็นภาพชัดมากๆ เลยคือคำว่า การอนุรักษ์ไม่ใช่การไม่ใช้แต่เป็นการใช้อย่างเห็นคุณค่า แล้วคนรุ่นหลังสามารถใช้ได้ด้วย”

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “อีกประเด็นหนึ่งคือพูดถึงการที่มีคนมาทำการวิจัยหรือลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้วแต่งงานวิจัยนั้นหายไป ถ้าเกิดว่าเราจะมีศูนย์หน่วยงานวิจัยหรือศูนย์ในการจัดเก็บข้อมูลหรือว่ามางานวิจัยในมันต่อเนื่องในพื้นที่ของเราเห็นด้วยมั๊ยคะว่ามันจะเป็นประโยชน์”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 11 “ต้องดูก่อนครับว่าวิจัยในเรื่องอะไร เป็นการรวบรวมผลงานวิจัยของทุกหน่วยงานที่เอามารวบรวมที่นี่”

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม “วันนี้ในส่วนของการรับฟังความเห็นก็ได้ความเห็นจากทุกท่านเลยว่าจะแต่ละท่านมีแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้มันดีขึ้นยังไง โดยที่จะต้องไม่ทิ้งจุดเด่นของชุมชนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของผลผลิตทางการเกษตร เส้นทางท่องเที่ยวและอยากให้คนในชุมชนเนี่ยเข้ามามีส่วนร่วมโดยที่คนในชุมชนจะต้องมาจากทุกช่วงวัยด้วย ทั้งนี้คนสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ภาครัฐ โรงเรียน รัฐบาล หน่วยงานบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมต้องทำต่อเนื่อง”

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มคนที่ 12 “สำหรับการประชุมวันนี้ครั้งแรกก็รู้สึกว่ามันเอื่อยๆ แต่พอไปเรื่อย พอจะจบมันก็เร็วๆ ขึ้นไป ได้นื้อหาสาระพอสมควร ที่แรกนึกว่าพวกเราจะเจียบๆ กัน

อันที่จริงพวกเรามีความคิด มีความสามารถกันทั้งนั้นแหละ เราก็ไปประชุมสัมมนากันมาบ่อยมาก แล้วไอ้ความตระหนักรู้ที่พวกเรามี เรามีกันอยู่เต็มอก แต่ว่ารุ่นลูกรุ่นหลานเราเนี่ยมันจะไม่มี โดยเฉพาะภาคเกษตร หาไม่ได้แล้ว เพราะฉะนั้นอนาคตข้างหน้าจะเป็นยังไง สำหรับวันนี้ที่ได้สัมมนากันมาคิดว่าทางมหาวิทยาลัยคงนำไปรวบรวมเขียนเป็นตำราหรือเป็นบทเรียนที่จะนำมาใช้กับ อบต. ให้ทาง อบต. ได้ดำเนินการ ทั้ง อบต. อบจ. และพวกเราทั้งหลาย ระยะเวลาหลังเรื่องการท่องเที่ยวนี้ลงมา เยอะเพราะสมุทรปราการเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวทั้งในประเทศและนอกประเทศเพราะมีเรามีสนามบินที่มีความใหญ่โตมากที่สุดในประเทศ โครงการในวันนี้ก็คงจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้”

ภาคผนวก ญ
ภาพตัวอย่างการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ประชาคมตีพิมพ์

ดำเนินการสังเคราะห์ฉันทามติชุมชนของกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบสนองคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ด้วยการจัดเวทีการสนทนากลุ่มกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียง และบันทึกภาพขณะดำเนินการสัมภาษณ์

ภาพ ญ-1 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-2 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-3 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-4 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-5 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-6 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-7 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-8 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-9 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์หัตถ์ฉันทามติชุมชน

ภาพ ญ-10 การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์หัตถ์ฉันทามติชุมชน

แบบประเมินเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา
โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของกลยุทธ์
งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศ
ในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า”

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

1. แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยระดับหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์สำหรับเป็นเครื่องมือเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม เพื่อวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและการยอมรับกลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

2. แบบสอบถาม มีการประเมินระดับความเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามการประเมินองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า ใน 9 องค์ประกอบหลัก และ 47 องค์ประกอบย่อย

จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ และขอความกรุณาจากท่านพิจารณาตอบความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุดคำตอบของท่านมีค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัยในครั้งนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่หากท่านมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยหรือข้อความเพิ่มเติม จากแบบสอบถาม โปรดสอบถามได้ที่ โทรศัพท์ 08-1194-4798

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่า ในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแบบสอบถามในครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์
 นักศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 (ผู้วิจัย)

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องใดช่องหนึ่งในแต่ละข้อคำถามตามระดับความเห็นของท่าน และข้อเสนอแนะลงในช่องข้อเสนอแนะที่กำหนดดังต่อไปนี้

- 1 แทนแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามไม่มีความเหมาะสมในการสร้างแบบสอบถาม
- 0 แทนไม่แน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความเหมาะสมในการสร้างแบบสอบถาม
- 1 แทนแน่ใจว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความเหมาะสมในการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย

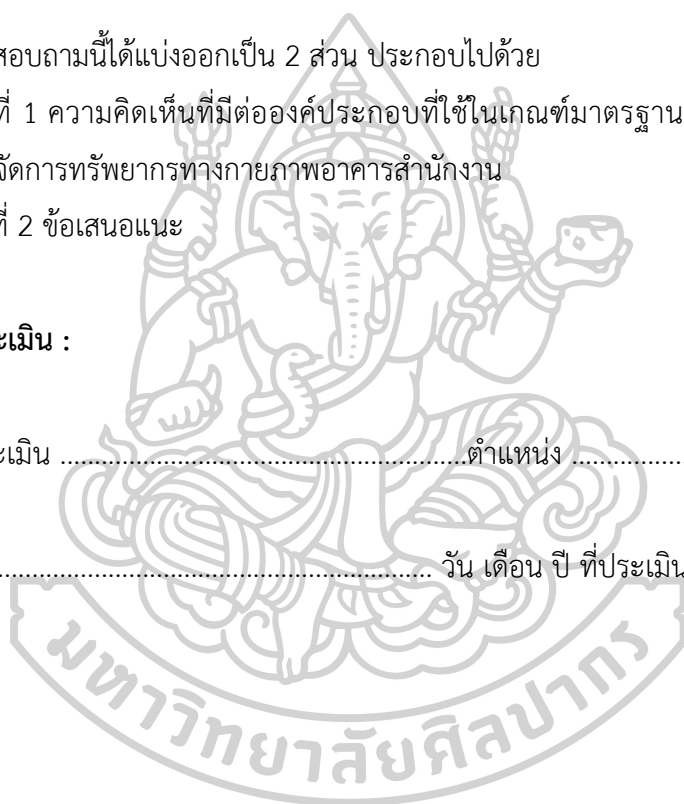
ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในเกณฑ์มาตรฐานการประเมินความเสี่ยงในการบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคารสำนักงาน

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ส่วนของผู้ประเมิน :

ชื่อ-สกุล ผู้ประเมิน ..... ตำแหน่ง .....

หน่วยงาน ..... วัน เดือน ปี ที่ประเมิน .....

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชุมชนแบบ
 ตอบแทนคุณระบบนิเวศในพื้นที่การท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนบางกะเจ้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านเพียง
 คำตอบเดียว

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
1. มิติการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของชุมชน	9.1 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของ ทรัพยากรชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการ บนฐานอัตลักษณ์ของชุมชน				
	9.2 เสริมสร้างคุณภาพทักษะและ ความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ในชุมชน ให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดย ชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความ พอเพียงด้วยกลุ่มพึ่งพาตนเอง				
	1.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการเชื่อมโยงการ ท่องเที่ยว กับระบบนิเวศเกษตร สุขภาพ นันทนาการและวัฒนธรรมตลอดห่วงโซ่ มูลค่า อย่างมีระสิทธิภาพเพื่อให้เกิดการ กระจายรายได้				
	1.4 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กร การเงินชุมชนในรูปแบบของการออมทรัพย์ หรือการสะสมหุ้นของสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้ เกิดเป็นกองทุนหมุนเวียนในชุมชนและนำ ผลกำไรที่เกิดจากการหมุนเวียนเงินออมมา จัดสวัสดิการแก่ชุมชน				
	1.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น ด้วยการแบ่งสมาชิกรับผิดชอบ ออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อการแบ่งปันรายได้ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมี ประสิทธิภาพ				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
2. มิติความรับผิดชอบต่อ สังคมของผู้ประกอบการ	2.1 พัฒนารูปแบบส่งเสริมการจัดสรรผล กำไรจากการประกอบการเพื่อนำไปใช้ พัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ				
	2.2 ส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีศักยภาพใน การอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน				
	2.3 พัฒนากลไกทางการเงินระดับชุมชนเพื่อ จัดสรรเงินค่าตอบแทนหรือเงินทุนให้กับ ชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม				
	2.4 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน และหน่วยงาน ต่างๆ ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศ ของชุมชนโดยการจัดทำกิจกรรม CSR ใน ระยะสั้นและระยะยาว				
	2.5 พัฒนากลไกการควบคุมติดตามและ ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมความ รับผิดชอบต่อสังคมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน				
3. มิติด้านการจัดการองค์ ความรู้และวิจัยของชุมชน	3.1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือและการประสาน แผนงานวิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม เกี่ยวกับจัดการพื้นที่ชุมชนเชิงระบบนิเวศ หรือสิ่งแวดล้อม				
	3.2 จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนการ จัดการองค์ความรู้และการวิจัยในระดับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
3. มิติด้านการจัดการองค์ ความรู้และวิจัยของชุมชน (ต่อ)	3.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการเครือข่าย การเรียนรู้และประสานงานวิจัยโดยชุมชน ตั้งแต่กระบวนการประสานงานต้นทาง กลางทางและปลายทาง				
	3.4 สร้างระบบการติดตามประเมินผลการ จัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และการ ท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุง และ ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนจาก หน่วยงานที่เข้ามาศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่				
	3.5 ส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการแทรก เนื้อหาและกิจกรรมเสริมที่เน้นการปลูกฝัง จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้าน สิ่งแวดล้อม				
4. มิติวิถีชุมชน	4.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปปะ วัติวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น				
	4.2 สร้างระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของชุมชน				
	4.3 อนุรักษ์รูปแบบการทำเกษตรที่เอื้อต่อ การประกอบวิสาหกิจชุมชนโดยอาศัยการ สร้างมูลค่าทางการตลาด และเครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม				
	4.4 สร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้าง ค่านิยม ความเชื่อ และส่งเสริมจริยธรรม กฎ ระเบียบของชุมชนที่เหมาะสม				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
4. มิติวิถีชุมชน (ต่อ)	4.5 ดำเนินโครงการที่สนับสนุนกิจกรรมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถซึมซับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ชุมชน				
5. มิติด้านกฎหมาย หรือ ระเบียบ แนวปฏิบัติในการ บริหารจัดการ	5.1 สร้างกลไกการบริหารให้มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างยั่งยืน				
	5.2 พัฒนาและปรับปรุงกรอบนโยบายกฎหมาย และสถาบันผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการในการป้องกันและดูแลรักษาระบบนิเวศในระดับประเทศให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน				
	5.3 พัฒนาเกณฑ์ข้อบังคับในระดับท้องถิ่นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนในการจัดการคุณภาพระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม				
	5.4 จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจต่อโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชน				
	5.5 กำหนดเขตพื้นที่ควบคุม เพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมและรักษาไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
6. มิติด้านการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์	6.1 ส่งเสริมการสร้างความตระหนักรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์ระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ				
	6.2 พัฒนาระบบการจัดการด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อบริหารจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว				
	6.3 สนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมือง (Urban Eco-tourism) ด้วยการฟื้นฟู อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการให้ประโยชน์ตอบแทนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในฐานะเจ้าของ นักลงทุน เจ้าบ้าน และผู้นำทาง และการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้านเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความยั่งยืน				
	6.4 พัฒนาเส้นทางสีเขียวหรือการเดินทางสีเขียว เข้าสู่พื้นที่การท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้เชื่อมต่อพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยปลอดภัยด้วยการเดิน ขี่จักรยาน หรือพายเรือ				
	6.5 กำหนดผังการจราจรทางน้ำและทางบก ในชุมชน ให้เหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ ผนวกกับเทคโนโลยีพกพา (Mobile) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อแก้ปัญหาการจราจรและมลพิษทางอากาศ				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
7. มิติด้านการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	7.1 ส่งเสริมวางแผนการดำเนินงานยกระดับ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับภาค ท้องถิ่น และภาคธุรกิจ				
	7.2 ตรวจสอบประเมินและวิเคราะห์ธุรกิจที่ รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ในผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว				
	7.3 วางแผนการส่งเสริมการเผยแพร่แนวคิด การดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความ หลากหลายทางชีวภาพให้แก่ผู้ประกอบ ธุรกิจท่องเที่ยว				
	7.4 ทบทวน พัฒนา และดำเนินโครงการที่ สร้างแรงจูงใจให้เกิดเทคโนโลยี นวัตกรรมสีเขียว และแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกลุ่ม ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การสะสมแต้ม และสามารถนำแต้ม ไป แลกสินค้า บริการ หรือส่วนลด จาก ภาคเอกชนผู้ประกอบการหรือกลุ่มในชุมชน				
	7.5 สร้างเครื่องมือที่ช่วยป้องกัน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติผ่านการผลิตและ การบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยว เช่น การแสดงเครื่องหมาย ฉลากรับรอง มาตรฐานหรือใบรับรองที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานข้อกำหนดมาตรฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจุบัน				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
8. มิติด้านการจัดการระบบ นิเวศ	8.1 กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ พื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติ				
	8.2 กำหนดนโยบาย มาตรการ และแผนเพื่อการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาในภาคเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน				
	8.3 ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านความรู้ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน				
	8.4 พัฒนาพื้นที่สีเขียวด้วยการบริหารจัดการพื้นที่รกร้างให้เกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรแบบยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเกษตรและสวนผสมผสาน				
	8.5 สร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว				
9. มิติการจัดการภาวะ คุกคาม	9.1 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคนเยาวชน ในชุมชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการภาวะคุกคามต่างๆ โดยการสร้างแกนนำชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคต				

องค์ประกอบหลัก ที่ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์	องค์ประกอบย่อย	ระดับ ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	1	
9. มิติการจัดการภาวะ คุกคาม (ต่อ)	9.2 วางแผนฟื้นฟูและบำบัดมลพิษ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ด้วยการประเมินและเฝ้า ระวังผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเพื่อระบุ ความเสี่ยง ความเปราะบาง และโอกาสที่จะ เกิด ในการป้องกันและคืนสภาพปกติของ ชุมชน				
	9.3 กำหนดแนวทางการพัฒนาและ เป้าหมายของพื้นที่ในการจัดการภาวะ คุกคามทางด้านการท่องเที่ยว และ สิ่งแวดล้อมในระยะกลางและระยะยาว โดย กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน				
	9.4 ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือชุมชน (เจ้าของที่ดิน) อาทิ การทำแผนผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การสร้าง ความเข้าใจถึงนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของ ภาครัฐ และชุมชน การสร้างแรงจูงใจด้าน การลงทุน เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่าง ยั่งยืน				
	9.5 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคหรือความ จำเป็นอื่นๆ ที่จะคงสภาพของชุมชนและ ระบบนิเวศ ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ				

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง
นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพรธิดา เทพประสิทธิ์
วัน เดือน ปี เกิด	14 มีนาคม 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2544 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สถาบันราชภัฏสวนดุสิต พ.ศ. 2550 สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2552 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพลังงานทดแทน มหาวิทยาลัยนเรศวร
ที่อยู่ปัจจุบัน	ศูนย์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เลขที่ 228-228/1-3 ถนนสิรินธร แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

